

Mobilitātes progresā ziņojums

Pārskats par augstāko izglītību

Eurydice ziņojums

Izglītība un
apmācība

Mobilitātes progresā ziņojums

Pārskats par augstāko izglītību

Eurydice ziņojums

Šo dokumentu ir publicējusi Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra (*EACEA* Izglītības un jaunatnes politikas analīzes nodaļa).

Lūdzu atsaukties uz šo publikāciju šādi:

European Commission/EACEA/Eurydice, 2016. Mobilitātes progresa ziņojums. Pārskats par augstāko izglītību. *Eurydice* ziņojums. Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

PDF

ISBN 978-92-9492-554-1

doi:10.2797/177162

EC-06-16-052-LV-N

Teksta sagatavošana pabeigta 2016. gada oktobrī.

© Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra, 2016. gads

Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency

Education and Youth Policy Analysis

Avenue du Bourget 1 (JII-70 – Unit A7)

B-1049 Brussels

Tālr.: +32 2 299 50 58

Fakss: +32 2 292 19 71

E-pasts: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Tīmekļa vietne: <http://ec.europa.eu/eurydice>

SATURS

Attēlu saraksts	6
Ievads	8
1. nodaļa. Informācija un konsultācijas	10
1.1. Ievads	10
1.2. Stāvokļa analīze	10
1.3. Mobilitātes progresā rādītājs	17
1.4. Nobeigums	19
2. nodaļa. Sagatavošanās svešvalodu lietošanai	20
2.1. Ievads	20
2.2. Stāvokļa analīze	20
2.3. Mobilitātes progresā rādītājs	25
2.4. Nobeigums	27
3. nodaļa. Stipendijas un aizdevuma pārnesamība	28
3.1. Ievads	28
3.2. Stāvokļa analīze	28
3.3. Mobilitātes progresā rādītājs	34
3.4. Nobeigums	36
4. nodaļa. Mobilitātes atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides	38
4.1. Ievads	38
4.2. Stāvokļa analīze	38
4.3. Mobilitātes progresā rādītājs	41
4.4. Nobeigums	43
5. nodaļa. Studiju rezultātu un kvalifikācijas atzīšana	44
5.1. Ievads	44
5.2. Studiju rezultātu atzīšana	44
5.3. Kvalifikācijas atzīšana	50
5.4. Nobeigums	55
Galvenās atziņas	57
Glosārijs	59
Atsauces	62
Pielikumi	64
I pielikums. Izejošās mobilitātes īpatsvars	64
II pielikums. Galvenās nosūtošās un uzņemošās valstis	70
Izdevuma veidotāji	109

ATTĒLU SARAKSTS

1.1. attēls.	Tādas centrālā līmeņa stratēģijas vai apjomīgas rīcības programmas esamība, kura paredzēta izejošās mobilitātes dalībnieku informēšanai un konsultēšanai, 2015./16. ak. g.	11
1.2. attēls.	Tādas institūcijas esamība, kurai ir deleģēts pienākums sniegt indivīdiem informāciju un konsultācijas par izejošās mobilitātes iespējām, 2015./16. ak. g.	13
1.3. attēls.	Tāda centralizēta tīmekļa portāla esamība, kurš nodrošina informāciju un konsultācijas par izejošās mobilitātes iespējām, 2015./16. ak. g.	14
1.4. attēls.	Institūcijas, kas piedāvā personalizētus ar izejošo mobilitāti saistītus pakalpojumus, 2015./16. ak. g.	15
1.5. attēls.	Centralizētas personalizēto pakalpojumu pārraudzīšanas un vērtēšanas sistēmas esamība, 2015./16. ak. g.	16
1.6. attēls.	Multiplikatoru iesaistīšanās no valsts budžeta finansētos plaša mēroga informatīvajos pasākumos, 2015./16. ak. g.	17
1.7. attēls.	Mobilitātes progresa pirmais rādītājs: informācija un konsultācijas par izglītības ieguvēju mobilitātes iespējām, 2015./16. ak. g.	18
2.1. attēls.	Obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums vispārējā izglītībā (<i>ISCED 0–3</i>), 2015./16. māc. g.	22
2.2. attēls.	Laika posma ilgums, kurā vispārējās izglītības (<i>ISCED 0–3</i>) skolēniem vienlaikus jāapgūst vismaz divas svešvalodas, 2015./16. māc. g.	23
2.3. attēls.	Obligātās svešvalodu apguves ilguma atšķirības starp skolēniem, kuri iegūst vispārējo izglītību un PIA, 2015./16. māc. g.	24
2.4. attēls.	Mobilitātes progresa otrais rādītājs: gatavošanās mācību mobilitātei – svešvalodu prasmes, 2015./16. māc. g.	26
3.1. attēls.	To studentu īpatsvars, kuri saņem valsts stipendiju, pirmais un otrais cikls, 2015./16. ak. g.	29
3.2. attēls.	Valsts stipendijas pārnesamība, pirmais un otrais cikls, 2015./16. ak. g.	30
3.3. attēls.	To studentu īpatsvars, kuri izmanto valsts subsidētu aizdevumu, pirmais un otrais cikls, 2015./16. ak. g.	32
3.4. attēls.	Valsts subsidēta aizdevuma pārnesamība, pirmais un otrais cikls, 2015./16. ak. g.	33
3.5. attēls.	Mobilitātes progresa trešais rādītājs: vietējās valsts stipendijas un valsts subsidēta aizdevuma pārnesamība, 2015./16. ak. g.	35
4.1. attēls.	Pārraudzība – studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalība mobilitātes programmās, 2015./16. ak. g.	39
4.2. attēls.	Valsts stipendijas veidā piešķirtais mobilitātes atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides, 2015./16. ak. g.	41
4.3. attēls.	Mobilitātes progresa ceturtais rādītājs: mobilitātes atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides, 2015./16. ak. g.	42
5.1. attēls.	To augstākās izglītības iestāžu īpatsvars, kuras izmanto <i>ECTS</i> , 2015./16. ak. g.	45
5.2. attēls.	Atsauces dokumenti kvalitātes nodrošināšanas vērtēšanai saistībā ar <i>ECTS</i> izmantošanu augstākajā izglītībā, 2015./16. ak. g.	46
5.3. attēls.	Ar augstākās izglītības ieguvēju mobilitāti saistīto <i>ECTS</i> pamataspektu pārraudzība, ko veic kvalitātes nodrošināšanas institūcijas, 2015./16. ak. g.	47
5.4. attēls.	Mobilitātes progresa piektais rādītājs: studiju rezultātu atzišana augstākajā izglītībā, izmantojot <i>ECTS</i> , 2015./16. ak. g.	49
5.5. attēls.	Citās EAIT valstīs iegūtas augstākās izglītības kvalifikācijas atzišanas kārtība, 2015./16. ak. g.	51
5.6. attēls.	Ieteiktie politikas pasākumi kvalifikācijas automātiskās atzišanas veicināšanai augstākajā izglītībā, 2015./16. ak. g.	52
5.7. attēls.	Mobilitātes progresa sestais rādītājs: kvalifikācijas atzišana studentu mobilitātes vajadzībām, 2015./16. ak. g.	54

A1. attēls.	Izejošās grāda mobilitātes īpatsvars – mobilo augstākās izglītības absolventu proporcija no visiem nosūtošās valsts absolventiem, pēc nosūtošās valsts, 2012./13. ak. g.	65
A2. attēls.	Izejošās grāda mobilitātes īpatsvars – mobilo augstākās izglītības absolventu proporcija no visiem nosūtošās valsts absolventiem, pēc <i>ISCED</i> pakāpes un nosūtošās valsts, 2012./13. ak. g.	66
A3. attēls.	Ārzemēs uzņemto augstākās izglītības studentu (grāda mobilitāte) īpatsvars, pēc nosūtošās valsts, 2012./13. ak. g.	67
A4. attēls.	Ārzemēs uzņemto augstākās izglītības studentu (grāda mobilitāte) īpatsvars, pēc <i>ISCED</i> pakāpes un nosūtošās valsts, 2012./13. ak. g.	67
A5. attēls.	Programmas <i>Erasmus</i> dalībnieku īpatsvars no visiem uzņemtajiem studentiem, pēc nosūtošās institūcijas valsts, 2013./14. ak. g.	68
A6. attēls.	Galvenās grāda mobilitātes absolventus un <i>Erasmus</i> studentu apmaiņas un stažēšanās braucienu dalībniekus uzņemošās valstis	70

IEVADS

Starpvalstu mobilitāte studiju un apmācības nolūkā bieži kļūst par nozīmīgu pieredzi cilvēka dzīvē. Tā palīdz augt gan profesionālajā, gan akadēmiskajā ziņā, paplašina sociālo kontaktu loku, kā arī pilnveido starpkultūru un valodu prasmes. Visi šie aspekti labvēlīgi ietekmē jauniešu nodarbināmību (*European Commission*, 2014). Studentu mobilitāte ietekmē arī izglītības sistēmas un izglītības iestādes: liek tām aktīvāk domāt par darbību starptautiskā mērogā, paplašina to redzesloku un uzlabo piedāvātās izglītības kvalitāti kopumā.

Par spīti izglītības ieguvēju mobilitātes pievienotajai vērtībai (un piedāvātajām iespējām), virzību uz studentu, pētnieku un praktikantu brīvu pārvietošanos joprojām apgrūtina vairāki šķēršļi, t. sk. problēmas, kas saistītas ar stipendijas un aizdevuma pārnēsāmību, ar kvalifikācijas un kredītpunktu atzīšanu, ar informācijas un konsultāciju pieejamību un atbilstību, kā arī svešvalodu prasmēm. Lai atvieglotu mobilitātes pieejamību un izmantošanu, ir nepieciešamas strukturālas, sistēmiskas reformas.

Eiropas Komisija šiem jautājumiem pievērsās iniciatīvā „Jaunatne kustībā” (*European Commission*, 2010). Tā aicināja aktīvi rīkoties un papildus citiem priekšlikumiem ierosināja izstrādāt īpašu metodoloģisku sistēmu – mobilitātes progresa ziņojumu – progresa pārraudzīšanai šajā jomā.

Atbalstot šo iniciatīvu, Eiropas Savienības Padome pieņēma ieteikumu ⁽¹⁾ dalībvalstīm un Eiropas Komisijai. Šī dokumenta mērķis ir novērst šķēršļus, kas kavē izglītības ieguvēju mobilitāti, un veicināt šī procesa attīstību, kā arī atbalstīt Eiropas Komisijas darbu minētās metodoloģiskās sistēmas izstrādē. 2011. gada novembrī dalībvalstis vienojās arī par mērķi – panākt, lai līdz 2020. gadam vismaz 20 % augstskolu absolventu un 6 % profesionālās izglītības un apmācības audzēkņu kādu studiju vai apmācības posmu būtu pavadījuši ārzemēs ⁽²⁾.

Eurydice tīklam tika uzdots izstrādāt mobilitātes progresa rādītājus augstākās izglītības jomā, savukārt *Cedefop* uzņēmās līdzīgu uzdevumu profesionālās izglītības un apmācības sektorā. Sākotnējais pārskats par augstākās izglītības mobilitātes progresa ziņojuma iespējamo saturu un struktūru tika publicēts 2013. gadā (*European Commission/EACEA/Eurydice*, 2013). Pēc rūpīgām konsultācijām, iesaistot ekspertus no dalībvalstīm un Eiropas Komisiju, šajā pārskatā tika definētas piecas tematiskās pārraudzības jomas: informācija un konsultācijas, sagatavošanās svešvalodu lietošanai, stipendijas un aizdevuma pārnēsāmība, atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides un studiju rezultātu atzīšana. Apkopojot datus par minētajās jomās sasniegto un atspoguļojot situāciju ar kompleksu rādītāju palīdzību, tiek nodrošināta visaptveroša ieteikumā definēto aspektu analīze.

Šajā ziņojumā turpināts priekšizpētē uzsāktais, un šis ir pirmais izdevums, kurā apkopoti dati par pārraugāmajās jomās sasniegto progresu.

Dažas Padomes ieteikumā minētās jomas šajā ziņojumā nav aplūkotas vai ir iekļautas kādā no iepriekš nosauktajām tēmām. Konsekventu un salīdzināmu datu trūkuma dēļ progresa ziņojumā nav iekļauti tādi aspekti kā izglītības ieguvēju motivēšana, administratīvie un institucionālie jautājumi, kā arī partnerību darbība. Tēma par multiplikatoru iesaisti ir iekļauta informācijai un konsultācijām veltītajā nodaļā, bet daži mobilitātes finansēšanas aspekti ir aplūkoti nodaļā par stipendijas un aizdevuma pārnēsāmību. Šāda pieeja ļauj apkopot konsekventus un ticamus datus par šajā ziņojumā analizētajiem rādītājiem.

Balstoties uz pieredzi, kas gūta, veicot priekšizpēti 2013. gadā, kā arī ņemot vērā progresu politikas

⁽¹⁾ Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikums „Jaunatne kustībā – jauniešu mācību mobilitātes veicināšana”, OV C199, 7.7.2011.

⁽²⁾ Padomes secinājumi par mācību mobilitātes kritēriju, OV C 372, 20.12.2011., 31. lpp.

pamatnostādņu izstrādē, dažu rādītāju sākotnēji definētais tvērums ir paplašināts, lai pilnīgāk atspoguļotu dažādus ieteikumā aktualizētos aspektus. Piemēram, nodaļā par svešvalodu prasmēm aplūkots posms līdz vidējās izglītības beigām un ietverta arī profesionālā izglītība un apmācība, savukārt tēmā par studiju rezultātu atzīšanu aplūkota ne vien kredītpunktu pārnese, bet arī automatiska kvalifikācijas atzīšana. Šis pēdējais aspekts ir iekļauts, ievērojot ieteikumus, ko izstrādājusi EAIT Iniciatīvas grupa kvalifikācijas automatiskās atzīšanas jautājumos (*EHEA Pathfinder Group on Automatic Recognition*, 2014). Turpretim nodaļā par informāciju un konsultācijām analizētās informācijas apjoms ir sašaurināts līdz izejošās mobilitātes aspektiem.

Atbilstoši *Eurydice* tīkla galvenajai kompetences jomai un Padomes ieteikuma saturam šajā ziņojumā apkopotie dati galvenokārt raksturo augstākās izglītības studentiem pieejamās izejošās mobilitātes iespējas. Ziņojuma daļā par sagatavošanos svešvalodu lietošanai aplūkota svešvalodu mācīšanās laika posmā no pirmsskolas izglītības līdz vidējās izglītības beigām, ieskaitot tās profesionālās izglītības programmas, kuru apguve dod tiesības sākt augstākās izglītības studijas.

Ziņojuma atsauces periods ir 2015./16. ak. g., un tajā sniegta informācija par visām 28 Eiropas Savienības dalībvalstīm, Bosniju un Hercegovinu, Islandi, Lihtenšteinu, Melnkalni, Norvēģiju, Serbiju un Turciju.

Ziņojuma struktūra

Šajā ziņojumā ir piecas nodaļas, kas tematiski atbilst progresa ziņojuma rādītājiem, kā arī divi pielikumi ar statistikas datiem. Katra nodaļa ir veltīta noteiktai jomai: informācija un konsultācijas, sagatavošanās svešvalodu lietošanai, stipendijas un aizdevuma pārnese, atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides un studiju rezultātu atzīšana, ieskaitot arī kredītpunktu pārnese un automatisku kvalifikācijas atzīšanu.

Katra tematiskā joma ir aplūkota no diviem skatpunktiem. Pirmkārt, katrā nodaļā ir analizēti atsevišķi ar konkrēto jomu saistīti aspekti, kas lasītājam ļauj saprast, kā tie izpaužas dažādās izglītības sistēmās. Katrs aspekts ir atspoguļots arī kartē; tas rada priekšstatu par situāciju Eiropā un atklāj tipiskos ģeogrāfiskos modeļus.

Otrkārt, katras nodaļas beigās atsevišķie aspekti ir apvienoti kompleksā progresa rādītājā un valstis ir sadalītas pa kategorijām. Valstu progresu attiecīgā jautājuma risināšanā raksturo noteikta kategorijas krāsa, sākot no tumši zaļas, ja visi kritēriji ir pilnībā izpildīti, un beidzot ar sarkanu, ja nav īstenots neviens no analizētajiem aspektiem. Piecos no sešiem rādītājiem ir izmantotas trīs papildu kategorijas: gaiši zaļa, ja vairums aspektu izglītības sistēmā pastāv; dzeltena, ja ir ieviesti tikai daži aspekti; oranža, ja ir īstenota tikai neliela analizēto kritēriju daļa. Rādītājā, kas raksturo studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides pieejamo atbalstu, nav iekļauta oranžā kategorija. Detalizēts katra rādītāja un tā kategoriju apraksts ir sniegts katras nodaļas beigās. Visi rādītāji ir atspoguļoti kartē. Šāds formāts ļauj skaidri redzēt atsevišķu valstu panākto progresu, kā arī sniedz pārskatu par situāciju attiecīgajā jomā Eiropā. Dažos gadījumos tas atklāj arī valstu grupām raksturīgās tendences.

Ziņojumā ir iekļauti arī divi pielikumi, kuros, balstoties uz pieejamajiem statistikas datiem, ir sniegts pārskats par pašreizējām tendencēm grāda mobilitātes un kredītpunktu mobilitātes jomā. Grāda mobilitāti raksturojošos rādītājus, balstoties uz *Eurostat* datiem (*Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo*, 2015), ir aprēķinājis Kopīgais pētniecības centrs. Atsauces periods ir 2012./13. akadēmiskais gads. *Eurostat* statistikas dati par kredītpunktu mobilitāti vēl nav pieejami, tāpēc ziņojumā iekļauti dati par studentiem, kas piedalījušies programmā *Erasmus+*. Šajā gadījumā atsauces periods ir 2013./14. akadēmiskais gads.

1. NODAĻA. INFORMĀCIJA UN KONSULTĀCIJAS

1.1. Ievads

Katram izglītības ieguvējam, iesaistoties starpvalstu mobilitātes procesā, ir jāpieņem vairāki lēmumi – uz kuru valsti doties, kādas prasmes būs nepieciešamas, kas tiks apgūts un kā šī pieredze un studiju rezultāti tiks ņemti vērā nosūtošajā valstī vai citās Eiropas valstīs. Mobilitātes dalībniekiem ir nepieciešama informācija arī par praktiskiem jautājumiem, piemēram, kā atrast mājokli, kādi pakalpojumi ir pieejami uzņemošajā izglītības iestādē un kādas administratīvās formalitātes ir jānokārto. Ņemot vērā Eiropas valstu izglītības sistēmu un izglītības vides, kā arī valstu un iestāžu līmenī pastāvošās kārtības un piedāvāto iespēju daudzveidību, izšķiroša loma ir informācijas un konsultāciju pieejamībai, caurskatāmībai un kvalitātei (*King, Findlay and Ahrens, 2010*).

Šī iemesla dēļ ir pašsaprotami, ka informācija un konsultācijas par mācību mobilitāti ir viens no Padomes ieteikuma stūrakmeņiem ⁽³⁾. Dalībvalstis tiek aicinātas veikt uzlabojumus šajā jomā – atvieglot informācijas pieejamību, pielāgot šo informāciju konkrētu izglītības ieguvēju grupu un indivīdu vajadzībām, maksimāli izmantot informācijas izplatīšanas tīklus un apzināt jaunus, radošus un interaktīvus veidus „informācijas izplatīšanai, saziņai un viedokļu apmaiņai ar jauniešiem un pārējām ieinteresētajām personām” ⁽⁴⁾.

Padomes ieteikumā izcelta arī multiplikatoru loma informācijas pamanāmības uzlabošanā un atzīta līdzinieku sniegto ieteikumu vērtība. Dalībvalstis tiek aicinātas sekmēt „tādu „informācijas izplatītāju” iesaistīšanos kā skolotāji, pasniedzēji, ģimenes, sociālie darbinieki darbam ar jauniešiem un jaunieši, kuri iepriekš guvuši mobilitātes pieredzi, lai iedvesmotu un motivētu jauniešus iesaistīties mobilitātes procesā” ⁽⁵⁾.

Saskaņā ar šī ieteikuma pamatnostādņēm un piedāvātajiem risinājumiem progresa ziņojuma pirmajā rādītājā analizēts, cik lielā mērā centrālās pārvaldes iestādes ir veikušas nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu pieejamu, caurskatāmu un individuāli pielāgotu informāciju un konsultācijas par mācību mobilitātes iespējām.

1.2. Stāvokļa analīze

Šajā sadaļā ir analizēti četri no ieteikumā minētajiem aspektiem: 1) centrālās pārvaldes iestāžu pieeja informācijas un konsultāciju sniegšanā; 2) informācijas un konsultāciju sniegšanai paredzētu centralizētu tīmekļa portālu esamība; 3) personalizētu pakalpojumu nodrošināšana, pārraudzīšana un vērtēšana; 4) multiplikatoru iesaistīšana. Visi četri aspekti attiecas tikai uz izejošo mobilitāti, un tiek vērtēts potenciāli mobilajiem studentiem pieejamais atbalsts.

Centrālās pārvaldes iestāžu pieeja informācijas un konsultāciju sniegšanā par izejošās mobilitātes jautājumiem

Valstu lielākajā daļā jautājumi, kas saistīti ar informācijas un konsultāciju sniegšanu par izejošo mobilitāti, ir iekļauti plašākā stratēģijā, kura saistīta ar augstākās izglītības iestāžu internacionalizāciju, ar mobilitāti kopumā vai ar izglītības ieguvēju izglītības profilu. Dažās izglītības sistēmās šāda stratēģija tiek papildināta vai aizstāta ar īpašu apjomīgu rīcības programmu. Vēl viena pieeja, ko izmanto daudzas centrālās pārvaldes iestādes, paredz informācijas un konsultāciju sniegšanu deleģēt ārējai organizācijai. Šī pieeja var tikt īstenota kā daļa no informācijas un konsultāciju sniegšanas stratēģijas, vai arī tā var šo stratēģiju pilnīgi aizstāt. Tālāk tekstā analizētas visas praktizētās pieejas.

⁽³⁾ Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikums „Jaunatne kustībā – jauniešu mācību mobilitātes veicināšana”, OV C199, 7.7.2011., C199/4.

⁽⁴⁾ Turpat.

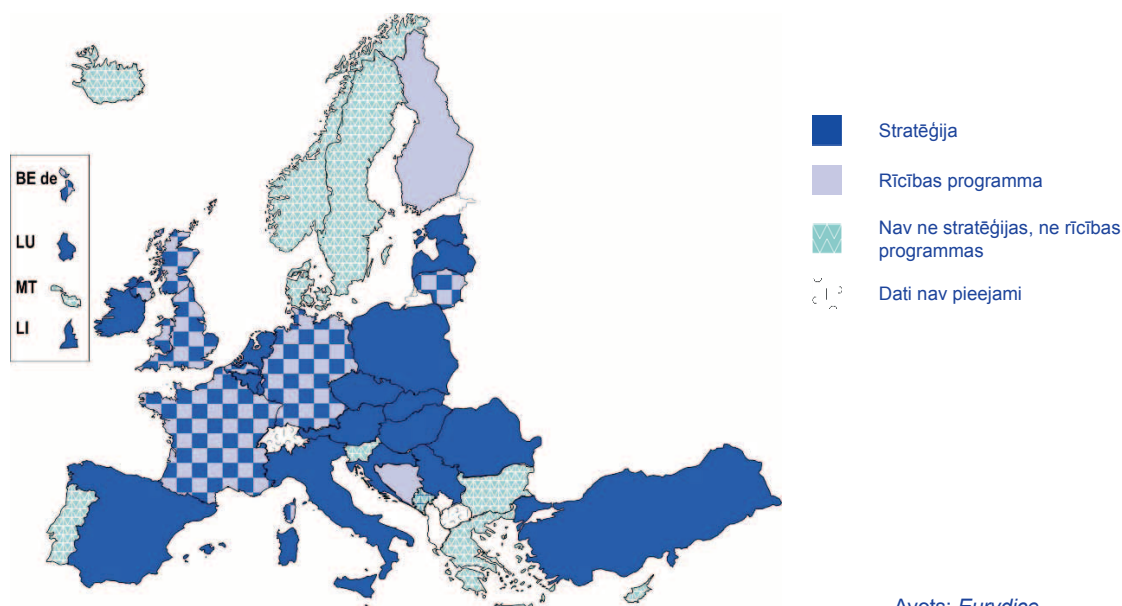
⁽⁵⁾ Turpat.

Stratēģija un rīcības programma

1.1. attēlā redzams to izglītības sistēmu pārskats, kurās ir izstrādāta informācijas un konsultāciju sniegšanas stratēģija vai apjomīga rīcības programma. Ar terminu „stratēģija” šajā ziņojumā ir jāsaprot plāns vai metode, ko izstrādājusi nacionālā vai reģionālā valdība, lai sasniegtu vispārēju mērķi. Stratēģijā ne vienmēr ir paredzētas konkrētas veicamās darbības. Savukārt rīcības programmu veido konkrēti politikas pasākumi, ko apņēmusies veikt nacionālā vai reģionālā valdība, lai īstenotu stratēģiju vai izpētītu kādu politikas jomu.

Centrālās pārvaldes iestāžu formulētā stratēģija veido pamatu konkrētu informatīvo un konsultatīvo pasākumu izstrādei. Tajā ir noteikta īstenojamo pasākumu pamatideja un ievirze; parasti ir definēti arī dalībnieki un mērķi, aplūkoti ar finansējumu saistītie jautājumi un dažkārt izvirzīti arī konkrēti kvantitatīvie mērķi. Tomēr jāatzīst, ka šādās plašās, visaptverošās stratēģijās izglītības ieguvēju informēšana un konsultēšana bieži ir visai nebūtisks aspekts.

1.1. attēls. Tādas centrālā līmeņa stratēģijas vai apjomīgas rīcības programmas esamība, kura paredzēta izejošās mobilitātes dalībnieku informēšanai un konsultēšanai, 2015./16. ak. g.

Avots: Eurydice

Desmit izglītības sistēmās (Beļģijas flāmu kopienā, Čehijā, Vācijā, Īrijā, Spānijā, Horvātijā, Lietuvā, Ungārijā, Nīderlandē un Polijā) izglītības ieguvēju informēšanas un konsultēšanas uzlabošanu sekmē mērķis īstenot augstākās izglītības iestāžu internacionalizāciju. Lai gan šajās stratēģijās ir paredzēti konkrēti izejošo mobilitāti sekmējoši pasākumi, vairumā no tām galvenais uzdevums ir veicināt attiecīgās valsts augstākās izglītības sistēmas starptautisko pievilcību. Izņēmums šajā ziņā ir Beļģija (flāmu kopiena) un Vācija, kur stratēģijā ļoti liela uzmanība ir pievērsta tieši izejošajai mobilitātei. Turpretim Dānijā un Somijā augstākās izglītības iestāžu internacionalizācijas stratēģijas īstenošana nesen ir pārtraukta.

Beļģijā (franču un vācu kopienā), Francijā, Luksemburgā, Apvienotajā Karalistē, Lihtenšteinā un Turcijā informācijas un konsultāciju nodrošināšana ir plašāka, tieši uz mobilitāti orientētas stratēģijas daļa, tomēr Beļģijā (vācu kopienā), Francijā, Lihtenšteinā un Turcijā šī stratēģija aprobežojas ar to valsts aģentūru darba plānu, kuras koordinē programmu *Erasmus+*, līdz ar to tieši izglītības ieguvējiem paredzētās informācijas un konsultāciju apjoms ir ierobežots. Apvienotā Karaliste, domājams, ir vienīgā valsts, kur šāda stratēģija ir vērsta tikai uz izejošās mobilitātes veicināšanu; iemesls varētu būt ļoti mazais to studentu skaits, kuri dodas

studēt uz ārzemēm ⁽⁶⁾. Šajā stratēģijā ir izvirzīti vairāki konkrēti mērķi, piemēram, izpratnes uzlabošana par ieguvumiem, ko sniedz studijas un darbs ārzemēs, šķēršļu novēršana un kapacitātes palielināšana izejošās mobilitātes jomā. Skotijā ir izstrādāta arī atsevišķa rīcības programma, kuras nolūks ir izveidot augsti kvalificētu daudzvalodu sabiedrību un kura piedāvā papildu finansējumu dalībai īstermiņa mobilitātes programmās.

Igaunijā, Itālijā, Latvijā, Austrijā, Rumānijā, Slovākijā un Serbijā mobilitātes jautājumi ir iekļauti plašākā izglītības attīstības un/vai mūžizglītības stratēģijā, līdz ar to vairāk ir uzsvērti individu prasmju un kompetenču attīstība, kā arī to pakalpojumu pilnveide, kurus izglītības organizētāji piedāvā indivīdiem.

Papildus stratēģijai desmit izglītības sistēmās ir izstrādāta apjomīga, tieši mobilitātes jautājumiem veltīta rīcības programma. Tā izpaužas kā dažādas kampaņas un informatīvi pasākumi (Beļģijas vācu un flāmu kopienā, Vācijā, Lietuvā un Apvienotajā Karalistē) vai kā informācijas tīklu atbalsts (Francijā un Somijā). Bosnijā un Hercegovinā nacionālās stratēģijas nav un rīcības programmas mērķis pamatā ir atbalstīt gan izglītības ieguvēju, gan izglītības iestāžu internacionalizāciju, īpaši studentu starptautisko mobilitāti. Francijā kopš 2013. gada Eiropas un starptautiskās jaunatnes mobilitātes pastāvīgā komiteja (*Comité permanent de la mobilité européenne et internationale des jeunes*), ko veido centrālās un vietējās publiskās pārvaldes iestādes, kā arī citas starptautiskajā mobilitātē ieinteresētās puses, ir uzlabojusi gan valsts, gan vietējā līmenī sniegtās informācijas un konsultāciju pamanāmību un nodrošinājumu.

Informācijas un konsultāciju sniegšanas deleģēšana ārējām organizācijām

Daudzās izglītības sistēmās tiek praktizēta cita pieeja, proti, informāciju un konsultācijas par izejošās mobilitātes jautājumiem sniedz ārēja un neatkarīga centrālā institūcija, kurai šo pienākumu ir deleģējusi valsts. Šī pieeja var aizstāt vai papildināt abas iepriekš minētās pieejas.

Jāpiemin, ka visās valstīs ir izveidota valsts aģentūra, kas koordinē tādas programmas kā *Erasmus+* vai citas Eiropas finansētas programmas, taču šajā ziņojumā nav aplūkota to organizāciju darbība, kuras galvenokārt ir orientētas uz programmu pārvaldību, sniedz daļēju informāciju (saistītu tikai ar Eiropas Savienības finansējumu), pamatā strādā ar organizācijām, nevis indivīdiem vai nesniedz konsultācijas. Tāpat nav aplūktas arī tās organizācijas, kuras informāciju un konsultācijas sniedz tikai ienākošās mobilitātes dalībniekiem.

Kā redzams 1.2. attēlā, 20 izglītības sistēmās pienākums sniegt informāciju un konsultācijas par izejošo mobilitāti ir deleģēts ārējai iestādei.

Ārējām organizācijām parasti ir plašākas pilnvaras veicināt augstākās izglītības internacionalizāciju un sadarbību starptautiskās mobilitātes jomā. Tās informē par dažādām mobilitātes programmām, kas ir pieejamas gan Eiropā, gan ārpus tās un kas tiek finansētas no valsts budžeta vai privāto iniciatīvu līdzekļiem. Šīs organizācijas var arī sniegt atbalstu saistībā ar kvalifikācijas un kredītpunktu atzīšanu un konsultēt par citu valstu izglītības vidi un sistēmu. Trīs valstīs (Grieķijā, Zviedrijā un Norvēģijā) informācijas un konsultāciju sniegšana ir deleģēta neatkarīgai un ārējai centrālajai iestādei un mobilitātes jomā nav ne nacionālās stratēģijas, ne apjomīgas rīcības programmas. Grieķijā Valsts stipendijas fonds ⁽⁷⁾ pārvalda arī tās stipendijas, kas nav saistītas ar mobilitāti, savukārt Zviedrijas Augstākās izglītības padome ⁽⁸⁾ parasti pārvalda tās stipendijas, kas ir paredzētas izejošās mobilitātes dalībniekiem visās izglītības pakāpēs.

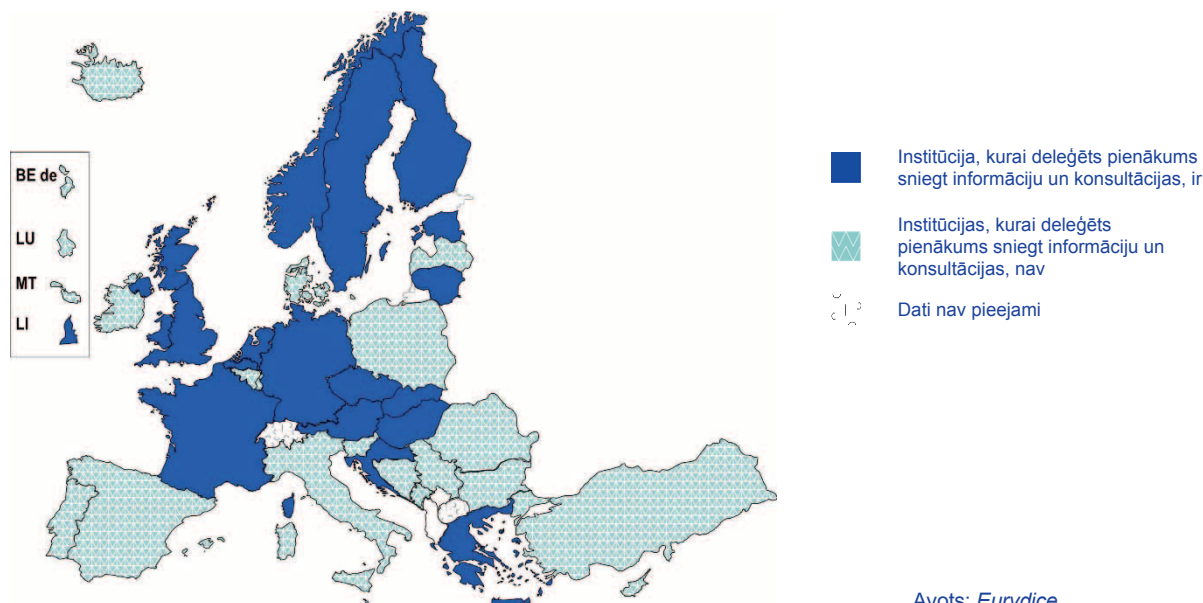
⁽⁶⁾ Skat. I un II pielikumu.

⁽⁷⁾ Skat. <http://www.iky.gr>.

⁽⁸⁾ Skat. <https://www.uhr.se/start/>.

Norvēģijas Starptautiskās sadarbības centrs izglītības jautājumos ⁽⁹⁾ strādā tikai augstākās izglītības jomā.

1.2. attēls. Tādas institūcijas esamība, kurai ir deleģēts pienākums sniegt indivīdiem informāciju un konsultācijas par izejošās mobilitātes iespējām, 2015./16. ak. g.

Avots: Eurydice

Tīmekļa portāli

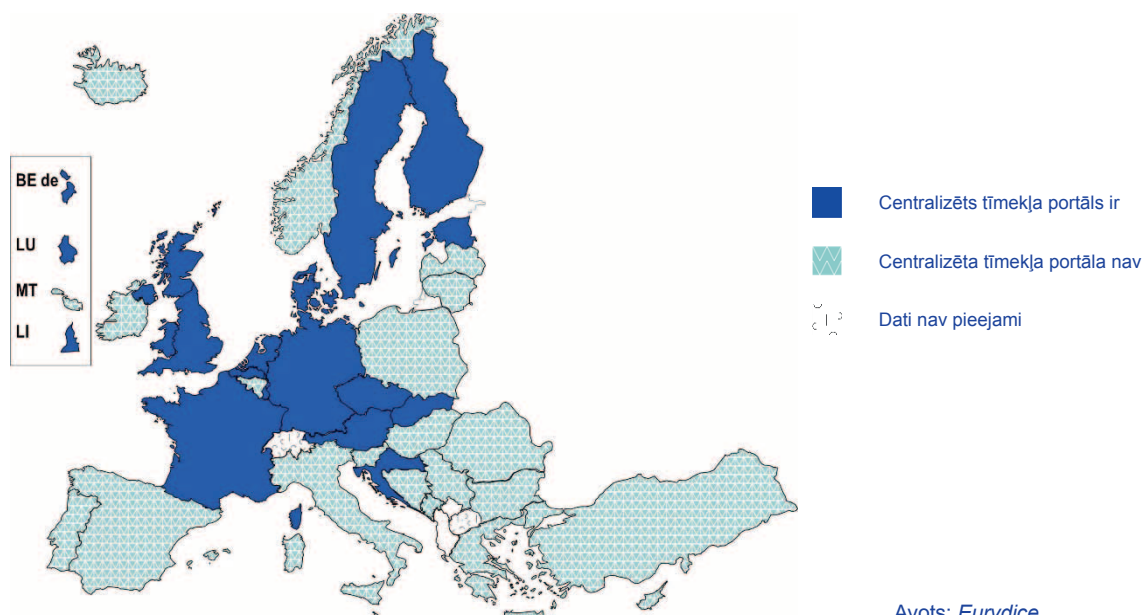
Padomes ieteikumā ir skaidri norādīts, ka internetam jākjūst par vienu no galvenajiem avotiem, kas izglītības ieguvējiem sniedz informāciju un konsultācijas, taču tas vien, ka informācija ir ievietota internetā, nebūt nenozīmē, ka tā ir labāk pieejama un ir skaidrāka un izsmeļošāka. Piemēram, dažās aplūkotajās valstīs informācija ir izklaidēta pa vairākām augstākās izglītības iestāžu tīmekļa vietnēm, kam ir atšķirīga pieeja un prioritātes un kas sniedz tikai daļēju informāciju par mācību mobilitātes iespējām. Citās valstīs šādu vietni pārvalda programmu *Erasmus+* koordinējošā valsts aģentūra, kuras sniegtā informācija pārsvarā ir paredzēta organizācijām, nevis indivīdiem vai ir saistīta tikai ar Eiropas Savienības iniciatīvām. Visbeidzot, vairākās valstīs sniegtā informācija ir ļoti vispārīga, piemēram, izglītības sistēmu apraksti, dzīvošanas izmaksas citās valstīs, augstskolu saraksti u. c.

Minētā iemesla dēļ neatkarīgi no sniegtās informācijas daudzuma un vērtīguma rādītāja prasības tiek uzskatītas par izpildītām tad, ja tīmekļa portāls atbilst četriem būtiskiem kritērijiem: 1) tīmekļa portāls pamatā ir veltīts mobilitātei un satur informāciju arī par izejošo mobilitāti; 2) tas sniedz konkrētu informāciju par dažādām stipendijām (neaprobežojoties ar Eiropas programmām), piemēram, par to ilgumu, par kandidātiem izvirzītajām prasībām, par valstīm, kuru izglītības programmām stipendijas ir pieejamas, par studiju pakāpi utt.; 3) tie sniedz informāciju par kārtību, kādā jāpiesakās stipendijām, vai tajos ir norādīta attiecīgā kontaktinformācija; 4) informācija tajos ir lielā mērā centralizēta un interesentiem nav jāpārlūko neskaitāmu iestāžu vietnes, lai saprastu, kādas iespējas viņiem ir pieejamas. Daži portāli sniedz arī potenciālajiem mobilitātes dalībniekiem pielāgotu informāciju par uzņemošajām valstīm, piemēram, par studentu apmešanās iespējām, kredītpunktu un kvalifikācijas atzīšanu, valodu kursiem u. c. Lai gan šādas ziņas uzlabo internetā pieejamās informācijas un konsultāciju kvalitāti, rādītājā tā nav paredzēta kā obligāta prasība.

Iepriekš minētajām kategorijām atbilstošu informāciju internetā nodrošina 19 izglītības sistēmas (skat. 1.3. attēlu).

⁽⁹⁾ Skat. <http://siu.no/>.

1.3. attēls. Tāda centralizēta tīmekļa portāla esamība, kurš nodrošina informāciju un konsultācijas par izejošās mobilitātes iespējām, 2015./16. ak. g.

Interesanti, ka dažās valstīs, piemēram, Austrijā ⁽¹⁰⁾ un Horvātijā ⁽¹¹⁾, informāciju var atlasīt pēc vairākiem lietotāja interesēm atbilstošiem kritērijiem, tādiem kā studiju pakāpe, uzņemošā valsts, stipendijas ilgums u. c. Vācijas tīmekļa portālā ⁽¹²⁾ praktiskā informācija ir sakārtota piecās sadaļās, kas aptver visus mobilitātes aspektus – plānošanu, sagatavošanos, finansēšanu, mājokļa atrašanu un dzīvošanu uzņemošajā valstī. Apvienotajā Karalistē izveidotajā tīmekļa portālā „Go International” ⁽¹³⁾ ir sniegta informācija par visu veidu finansējumu, kas pieejams studijām un darbam ārzemēs, kā arī ziņas par jaunākajām politikas nostādnēm, pētījumu rezultāti, statistikas dati un ilustratīvi piemēri.

Personalizēto pakalpojumu sniegšana, pārraudzīšana un vērtēšana

Konsultācijas bieži ir saistītas ar praktisku atbalstu, kas indivīdiem tiek sniegts, ņemot vērā viņu situāciju, piemēram, mērķus, sociāli ekonomiskos apstākļus, īpašās vajadzības u. c. Personalizētos pakalpojumus parasti sniedz specializēts personāls klātienē vai tiešsaistē, un tie sniedzas no palīdzības administratīvo procedūru, t. sk. finanšu jautājumu, kārtošānā, līdz samērā reti, bet ne mazāk svarīgiem gadījumiem, kad tiek sniegti individuāli ieteikumi studentiem ar īpašām vajadzībām.

Šādi pakalpojumi tiek sniegti visās izglītības sistēmās, izņemot Bosniju un Hercegovinu un Turciju. Parasti šo darbu veic augstākās izglītības iestāžu starptautisko sakaru biroji. 13 izglītības sistēmās (Vācijā, Horvātijā, Latvijā, Lietuvā, Luksemburgā, Maltā, Austrijā, Somijā, četrās Apvienotās Karalistes sistēmās un Lihtenšteinā) atbalsta sniegšana individuāliem izglītības ieguvējiem ir arī publiski finansēta centra, aģentūras vai institūcijas kompetencē.

Ja personalizēto pakalpojumu sniegšana ir deleģēta augstākās izglītības iestādēm, pakalpojuma sniedzējs atrodas tuvu pakalpojuma saņēmējam un tiek nodrošināta precīza, pašas augstskolas sagatavota un

⁽¹⁰⁾ Skat. <http://www.grants.at/>.

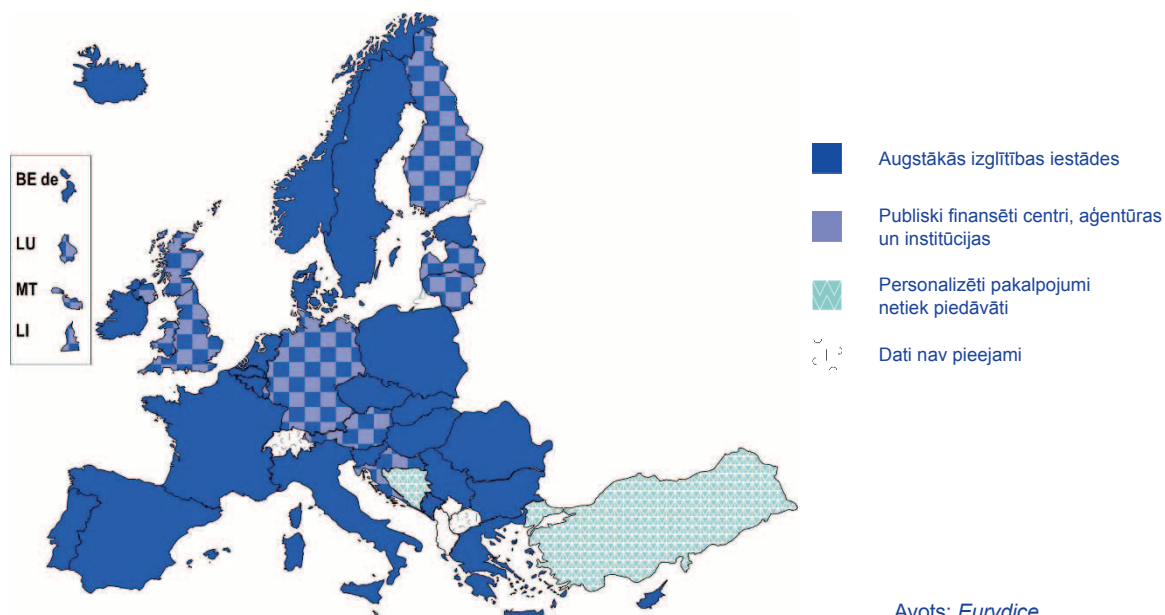
⁽¹¹⁾ Skat. <http://www.stipendije.info/>.

⁽¹²⁾ Skat. <http://www.studieren-weltweit.de>.

⁽¹³⁾ Skat. <http://go.international.ac.uk/>.

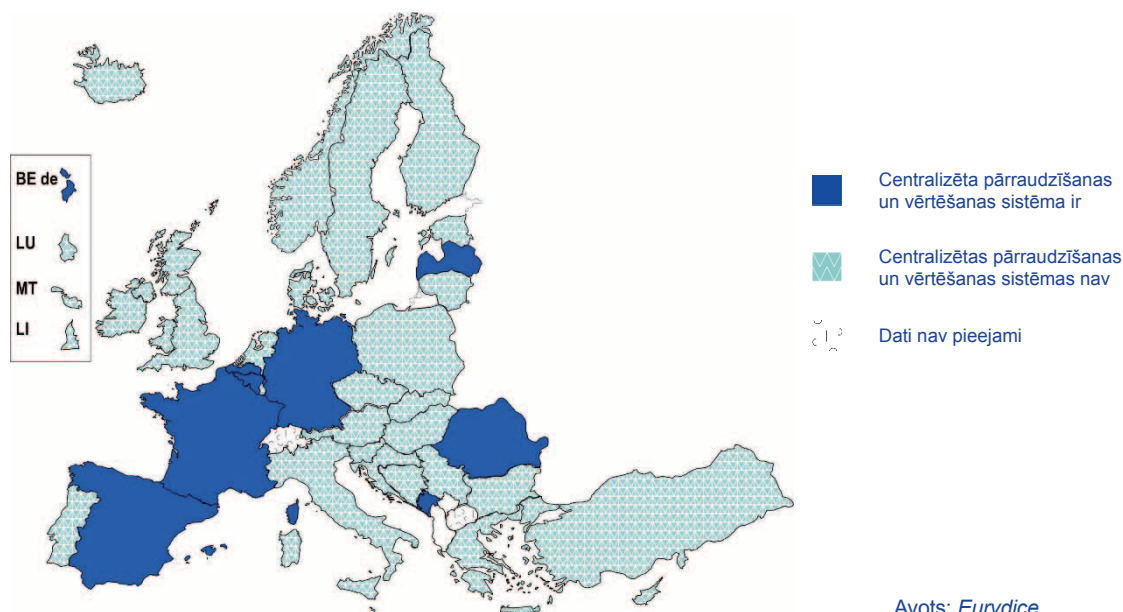
reālajai situācijai atbilstoša informācija. Tomēr šādas pieejas rezultātā rodas informācijas sadrumstalotība, kas var izraisīt atšķirīgus kvalitātes standartus un nevienlīdzīgas iespējas lietotājiem, jo tās iestādes, kam ir vairāk resursu, spēj piedāvāt labākus pakalpojumus.

1.4. attēls. Institūcijas, kas piedāvā personalizētus ar izejošo mobilitāti saistītus pakalpojumus, 2015./16. ak. g.

Šo risku var novērst, regulāri veicot centralizētu izglītības ieguvējiem piedāvāto pakalpojumu pārraudzīšanu un vērtēšanu. 1.5. attēlā redzams, ka tikai dažās izglītības sistēmās (Beļģijā, Vācijā, Spānijā, Francijā, Latvijā, Rumānijā un Melnkalnē) ir izveidota personalizēto pakalpojumu kvalitātes vērtēšanas sistēma. Minētajās valstīs, izņemot Vāciju un Latviju, personalizēto pakalpojumu kvalitātes rādītājus analizē un vērtē augstākās izglītības kvalitātes valsts aģentūra. Vācijā visi stipendiāti, kas ārzemēs pavada vismaz trīs mēnešus, vērtē Vācijas Akadēmiskās apmaiņas dienesta pakalpojumus, izmantojot tīmekļa rīku, kas izveidots informācijas un konsultāciju nodrošināšanai.

1.5. attēls. Centralizētas personalizēto pakalpojumu pārraudzīšanas un vērtēšanas sistēmas esamība, 2015./16. ak. g.

Multiplikatoru iesaistīšana

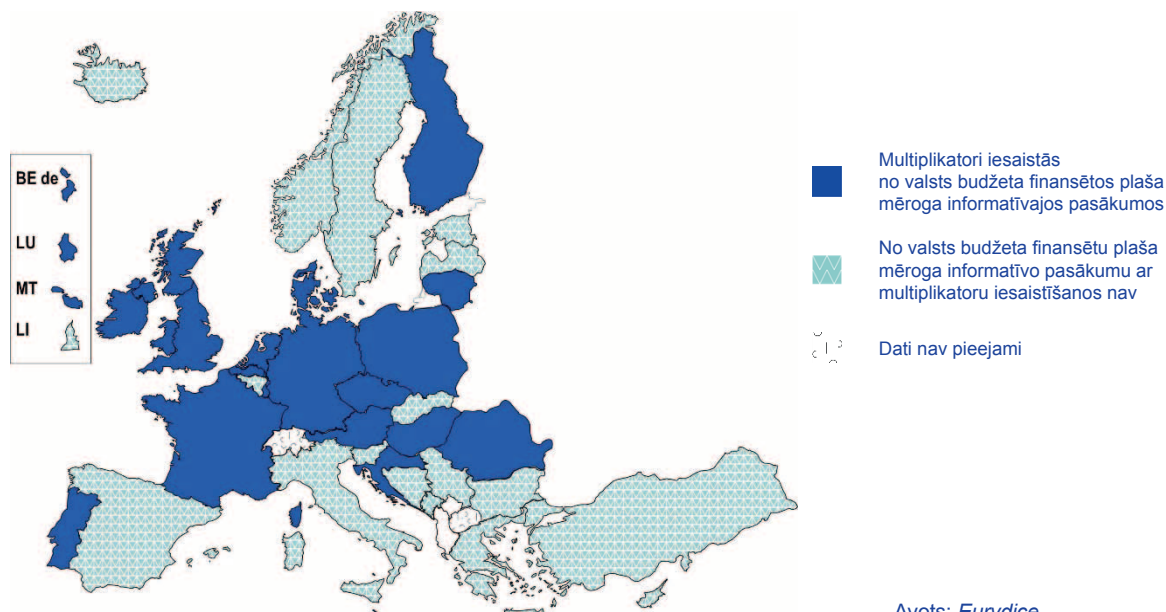
Ar terminu „multiplikatori” šajā ziņojumā ir jāsaprot personas, kas ir mācījušās ārzemēs vai kas šajā procesā bijušas iesaistītas netieši (skolotāji, ģimenes locekļi u. c.). Multiplikatoriem ir būtiska loma mobilitātes kultūras attīstībā. Informatīvos pasākumos iesaistot līdziniekus un citus cilvēkus ar mobilitātes pieredzi, var daudz veiksmīgāk motivēt studentus izmantot piedāvātās iespējas, kā arī sniegt vērtīgu informāciju un padomus individuāliem interesentiem. Daudzās valstīs multiplikatoru iesaistīšana informācijas izplatīšanā ir atkarīga no pašu augstskolu iniciatīvas.

Dažās valstīs multiplikatori piedalās arī no valsts budžeta finansētos plaša mēroga informatīvajos pasākumos (skat. 1.6. attēlu). Vairumā gadījumu tās ir, piemēram, augstākās izglītības aktualitātēm veltītas izstādes vai informatīvas mobilitātes dienas; centralizētajos tīmekļa portālos arī tiek publicēti videomateriāli, blogi un raksti, kas atspoguļo mobilitātes dalībnieku pieredzi.

Dānijā vairāki šādi videomateriāli redzami izejošajai mobilitātei veltītā tīmekļa portālā ⁽¹⁴⁾. Tajos gan studenti, gan sabiedrībā pazīstami cilvēki stāsta par savu mobilitātes pieredzi un sniedz praktiskus padomus. Īrijā ik gadu no septembra līdz decembrim jaunieši, kas ir piedalījušies starptautiskās mobilitātes programmās, apmeklē savu vidusskolu, lai stāstītu par iegūto pieredzi un uzlabotu informētību par mobilitātes programmām. Šo iniciatīvu atbalsta partnerība, kurā iesaistījusies *Erasmus* valsts aģentūra, Izglītības un prasmju departaments un Īrijas Skolotāju izglītības centru asociācija. Luksemburgā pasākumu organizēšanā piedalās *ACEL (Association des cercles étudiants luxembourgeois)* un *UNEL (Union nationale des étudiants luxembourgeois)*, kas multiplikatorus iesaista gan gadskārtējā studentu izstādē, gan skolu informatīvajās dienās.

⁽¹⁴⁾ Skat. www.gribverden.dk.

1.6. attēls. Multiplikatoru iesaistīšanās no valsts budžeta finansētos plaša mēroga informatīvajos pasākumos, 2015./16. ak. g.

1.3. Mobilitātes progresa rādītājs

Mobilitātes progresa rādītājs ir veidots, balstoties uz četriem elementiem, kas raksturo Padomes ieteikumā paredzēto informācijas un konsultāciju sniegšanu un informācijas izplatītāju lomu:

- 1) tādas centrālās pārvaldes iestādes izstrādātas visaptverošas mobilitātes stratēģijas esamība, kurā noteikta informācijas un konsultāciju sniegšanas ievirze, vai no valsts budžeta finansētas apjomīgas rīcības programmas esamība, kuras mērķis ir informēt un konsultēt izglītības ieguvējus, vai tādas iestādes esamība, kurai deleģēts pienākums informēt un konsultēt izglītības ieguvējus (skat. 1.1. un 1.2. attēlu);
- 2) tāda centralizēta, no valsts budžeta finansēta tīmekļa portāla esamība, kura saturs lielā mērā veltīts mācību mobilitātes jautājumiem. Portālā pamatā aplūkotas ar izejošo mobilitāti saistītas aktualitātes, bet var būt ietverta arī ienākošās mobilitātes programmu dalībniekiem nozīmīga informācija (skat. 1.3. attēlu);
- 3) tādu no valsts budžeta finansētu personalizētu pakalpojumu esamība, kuri nodrošina ieteikumus, konsultācijas un informāciju, kā arī izstrādāta šo pakalpojumu kvalitātes pārraudzības un vērtēšanas kārtība (skat. 1.4. un 1.5. attēlu);
- 4) multiplikatoru iesaistīšanās no valsts budžeta finansētos plaša mēroga informatīvajos un konsultatīvajos pasākumos par mācību mobilitāti (skat. 1.6. attēlu).

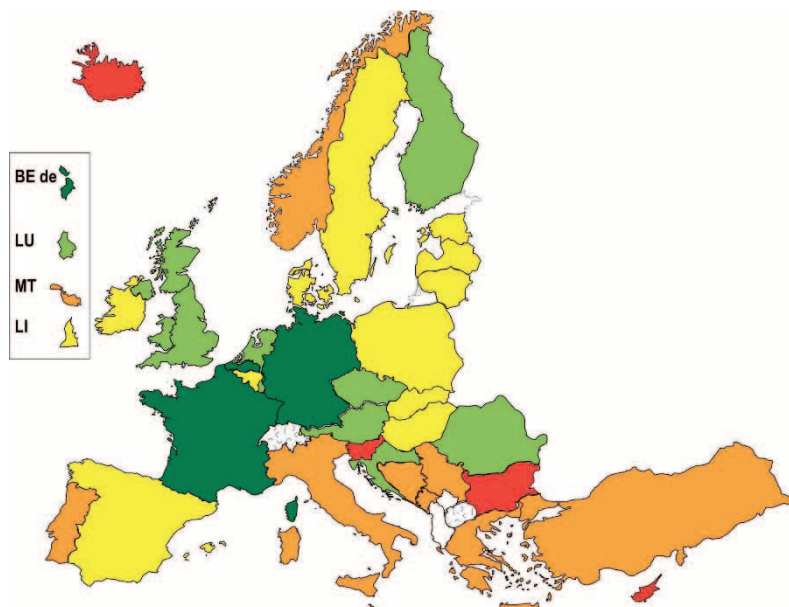
Mobilitātes progresa rādītāju veido piecas kategorijas ar dažādu krāsojumu: tumši zaļā krāsa norāda, ka ir izpildītas visas četras prasības, savukārt sarkanā krāsa norāda, ka nav īstenots neviens no minētajiem elementiem. Trīs pārējās kategorijas (gaiši zaļā, dzeltenā un oranžā) raksturo starpsituācijas.

Pieejamā informācija liecina, ka visiem kritērijiem atbilst tikai Beļģija (vācu un flāmu kopiena), Vācija un Francija, bet sarkanajā kategorijā ir iekļautas četras valstis (Bulgārija, Kipra, Slovēnija un Islande), kas neatbilst nevienam no analizētajiem kritērijiem.

Vienpadsmit izglītības sistēmas ir izpildījušas trīs no četriem kritērijiem, tāpēc atbilstošās valstis kartē

ir iekrāsotas gaiši zaļā krāsā. Nevienā no šīm sistēmām, izņemot Rumāniju, nav izstrādāta centralizēta personalizēto pakalpojumu pārraudzīšanas un vērtēšanas kārtība. Rumānija šo kritēriju ir izpildījusi, taču tur nav izveidots centralizēts tīmekļa portāls.

1.7. attēls. Mobilitātes progressa pirmais rādītājs: informācija un konsultācijas par izglītības ieguvēju mobilitātes iespējām, 2015./16. ak. g.

Avots: Eurydice

1.3. Mobilitātes progressa rādītāja kategorijas

	<p>Informācija un konsultācijas par izglītības ieguvēju mobilitātes iespējām – izpildīti visi četri tālāk minētie kritēriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> tādas centrālās pārvaldes iestādes izstrādātas visaptverošas mobilitātes stratēģijas esamība, kurā noteikta informācijas un konsultāciju sniegšanas ievirze, vai no valsts budžeta finansētas apjomīgas rīcības programmas esamība, kuras mērķis ir informēt un konsultēt izglītības ieguvējus, vai tādas iestādes esamība, kurai deleģēts pienākums informēt un konsultēt izglītības ieguvējus; tāda centralizēta, no valsts budžeta finansēta un mācību mobilitātes jautājumiem veltīta tīmekļa portāla esamība, kura saturs veltīts vai nu tikai izejošajai mobilitātei, vai izejošajai un ienākošajai mobilitātei; tādu no valsts budžeta finansētu personalizētu pakalpojumu esamība, kuri nodrošina ieteikumus, konsultācijas un informāciju, kā arī izstrādāta šo pakalpojumu kvalitātes pārraudzīšanas un vērtēšanas kārtība; multiplikatoru iesaistīšanās no valsts budžeta finansētos plaša mēroga informatīvajos un konsultatīvajos pasākumos par mācību mobilitāti.
	Informācija un konsultācijas par izglītības ieguvēju mobilitātes iespējām – izpildīti trīs no četriem noteiktajiem kritērijiem.
	Informācija un konsultācijas par izglītības ieguvēju mobilitātes iespējām – izpildīti divi no četriem noteiktajiem kritērijiem.
	Informācija un konsultācijas par izglītības ieguvēju mobilitātes iespējām – izpildīts viens no četriem noteiktajiem kritērijiem.
	Informācija un konsultācijas par izglītības ieguvēju mobilitātes iespējām – nav izpildīts neviens no četriem noteiktajiem kritērijiem.
	Dati nav pieejami.

Divpadsmit izglītības sistēmas, no kurām lielākā daļa atrodas Eiropas ziemeļaustrumos, iekļautas dzeltenajā kategorijā, t. i., tās ir izpildījušas divus no četriem kritērijiem. Deviņās no divpadsmit sistēmām netiek veikta personalizēto pakalpojumu pārraudzīšana un vērtēšana, kā arī netiek izpildīts vēl viens kritērijs: Igaunijā, Slovākijā, Zviedrijā un Lihtenšteinā no valsts budžeta finansētos plaša mēroga informatīvajos pasākumos neiesaistās multiplikatori; Īrijā, Lietuvā, Ungārijā un Polijā nav izveidots centralizēts izejošās mobilitātes

jautājumiem veltīts tīmekļa portāls, savukārt Dānijā nav visaptverošas stratēģijas, valsts mēroga rīcības programmas vai institūcijas, kurai būtu deleģētas izglītības ieguvēju informēšanas un konsultēšanas funkcijas. Trīs šajā kategorijā iekļautās izglītības sistēmās, proti, Beļģijā (franču kopienā), Spānijā un Latvijā, personalizēto pakalpojumu kvalitāte tiek vērtēta, taču netiek iesaistīti multiplikatori un nav izveidots centralizēts tīmekļa portāls.

Deviņas izglītības sistēmas, no kurām lielākā daļa atrodas Vidusjūras reģionā, ir izpildījušas tikai vienu no četriem mobilitātes progresa kritērijiem. Grieķijā, Itālijā, Bosnijā un Hercegovinā, Norvēģijā, Serbijā un Turcijā ir izstrādāta valsts stratēģija vai rīcības programma vai ar izejošo mobilitāti saistītas informācijas un konsultāciju sniegšana ir deleģēta ārējai iestādei, taču nav izpildīti pārējie kritēriji. Maltā un Portugālē tiek iesaistīti multiplikatori, savukārt Melnkalnē ir izveidota personalizēto pakalpojumu vērtēšanas sistēma. Nevienā no šīm valstīm nav centralizēta mobilitātei veltīta tīmekļa portāla.

1.4. Nobeigums

Gandrīz visās izglītības sistēmās ir pieņemta valsts stratēģija, kurā definēti ar informācijas un konsultāciju sniegšanu saistītie uzdevumi, ir izstrādāta rīcības programma izejošās mobilitātes iespēju pamanāmības un pieejamības uzlabošanai vai arī informācijas un konsultāciju sniegšanas pienākums ir deleģēts neatkarīgām ārējām iestādēm.

Tikai mazāk nekā pusē valstu ir izveidots centralizēts tīmekļa portāls, kurā tiek sniegta praktiska informācija un konsultācijas par pieejamajām stipendijām un kārtību, kādā tās iegūstamas, un tikai pusē izglītības sistēmu no valsts budžeta finansētos plaša mēroga pasākumos tiek iesaistīti multiplikatori. Turklāt vairumā sistēmu izglītības ieguvēju konsultēšanu, sniedzot personalizētus pakalpojumus, nodrošina augstākās izglītības iestādes, tāpēc informācijas un konsultāciju kvalitāte ir atkarīga no katras izglītības iestādes stratēģijas, resursiem un ieinteresētības.

Ja informāciju un konsultācijas sniedz pašas augstākās izglītības iestādes, par priekšrocību uzskatāms šo pakalpojumu tuvums lietotājiem, tomēr, paļaujoties tikai uz šo pieeju, šis pakalpojums var kļūt sadrumstalots. Turklāt, ja šos pakalpojumus sniedz augstākās izglītības iestādes, var būt grūti nodrošināt to kvalitāti: personalizēto pakalpojumu kvalitātes pārraudzīšanas un vērtēšanas sistēma ir izveidota tikai deviņās sistēmās.

2. NODAĻA. SAGATAVOŠANĀS SVEŠVALODU LIETOŠANAI

2.1. Ievads

Iespēja apgūt valodas ir būtiska mobilitātes pieredzes daļa. Mobilitātes programmu dalībnieki īpaši uzsver to, cik ļoti uzlabojušās viņu svešvalodu prasmes (*European Commission*, 2014). Vienlaikus vairākās Eiropas valstīs liela daļa studentu uzskata, ka viņu nepietiekamās svešvalodu prasmes ir būtisks šķērslis, kas viņus attur no došanās uz ārzemēm (*Hauschildt et al.*, 2015, 196. lpp.).

Arī Eiropas Padome savā ieteikumā atzīst, cik svarīgi ir sākt valodu apguvi „izglītības sākumposmos”, un mudina dalībvalstis „gan vispārējā izglītībā, gan profesionālajā izglītībā” veicināt „kvalitatīvu valodas un kultūras prasmju apguvi saistībā ar gatavošanos mobilitātei”⁽¹⁵⁾. Ieteikumā pievērsta uzmanība arī inovatīvu mācīšanas metožu (ieskaitot uz IKT balstīto) izmantošanai un digitālo pamatprasmju apguvei⁽¹⁶⁾. Lai skolēnus efektīvi sagatavotu mācību mobilitātei, šis otrais aspekts nenoliedzami ir svarīgs, tomēr mobilitātes progresa ziņojuma otrais rādītājs pievēršas vienīgi jautājumam par gatavošanos svešvalodu lietošanai, līdz ar to uzsverot šī aspekta būtisko lomu izglītības ieguvēju nodrošināšanā ar prasmēm, kuras nepieciešamas, iesaistoties mācību mobilitātes programmās.

2.2. Stāvokļa analīze

Ar rādītāja „gatavošanās svešvalodu lietošanai” palīdzību tiek pētīta valstu pieeja obligātajai svešvalodu apguvei skolā no pirmsskolas izglītības līdz vidējās izglītības beigām. Precīzāk, tas analizē obligātās svešvalodu apguves *ilgumu*, t. i., laika posmu, kurā tā pieejama visiem skolēniem, kas iegūst pilna laika vispārējo vai profesionālo izglītību.

2002. gadā Barselonas Eiropadome⁽¹⁷⁾ aicināja rīkoties, lai uzlabotu skolēnu pamatprasmes, mācot vismaz divas svešvalodas jau no agrīna vecuma. Šī mērķa pamatā ir izpratne par to, cik būtiski ir, lai skolēni pēc iespējas ilgāku laiku veltītu svešvalodu apguvei un varētu pēc iespējas ilgāk skolā apgūt arī otru svešvalodu. Lai gan valodu prasmi ietekmē daudzi faktori (mācīšanas metodes, skolotāju un skolēnu motivācija, skolēnu sociāli ekonomiskie apstākļi, skolēniem pieejamās ikdienējās valodu apguves iespējas u. c.), dati liecina, ka, sākot mācīties svešvalodas agrīnā vecumā, kā arī apgūstot vairākas svešvalodas, tiek panāktas augstāka līmeņa valodu prasmes (*European Commission*, 2012, 11. lpp.).

Ņemot vērā minēto, šajā nodaļā ir analizēti divi ar svešvalodu apguves ilgumu saistīti aspekti: 1) obligātās svešvalodu apguves ilgums visiem skolēniem; 2) tā perioda ilgums, kurā skolēniem vienlaikus ir jāapgūst vismaz divas svešvalodas. Kopējais obligātās svešvalodu apguves ilgums tiek aprēķināts no pirmsskolas izglītības sākuma līdz vidējās izglītības beigām. Vairumā valstu šis periods pārsniedz obligātās izglītības robežas, taču arī šajos gadījumos svešvalodu apguve ir uzskatīta par obligātu, ja šī prasība attiecas uz visiem iesaistītajiem skolēniem.

Parasti izglītības pārvaldes iestādes nosaka tikai katrā mācību gadā obligāti apgūstamo svešvalodu skaitu, bet svešvalodu izvēle bieži ir atkarīga no skolas vai pašiem skolēniem. Tātad, lai gan izglītības pārvaldes iestādes var pieņemt lēmumu par to, ka noteiktas svešvalodas apguve ir obligāta visiem skolēniem no sākumskolas izglītības līdz vidējās izglītības beigām, tas nebūt nenozīmē, ka skolēni šajā periodā mācīsies tikai vienu svešvalodu: iespējams, viņi īsākus laika posmus mācīsies vairākas svešvalodas. Šīs visai

⁽¹⁵⁾ Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikums „Jaunatne kustībā – jauniešu mācību mobilitātes veicināšana”, OV C199, 7.7.2011., C199/3.

⁽¹⁶⁾ Turpat.

⁽¹⁷⁾ Prezidentūras secinājumi, Barselonas Eiropadome, 2002. gada 15.–16. marts, 19. lpp.

izplatītās izvēles brīvības dēļ salīdzināmus datus par divu (vai vairāku) svešvalodu mācīšanos var iegūt, tikai analizējot laika posmus, kad skolēniem šīs valodas ir jāapgūst vienlaicīgi, tāpēc šajā analizē šādi laika posmi ir uzskatīti par vismaz divu svešvalodu obligātās mācīšanās laiku.

Tā kā mobilitātes progresa ziņojums ir saistīts ar izejošo mobilitāti augstākajā izglītībā, šajā rādītājā ir ņemti vērā tikai tie izglītības ceļi, pēc kuru beigšanas var sākt augstākās izglītības studijas. Konkrētāk – ir analizētas minimālās prasības, kas noteiktas valodu mācīšanai, pirmkārt, vispārējā izglītībā līdz vidējās izglītības beigām un, otrkārt, vidējās izglītības otrā posma profesionālajās programmās, kuru apguve ļauj sākt augstākās izglītības studijas ⁽¹⁸⁾.

Attiecībā uz profesionālo izglītību šis rādītājs ir veidots, apkopojot informāciju par visplašāk pieejamajām programmām. Tas nozīmē, ka nav ņemtas vērā tādas programmas vai izglītības ceļi, kas tiek piedāvāti specifiskās izglītības iestādēs (piemēram, tēlotājmākslas un aktiermākslas programmas). Nav ņemtas vērā arī pieaugušo izglītības programmas, speciālās izglītības programmas un tādi izglītības ceļi, ko izvēlas ļoti maz skolēnu.

Obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums

Kā minēts iepriekš, pirmais būtiskais faktors, kas jāņem vērā, analizējot šo tēmu, ir obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums no pirmsskolas izglītības līdz vidējās izglītības beigām gan vispārējā izglītībā, gan profesionālajā izglītībā un apmācībā.

Attēlā atspoguļotas izglītības pārvaldes iestāžu noteiktās minimālās prasības, t. i., minimālais obligātās svešvalodu apguves ilgums visiem skolēniem (daži skolēni, iespējams, svešvalodas apgūst ilgāk), tomēr attēlā nav redzamas atšķirības sistēmu iekšienē, piemēram, tas, ka skolēniem, kuri apgūst dažādas izglītības programmas, ir izvirzītas atšķirīgas prasības.

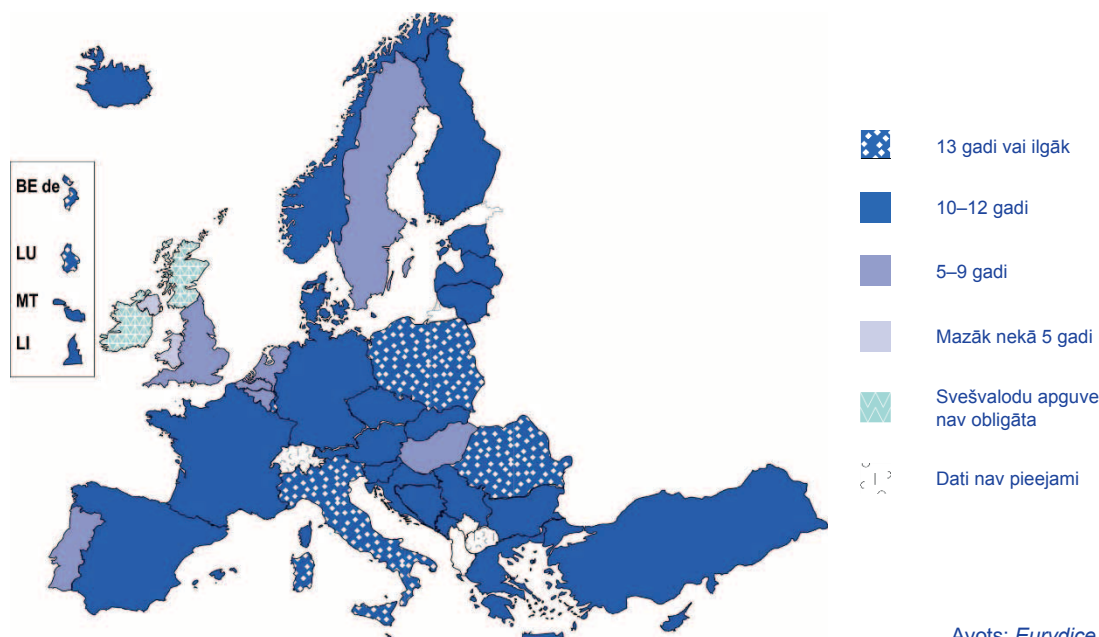
Arī tas, ka dažādās valstīs svešvaloda tiek apgūta vienādu gadu skaitu, nebūt nenozīmē vienādu svešvalodas apguves apjomu, jo mācību stundu skaits var ievērojami atšķirties (skat. *European Commission/EACEA/Eurydice*, 2016). Lai vai kā, obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums ļauj labi novērtēt to, cik agri svešvalodas mācīšana tiek sākota, un savā ziņā arī to, cik tā ir vienmērīga.

2.1. attēlā ir redzams obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums vispārējā izglītībā. Vairāk nekā pusē šajā ziņojumā aplūkoto izglītības sistēmu (24) skolēniem vispārējās izglītības laikā svešvaloda ir jāapgūst 10–12 gadus (skat. 2.1. attēlu). Ilgāku laiku svešvaloda obligāti jāapgūst tikai piecās izglītības sistēmās, proti, 15 gadus Beļģijā (vācu kopienā) un 13 gadus Itālijā, Luksemburgā, Polijā un Rumānijā.

Septiņās izglītības sistēmās obligātā svešvalodas apguve ilgst 5–9 gadus, bet divās Apvienotās Karalistes sistēmās – Velsā un Ziemeļīrijā – svešvalodas apguvei skolēni velta mazāk nekā 5 gadus. Svešvalodas mācīšana nav obligāta Īrijā, jo ne īru, ne angļu valoda netiek uzskatīta par svešvalodu, un Apvienotajā Karalistē (Skotijā), kur nav obligātas valsts izglītības programmas.

⁽¹⁸⁾ Parasti šīs programmas apzīmētas ar *ISCED-P* kodu „345”. Vairāk informācijas skat. Starptautiskajā standartizētajā izglītības klasifikācijā (*ISCED 2011*) (*UNESCO Institute for Statistics*, 2012).

2.1. attēls. Obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums vispārējā izglītībā (ISCED 0–3), 2015./16. māc. g.

Piezīmes par atsevišķām valstīm

Beļģija (BE fr). Galvaspilsētas Briseles reģionā un kopienās ar īpašu valodas režīmu obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums ir 10 gadi.

Igaunija un Zviedrija. Skolas var izlemt, kad sākt svešvalodu mācīšanu; Igaunijā tā jāsāk 7–9 gadu vecumā un Zviedrijā 7–10 gadu vecumā. Attēlā ņemts vērā vēlākais iespējamais valodu apguves sākšanas vecums.

Apvienotā Karaliste (SCT). Skotijā nav obligātas valsts izglītības programmas. Skotijas pašvaldībām ir tiesības izstrādāt savu izglītības programmu, ņemot vērā centralizētā *Curriculum for Excellence* pamatnostādnes. *Curriculum for Excellence* paredz, ka visiem skolēniem ir tiesības uz vismaz vienas modernās valodas apguvi līdz vidējās izglītības pirmā posma trešā gada beigām (t. i., līdz aptuveni 15 gadu vecumam). Skotijas valdība pašlaik izstrādā tādu valodas politikas modeli, kura mērķis ir nodrošināt, lai jaunieši papildus dzimtajai valodai mācītos vēl divas valodas.

Pieejamie dati liecina, ka obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums profesionālajā izglītībā un apmācībā (PIA) un vispārējā izglītībā ir līdzīgs. PIA audzēkņiem obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums ir aprēķināts, balstoties uz pieņēmumu, ka pirmsskolas un sākumskolas pakāpē, kā arī vidējās izglītības pirmajā posmā viņi iegūst vispārējo izglītību, bet profesionālo izglītību iegūst vidējās izglītības otrajā posmā. Tādējādi obligātās svešvalodu apguves kopējā ilguma atšķirības starp vispārējo izglītību un PIA nosaka tikai *vidējās izglītības otrā posma programmas*.

Četrās izglītības sistēmās (Dānijā, Vācijā, Spānijā un Nīderlandē) atšķirīgo prasību dēļ PIA audzēkņiem obligātās svešvalodu apguves ilgums ir mazāks (skat. 2.3. attēlu). Nīderlandē PIA jomā nav valsts noteiktas izglītības programmas, savukārt Dānijā, Vācijā un Spānijā PIA audzēkņiem svešvalodas apguve nav obligāta. Minētā iemesla dēļ šajās valstīs PIA ieguvējiem svešvaloda ir jāmacās divus vai trīs gadus mazāk nekā tiem viņu vienaudžiem, kuri iegūst vispārējo izglītību.

Savukārt dažās citās valstīs atšķiras vispārējās un profesionālās izglītības programmu oficiālais ilgums, tāpēc PIA audzēkņiem svešvaloda ir jāmacās vienu gadu vairāk (piemēram, Latvijā un Polijā) vai mazāk (piemēram, Austrijā) nekā tiem skolēniem, kuri iegūst vispārējo izglītību.

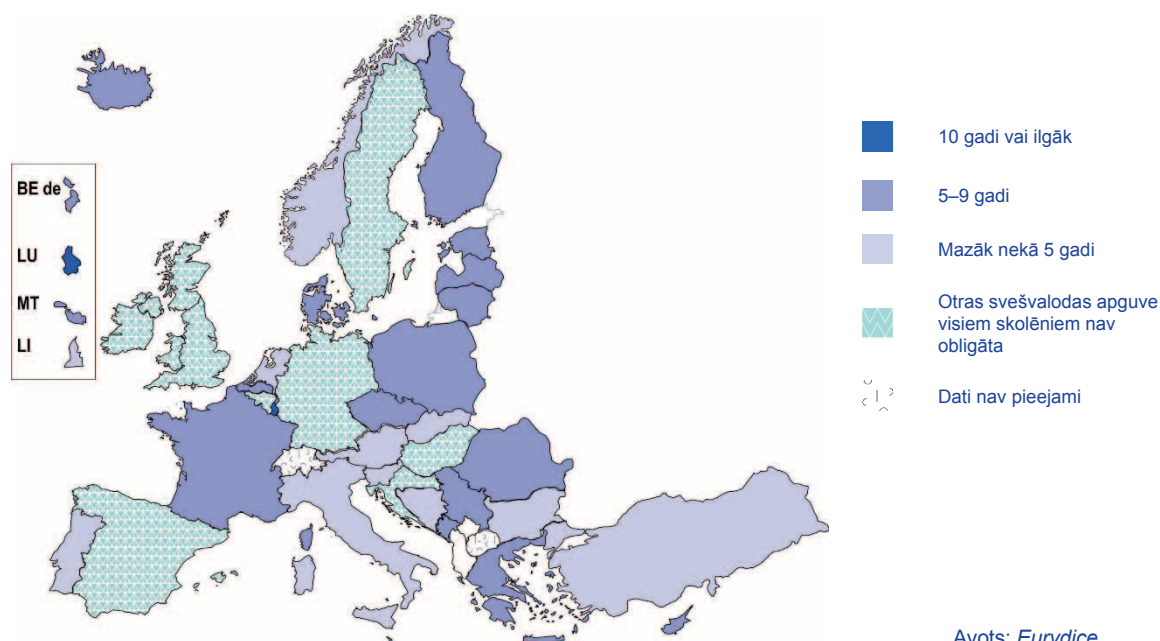
Divu svešvalodu apguves ilgums

Otrs svarīgs obligātās svešvalodu apguves aspekts ir tā laika posma ilgums, kurā skolēniem vienlaikus jāapgūst vismaz divas svešvalodas. Vispārējā izglītībā (skat. 2.2. attēlu) 18 izglītības sistēmās vismaz divas svešvalodas skolēniem vienlaikus jāapgūst piecus gadus vai vairāk. Starp šīm sistēmām izceļas

Luksemburga, kur vispārējās izglītības ieguves laikā vismaz divas svešvalodas skolēniem jā mācās 12 gadus. Vismaz divas svešvalodas skolēniem jāapgūst vēl 11 izglītības sistēmās, taču laika posms, kad šīs valodas jāapgūst vienlaikus, ir mazāks par pieciem gadiem. Tātad tādas izglītības sistēmas, kur vispārējās izglītības skolēniem obligāti jāapgūst vismaz divas svešvalodas, ir vairākumā.

Bez Īrijas un Apvienotās Karalistes (Skotijas) visiem vispārējās izglītības skolēniem divas svešvalodas vienlaikus nav jāapgūst vēl deviņās izglītības sistēmās – Beļģijā (franču kopienā), Vācijā, Spānijā, Horvātijā, Ungārijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē (Anglijā, Velsā un Ziemeļīrijā).

2.2. attēls. Laika posma ilgums, kurā vispārējās izglītības (ISCED 0–3) skolēniem vienlaikus jāapgūst vismaz divas svešvalodas, 2015./16. māc. g.

Piezīmes par atsevišķām valstīm

Igaunija. Skolas var izlemt, kad sākt otras svešvalodas mācīšanu; tā jāsāk 10–12 gadu vecumā. Attēlā ņemts vērā vēlākais iespējamais valodu apguves sākšanas vecums.

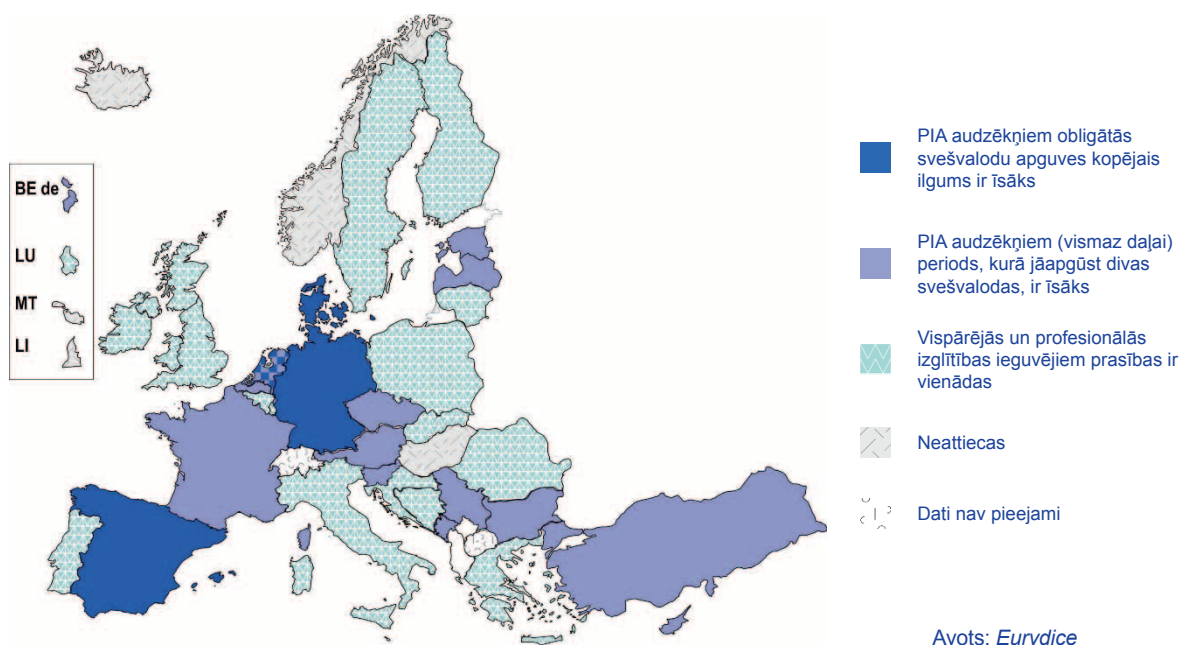
Slovākija. Kopš 2015. gada septembra grozītā Valsts izglītības programma paredz, ka skolēniem divas svešvalodas vienlaikus jāapgūst četrus gadus, nevis astoņus kā iepriekš. 2015./16. māc. g. jaunais izglītības saturs tiek īstenots pamatizglītības otrā posmā (ISCED 2) pirmajā gadā. Pārējie skolēni apgūst iepriekšējo izglītības saturu un divas obligātās svešvalodas vienlaikus joprojām mācās vismaz 8 gadus.

Atšķirības starp vispārējo izglītību un PIA attiecībā uz tā perioda ilgumu, kad skolēniem vienlaikus obligāti jāapgūst vismaz divas svešvalodas, arī šajā gadījumā ir aprēķinātas visam svešvalodu apguves posmam no pirmsskolas izglītības līdz vidējās izglītības beigām. 2.3. attēlā redzams, ka šīs atšķirības ir daudz izteiktākas nekā tās, kas attiecas uz obligātās svešvalodu apguves kopējo ilgumu. Četrpadsmit izglītības sistēmās vismaz daļa to skolēnu, kas sāk PIA iegūvi, divas svešvalodas vienlaikus mācās īsāku laiku nekā tie viņu vienaudži, kas iegūst vispārējo izglītību (par diviem līdz četriem gadiem mazāk atkarībā no vidējās izglītības otrā posma ilguma), vai nemācās tās vispār.

Šajās 14 izglītības sistēmās vienlaicīga divu svešvalodu apguve vispārējās vidējās izglītības otrajā posmā ir obligāta, taču šāda prasība neattiecas uz PIA audzēkņiem vai attiecas tikai uz daļu no tiem. Tā, piemēram, Austrijā, Slovākijā un Turcijā daļa PIA audzēkņu nevienā izglītības ieguves posmā neapgūst divas svešvalodas vienlaikus, savukārt Beļģijā (flāmu un vācu kopienā), Bulgārijā, Čehijā, Igaunijā, Francijā, Kiprā, Latvijā, Nīderlandē, Melnkalnē un Serbijā visiem skolēniem *pirms* vidējās izglītības otrā posma sākšanas – tātad pirms

viņi sāk PIA ieguvu – neilgu laika posmu (mazāk par pieciem gadiem) obligāti jāpārējas divas svešvalodas (daži no viņiem turpina tās apgūt arī vidējās izglītības otrajā posmā).

2.3. attēls. Obligātās svešvalodu apguves ilguma atšķirības starp skolēniem, kuri iegūst vispārējo izglītību un PIA, 2015./16. māc. g.

Paskaidrojumi

Atšķirības ir aprēķinātas par kopējo svešvalodu apguves periodu. Attiecībā uz PIA audzēkņiem gan obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums, gan periods, kurā tiek apgūtas divas svešvalodas, ir aprēķināts, balstoties uz pieņēmumu, ka pirmsskolas un sākumskolas pakāpē, kā arī vidējās izglītības pirmajā posmā viņi iegūst vispārējo izglītību, bet profesionālo izglītību iegūst vidējās izglītības otrajā posmā. Attēlā ir ņemtas vērā tikai tās PIA programmas, kas nodrošina tiešu piekļuvi augstākajai izglītībai un atbilst visiem iepriekš minētajiem atlases kritērijiem.

Attēlā ir atspoguļoti tikai tie vispārējās un profesionālās izglītības apguves gadi, kuri pārklājas, tāpēc nav ņemtas vērā atšķirības, kas rodas atšķirīga programmu garuma dēļ (piemēram, kad PIA ieguve ir par vienu gadu garāka vai tsāka nekā vispārējās izglītības ilgums). Ir ņemtas vērā tikai pirmo divu svešvalodu apguvei noteiktās prasības.

Piezīmes par atsevišķām valstīm

Ungārija, Malta, Islande un Norvēģija. Definīcijai atbilstošu PIA ieguves ceļu nav.

Lihtenšteina. Lielākā daļa PIA audzēkņu apmeklē profesionālās izglītības iestādes Šveicē.

Gandrīz pusē analizēto izglītības sistēmu svešvalodu apguves prasības vispārējā un profesionālajā izglītībā neatšķiras. Šajā grupā ietilpst piecu veidu izglītības sistēmas:

- sistēmas, kur vidējās izglītības otrajā posmā vismaz divu svešvalodu vienlaicīga apguve ir obligāta gan vispārējā, gan profesionālajā izglītībā (Luksemburgā, Polijā, Rumānijā, Slovākijā un Somijā);
- sistēmas, kur vienlaicīga divu svešvalodu apguve ir obligāta visiem zemāko skolas izglītības pakāpju skolēniem un vidējās izglītības otrajā posmā visiem skolēniem ir obligāti jāapgūst vismaz viena svešvaloda (Griekijā, Itālijā, Lietuvā, Portugālē un Bosnijā un Hercegovinā);
- sistēmas, kur skolēniem nevienā izglītības ieguves posmā vienlaikus nav jāapgūst divas svešvalodas un gan vispārējās, gan profesionālās izglītības ieguvējiem viena svešvaloda ir jāpārējas arī vidējās izglītības otrajā posmā (Beļģijas franču kopienā, Horvātijā un Zviedrijā);
- sistēmas, kur skolēniem nevienā izglītības ieguves posmā vienlaikus nav jāapgūst divas svešvalodas un ne vispārējās, ne profesionālās izglītības ieguvējiem vidējās izglītības otrajā posmā svešvalodas nav jāpārējas (Apvienotajā Karalistē (Anglijā, Velsā un Ziemeļīrijā));

- sistēmas, kur svešvalodu apguve nav obligāta (Īrijā un Apvienotajā Karalistē (Skotijā)).

2.3. Mobilitātes progresa rādītājs

Mobilitātes progresa otrais rādītājs iepriekš minēto informāciju ataino kompleksa rādītāja veidā; tajā atspoguļots:

- 1) obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums no pirmsskolas izglītības līdz vidējās izglītības beigām (skat. 2.1. attēlu);
- 2) periods, kurā vienlaikus obligāti jāapgūst divas svešvalodas (skat. 2.2. attēlu);
- 3) atšķirības starp prasībām, kas izvirzītas vispārējās izglītības skolēniem un profesionālās izglītības un apmācības audzēkņiem (skat. 2.3. attēlu).

Trešais punkts ir ļoti būtisks, jo gan vispārējo izglītību, gan profesionālo izglītību un apmācību ieguvušie skolēni var sākt vienu un to pašu augstākās izglītības programmu apguvi un tāpēc viņiem vajadzētu būt arī vienādām iespējām sagatavoties mācību mobilitātei no svešvalodu viedokļa. Šis apsvērums atspoguļo arī Padomes ieteikumu saistībā ar gatavošanos mobilitātei – veicināt kvalitatīvu valodu un kultūras prasmju apguvi „gan vispārējā izglītībā, gan profesionālajā izglītībā”⁽¹⁹⁾.

Tā kā obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums vispārējā izglītībā un PIA atšķiras pavisam nedaudz, šajā ziņā abi izglītības ieguves ceļi rādītājā nav nodalīti. Tas nozīmē, ka šajā aspektā izglītības sistēma var tikt iekļauta augstākajā kategorijā tad, ja *gan* vispārējā izglītībā, *gan* PIA obligātā svešvalodu apguve ilgst kopumā 10 gadus vai vairāk.

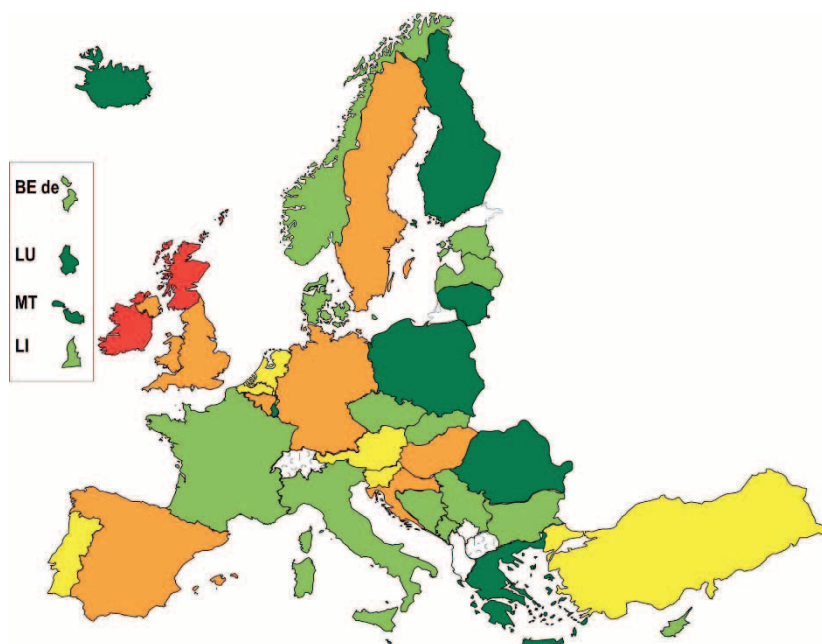
Savukārt kategorijā, kas attiecas uz tā perioda ilgumu, kad vienlaikus obligāti jāapgūst divas svešvalodas, atšķirības starp vispārējās un profesionālās izglītības ieguvējiem ir ņemtas vērā (detalizētu kategoriju un tām atbilstošu krāsu raksturojumu skat. tālāk).

Analizējot tās izglītības sistēmas, kurās PIA šajā nodaļā izmantotās definīcijas izpratnē nav (Ungārija, Malta, Islande un Norvēģija), kā arī Lihtenšteinu, šajā mobilitātes progresa rādītāja kategorijā ir ņemtas vērā tikai vispārējās izglītības ieguvējiem noteiktās prasības.

Izanalizējot visus šī rādītāja aspektus, redzams, ka valstis pa kategorijām sadalās samērā proporcionāli (skat. 2.4. attēlu). Augstākajā – tumši zaļajā – kategorijā ir iekļautas astoņas izglītības sistēmas, proti, Grieķija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Polija, Rumānija, Somija un Islande. Šajās valstīs visi skolēni (gan vispārējā, gan profesionālajā izglītībā) svešvalodas apgūst 10 gadus vai vairāk un vismaz divas svešvalodas vienlaikus visiem obligāti jāapgūst piecus gadus vai vairāk.

⁽¹⁹⁾ Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikums „Jaunatne kustībā – jauniešu mācību mobilitātes veicināšana”, OV C199, 7.7.2011., C199/3.

2.4. attēls. Mobilitātes progresu otrais rādītājs: gatavošanās mācību mobilitātei – svešvalodu prasmes, 2015./16. māc. g.

Avots: Eurydice

Mobilitātes progresu rādītāja kategorijas

	<p>Visiem skolēniem obligātā svešvalodu apguve kopumā ilgst 10 gadus vai vairāk. Gan vispārējās, gan profesionālās izglītības ieguvējiem divas svešvalodas vienlaikus jāapgūst vismaz 5 gadus.</p>
	<p>Visiem skolēniem obligātā svešvalodu apguve kopumā ilgst 10 gadus vai vairāk. Gan vispārējās, gan profesionālās izglītības ieguvējiem vienlaikus jāapgūst divas svešvalodas, taču vismaz daļai skolēnu tas jā dara mazāk nekā 5 gadus.</p> <p>VAI</p> <p>Visiem skolēniem obligātā svešvalodu apguve kopumā ilgst mazāk nekā 10 gadus. Gan vispārējās, gan profesionālās izglītības ieguvējiem divas svešvalodas vienlaikus jāapgūst vismaz 5 gadus.</p>
	<p>Visiem skolēniem obligātā svešvalodu apguve kopumā ilgst 10 gadus vai vairāk. Vispārējās izglītības ieguvējiem jāapgūst vismaz divas svešvalodas, bet vismaz daļai PIA audzēkņu nekad nav vienlaikus jāapgūst divas svešvalodas.</p> <p>VAI</p> <p>Visiem skolēniem obligātā svešvalodu apguve kopumā ilgst mazāk nekā 10 gadus. Gan vispārējās, gan profesionālās izglītības ieguvējiem vienlaikus jāapgūst divas svešvalodas, taču vismaz daļai skolēnu tas jā dara mazāk nekā 5 gadus.</p>
	<p>Visiem skolēniem obligāti jāapgūst tikai viena svešvaloda.</p>
	<p>Svešvalodu apguve nav obligāta.</p>
	<p>Dati nav pieejami.</p>

Gaiši zaļajā kategorijā (15 izglītības sistēmās) visiem skolēniem vismaz neilgu laika posmu obligāti ir jāapgūst divas svešvalodas. Lielākajā daļā šīs grupas izglītības sistēmu svešvalodu apguve visiem skolēniem ir obligāta vismaz 10 gadus, bet laika posms, kurā vienlaikus obligāti jāapgūst divas svešvalodas, ir mazāks par pieciem gadiem vai nu visiem skolēniem (Bulgārijā, Itālijā, Slovēnijā, Bosnijā un Hercegovinā, Lihtenšteinā un Norvēģijā), vai vismaz daļai skolēnu profesionālajā izglītībā (Beļģijas vācu kopienā, Čehijā, Igaunijā, Francijā, Kiprā, Latvijā, Melnkalnē un Serbijā). Savukārt Dānijā obligātā

svešvalodu apguve 10 gadus vai ilgāk neattiecas uz visiem skolēniem, jo profesionālajā izglītībā svešvalodu apguve nav obligāta, taču laika posms, kurā skolēniem vienlaikus jāapgūst divas svešvalodas, ir pieci gadi.

Dzeltenajā kategorijā (sešās izglītības sistēmās) vai nu kopējais svešvalodu apguves ilgums ir salīdzinoši īsāks (mazāk nekā 10 gadi) un visi skolēni divas svešvalodas vienlaikus apgūst vismaz neilgu laika posmu (Beļģijas flāmu kopienā, Nīderlandē un Portugālē), vai arī obligātās svešvalodu apguves kopējais ilgums visiem skolēniem ir vismaz 10 gadi, taču vismaz daļa PIA audzēkņu divas svešvalodas vienlaikus nekad neapgūst. Šāda situācija raksturīga Austrijai, Slovēnijai un Turcijai.

Deviņās izglītības sistēmās, kuras iekļautas oranžajā kategorijā – Beļģijas franču kopienā, Vācijā, Spānijā, Horvātijā, Ungārijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē (Anglijā, Velsā un Ziemeļīrijā) – nav prasības, ka visiem skolēniem obligāti vienlaikus būtu jāapgūst divas svešvalodas.

Visbeidzot, divas izglītības sistēmas – Īrija un Apvienotā Karaliste (Skotija) – ir iekļautas sarkanajā kategorijā, jo tur svešvalodu apguve nav obligāta.

2.4. Nobeigums

Lai piedalītos mobilitātes programmā, būtisks nosacījums ir labas svešvalodu prasmes. Šajā nodaļā analizētie dati liecina, ka lielākajā daļā Eiropas valstu svešvalodu apguve ir obligāta vismaz neilgu laika posmu, taču vairumā izglītības sistēmu skolēniem nav ilgstoši vienlaikus jāapgūst vairākas svešvalodas. Valstu lielākajā daļā tiek praktizēta tāda pieeja, ka visā sākumskolas izglītībā un abos vidējās izglītības posmos (izņemot atsevišķus mācību gadus) svešvalodas tiek apgūtas pa vienai.

Profesionālās izglītības ieguvējiem daudzās valstīs svešvalodas ir jāapgūst īsāku laiku. Vairumā gadījumu tas nozīmē, ka laika posms, kurā vienlaikus jāapgūst vismaz divas svešvalodas, profesionālās izglītības ieguvējiem ir īsāks nekā tiem viņu vienaudžiem, kuri iegūst vispārējo izglītību. Tas rada bažas, jo abu grupu pārstāvji vēlāk var sākt vienu un to pašu augstākās izglītības programmu apguvi un tāpēc viņiem vajadzētu būt vienādām iespējām sagatavoties mācību mobilitātei arī svešvalodu prasmes ziņā.

3. NODAĻA. STIPENDIJAS UN AIZDEVUMA PĀRNESAMĪBA

3.1. Ievads

Viens no lielākajiem šķēršļiem mobilitātei ir (pietiekama) finansējuma trūkums (*Hauschildt et al.*, 2015). Eiropas mērogā šis jautājums tiek risināts, izmantojot mobilitātes stipendijas un aizdevumus, kurus galvenokārt nodrošina programma *Erasmus+* ⁽²⁰⁾. Līdztekus Eiropas Savienības sniegtajam tiešajam finansiālajam atbalstam dalībvalstis saskaņā ar Eiropas politiku tiek aicinātas izvērtēt arī vietējo atbalstu ⁽²¹⁾ un jo īpaši veicināt „dotāciju un aizdevumu pārvedamību un pienācīgu piekļuvi attiecīgajiem pabalstiem, lai atvieglotu jauniešu mācību mobilitāti” ⁽²²⁾.

Augstākās izglītības jomā ar pārnēsāmību ir saistīts būtisks jautājums, proti, „vai studenti, kas mācās augstākās izglītības iestādē citā valstī, var nosūtošās valsts piešķirto stipendiju vai aizdevumu izmantot uz tādiem pašiem nosacījumiem kā nosūtošās valsts izglītības iestādē” (*European Commission/EACEA/Eurydice*, 2015a, 250. lpp.), tāpēc mobilitātes progresa ziņojuma trešais rādītājs vērtē, cik lielā mērā Eiropas augstākās izglītības sistēmas šādu iespēju piedāvā.

3.2. Stāvokļa analīze

Mobilitātes progresa ziņojuma trešais rādītājs analizē vietējā atbalsta pārnēsāmību Eiropas augstākās izglītības telpas (EAIT) robežās, t. i., tas vērtē studentu iespējas pārnēsāt nosūtošās valsts piešķirto stipendiju un/vai aizdevumu uz citas EAIT valsts izglītības sistēmu. Lai nodrošinātu labāku atbalsta pārnēsāmības jēdziena izpratni, papildus pārnēsāmības nosacījumu analīzei šajā nodaļā ir aptverti arī vairāki citi jautājumi, piemēram, sniegta informācija par vietējā atbalsta saņēmējiem, t. i., par to studentu īpatsvaru, kuri saņem valsts stipendiju un/vai aizdevumu. Tas ir būtiski, jo, ja valsts ļauj studentiem pārnēsāt stipendiju un/vai aizdevumu uz ārvalstīm bez ierobežojumiem, taču šāda atbalsta saņēmēju skaits ir niecīgs, tad pat šāda pilna atbalsta pārnēsāmība mobilitāti, visticamāk, sevišķi neveicina. Vēl šajā nodaļā ir apkopota informācija par tieši mobilitātei paredzēto finansiālo atbalstu, t. i., atbalstu, kas papildus valsts stipendijai un/vai aizdevumam tiek sniegts īpaši mobilitātes vajadzībām. Arī šie dati palīdz gūt labāku priekšstatu par Eiropas valstīs pieejamo atbalstu mobilitātei.

Stipendija

Valsts stipendija ir visizplatītākais valsts sniegtā atbalsta veids. 3.1. attēlā redzams to studentu īpatsvars, kuri saņem valsts stipendiju, t. i., no valsts budžeta finansētu atbalstu, kas nav jāatmaksā ⁽²³⁾.

Attēlā valsts atbalsts iedalīts četrās pakāpēs: mazs (0–14,9 %), vidējs (15–49,9 %), liels (50–89,9 %) un vispārējs (90–100 %). Informācija par pirmā un otrā cikla studentiem ir apvienota, jo vairākas valstis nespēja sniegt datus par katru ciklu atsevišķi (tomēr būtiskās atšķirības ir atspoguļotas).

Attēlā samērā skaidri iezīmējas ģeogrāfiskais modelis, kas rāda, ka četras Ziemeļvalstis (Dānija, Somija, Zviedrija un Norvēģija) un Kipra, Luksemburga, Malta, Nīderlande un Apvienotā Karaliste (Anglija, Velsa un Ziemeļīrija) valsts stipendijas ziņā nodrošina lielu vai vispārēju atbalstu. Lai gan stipendijas saņēmēju īpatsvars pirmajā un otrajā ciklā mazliet atšķiras, parasti šī atšķirība nepārsniedz 10 procentpunktus

⁽²⁰⁾ Aizdevums *Erasmus+* maģistrantūras studijām (maģistra grāda mobilitātes vajadzībām) ir jauna rīcības programma, kas tika sāta 2015. gadā papildus *Erasmus* stipendiju programmai.

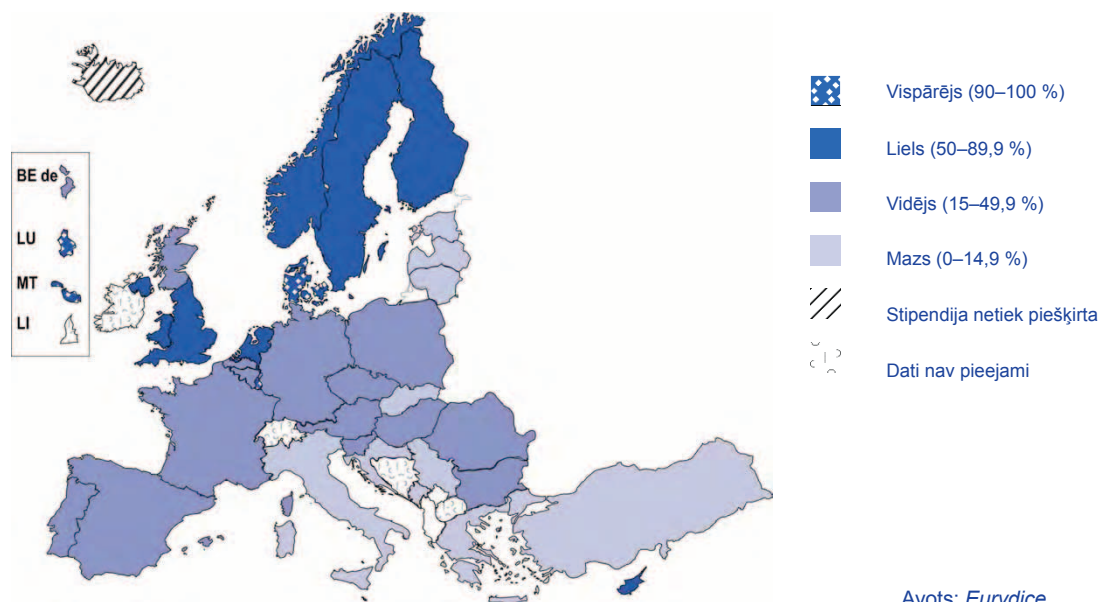
⁽²¹⁾ „Vietējais atbalsts” ir studenta nosūtošās valsts pārvaldes iestāžu sniegtais finansiālais atbalsts. Vairāk informācijas par augstākās izglītības ieguvei pieejamo atbalstu Eiropā skat. *European Commission/EACEA/Eurydice* (2015b).

⁽²²⁾ Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikums „Jaunatne kustībā – jauniešu mācību mobilitātes veicināšana”, OV C199, 7.7.2011., C199/4.

⁽²³⁾ Ir ņemtas vērā tikai tās stipendijas, kas ir pilnībā finansētas no valsts budžeta līdzekļiem (tās stipendijas, kurās apvienoti valsts budžeta un privātie līdzekļi, nav ņemtas vērā).

(piemēram, Dānijā – 92 % pirmajā ciklā un 82 % otrajā ciklā; Somijā attiecīgi 71 % un 68 %; Norvēģijā – 51 % un 58 %). Izņēmums šajā ziņā ir Apvienotā Karaliste (Anglija, Velsa un Ziemeļīrija), kur atbalsts pirmā cikla studentiem ir liels, un Malta, kur pirmā cikla studentiem tiek sniegts vispārējs atbalsts, bet otrā cikla studentiem standarta atbalsta pasākumi abās valstīs nav pieejami.

3.1. attēls. To studentu īpatsvars, kuri saņem valsts stipendiju, pirmais un otrais cikls, 2015./16. ak. g.

Paskaidrojumi

Attēlā atspoguļotie dati attiecas uz 2015./16. ak. g. Ja valsts nespēja sniegt datus par šo periodu, tika analizēti vecāki dati. Tajās valstīs, kur pirmajā un otrajā ciklā stipendijas saņēmēju īpatsvars atšķiras, ir attēloti dati par pirmo ciklu. Tajās valstīs, kur ir vairākas stipendiju programmas un kuras nespēja sniegt apkopotus datus par visām programmām, ir attēloti dati par to programmu, kurā ir vislielākais stipendijas saņēmēju īpatsvars. Tās izglītības sistēmas, kurās tiek piešķirta gan stipendija, gan aizdevums, ir analizētas pēc tiem pašiem principiem kā sistēmas, kurās tiek piešķirta tikai stipendija.

Piezīmes par atsevišķām valstīm

Nīderlande. No 2015. gada 1. septembra apjomīgākā stipendiju programma – t. s. pamata stipendija – ir pārtraukta un aizstāta ar valsts subsidētiem aizdevumiem. Attēlā redzami 2014. gada dati, t. i., situācija pirms reformas.

Apvienotā Karaliste (ENG/WLS/NIR). Dati atspoguļo stipendijas saņēmēju īpatsvaru no visiem stipendijas un/vai aizdevuma pieteikuma iesniedzējiem. Sākot no 2016./17. ak. g., Anglijā vairs netiks piešķirta stipendija un studenti finansālo atbalstu saņems aizdevuma veidā.

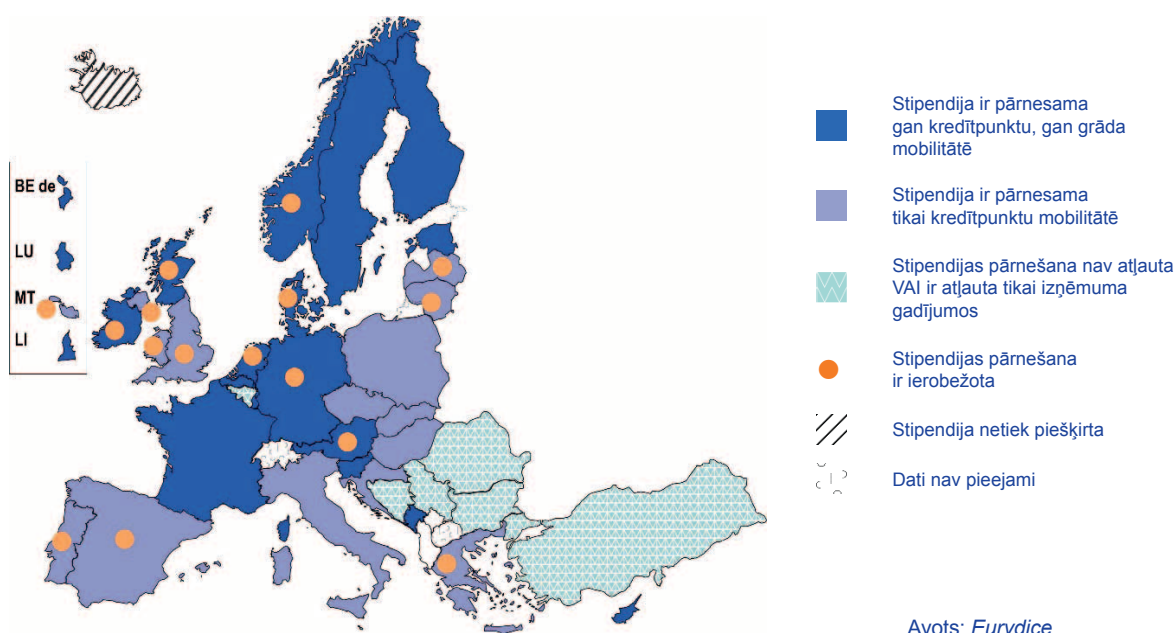
Aptuveni pusē no visām aplūkotajām sistēmām tiek sniegts vidēja līmeņa atbalsts, t. i., valsts stipendiju saņem 15–50 % studentu, tomēr jāpiemin, ka dažas izglītības sistēmas šai grupai atbilst tikai attiecībā uz pirmajā ciklā sniegto atbalstu, bet otrajā ciklā valsts stipendiju saņem mazāk nekā 15 % studentu. Tas attiecas, piemēram, uz Apvienoto Karalisti (Skotiju), kur pirmajā ciklā valsts stipendiju saņem 42 % studentu, bet otrā cikla studentiem standarta atbalsta pasākumu kopums nav pieejams. Turklāt tās izglītības sistēmas, kurās tiek piešķirta gan stipendija, gan aizdevums, šajā attēlā ir analizētas pēc tiem pašiem principiem kā sistēmas, kurās tiek piešķirta tikai stipendija, tāpēc, piemēram, Vācija attiecīgajā kategorijā ir iekļauta, balstoties uz datiem par tās stipendiju un aizdevumu programmu *BAföG*, ko izmanto aptuveni 25 % studentu, kaut arī pilnu stipendiju saņem tikai 3–4 % studentu.

Visbeidzot, sešās valstīs, kas atrodas galvenokārt Dienvidaustrumeiropā (Grieķijā, Horvātijā, Itālijā, Melnkalnē, Serbijā un Turcijā), trīs Baltijas valstīs un Slovākijā, valsts stipendija tiek piešķirta mazāk nekā 15 % studentu. Islandē valsts stipendijas programmas nav, un tā ir izdalīta atsevišķā kategorijā.

3.2. attēls pievēršas šīs nodaļas pamattēmai – tajā ir atspoguļoti galvenie stipendijas pārnesamības raksturlielumi. Attēlā ir izšķirta atbalsta pārnesamība kredītpunktu mobilitātē (t. i., tāda finansiālā atbalsta

pārnesamība, kas piešķirts īstermiņa studiju braucieniem nosūtošās valsts programmas ietvaros) un atbalsta pārnesamība grāda mobilitātē (t. i., tāda finansiālā atbalsta pārnesamība, kas saņemts programmas apguvei, par kuru studentam tiek piešķirts grāds). Attēlā ir sniegta informācija arī par atbalsta pārņemšanas ierobežojumiem jeb papildu prasībām, kuras studentiem un/vai izvēlētajai uzņemošās valsts studiju programmai jāizpilda, lai stipendija varētu tikt pārņemta. Šādi ierobežojumi izpaužas, piemēram, kā noteiktas valstis, uz kurām stipendija var tikt pārņemta (piemēram, tikai Eiropas Ekonomikas zonas robežās), vai kā ierobežots ārzemēs pavadītais laiks. Visstingrākais ierobežojums paredz, ka studenti stipendiju uz ārzemēm var pārņemt tikai tad, ja savā valstī līdzvērtīga programma nav pieejama. Tā kā faktiski tas nozīmē, ka atbalsta pārņemšana ir atļauta tikai izņēmuma gadījumos, valstis, kuras piemēro šo nosacījumu, kartē ir iekrāsotas tāpat kā tās valstis, kurās atbalsta pārņemšana nav atļauta.

3.2. attēls. Valsts stipendijas pārņemšana, pirmais un otrais cikls, 2015./16. ak. g.

Paskaidrojumi

Attēlā atspoguļota valsts stipendijas pārņemšana Eiropas augstākās izglītības telpas (EAIT) robežās. Valstis, kurās ir vairākas stipendiju programmas ar atšķirīgu pārņemšanas modeli, ir iekļautas tajā kategorijā, kas atbilst tai stipendiju programmai, kurai raksturīga vislielākā stipendijas pārņemšana, ja vien šo programmu neizmanto ievērojami mazāk studentu nekā to, kurai raksturīga mazāka stipendijas pārņemšana. Kategorija „stipendija ir pārņemama gan kredītpunktu, gan grāda mobilitātē” apvienojumā ar kategoriju „stipendijas pārņemšana ir ierobežota” nozīmē, ka pastāv ierobežojumi, kas attiecas vai nu uz abiem stipendijas pārņemšanas veidiem (t. i., stipendijas pārņemšanu kredītpunktu un grāda mobilitātē), vai uz vienu no tiem (t. i., stipendijas pārņemšanu kredītpunktu vai grāda mobilitātē).

Attēlā redzams, ka visstingrākā stipendiju pārņemšanas politika tiek īstenota vairākās Dienvidaustrumeiropas valstīs, proti, Bulgārijā, Rumānijā, Bosnijā un Hercegovinā, Serbijā un Turcijā. Parasti šo valstu studenti savas valsts piešķirto stipendiju ārzemēs izmantot nevar neatkarīgi no tā, vai viņi tur studē neilgu laiku (kredītpunktu mobilitātē), vai ilgāku periodu (grāda mobilitātē). Šajā kategorijā ietilpst arī Beļģijas franču kopiena, kas stipendiju atļauj pārņemt tikai tad, ja līdzvērtīga programma šīs kopienas izglītības sistēmā nav pieejama.

Aptuveni pusē aplūkoto augstākās izglītības sistēmu stipendijas pārņemšanas iespēja attiecas tikai uz kredītpunktu mobilitāti, t. i., uz gadījumiem, kad studenti savas valsts programmas ietvaros ārzemēs studē neilgu laiku, piemēram, semestri vai akadēmisko gadu. Dažās sistēmās ir spēkā stipendijas pārņemšanas ierobežojumi, kas pieļauj tikai atzītu apmaiņas programmu, piemēram, *Erasmus*, ietvaros piešķirtu stipendiju pārņemšanu (piemēram, Grieķijā, Spānijā, Latvijā, Lietuvā, Portugālē un Apvienotajā Karalistē – Anglijā, Velsā

un Ziemeļīrijā⁽²⁴⁾). Īpaša situācija ir Maltā, kur pirmā cikla studentiem pieejamais vispārējā atbalsta pasākumu kopums ir pārnesams tikai kredītpunktu mobilitātes vajadzībām, turklāt ar ierobežojumiem, savukārt otrā cikla studentiem piešķirtā stipendija ir pārnesama pilnā apmērā bez jebkādiem ierobežojumiem; tomēr jāpiebilst, ka tā tiek piešķirta tikai izņēmuma gadījumos, t. i., studijām noteiktu profesiju ieguvei.

Vēl vienu grupu veido tās valstis, kurās ir pārnesama gan īsam mobilitātes periodam (kredītpunktu mobilitātei) piešķirtā stipendija, gan arī stipendija, kas paredzēta ilgākam studiju posmam, t. i., ja students ārzemēs plāno iegūt grādu. Šajā kategorijā ietilpst visdažādākās augstākās izglītības sistēmas, sākot no mazām sistēmām, kuru studenti parasti studē ārzemēs (piemēram, Beļģijas vācu kopiena, Luksemburga, Lihtenšteina), un beidzot ar ļoti lielām, tādām kā Vācijas un Francijas izglītības sistēma. Lielākā daļa to valstu, kas pārnesamu stipendiju piešķir gan kredītpunktu, gan grāda mobilitātes vajadzībām, atrodas Eiropas ziemeļos un ziemeļrietumos, tomēr, kā attēlā redzams, dažās no šīm valstīm ir spēkā ierobežojumi. Piemēram, Vācijā pārnesama stipendija grāda mobilitātei tiek piešķirta tikai studijām ES valstīs un Šveicē, bet Apvienotajā Karalistē (Skotijā) tiek piemēroti vēl stingrāki kritēriji – tās atbalsta pārnesamības izmēģinājuma programma grāda mobilitātē attiecas tikai uz nedaudzām atlasītām Eiropas Savienības augstākās izglītības iestādēm. Savukārt Īrijā tiek pieļauta stipendijas pārņemšana tikai tādā kredītpunktu mobilitātē, kas ir paredzēta savas valsts studiju programmā, bet stipendijas pārņemšana grāda mobilitātē aprobežojas ar ES valstīm.

Saistībā ar stipendijas pārņemšanu grāda mobilitātē īpašs gadījums ir Austrija, kur studenti, kas dodas studēt uz noteiktām valstīm (mobilitāte uz Eiropas Ekonomikas zonas valstīm vai Šveici), var saņemt grāda mobilitātes stipendiju uz tiem pašiem nosacījumiem, kuri attiecas uz stipendiju studijām Austrijas augstākās izglītības iestādēs. Tādējādi Austrijas situācija ir līdzīga to valstu situācijai, kurās stipendija ir pārnesama gan kredītpunktu, gan grāda mobilitātes vajadzībām, bet ir spēkā ģeogrāfiski ierobežojumi (t. i., mobilitāte tikai uz noteiktām valstīm).

Aizdevums

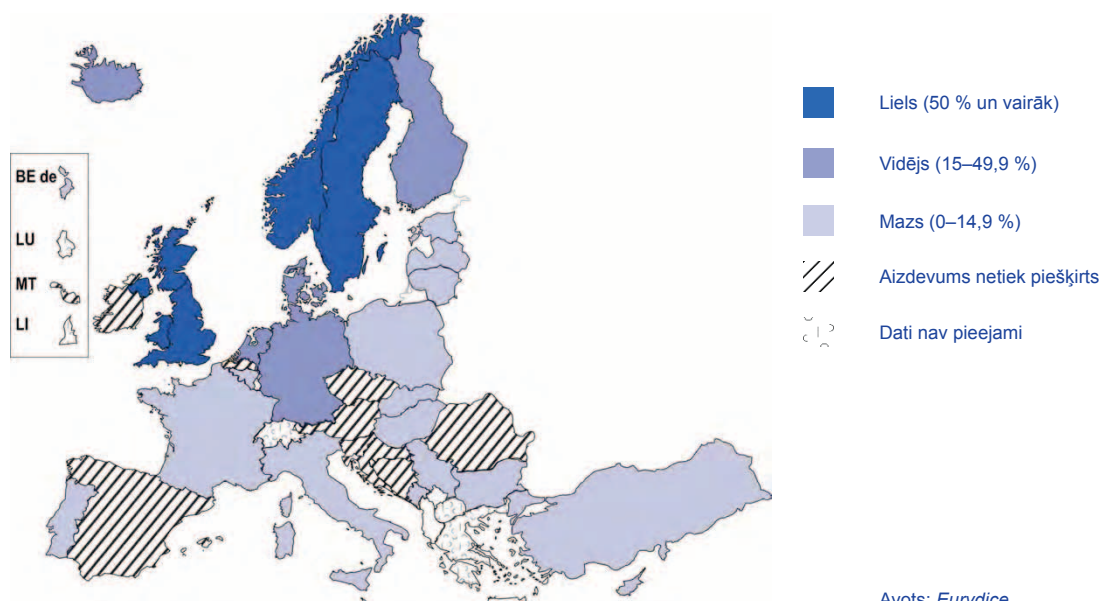
3.3. attēlā redzams cita veida atbalsts, proti, no valsts budžeta finansēta aizdevuma pieejamība un to studentu īpatsvars, kuri ņem aizdevumu. Aizdevuma ņēmēju īpatsvars ir iedalīts trīs kategorijās: mazs (0–14,9 %), vidējs (15–49,9 %) un liels (50 % un vairāk). Tāpat kā analizējot stipendijas saņēmēju īpatsvaru, arī šis rādītājs attiecas uz pirmā un otrā cikla studentiem kopā.

Salīdzinot valsts finansētās stipendijas un aizdevumus (sk. 3.1. un 3.3. attēlu), redzams, ka stipendija ir izplatītāks publiskā atbalsta veids nekā aizdevums: stipendija tās tradicionālajā izpratnē netiek piešķirta tikai vienā valstī (Islandē), turpretim aizdevums netiek piešķirts vairākās augstākās izglītības sistēmās. Turklāt lielākajā daļā no tām sistēmām, kur valsts subsidēts aizdevums ir pieejams, tas tiek izmantots maz (0–14,9 %) un dažās aizdevumu izmanto mazāk nekā 1 % studentu (Beļģijas franču un vācu kopienā, Francijā, Itālijā, Portugālē un Slovākijā).

Pretēja situācija ir Apvienotajā Karalistē, kur atkarībā no sistēmas (t. i., Anglija, Velsa, Ziemeļīrija un Skotija) aizdevumu ņem 72–95 % pirmā cikla studentu (otrajā ciklā standarta aizdevums nav pieejams). Nākamās ir Norvēģija ar 68 % aizdevuma ņēmēju pirmajā ciklā un 71 % otrajā ciklā un Zviedrija ar 52 % aizdevuma ņēmēju abos ciklos. Trīs Ziemeļvalstis (Dānija, Somija un Islande), Vācija (kombinēta stipendijas un aizdevuma sistēma) un Nīderlande iekļaujas vidējā kategorijā.

⁽²⁴⁾ Tie paši ierobežojumi attiecas arī uz Skotiju, taču šī augstākās izglītības sistēma nav iekļauta starp tām, kur stipendijas pārnesamība attiecas tikai uz kredītpunktu mobilitāti, jo Skotija sadarbībā ar nedaudzām atlasītām ES augstākās izglītības iestādēm īsteno atbalsta pārnesamības izmēģinājuma programmu grāda mobilitātē.

3.3. attēls. To studentu īpatsvars, kuri izmanto valsts subsidētu aizdevumu, pirmais un otrais cikls, 2015./16. ak. g.

Paskaidrojumi

Attēlā atspoguļotie dati attiecas uz 2015./16. ak. g. Ja valsts nespēja sniegt datus par šo periodu, tika analizēti vecāki dati. Tajās valstīs, kur pirmajā un otrajā ciklā aizdevumaņēmēju īpatsvars atšķiras, ir attēloti dati par pirmo ciklu. Tajās valstīs, kur ir vairākas aizdevuma programmas un kuras nespēja sniegt apkopotus datus par visām programmām, ir attēloti dati par to programmu, kurā ir vislielākais aizdevumaņēmēju īpatsvars. Tās izglītības sistēmas, kurās tiek piešķirta gan stipendija, gan aizdevums, ir analizētas pēc tiem pašiem principiem kā sistēmas, kurās tiek piešķirts tikai aizdevums.

Piezīmes par atsevišķām valstīm

Beļģija (BE fr, BE de), Francija, Itālija, Portugāle un Slovākija. Aizdevumu izmanto mazāk nekā 1 % studentu.

Nīderlande. No 2015. gada 1. septembra apjomīgākā stipendiju programma – t. s. pamata stipendija – ir pārtraukta un aizstāta ar valsts subsidētiem aizdevumiem. Attēlā redzami 2014. gada dati, t. i., situācija pirms reformas.

3.4. attēlā ir analizēts, vai valsts subsidētais aizdevums ir pārnesams un, ja ir, vai pastāv kādas ar tā pārņemšanu saistītas prasības. Informācija ir strukturēta pēc tiem pašiem principiem kā jautājumā par stipendiju pārņemamību, proti, attēlā ir izšķirta aizdevuma pārņemamība kredītpunktu mobilitātē un aizdevuma pārņemamība grāda mobilitātē, kā arī norādītas valstis, kurās ir spēkā aizdevuma pārņemšanas ierobežojumi.

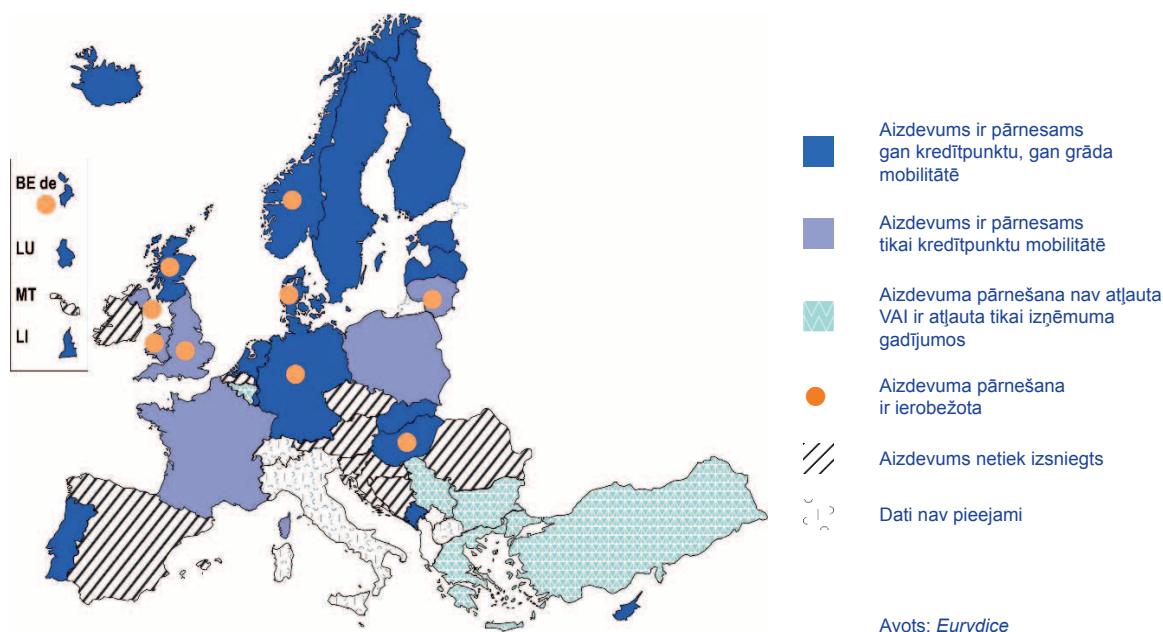
Kopumā tajās valstīs, kas valsts subsidētu aizdevumu piedāvā, tiek pieļauta vismaz nelielas pakāpes pārņemamība. Izņēmums ir Bulgārija, Grieķija, Serbija un Turcija – šo valstu studenti, studējot ārzemēs, nevar izmantot tiem piešķirto aizdevumu neatkarīgi no tā, vai studijas ir īslaicīgas (kredītpunktu mobilitātē), vai ilglaicīgas (grāda mobilitātē). Tāpat kā attiecībā uz stipendiju, Beļģijas franču kopiena aizdevuma pārņemšanu pieļauj tikai izņēmuma gadījumos, proti, ja līdzvērtīga studiju programma kopienā nav pieejama.

No tām sistēmām, kur aizdevums ir pārnesams, dažās tas attiecas tikai uz kredītpunktu mobilitāti, turklāt atsevišķās sistēmās ir spēkā vēl stingrāki ierobežojumi. Piemēram, Lietuvā un Apvienotajā Karalistē (Anglijā, Velsā un Ziemeļīrijā) aizdevums ir pārnesams tikai tad, ja mobilitātē notiek atzītu apmaiņas programmu, piemēram, *Erasmus*, ietvaros.

Lielākajā daļā to sistēmu, kuras piedāvā valsts subsidētu aizdevumu, tas ir pārnesams gan kredītpunktu mobilitātē, gan grāda mobilitātē. Kopumā ģeogrāfiskais modelis šajā ziņā ir ļoti līdzīgs iepriekš aplūkotajai situācijai stipendiju pārņemamības jomā, tomēr dažas valstis, kas pieļauj ierobežotu stipendiju pārņemšanu (Ungārija, Latvija, Portugāle un Slovākija), ir daudz elastīgākas attiecībā uz valsts subsidēta aizdevuma pārņemšanu (t. i., aizdevums ir pārnesams – ar vai bez ierobežojumiem – gan kredītpunktu mobilitātē,

gan grāda mobilitātē, turpretim stipendija ir pārnesama tikai kredītpunktu mobilitātē). Tomēr, kā redzams 3.3. attēlā, visās šajās valstīs aizdevuma ņēmēju īpatsvars ir mazs. Īpašs gadījums ir Islande: standarta stipendija šajā valstī nav pieejama, savukārt valsts subsidēts aizdevums ir pārnesams bez jebkādiem ierobežojumiem.

3.4. attēls. Valsts subsidēta aizdevuma pārnesamība, pirmais un otrais cikls, 2015./16. ak. g.

Paskaidrojumi

Attēlā atspoguļota valsts subsidēta aizdevuma pārnesamība Eiropas augstākās izglītības telpas (EAIT) robežās. Valstis, kurās ir vairākas aizdevuma programmas ar atšķirīgu pārņemšanas modeli, ir iekļautas tajā kategorijā, kas atbilst tai valsts aizdevuma programmai, kurai raksturīga vislielākā aizdevuma pārņemšana, ja vien šo programmu neizmanto ievērojami mazāk studentu nekā to, kurai raksturīga mazāka aizdevuma pārņemšana.

Kategorija „aizdevums ir pārnesams gan kredītpunktu, gan grāda mobilitātē” apvienojumā ar kategoriju „aizdevuma pārņemšana ir ierobežota” nozīmē, ka pastāv ierobežojumi, kas attiecas vai nu uz abiem aizdevuma pārņemšanas veidiem (t. i., aizdevuma pārņemšanu kredītpunktu un grāda mobilitātē), vai uz vienu no tiem (t. i., aizdevuma pārņemšanu kredītpunktu vai grāda mobilitātē).

Papildu atbalsts mobilitātei

Iepriekšējās sadaļās tika analizēts vietējais atbalsts un tā pārnesamība, bet ir jāizvērtē arī tieši mobilitātei paredzētais atbalsts, proti, tikai mobilajiem studentiem pieejamie finanšu līdzekļi. Tie var tikt piešķirti papildus pārnesamajam atbalstam vai, ja pārnesams atbalsts nav pieejams, – tā vietā.

Īpaši mobilitātei paredzēts papildu atbalsts ir pieejams lielākajā daļā Eiropas valstu; izņēmums ir Bulgārija, Grieķija, Kipra, Malta, Bosnija un Hercegovina, Islande un Serbija. Papildu atbalsta modeļi dažādās valstīs ievērojami atšķiras, proti, atšķiras tā veidi, izmantotie resursi, saņēmēju kategorijas vai mobilitātes veidi, kam tas paredzēts, tāpēc šis temats atsevišķā attēlā nav atspoguļots.

Būtisks aspekts, kas jāņem vērā, analizējot šo papildu atbalstu, ir kritēriji, pēc kādiem tas tiek piešķirts, proti, vai tie ir akadēmiskie vai sociālie kritēriji. Lai gan robeža starp šiem jēdzieniem ne vienmēr ir skaidra, valstis var sagrupēt pēc kopīgām iezīmēm, kas raksturīgas pieejai šim jautājumam. Piemēram, Ungārijā, Polijā, Slovākijā un Turcijā īpašais mobilitātes atbalsts tiek piešķirts pēcdiploma (maģistrantūras, doktorantūras un pēcdoktorantūras) studijām un galvenokārt tiek vērtēta studiju un pētniecības darba izcilība (t. i., akadēmiskā pieeja). Turpretim Ziemeļeiropā (Dānijā, Somijā, Zviedrijā un Norvēģijā), kā arī Vācijā, Francijā un Austrijā mobilitātes atbalsta piešķiršanā nav stingru atlases kritēriju un faktiski tas tiek nodrošināts visiem vai gandrīz visiem mobilajiem studentiem vai vismaz visiem tiem studentiem, kuriem ir nepieciešams

papildu atbalsts. Piemēram, Norvēģijā 70 % mobilo studentu saņem stipendiju ceļa un studiju izdevumu segšanai. Vācijā visiem tiem studentiem, kam ir tiesības uz standarta sociālo atbalstu (t. i., stipendijas un aizdevuma programma *BAföG*), ir tiesības arī uz papildu mobilitātes atbalstu ceļa izdevumu, studiju maksas un dzīvošanas izmaksu segšanai.

Viens no papildu atbalsta veidiem, kas ir pieejams vairākās augstākās izglītības sistēmās, t. sk. Beļģijas flāmu kopienā, Čehijā, Spānijā, Horvātijā, Lietuvā, Portugālē, Slovēnijā un Apvienotajā Karalistē (Anglijā, Velsā un Ziemeļīrijā), ir *Erasmus* papildu stipendija, kas nodrošina papildu finansējumu tiem studentiem, kuri kredītpunktu mobilitātē ir iesaistīti programmas *Erasmus+* ietvaros. Atkarībā no izglītības sistēmas šī stipendija tiek piešķirta vai nu pēc sociālajiem kritērijiem (piemēram, Beļģijas flāmu kopienā un Apvienotajā Karalistē – Anglijā, Velsā un Ziemeļīrijā), vai pēc akadēmiskajiem kritērijiem (piemēram, Spānijā un Lietuvā). Ir arī tādas sistēmas (piemēram, Slovēnija), kur centralizēti ir noteikti tikai vispārējie administratīvie kritēriji (piemēram, maksimālā vecuma ierobežojums), bet pārējos kritērijus *Erasmus* papildu stipendijas piešķiršanai nosaka augstākās izglītības iestādes.

Papildu atbalstu mobilitātei Eiropā reglamentē arī vairāki divpusēji un daudzpusēji nolīgumi, kas noslēgti vai nu starp Eiropas valstīm, vai starp Eiropas valstīm un valstīm, kas atrodas ārpus Eiropas. Dažas no lielākajām Eiropas daudzpusējām programmām ir Augstākās izglītības programma *Nordplus* (Ziemeļvalstu un Baltijas valstu studentiem paredzēta mobilitātes programma bakalaura un maģistra grāda studijām), Centrāleiropas apmaiņas programma universitātes studijām *CEEPUS* (programma, kas sniedz atbalstu dalībai kopīgās studiju programmās Centrāleiropas reģionā) un Višegradas stipendija (atbalsts Višegradas valstu, t. i., Čehijas, Ungārijas, Polijas un Slovākijas, kā arī Rietumbalkānu un Austrumu partnerības valstu maģistrantūras un doktorantūras studentiem ⁽²⁵⁾).

Jāsecina, ka parasti atbalsts mobilitātei tiek piešķirts stipendijas veidā, tomēr tas var izpausties arī kā valsts subsidēts aizdevums. Piemēram, Apvienotajā Karalistē (Anglijā) studentiem, kuri iesaistījušies mobilitātē uz pilnu akadēmisko gadu (kredītpunktu mobilitāte), ir tiesības saņemt īpašu aizdevumu, lai segtu zemāko studiju maksu, ko nosūtošās valsts augstākās izglītības iestādei ir atļauts iekasēt mobilitātes perioda laikā. Somijā un Zviedrijā mobilitātes dalībnieki var saņemt lielāku aizdevumu nekā visiem studentiem piedāvātais standarta aizdevums.

3.3. Mobilitātes progresa rādītājs

Mobilitātes progresa trešajā rādītājā ir apvienoti vairāki iepriekšējā sadaļā aplūkoti elementi un valstu īstenotās stipendiju un aizdevumu programmas ir sadalītas pēc noteiktiem kritērijiem. Kā iepriekš minēts (skat. 3.2. sadaļu), šis rādītājs ir saistīts ar vietējā līmenī piešķirtās stipendijas un aizdevuma pārnesamību; īpaši mobilitātei paredzētais papildu atbalsts te nav ņemts vērā. Šajā rādītājā nav ietverta informācija arī par faktisko pārnesamā atbalsta apjomu un par tā saņēmēju īpatsvaru no visiem studentiem. Tām valstīm, kur starp pirmo un otro ciklu ir būtiskas atšķirības (piemēram, vispārējs atbalsts pirmajā ciklā un ierobežots atbalsts otrajā ciklā), attēlotie dati attiecas uz pirmo ciklu.

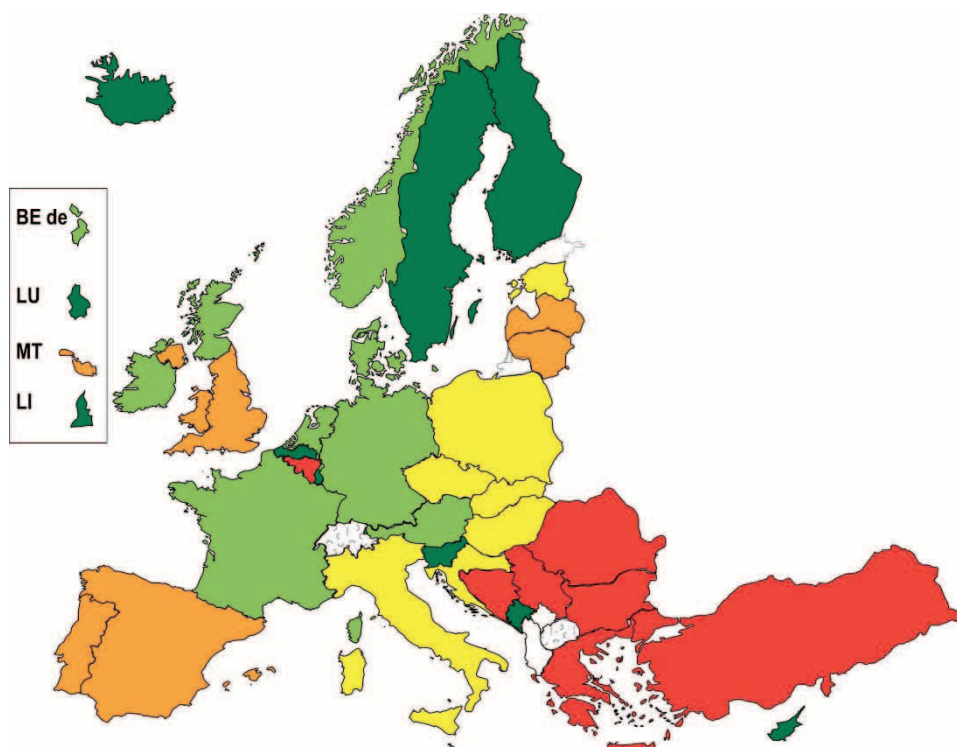
Rādītājā izmantota piecu krāsu skala, kur tumši zaļā krāsa apzīmē visa nosūtošās valsts studentiem pieejamā atbalsta pilnu pārnesamību (t. i., valsts stipendijas un/vai aizdevuma saņemšanai ir noteiktas līdzvērtīgas prasības neatkarīgi no tā, vai students studē savā valstī vai ārvalstīs), savukārt sarkanā krāsa nozīmē, ka atbalsta pārņemšana nav iespējama. Pie sarkanās kategorijas pieder arī tās augstākās izglītības sistēmas, kas paredz, ka valsts sniegto atbalstu ārzemēs var izmantot tikai tad, ja nosūtošajā valstī līdzvērtīga programma

⁽²⁵⁾ Austrumu partnerībā apvienojušās sešas Austrumeiropas valstis: Armēnija, Azerbaidžāna, Baltkrievija, Gruzija, Moldova un Ukraina.

nav pieejama, tātad studentiem sniegtā atbalsta pārņemšana ir iespējama tikai izņēmuma gadījumos.

Starp tumši zaļo un sarkano ir trīs starpkategorijas. Pirmā – gaiši zaļā – apzīmē sistēmas, kuru vietējo atbalstu var pārņest uz ārvalstīm gan kredītpunktu mobilitātes, gan grāda mobilitātes vajadzībām, tomēr pastāv daži ierobežojumi (piemēram, studenti stipendiju var izmantot tikai noteiktās valstīs vai ārzemēs var pavadīt ierobežotu laika posmu). Divas atlikušās kategorijas – dzeltenā un oranžā – aptver sistēmas, kas visa vietējā atbalsta vai tā daļas pārņemšanu pieļauj tikai kredītpunktu mobilitātē. To, kurā no šīm kategorijām valsts ir iekļauta, nosaka atbalsta pārņemšanas ierobežojumu esamība vai neesamība.

3.5. attēls. Mobilitātes progressa trešais rādītājs: vietējās valsts stipendijas un valsts subsidēta aizdevuma pārnesamība, 2015./16. ak. g.

Avots: Eurydice

Mobilitātes progressa rādītāja kategorijas

	Visu veidu vietējais studentu atbalsts (stipendija un/vai aizdevums) ir pārņemams EAIT robežās gan kredītpunktu mobilitātē, gan grāda mobilitātē. Līdzvērtīgas prasības valsts stipendijas un/vai aizdevuma saņemšanai neatkarīgi no tā, vai students mācās savā valstī vai ārvalstīs.
	Pieejamais vietējais studentu atbalsts (stipendija un/vai aizdevums) ir pārņemams gan kredītpunktu mobilitātē, gan grāda mobilitātē, taču ar dažiem ierobežojumiem, piemēram, ģeogrāfiskiem (noteiktas valstis), programmas veida, studiju jomas vai laika ierobežojumiem.
	Kredītpunktu mobilitātē atbalsts ir pārņemams bez ierobežojumiem. Grāda mobilitātē atbalsts nav pārņemams, VAI grāda mobilitātē nav pārņemami visi nozīmīgākie atbalsta veidi.
	Kredītpunktu mobilitātē atbalsts ir pārņemams, taču ar dažiem ierobežojumiem, piemēram, ģeogrāfiskiem (noteiktas valstis), programmas veida, studiju jomas vai laika ierobežojumiem. Grāda mobilitātē atbalsts nav pārņemams, VAI grāda mobilitātē nav pārņemami visi nozīmīgākie atbalsta veidi.
	Atbalsts nav pārņemams: valsts stipendija un/vai aizdevums tiek piešķirts tikai tad, ja students studē savā valstī, vai izņēmuma gadījumos (nosūtošajā valstī līdzvērtīga studiju programma nav pieejama).
	Dati nav pieejami.

Saskaņā ar rādītājā izmantotajām kategorijām redzams, ka neierobežota vietējā atbalsta pārnēsāmība gan kredītpunktu, gan grāda mobilitātē (tumši zaļā krāsa) pastāv tikai deviņās augstākās izglītības sistēmās, proti, trīs Ziemeļvalstīs (Somijā, Zviedrijā un Islandē), Beļģijas flāmu kopienā, Kiprā, Slovēnijā, Luksemburgā, Lihtenšteinā un Melnkalnē. Tomēr jāatceras: lai gan šīs sistēmas piedāvā pilnībā pārnēsamu vietējo atbalstu, tās būtiski atšķiras atbalsta saņēmēju īpatsvara ziņā (skat. 3.1. un 3.3. attēlu). Dažās no tām noteikta veida vietējo finansiālo atbalstu saņem vismaz puse no visiem studentiem (Somijā, Zviedrijā, Kiprā un Luksemburgā), savukārt citās sistēmās atbalsta saņēmēju īpatsvars ir krietni mazāks. Atšķiras arī minētajās sistēmās studentiem piedāvātā atbalsta veidi – dažās tiek piešķirta gan stipendija, gan aizdevums, bet citās tikai viena veida atbalsts (skat. abus iepriekš minētos attēlus). Šajā ziņā netipiska situācija ir Islandē, kur netiek piedāvāta standarta stipendija, taču tiek nodrošināts pilnībā pārnēsams aizdevums.

Deviņās augstākās izglītības sistēmās (Beļģijas vācu kopienā, Dānijā, Vācijā, Īrijā, Francijā, Nīderlandē, Austrijā, Apvienotajā Karalistē (Skotijā) un Norvēģijā) arī tiek piedāvāts pārnēsams atbalsts gan kredītpunktu, gan grāda mobilitātei, taču tiek piemēroti dažādi ierobežojumi (gaiši zaļā kategorija). Kā jau iepriekš minēts, galvenokārt tie ir ģeogrāfiski ierobežojumi (t. i., mobilitāte tikai uz noteiktām valstīm) un ārzemēs pavadītā studija laika ierobežojumi.

Septiņās sistēmās – Čehijā, Igaunijā, Horvātijā, Itālijā, Ungārijā, Polijā un Slovēnijā – vietējā atbalsta pārnēsana ir atļauta tikai kredītpunktu mobilitātē un papildu ierobežojumi parasti nav noteikti (dzeltenā kategorija). Interesanti, ka dažas no šīm sistēmām, proti, Ungārija un Slovēnija, nodrošina valsts subsidētu aizdevumu, kas ir pārnēsams gan kredītpunktu, gan grāda mobilitātē, taču stipendija ir pārnēsama tikai kredītpunktu mobilitātē. Vēl elastīgāku pieeju praktizē Igaunija, kur aizdevumi, kā arī viena sociālā stipendija ir pilnībā pārnēsami, bet citas stipendijas ir pārnēsamas tikai kredītpunktu mobilitātē.

Astoņās augstākās izglītības sistēmās, kas atbilst sešām valstīm – Spānijai, Latvijai, Lietuvai, Maltai, Portugālei un lielākajai daļai Apvienotās Karalistes –, uz atbalsta pārnēsāšanu kredītpunktu mobilitātē attiecas dažādi ierobežojumi (oranžā kategorija). Piemēram, Latvijā un Portugālē aizdevums ir pilnībā pārnēsams, bet stipendija ir pārnēsama tikai kredītpunktu mobilitātē un ar ierobežojumiem.

Visbeidzot, septiņās augstākās izglītības sistēmās (Beļģijas franču kopienā, Bulgārijā, Grieķijā, Rumānijā, Bosnijā un Hercegovinā, Serbijā un Turcijā) tiek nodrošināts nepārnēsams vietējais atbalsts vai atbalsta pārnēsana tiek pieļauta tikai izņēmuma gadījumos, proti, ja nosūtošajā valstī līdzvērtīga studiju programma nav pieejama (sarkanā kategorija). Šajā grupā īpaši izceļas Grieķija, kur stipendijas pārnēsana kredītpunktu mobilitātē ir atļauta (ar ierobežojumiem), bet aizdevuma pārnēsana nav atļauta.

3.4. Nobeigums

Šajā nodaļā kā būtisks studentu mobilitātes aspekts ir analizēts vietējais finansiālais atbalsts. Studentu lēmumu studēt ārvalstīs – vai nu uz neilgu laiku (kredītpunktu mobilitāte), vai pilna grāda ieguvei (grāda mobilitāte) –, var ietekmēt tas, vai nosūtošās valsts finansiālo atbalstu studijām var izmantot, arī studējot ārzemēs.

Apkopotie dati liecina, ka tikai deviņās augstākās izglītības sistēmās tiek nodrošināta visa vietējā atbalsta neierobežota pārnēsana gan kredītpunktu, gan grāda mobilitātē, tātad studenti nosūtošajā valstī pieejamo atbalstu var izmantot neatkarīgi no mobilitātes veida (īstermiņa vai ilgtermiņa) un uzņemošās valsts. Samērā tuvu to valstu grupai, kura nodrošina pilnu pārnēsāmību, ir deviņas citas izglītības sistēmas, kurās tiek piemēroti dažādi pārnēsāšanas ierobežojumi (piemēram, mobilitāte tikai uz noteiktām valstīm), taču ir atļauta visu nozīmīgāko vietējā atbalsta veidu pārnēsana gan kredītpunktu, gan grāda mobilitātē. Ģeogrāfiskajā ziņā šīs

valstis atrodas galvenokārt Eiropas ziemeļos un ziemeļrietumos. Pretēja situācija ir septiņās augstākās izglītības sistēmās, kas lielākoties atrodas Eiropas dienvidaustrumos; tur vietējais finansiālais atbalsts nav pārnesams vai tā pārvešana tiek pieļauta tikai izņēmuma gadījumos. Piecpadsmit izglītības sistēmas atrodas starp šīm galējām situācijām: tajās atbalsta pārvešana kredītpunktu mobilitātē tiek atļauta bez ierobežojumiem (septiņas sistēmas, galvenokārt Centrāleiropā) vai ar ierobežojumiem (astoņas sistēmas dažādās Eiropas daļās). Samērā lielais otrās grupas valstu skaits liecina, ka kredītpunktu mobilitātē atbalsta pārvešanu īstenot ir vieglāk nekā grāda mobilitātē. Vēl viens interesants aspekts ir tendence piedāvāt lielākas aizdevuma nekā stipendijas pārvešanas iespējas, proti, dažās sistēmās aizdevuma pārvešana ir atļauta gan kredītpunktu, gan grāda mobilitātē, turpretim stipendijas pārvešana ir atļauta tikai kredītpunktu mobilitātē.

Kopumā datu analīze liecina, ka aptuveni pusē no Eiropas augstākās izglītības sistēmām tiek atļauta vietējā finansiālā atbalsta pārvešana gan kredītpunktu mobilitātē, gan grāda mobilitātē (lai gan var būt noteikti daži ierobežojumi). Ir redzams arī samērā skaidrs ģeogrāfiskais modelis, kas liecina par atšķirību starp Eiropas ziemeļiem un ziemeļrietumiem, kur izglītības sistēmām raksturīga augsta atbalsta pārvešanas pakāpe, un Dienvidaustrumeiropu, kur atbalsta pārvešanas iespējas ir minimālas vai to nav vispār.

4. NODAĻA. MOBILITĀTES ATBALSTS STUDENTIEM NO NELABVĒLĪGAS SOCIĀLI EKONOMISKĀS VIDES

4.1. Ievads

Studentu iespējas iesaistīties mācību mobilitātē un izmantot visas tās sniegtās priekšrocības nav vienādas. Pētījumi liecina, ka studenti no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides un studenti invalīdi mobilitātes programmās iesaistās mazāk (*Hauschildt et al.*, 2015; *King, Findlay and Ahrens*, 2010; *Souto Otero*, 2008), tā vēl vairāk pastiprinot savu jau tā nevienlīdzīgo stāvokli starp vienaudžiem.

Lai to mainītu, Padome ieteikumā mudina dalībvalstis „Sniegt nelabvēlīgā situācijā esošiem audzēkņiem, kuriem var nebūt pieejamas mācību mobilitātes iespējas, mērķtiecīgu informāciju par to konkrētajām vajadzībām pielāgotām pieejamajām programmām un atbalstu”⁽²⁶⁾. Mobilitātes progresa ziņojuma ceturtajā rādītājā tiek analizēts, vai Eiropas valstīs šāds atbalsts ir pieejams.

4.2. Stāvokļa analīze

Termina „sociāli mazaizsargāts izglītības ieguvējs” definīcija dažādās izglītības sistēmās ievērojami atšķiras. Dažās valstīs tā ietver studentus invalīdus, bet citās ne; vienās valstīs sociālā mazaizsargātība tiek saistīta ar etnisko piederību, bet citās tās kritērijs ir imigranta statuss. Visbiežāk tomēr ar šo terminu saprot studentus no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides, tāpēc, salīdzinot datus, šis rādītājs ir attiecināts tieši uz šo jauniešu kategoriju. Jāņem gan vērā, ka arī termina „nelabvēlīga sociāli ekonomiskā vide” definīcija dažādās valstīs ir atšķirīga.

Rādītājs, kas analizē studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides pieejamo mobilitātes atbalstu, ietver trīs galvenos aspektus: 1) vai ir izvirzīti nacionālie mērķi saistībā ar studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalību mobilitātes programmās; 2) vai studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalība mobilitātes programmās tiek vispusīgi pārraudzīta; 3) vai studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides ir pieejams finansiālais atbalsts – valsts stipendija – dalībai mobilitātes programmās. Visi minētie aspekti ir secīgi aplūkoti.

Nacionālie mērķi

Izmērāmi nacionālie mērķi liecina par stingru politisko apņēmību palielināt no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides nākošu studentu dalību mobilitātes programmās. Diemžēl līdz šim šādu mērķi ir izvirzījusi tikai viena izglītības sistēma – Beļģijas flāmu kopiena –, kas plāno panākt, lai līdz 2020. gadam 33 % mobilo studentu būtu no nepietiekami pārstāvētajām grupām, proti, tie būtu studenti, kas saņem stipendiju (nelabvēlīgs sociāli ekonomiskais stāvoklis), uz pilnu vai nepilnu slodzi strādājošie studenti un studenti invalīdi (*Government of Flanders / Department of Education and Training*, 2013, 64. lpp.).

Dalības pārraudzība

Lai studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides varētu sniegt pienācīgu atbalstu, politikas veidotājiem ir vajadzīga informācija par to, vai dažādu grupu studenti var proporcionāli piedalīties mobilitātes programmās un vai viņi to dara. Šādu informāciju var iegūt, pārraugot noteiktus mobilitātes programmās iesaistīto studentu raksturlielumus.

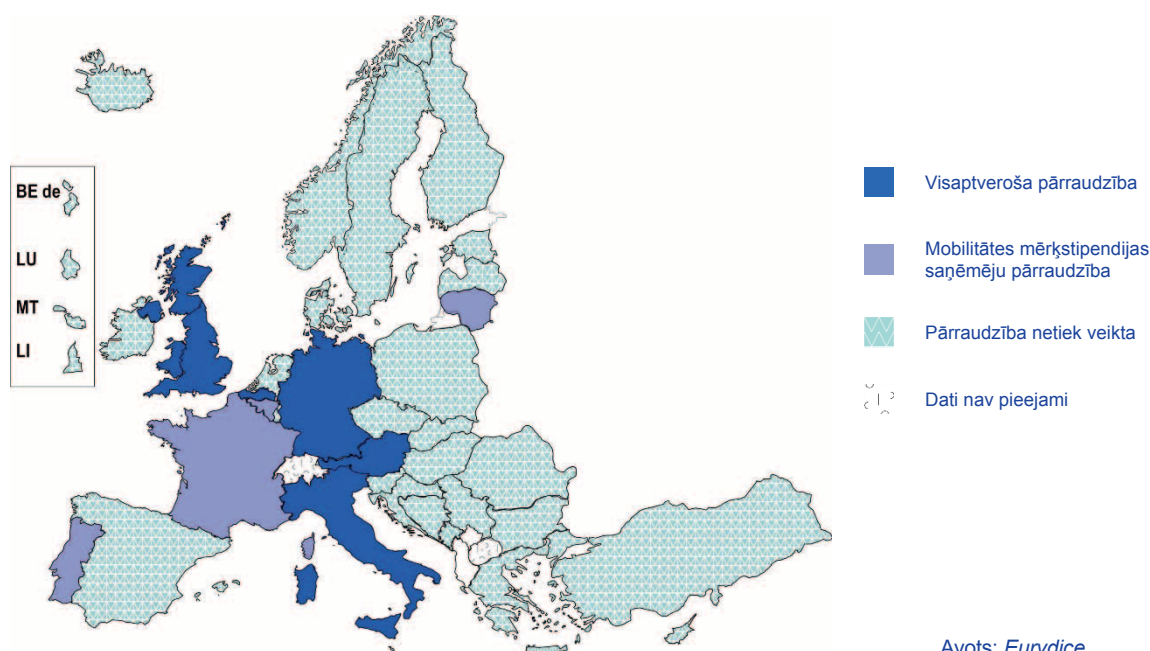
⁽²⁶⁾ Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikums „Jaunatne kustībā – jauniešu mācību mobilitātes veicināšana”, OV C199, 7.7.2011., C199/4.

Visām programmām *Erasmus+* iesaistītajām valstīm ir jāveic to mobilo studentu pārraudzība, kuri iesaistījušies minētajā programmā, tāpēc šajā sadaļā ir aplūkota prakse, kas *pārsniedz* šī pienākuma robežas, un no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides nākušo mobilitātes programmu dalībnieku pārraudzība tiek aplūkota plašāk.

4.1. attēlā ir redzami divi pārraudzības modeļi, kas tiek īstenoti papildus programmā *Erasmus+* paredzētajai obligātajai pārraudzībai. Pirmkārt, četrās izglītības sistēmās tiek pārraudzīta to studentu dalība mobilitātē, kuri saņem mobilitātes mērķstipendiju (skat. nākamo sadaļu). Šīs izglītības sistēmas (Beļģijas franču kopiena, Francija, Lietuva un Portugāle) apkopo informāciju par studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalību *dažās citās* (bet ne visās) mobilitātes programmās, t. i., programmās, dalībai kurās tiek piešķirta īpaša mobilitātes stipendija.

Otrkārt, kā attēlā redzams, astoņās izglītības sistēmās (Beļģijas flāmu kopienā, Vācijā, Itālijā, Austrijā un četrās Lielbritānijas izglītības sistēmās) tiek pārraudzīta studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides vispārējā dalība mobilitātes programmās. To sauc par visaptverošu pārraudzību, jo tās mērķis ir iegūt visaptverošu priekšstatu par nelabvēlīgā situācijā esošo izglītības ieguvēju dalību *visās mobilitātes programmās*. Vācijā un Austrijā ik pēc trim gadiem tiek veikta studentu aptauja ⁽²⁷⁾, bet Itālijā un Apvienotajā Karalistē informācija par mobilajiem studentiem tiek iekļauta statistikas biroju gadskārtējā datu apkopojumā ⁽²⁸⁾.

4.1. attēls. Pārraudzība – studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalība mobilitātes programmās, 2015./16. ak. g.

⁽²⁷⁾ Skat. <http://www.sozialerhebung.de/sozialerhebung/documents/englisch> (dati par Vāciju) un <http://www.sozialerhebung.at/index.php/en/> (dati par Austriju) (skatīts 2016. gada 20. jūnijā). Vācijā reizi divos gados tiek publicēts arī apvienotais *Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD)* un *Deutsche Zentrum für Hochschul- und Wissenschaftsforschung (DZHW)* mobilitātes ziņojums (jaunāko ziņojumu skat. *Woisch and Willige*, 2015).

⁽²⁸⁾ Itālijā statistikas pārvalde apkopo datus par mobilajiem studentiem, atsevišķi izdalot tos studentus, kuri stipendiju saņem, un tos, kuri stipendiju nesaņem. Tā kā stipendija tiek piešķirta pēc sociālā kritērija, tiek iegūti dati par mobilo studentu sociāli ekonomiskajiem apstākļiem. Apvienotajā Karalistē Augstākās izglītības statistikas aģentūra apkopo datus par mobilo studentu etnisko izcelsmi, sociāli ekonomiskajiem apstākļiem un dzimumu. Vairāk informācijas skat. tīmekļa vietnē „Go International”: <http://go.international.ac.uk/student-profiles-and-identities> (skatīts 2016. gada 3. februārī).

Finansiālais atbalsts

Lai studenti no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides varētu iesaistīties starptautiskajā mobilitātē, viņiem ir nepieciešams finansiāls atbalsts. Ņemot vērā šīs mērķgrupas finansiālās grūtības, šajā sadaļā aplūkots tikai tāds publiskais atbalsts, kas nav jāatmaksā, proti, *valsts stipendija* ⁽²⁹⁾. Eiropā ir divi modeļi, saskaņā ar kuriem šāda stipendija tiek piešķirta studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides.

Pirmais modelis paredz, ka studenti no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides saņem *mērķatbalstu*, t. i., tikai šīs kategorijas studentiem pieejamu finansējumu. Šāds mērķatbalsts var izpausties vai nu kā ģimenes mobilitātes stipendija, kas paredzēta tikai mobilitātes vajadzībām un tiek piešķirta papildus vietējam atbalstam ⁽³⁰⁾, vai kā pārnesama (vismaz kredītpunktu mobilitātē) sociālā stipendija.

Otrā modeļa pamatā ir t. s. *vispārējā pieeja*. Saskaņā ar šo modeli pārnesamu stipendiju valsts nodrošina lielākajai studentu daļai (vairāk nekā 50 %) (stipendijas saņēmēju īpatsvaru skat. 3.1. attēlā). Studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides ģimenes mērķatbalsts nav paredzēts (lai gan stipendijas apmēru var ietekmēt arī sociālie kritēriji), tomēr nepieciešamo atbalstu viņiem nodrošina stipendiju piešķiršanas vispārējais raksturs. Citiem vārdiem sakot, šīs pieejas pamatā ir princips: ja stipendiju saņem visi studenti (vai vismaz lielākā daļa) – tātad stipendijas piešķiršana ir vispārēja –, atbalsts automātiski tiek nodrošināts arī nelabvēlīgā situācijā esošajiem studentiem un ģimenes mērķprogramma nav nepieciešama.

4.2. attēlā redzams, ka Eiropas izglītības sistēmās dominē šie abi atšķirīgie finansiālā atbalsta modeļi. Vairumā gadījumu gan pirmajā, gan otrajā ciklā valstis izmanto vienu un to pašu pieeju, tomēr atšķirību gadījumā attēlā ir atspoguļots tas finansiālais atbalsts, kas tiek sniegts pirmā cikla studentiem (vairāk informācijas skat. 3. nodaļā).

Kā redzams attēlā, mērķatbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides ir daudz izplatītāks nekā atbalsta sniegšanas vispārējā pieeja, savukārt no abām finansiālā mērķatbalsta formām biežāk (23 izglītības sistēmās) tiek izmantota pārnesama sociālā stipendija. 11 izglītības sistēmās studenti no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides papildus pārnesamai vietējai stipendijai saņem arī ģimenes mobilitātes atbalstu. Beļģijas franču kopienā stingro atbalsta pārņemšanas ierobežojumu dēļ (skat. 3. nodaļu) studenti no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides atbalstu mobilitātes vajadzībām galvenokārt saņem ģimenes papildprogrammu ietvaros.

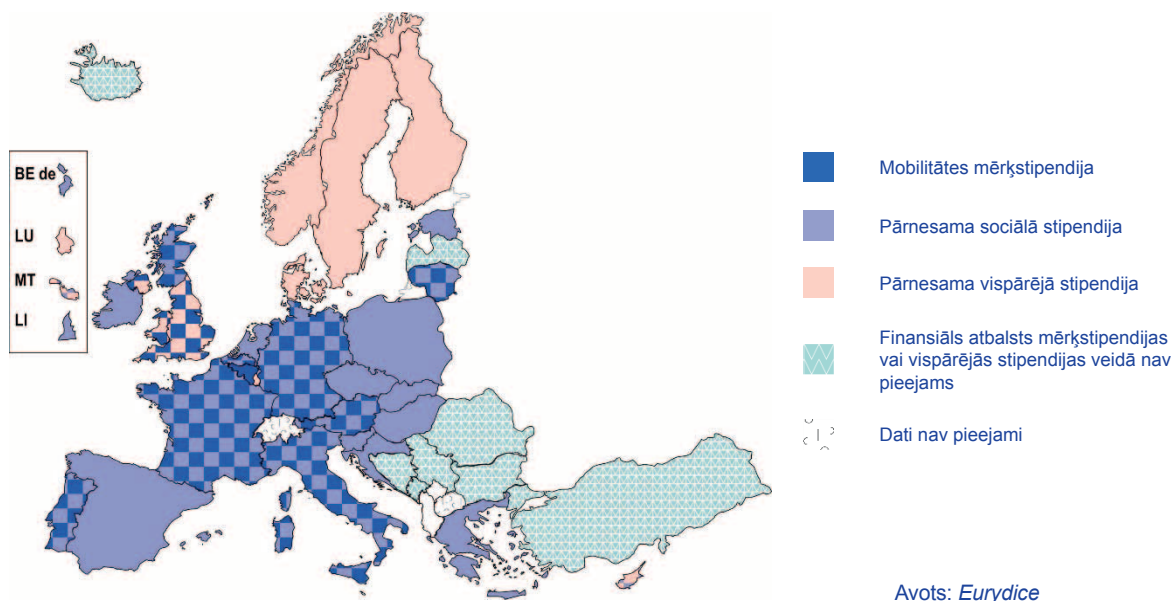
Dažas valstis – četras Ziemeļvalstis (Dānija, Somija, Zviedrija un Norvēģija) un Luksemburga – izmanto vienīgi vispārējo pieeju. Kiprā un Maltā tiek izmantota vispārējās pieejas un pārnesamas sociālās stipendijas kombinācija, savukārt Apvienotajā Karalistē (Anglijā, Velsā un Ziemeļīrijā) papildus pārnesamai vispārējai stipendijai tiek piedāvāta arī mobilitātes mērķstipendija.

Neatmaksājams finansiālais mobilitātes atbalsts studentiem nav pieejams astoņās izglītības sistēmās, pārsvarā Eiropas dienvidaustrumos. Šajās valstīs netiek piešķirta ne mobilitātes mērķstipendija, ne pārnesama sociālā stipendija. Tas nozīmē, ka vai nu stipendija ir pārnesama, bet pārsvarā tiek piešķirta, balstoties uz akadēmiskiem kritērijiem (Latvijā un Melnkalnē), vai arī tā nav pārnesama neatkarīgi no piešķiršanas kritērijiem (skat. arī 3. nodaļu). Islandē valsts stipendija netiek piešķirta.

⁽²⁹⁾ Vairāk informācijas par finansiālo atbalstu skat. 3. nodaļā, kā arī *European Commission/EACEA/Eurydice* (2015b).

⁽³⁰⁾ „Vietējais atbalsts” ir finansiālais atbalsts, ko studentiem sniedz nosūtošās valsts pārvaldes iestādes.

4.2. attēls. Valsts stipendijas veidā piešķirtais mobilitātes atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides, 2015./16. ak. g.

Piezīmes par atsevišķām valstīm

Nīderlande. Kopš 2015. gada 1. septembra jaunajiem studentiem ir pieejama tikai papildu sociālā stipendija. Tie studenti, kas sāka studēt pirms šī datuma, saņem vispārējo stipendiju, un tie, kuru vecākiem ir mazi ienākumi, saņem papildu stipendiju.

4.3. Mobilitātes progresa rādītājs

Mobilitātes progresa ceturtajā rādītājā izmantotas četras kategorijas, kam atbilst krāsas no tumši zaļas līdz sarkanai. Tumši zaļajā kategorijā ir iekļautas valstis, kas izpilda šādus mobilitātes atbalsta kritērijus:

- 1) ir definēti nacionālie mērķi saistībā ar studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides daļību mobilitātes programmās;
- 2) studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides daļība mobilitātes programmās tiek visaptveroši pārraudzīta (skat. 4.1. attēlu);
- 3) studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides tiek sniegts finansiāls atbalsts vai nu kā mobilitātes mērķstipendija, vai kā vispārējā stipendija (skat. 4.2. attēlu).

Kategorijas starp tumši zaļo un sarkano (studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides atbalsts netiek piešķirts) ir aprakstītas šīs sadaļas turpinājumā.

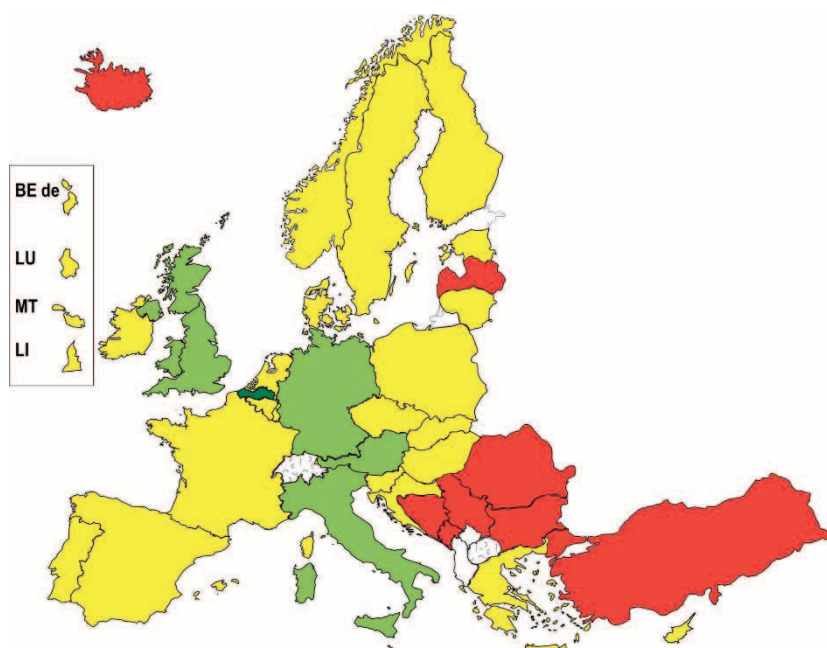
Rādītājā ir aplūkotas tikai visaptverošas pārraudzības sistēmas. Ar to palīdzību izglītības pārvaldes iestādes var gūt vispārīgu priekšstatu par to studentu iesaistīšanos visās mobilitātes programmās, kuri nāk no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides. Tās valstis, kuru pārraudzības sistēmas aptver tikai noteiktas mobilitātes programmas vai mobilitātes mērķstipendiju saņēmējus, ir uzskatītas par tādām, kur visaptverošas pārraudzības sistēmas nav.

Ir ņemti vērā abi iepriekš aprakstītie finansiālā atbalsta modeļi. Saskaņā ar *mērķstipendijas modeli* tiem studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides, kuri vēlas piedalīties mobilitātes programmā, būtu jāsaņem šim mērķim paredzēts finansiālais atbalsts. Šāds mērķatbalsts var izpausties vai nu kā īpaša mobilitātes stipendija, vai kā pārnēsama sociālā stipendija (vai kā abi). Saskaņā ar *vispārējo modeli* valstij būtu jānodrošina pārnēsama vispārējā stipendija vairāk nekā 50 % studentu.

Izstrādājot mobilitātes progresu rādītāju, tika analizēta tikai abu minēto mobilitātes atbalsta modeļu esamība. Tā kā ekonomiskā un sociālā situācija Eiropas valstīs ir atšķirīga, sadalot valstis pa kategorijām, dati par atbalsta saņēmēju īpatsvaru un saņemtā atbalsta lielumu netika ņemti vērā. Attiecībā uz vispārējo modeli šāda vienkāršota pieeja lielas problēmas nerada, jo šīs stipendijas saņēmēju īpatsvars vismaz aptuveni ir zināms (atbalstu saņem vismaz 50 % studentu). Turpretim mērķstipendijas modeļa gadījumā vienā un tajā pašā kategorijā var tikt iekļautas valstis ar ļoti atšķirīgu mobilitātes atbalsta modeli (no ierobežota atbalsta, kas tiek sniegts ierobežotam studentu skaitam, līdz plašam un dāsnam mobilitātes atbalstam) (skat. 3.1. attēlu).

Kā redzams 4.3. attēlā, tumši zaļajai kategorijai atbilst tikai viena izglītības sistēma – Beļģijas flāmu kopiena. Šī ir vienīgā izglītības sistēma, kur saistībā ar studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalību mobilitātes programmās ir noteikts nacionālā mēroga mērķis.

4.3. attēls. Mobilitātes progresu ceturtais rādītājs: mobilitātes atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides, 2015./16. ak. g.

Avots: Eurydice

Mobilitātes progresu rādītāja kategorijas

Ir izpildīti visi tālāk minētie atbalsta kritēriji.	<ol style="list-style-type: none">1. Ir definēti nacionālie mērķi saistībā ar studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalību mobilitātes programmās.2. Studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalība mobilitātes programmās tiek visaptveroši pārraudzīta.3. Studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides tiek sniegts finansiālais atbalsts:<ul style="list-style-type: none">• mobilitātes mērķstipendija VAI• pārnesama mērķstipendija, VAI• pārnesama vispārējā stipendija vairāk nekā 50 % studentu.
Nacionālie mērķi saistībā ar studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalību mobilitātes programmās nav definēti, bet pastāv šādi atbalsta elementi.	<ol style="list-style-type: none">1. Finansiāls atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides:<ul style="list-style-type: none">• mobilitātes mērķstipendija VAI• pārnesama mērķstipendija, VAI• pārnesama vispārējā stipendija vairāk nekā 50 % studentu.2. Studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalība mobilitātes programmās tiek visaptveroši pārraudzīta.

	<p>Nacionālie mērķi saistībā ar studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalību mobilitātes programmās nav definēti, un papildus programmā <i>Erasmus+</i> paredzētajai obligātajai pārraudzībai studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalība mobilitātes programmās netiek visaptveroši pārraudzīta.</p> <p>Tomēr studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides tiek sniegts finansiālais atbalsts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mobilitātes mērķstipendija VAI • pārnesama mērķstipendija, VAI • pārnesama vispārējā stipendija vairāk nekā 50 % studentu.
	Studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides atbalsts tiek sniegts tikai programmas <i>Erasmus+</i> ietvaros.
	Dati nav pieejami.

Bez Beļģijas flāmu kopienas nelabvēlīgā situācijā esošo studentu dalība mobilitātes programmās tiek pārraudzīta vēl septiņās izglītības sistēmās. Kartē tās ir iekrāsotas gaiši zaļā krāsā. Vairāk nekā puse (24) no analizētajām izglītības sistēmām ir iekļautas dzeltenajā kategorijā, proti, tās sniedz finansiālu mobilitātes atbalstu studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides, taču nepārrauga šāda finansiālā atbalsta ietekmi uz šīs studentu kategorijas dalību mobilitātes programmās.

Visbeidzot, astoņās izglītības sistēmās netiek sniegts minētajām definīcijām atbilstošs atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides. Latvijā, Bosnijā un Hercegovinā, Melnkalnē un Serbijā pamatā ir akadēmiskās stipendijas sistēma, savukārt Bulgārijā, Rumānijā un Turcijā sociālā stipendija nav pārnesama. Islandē valsts stipendija netiek piešķirta.

4.4. Nobeigums

Studenti no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides mobilitātes programmās iesaistās mazāk nekā viņu vienaudži, tāpēc valstīm ir jāveicina šīs studentu kategorijas dalība mobilitātē. Mobilitātes progresā ceturtais rādītājs liecina, ka lielākajā daļā izglītības sistēmu studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides finansiālais atbalsts mobilitātes vajadzībām ir pieejams – galvenokārt kā pārnesama sociālā stipendija. Dažās valstīs ir atļauta vispārējās stipendijas pārņemšana mobilitātes vajadzībām, bet aptuveni ceturtajā daļā aplūkoto izglītības sistēmu ir pieejama mobilitātes mērķstipendija. Savukārt astoņās izglītības sistēmās, galvenokārt Eiropas dienvidaustrumos, studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides finansiālais atbalsts mobilitātei netiek piešķirts.

Tikai dažās valstīs (astoņās izglītības sistēmās piecās valstīs) sistemātiski tiek pārraudzīta studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalība mobilitātes programmās. Tas nozīmē, ka vairumam valstu nav informācijas par to, vai nelabvēlīgā situācijā esošie studenti var proporcionāli iesaistīties mobilitātes programmās. Līdzīgi – lai gan vispārējie mobilitātes mērķi ir izvirzīti daudzās valstīs, tikai vienā izglītības sistēmā – Beļģijas flāmu kopienā – ir definēts kvantitatīvi izmērāms mērķis, kas saistīts ar studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalību mobilitātes programmās. Tas liecina, ka vairumā Eiropas valstu trūkst stingras politikās gribas atvieglot studentu no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides dalību mobilitātes programmās.

5. NODAĻA. STUDIJU REZULTĀTU UN KVALIFIKĀCIJAS ATZĪŠANA

5.1. Ievads

Jebkuram esošajam vai potenciālajam mobilitātes dalībniekam ir būtiski, lai viņa nopelnītie kredītpunkti un iegūtā kvalifikācija tiktu atzīti gan savā, gan citās valstīs. Lai mobilitāte un apmaiņa kļūtu par vienu no Eiropas augstākās izglītības stūrakmeņiem, atzīšanas princips ir jāīsteno un tā piemērošana jāpadara maksimāli efektīva. Ja augstākās izglītības sistēmas nespēs sasniegt ar atzīšanu saistītos mērķus, visi centieni panākt internacionalizāciju būs apdraudēti.

Lai atzīšanas praksi uzlabotu, Eiropas augstākās izglītības telpā (EAIT) ir izstrādāti vairāki juridiski dokumenti un instrumenti. Piemēram, Konvencija par to kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību, jeb t. s. Lisabonas konvencija ir Eiropas Padomes un UNESCO konvencija, kas nodrošina kopīgu un saistošu tiesisko pamatu kvalifikācijas atzīšanai visās Eiropas valstīs; Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūra ir vienota atsauces sistēma, kas palīdz salīdzināt Eiropas valstu kvalifikāciju sistēmas, savukārt Diploma pielikums ir dokuments, kurā tiek aprakstītas zināšanas un prasmes, ko ieguvuši augstākās izglītības diploma saņēmēji un kas tiek izsniegts saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumu par kopēju sistēmu labāku pakalpojumu sniegšanai attiecībā uz prasmēm un kvalifikācijām (*Europass*)⁽³¹⁾. Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēma (*ECTS*) ir uz studiju rezultātiem un slodzi balstīta kredītpunktu sistēma, kas paredzēta, lai atvieglotu studentu pārvietošanos starp dažādām valstīm, bet augstākās izglītības iestādēm palīdzētu izstrādāt efektīvas programmas.

Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikumā ir uzsvērts, cik svarīgi ir ieviest un izmantot tos Eiropas instrumentus, kuri atvieglo mobilitātes laikā gūto studiju rezultātu pārvešanu starp dalībvalstīm un atzīšanu⁽³²⁾.

Šajā nodaļā ir pētīts valstu progress kredītpunktu un kvalifikācijas atzīšanas jomā. Ir nodalīti divi mobilitātes veidi – kredītpunktu mobilitāte, kas paredz ārvalstīs iegūto studiju rezultātu atzīšanu, un grāda mobilitāte, kas paredz iegūtās kvalifikācijas atzīšanu, lai students varētu turpināt studijas vai sākt darba gaitas.

5.2. sadaļā ir analizēta studiju rezultātu atzīšana kredītpunktu mobilitātē, un uz šiem datiem ir balstīts mobilitātes progressa piektais rādītājs. Savukārt 5.3. sadaļā ir analizēta kvalifikācijas atzīšana grāda mobilitātē, un, balstoties uz šiem datiem, ir veidots mobilitātes progressa sestais rādītājs.

5.2. Studiju rezultātu atzīšana

5.2.1. Stāvokļa analīze

Analizējot kredītpunktu mobilitātes laikā gūto studiju rezultātu atzīšanu, šajā ziņojumā iekļautie attēli ir balstīti uz Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēmas (*ECTS*) datiem; šī sistēma ir izstrādāta studiju rezultātu definēšanai, mērīšanai un vērtēšanai. Pētījumi liecina, ka tā tiek plaši izmantota visā Eiropā, bet ne vienmēr tas notiek saskaņoti un konsekventi, jo studiju slodzes un rezultātu noteikšana dažādās valstīs ievērojami atšķiras (*European Commission/EACEA/Eurydice* 2015a, 69. lpp.). Pēdējos gados ir daudz paveikts, lai nodrošinātu konsekventāku *ECTS* lietošanu, piemēram, 2015. gadā Eiropas Komisija publicēja jaunu „*ECTS* lietotāja rokasgrāmatu” (*European Commission*, 2015a), ko 2015. gada maijā Erevānas konferencē pieņēma ministri, kas atbildīgi par augstāko izglītību Eiropā⁽³³⁾. Ar šo lēmumu ministri un līdz ar

⁽³¹⁾ Vairāk informācijas skat. <https://europass.cedefop.europa.eu/en/home>.

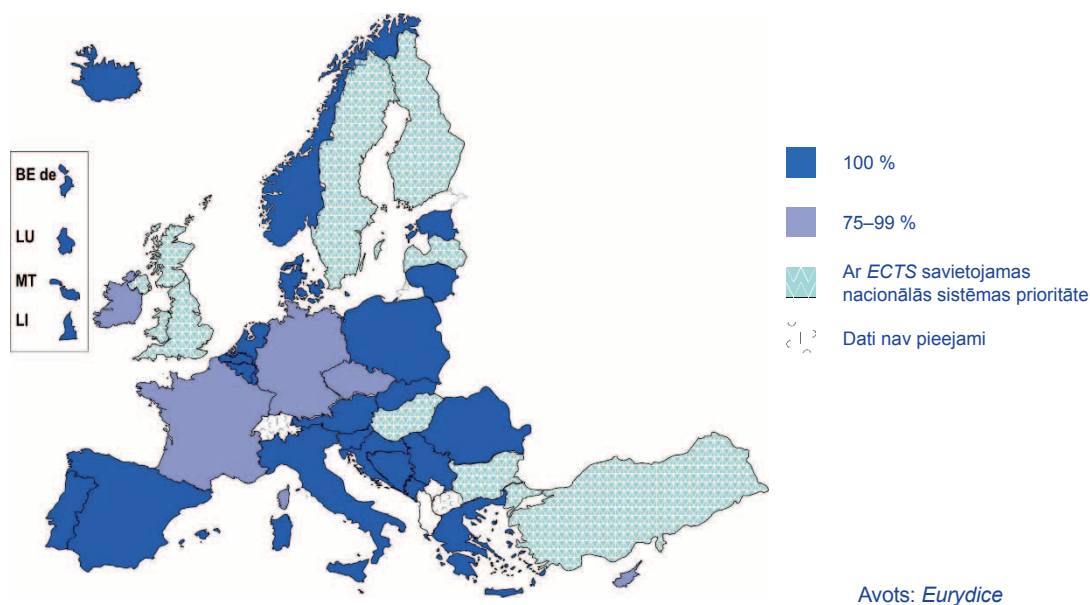
⁽³²⁾ Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikums „Jaunatne kustībā – jauniešu mācību mobilitātes veicināšana”, OV C199, 7.7.2011., C199/4

⁽³³⁾ Eiropas Augstākās izglītības ministru konferences paziņojums, Erevāna, 2015. gada 14.–15. maijs.

to arī augstākās izglītības sistēmas kopumā ir atzinuši *ECTS* kā EAIT instrumentu un ir apņēmušies lietot šo sistēmu pareizi.

5.1. attēlā redzams to augstākās izglītības iestāžu īpatsvars, kuras izmanto *ECTS*. Atšķirību diapazons šajā gadījumā ir neliels, jo visās izglītības sistēmās *ECTS* lieto vismaz 75 % augstākās izglītības iestāžu. Tomēr ir arī vairākas tādas izglītības sistēmas, kur *ECTS* tiek izmantota apvienojumā ar nacionālo kredītpunktu sistēmu, un šajos gadījumos tiek pieņemts, ka prioritārs statuss ir nacionālajai sistēmai. Tās prioritāte, piemēram, var būt oficiāli noteikta valsts tiesību aktos, vai arī kvalitātes nodrošināšanas institūcijām savā darbā pirmām kārtām ir jāņem vērā nacionālajā kredītpunktu sistēmā noteiktās prasības.

5.1. attēls. To augstākās izglītības iestāžu īpatsvars, kuras izmanto *ECTS*, 2015./16. ak. g.

Avots: Eurydice

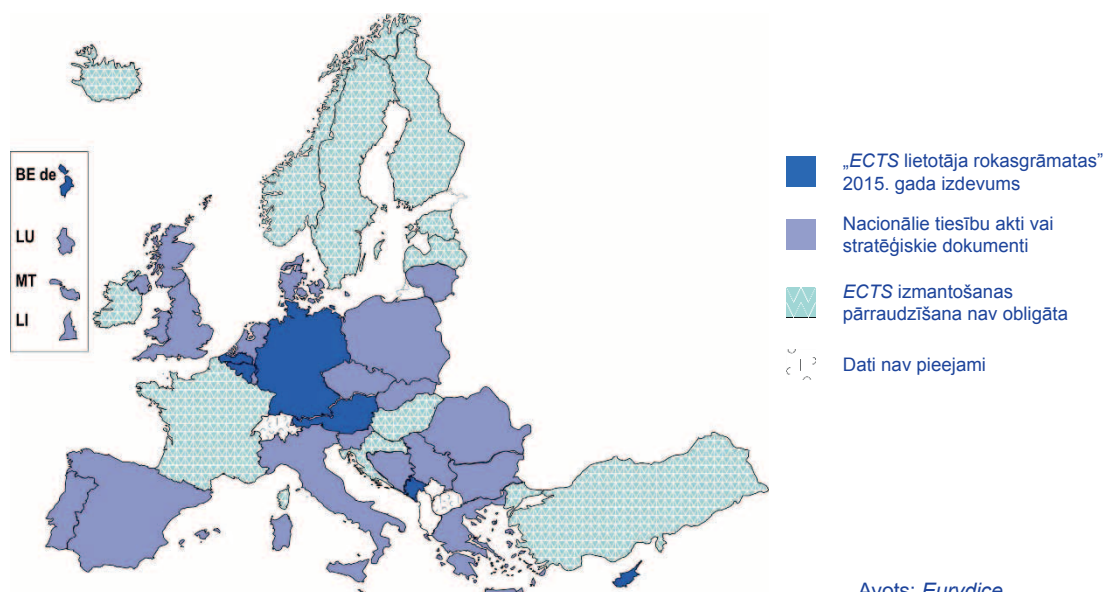
Šis attēls apstiprina, ka lielākajā daļā augstākās izglītības sistēmu (25) visas iestādes izmanto *ECTS*, bet vēl piecās sistēmās *ECTS* izmanto vairums iestāžu. Tomēr desmit sistēmās *ECTS* tiek izmantota apvienojumā ar nacionālo kredītpunktu sistēmu. Lai gan šīs nacionālās sistēmas un Eiropas sistēma, iespējams, ir pietiekami līdzīgas, lai viegli veiktu kredītpunktu pārnēsi, daži ar nacionālo kredītpunktu lietošanu saistītie aspekti var atšķirties no tā, kas paredzēts oficiālajos nolīgumos par *ECTS* īstenošanu, un arī katras šīs sistēmas savietojamība ar *ECTS* ir atšķirīga. Piemēram, Apvienotajā Karalistē (Skotijā) Skotijas Kredītpunktu un kvalifikāciju ietvarstruktūra ir pilnībā savietojama ar *ECTS*.

Viena no galvenajām problēmām, vērtējot *ECTS* lietošanu, ir tā, ka šī instrumenta īstenošana lielā mērā ir atkarīga no autonomu augstākās izglītības iestāžu rīcības. Šajā ziņojumā ir analizēta valstu atbildība, kā arī izglītības iestādēm sniegtais atbalsts un stimuli, kas sekmē pareizu *ECTS* lietošanu. Līdz ar to izstrādātais mobilitātes progresa rādītājs pievēršas pārraudzības sistēmām, īpaši ārējo kvalitātes nodrošināšanas institūciju lomai, un pēta, vai valstīs tiek sistemātiski pārraudzīta *ECTS* sistēmas ieviešana un „*ECTS* lietotāja rokasgrāmata” pamatnostādņu īstenošana (European Commission, 2015a). Pārraudzība ir sistemātiska *ECTS* izmantošanas vērtēšana kvalitātes nodrošināšanas uzraudzības procesā. Nākamajos attēlos ir redzams, kurus atsauces dokumentus kvalitātes nodrošināšanas institūcijas izmanto *ECTS* lietošanas vērtēšanā un kuri ir galvenie vērtētie aspekti.

Kvalitātes nodrošināšanas atsauces dokumenti

5.2. attēlā ir redzams, uz kuriem atsauces dokumentiem kvalitātes nodrošināšanas institūcijas balstās, vērtējot *ECTS* izmantošanu augstākās izglītības iestādēs. Lai *ECTS* tiktu izmantota saskaņoti, nacionālajām izglītības sistēmām būtu jābalstās uz 2015. gadā izdotās „*ECTS* lietotāja rokasgrāmatas” pamatnostādņēm. Eiropas valstu izglītības ministri savu apņemšanos to darīt ir apliecinājuši, pieņemot šo rokasgrāmatu Erevānas konferencē 2015. gadā maijā. Tā kā informācija šī ziņojuma vajadzībām tika apkopota tikai pusgadu pēc Erevānas konferences, ir bijis ļoti maz laika, lai politisko apņemšanos pārvērstu darbībā.

5.2. attēls. Atsauces dokumenti kvalitātes nodrošināšanas vērtēšanai saistībā ar *ECTS* izmantošanu augstākajā izglītībā, 2015./16. ak. g.

Datu apkopošanas laikā septiņas izglītības sistēmas apgalvoja, ka to kvalitātes nodrošināšanas institūciju darbs ir balstīts uz „*ECTS* lietotāja rokasgrāmatas” 2015. gada izdevumu.

Daudzas citas valstis *ECTS* sistēmas prasības ir iestrādājušas nacionālajos augstākās izglītības tiesību aktos – 20 sistēmas apgalvo, ka kvalitātes nodrošināšanas sistēmas darbības pamatprincipus reglamentē tiesību akti. Šīm valstīm savi tiesību akti tagad ir jāpārskata, lai nodrošinātu visu noteikumu atbilstību aktuālajām prasībām. Dažas valstis apstiprina, ka šis darbs jau ir paveikts; citur šāda juridiska dokumentu pārskatīšana var aizņemt vairāk laika. Apvienotajā Karalistē (Anglijā un Ziemeļīrijā) tām grādu piešķirošajām institūcijām, kas izmanto kredītpunktus, tas ir jādara vai nu saskaņā ar *ECTS*, vai ar Augstākās izglītības kvalifikāciju ietvarstruktūru, kas ir saskaņota ar *ECTS*. Velsā visas grādu piešķirošās institūcijas ir vienojušās par Velsas kredītpunktu un kvalifikāciju ietvarstruktūras izmantošanu, kas arī ir saskaņota ar *ECTS*.

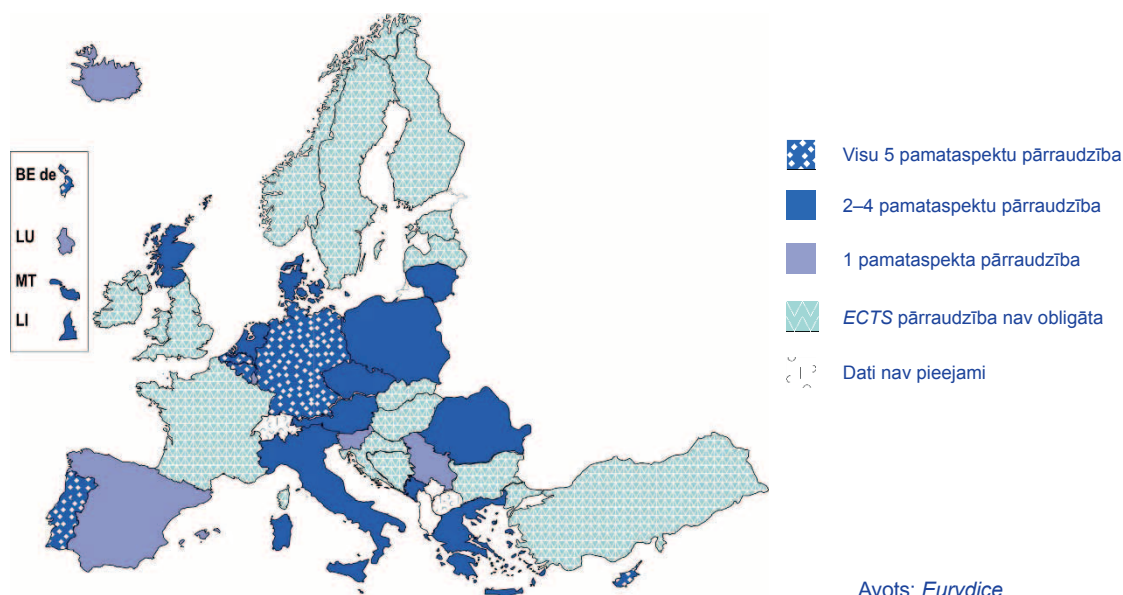
Vienpadsmit izglītības sistēmās kvalitātes nodrošināšanas institūcijām *ECTS* izmantošana nav jāvērtē. To varētu izskaidrot vai nu ar faktu, ka valsts pārvaldes iestādes kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipus nereglamentē (Igaunijā, Īrijā, Francijā, Horvātijā, Bosnijā un Hercegovinā un Turcijā), vai ar to, ka tiek vērtēta nevis *ECTS*, bet nacionālās kredītpunktu sistēmas lietošana (Ungārijā, Latvijā, Somijā un Norvēģijā). Zviedrijā studiju programmu un kursu kvalitāte tiek vērtēta, taču šis process neietver *ECTS* lietošanas vērtēšanu.

ECTS pamataspektu pārraudzība

5.3. attēlā ir atspoguļota ECTS pamataspektu pārraudzība, t. i., sistemātiska šo aspektu īstenošanas vērtēšana. Lai gan ir arī citi būtiski šīs sistēmas aspekti, kas saistīti ar studiju programmu izstrādāšanu un īstenošanu un līdz ar to – ar kredītpunktu uzkrāšanu grāda programmās, šeit aplūkoti tikai tie jautājumi, kas attiecas uz starptautisko kredītpunktu mobilitāti. Tie ir definēti „ECTS lietotāja rokasgrāmatas” 2015. gada izdevumā, un šī ziņojuma vajadzībām valstis sniedza atbildes par to, vai kvalitātes nodrošināšanas uzraudzības procesā tiek vērtēti pieci šādi aspekti:

- ECTS kredītpunkti tiek piešķirti, balstoties uz studiju rezultātiem un studiju slodzi;
- ECTS pavaddokumenti (kursu katalogs, mācību līgums, sekmju izraksts un mācību prakses sertifikāts) tiek pienācīgi izmantoti;
- visi kredītpunkti, kas iegūti studiju periodā ārvalstīs, bez kavēšanās tiek pārnesti un ieskaitīti studenta programmas apgūvē bez jebkādas studenta papildu rīcības vai viņa zināšanu vērtēšanas;
- augstākās izglītības iestādē ir izstrādāta apelācijas kārtība ar kredītpunktu atzīšanu saistīto jautājumu risināšanai;
- augstākās izglītības iestāde visām studiju jomām ir izstrādājusi salīdzinošās vērtējuma tabulas.

5.3. attēls. Ar augstākās izglītības ieguvēju mobilitāti saistīto ECTS pamataspektu pārraudzība, ko veic kvalitātes nodrošināšanas institūcijas, 2015./16. ak. g.

Sešas sistēmas ziņoja, ka kvalitātes nodrošināšanas uzraudzības procesā parasti tiek vērtēti visi šie ECTS aspekti. Lai gan tas nav daudz, ir labi, ka vismaz dažas kvalitātes nodrošināšanas institūcijas pievērš uzmanību visiem aspektiem, ieskaitot salīdzinošās vērtējuma tabulas⁽³⁴⁾. Diemžēl nesēn Eiropas projekta *Egracons*⁽³⁵⁾ gaitā tika konstatēts, ka visai maz augstākās izglītības iestāžu ir gatavas šo pieeju ieviest, kaut arī tā varētu atvieglot grāda pārneš.

⁽³⁴⁾ Salīdzinošo vērtējuma tabulu mērķis ir panākt „vienotu izpratni par atšķirīgajām Eiropas valstu vērtēšanas sistēmām, lai nodrošinātu precīzu ārzemēs piešķirtā vērtējuma (jeb atzīmju) interpretāciju un tā garantētu godīgu un viegli īstenojamu vērtējuma konvertāciju atbilstoši nosūtošās augstskolas vērtēšanas sistēmai”. Vairāk informācijas par salīdzinošajām vērtējuma tabulām skat. <http://egracons.eu/page/about>.

⁽³⁵⁾ Skat. <http://egracons.eu/page/about>.

Trīspadsmit sistēmās kvalitātes nodrošināšanas institūcijas regulāri vērtē 2–4 pamataspektus; retāk tiek vērtētas salīdzinošās vērtējuma tabulas un apelācijas procedūras. Vēl piecās sistēmās parasti tiek vērtēti tikai viens aspekts – parasti tas, vai *ECTS* kredītpunkti tiek piešķirti, balstoties uz studiju rezultātiem un studiju slodzi (Spānijā, Luksemburgā, Slovēnijā un Serbijā), bet Islandē tiek pārraudzīta augstākās izglītības iestādēs izstrādātā apelācijas procedūra.

Sešpadsmit izglītības sistēmās kvalitātes nodrošināšanas institūcijām nav jāpārbauga neviens no *ECTS* lietošanas aspektiem. Tas gan nenozīmē, ka *ECTS* kvalitātes nodrošināšanā tiktu ignorēta, – tas tikai nav obligāti vērtējams aspekts. Turklāt tajās valstīs, kur prioritārs statuss ir nacionālajai kredītpunktu sistēmai, nacionālās sistēmas aspektu vērtēšana var būt ārēja.

5.2.2. Mobilitātes progresa rādītājs

Abos iepriekšējos attēlos redzamā informācija ir apvienota vienā mobilitātes progresa rādītājā. Tas ir balstīts uz pārliecību, ka *ECTS* lietošanas pamataspektu ārējā pārraudzība ir atzīstama nacionālā prakse un ka kvalitātes nodrošināšanas sistēmas pārsvarā pievēršas tiem jautājumiem, kas valstī tiek uzskatīti par nozīmīgiem.

Rādītājs atspoguļo:

- 1) to, vai kvalitātes nodrošināšanas institūcijas vērtē *ECTS* īstenošanas atbilstību 2015. gadā izdotās „*ECTS* lietotāja rokasgrāmatas” pamatnostādņēm (skat. 5.2. attēlu);
- 2) to, vai ir noteikta prasība vērtēt dažus vai visus tos pamataspektus, kas saistīti ar studentu mobilitāti (skat. 5.3. attēlu).

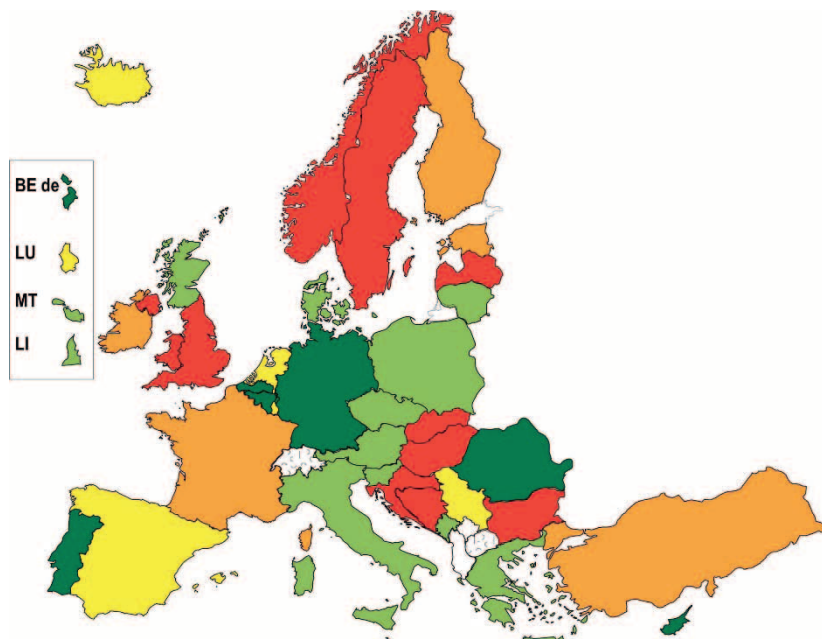
Analizējot to, vai kvalitātes nodrošināšanas institūcijas, vērtējot *ECTS* izmantošanu, balstās uz 2015. gada „*ECTS* lietotāja rokasgrāmatu”, saņemtās atbildes ir interpretētas samērā plaši un ir pieņemts, ka tās sistēmas, kur *ECTS* pamatnostādnes ir iestrādātas valsts tiesību aktos, „*ECTS* lietotāja rokasgrāmatu” kā atsaucē dokumentu izmanto. Tas darīts, ņemot vērā relatīvi īso laika posmu, kas pagājis kopš „*ECTS* lietotāja rokasgrāmatas” izdošanas 2015. gada maijā, un tiek uzskatīts, ka tās sistēmas, kas *ECTS* prasības iestrādājušas attiecīgajos tiesību aktos, tos pārskatīs un, ja nepieciešams, grozīs.

Tomēr jāatzīst, ka, vērtējot kvalitātes nodrošināšanas sistēmām noteiktās prasības, šis rādītājs nav pilnīgi objektīvs un augstāk novērtē stingrākus kvalitātes nodrošināšanas kritērijus. Citiem vārdiem sakot, tās sistēmas, kas kvalitātes vērtēšanas institūcijām un augstākās izglītības iestādēm vērtējamus aspektus ļauj definēt pašām, attēlā parādīsies zemākā kategorijā nekā tās, kur kvalitātes nodrošināšanas vērtēšanā iekļaujamie aspekti ir noteikti centralizēti.

Mobilitātes progresa ziņojuma piektais rādītājs (skat. 5.4. attēlu), tāpat kā kartes, rāda diezgan nevienmērīgu ainu un apstiprina 2015. gada Ziņojumā par Boloņas procesa īstenošanu (*European Commission/EACEA/Eurydice*, 2015a) secināto, ka *ECTS* sistēma Eiropā tiek lietota fragmentāri un nekonsekventi. Vienpadsmit augstākās izglītības sistēmas ir iekļautas zemākajā (sarkanajā) kategorijā, un piecas – oranžajā kategorijā. Tas liecina, ka, pirmkārt, izglītības sistēmas neizmanto *ECTS* kā prioritāro kredītpunktu sistēmu un, otrkārt, tās uzskata, ka kvalitātes nodrošināšanas uzraudzības procesā nav būtiski vērtēt, vai šī sistēma tiek lietota pareizi.

Savukārt 24 augstākās izglītības sistēmas ir iekļautas trijās augstākajās kategorijās. Šajās valstīs kvalitātes nodrošināšanas institūcijas vērtē *ECTS* lietošanu un pievēršas dažiem vai visiem ar studentu mobilitāti saistītajiem pamatjautājumiem. Kopumā iegūtie dati apstiprina, ka, lai uzlabotu *ECTS* lietošanu, darāmā vēl ir daudz. Šis rādītājs varētu būt labs atsaucē punkts, lai redzētu šajā jomā panākto progresu.

5.4. attēls. Mobilitātes progresā rādītājs: studiju rezultātu atzīšana augstākajā izglītībā, izmantojot ECTS, 2015./16. ak. g.

Avots: Eurydice

Mobilitātes progresā rādītāja kategorijas

	<p>Ārējas kvalitātes nodrošināšanas institūcijas ECTS izmantošanu visās augstākās izglītības iestādēs vērtē, balstoties uz 2015. gadā izdoto „ECTS lietotāja rokasgrāmatu”.</p> <p>Tiek vērtēti šādi aspekti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ECTS kredītpunkti tiek piešķirti, balstoties uz studiju rezultātiem un studiju slodzi; ECTS pavaddokumenti (kursu katalogs, mācību līgums, sekmju izraksts un mācību prakses sertifikāts) tiek pienācīgi izmantoti; visi kredītpunkti, kas iegūti studiju periodā ārvalstīs (saskaņā ar mācību līgumu un sekmju izrakstu), bez kavēšanās tiek pārnesti un ieskaitīti studenta programmas apgūvē bez jebkādas studenta papildu rīcības vai viņa zināšanu vērtēšanas; augstākās izglītības iestādē ir izstrādāta apelācijas kārtība ar kredītpunktu atzīšanu saistīto jautājumu risināšanai; augstākās izglītības iestāde visām studiju jomām ir izstrādājusi salīdzinošās vērtējuma tabulas.
	<p>Ārējas kvalitātes nodrošināšanas institūcijas ECTS izmantošanu visās augstākās izglītības iestādēs vērtē, balstoties uz 2015. gadā izdoto „ECTS lietotāja rokasgrāmatu”.</p> <p>Tiek vērtēti daži, bet ne visi no šiem aspektiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> ECTS kredītpunkti tiek piešķirti, balstoties uz studiju rezultātiem un studiju slodzi; ECTS pavaddokumenti (kursu katalogs, mācību līgums, sekmju izraksts un mācību prakses sertifikāts) tiek pienācīgi izmantoti; visi kredītpunkti, kas iegūti studiju periodā ārvalstīs (saskaņā ar mācību līgumu un sekmju izrakstu), bez kavēšanās tiek pārnesti un ieskaitīti studenta programmas apgūvē bez jebkādas studenta papildu rīcības vai viņa zināšanu vērtēšanas; augstākās izglītības iestādē ir izstrādāta apelācijas kārtība ar kredītpunktu atzīšanu saistīto jautājumu risināšanai; augstākās izglītības iestāde visām studiju jomām ir izstrādājusi salīdzinošās vērtējuma tabulas.
	<p>Ārējas kvalitātes nodrošināšanas institūcijas ECTS izmantošanu visās augstākās izglītības iestādēs vērtē, balstoties uz 2015. gadā izdoto „ECTS lietotāja rokasgrāmatu”.</p> <p>Ar ECTS lietošanu saistīti vērtējamie aspekti nav definēti.</p>
	<p>Ārējas kvalitātes nodrošināšanas institūcijas ECTS izmantošanu augstākās izglītības iestādēs dažos gadījumos vērtē, balstoties uz 2015. gadā izdoto „ECTS lietotāja rokasgrāmatu”.</p>
	<p>Ārējas kvalitātes nodrošināšanas institūcijas, vērtējot ECTS izmantošanu augstākās izglītības iestādēs, nebalstās uz 2015. gadā izdoto „ECTS lietotāja rokasgrāmatu”.</p>
	<p>Dati nav pieejami.</p>

5.3. Kvalifikācijas atzīšana

5.3.1. Stāvokļa analīze

Boloņas process 1999. gadā tika aizsākts cerībā, ka, izveidojot vienotu grādu atzīšanas sistēmu visā Eiropā, studentiem būs daudz vieglāk būt mobiliem un studēt dažādās izglītības sistēmās. Lai tas notiktu, jābūt ne tikai viegli saprotamai studiju programmu un grādu struktūrai, bet arī vienkāršam kvalifikācijas atzīšanas procesam. Studentam grāda atzīšana var kalpot diviem mērķiem. Pirmkārt, tā nodrošina piekļuvi darba tirgum, un Eiropas Savienībā, kas ir balstīta uz preču, pakalpojumu un cilvēku brīvas kustības principu, tas ir būtiski. Otrkārt, tā ļauj turpināt studijas citā valstī, un saistībā ar mobilitātes progresa ziņojumu tieši šis aspekts ir ļoti nozīmīgs.

Pēc vairākus gadus ilgiem centieniem izveidot un attīstīt Eiropas augstākās izglītības telpu EAIT augstākās izglītības ministri atzina, ka par spīti daudzajiem sasniegumiem efektīva akadēmisko kvalifikāciju atzīšana joprojām nav nodrošināta un šīs procedūras bieži ir laikietilpīgas un apgrūtinošas. Šī iemesla dēļ 2012. gadā Bukarestē EAIT valstu augstākās izglītības ministri apņēma sasniegt ilgtermiņa mērķi – salīdzināmu akadēmisko grādu „automātisku atzīšanu”⁽³⁶⁾.

Lai izstrādātu konkrētus risinājumus automātiskas atzīšanas ātrākai nodrošināšanai, tika izveidota iniciatīvas grupa. Terminu „automātiska atzīšana” tā definējusi šādi: „Automātiska grāda atzīšana, kas reflektantam, kurš ieguvis noteiktu kvalifikāciju, nodrošina automātiskas tiesības tikt izvērtētam uzņemšanai nākamās pakāpes studiju programmā jebkurā citā EAIT valstī” (*EHEA Pathfinder Group on Automatic Recognition*, 2014).

Šī definīcija skaidri apliecina, ka automātiska atzīšana nozīmē nevis automātisku uzņemšanu kādā no programmām, bet to, ka personām, kas ieguvušas kvalifikāciju, kura ļauj sākt studijas nākamās pakāpes programmā, ir tiesības tikt izvērtētām uzņemšanai. Iniciatīvas grupa nonāca pie secinājuma, ka automātiska atzīšana ir obligāts priekšnoteikums, lai varētu tikt īstenota liela mēroga akadēmiskā mobilitāte, un izteica vairākus ierosinājumus, kā nodrošināt to, lai citās EAIT valstīs iegūta kvalifikācija tiktu atzīta kā līdzvērtīga nosūtošās valsts kvalifikācijai. Arī Eiropas augstākās izglītības ministri 2015. gada maija Erevānas konferences paziņojumā⁽³⁷⁾ apņēma „nodrošināt, lai citās EAIT valstīs iegūtā kvalifikācija tiktu automātiski atzīta kā līdzvērtīga atbilstoši kvalifikācijai, kas piešķirta nosūtošajā valstī”.

Balstoties uz šīs iniciatīvas grupas ieteikumiem, tika izstrādāti šīs tēmas rādītāji.

Atzīšanas procedūras

5.5. attēlā redzams, vai valstīs ir paredzētas papildu procedūras citu EAIT valstu studentu kvalifikācijas līmeņa atzīšanai. Ja šādu papildu procedūru nav, tiek uzskatīts, ka kvalifikācijas līmeņa atzīšana ir automātiska. Ja papildu nosacījumi pastāv, atzīšana nav automātiska un, piemēram, pirmā cikla grāda ieguvējs no vienas Eiropas valsts nevar pieņemt, ka uzņemošajā valstī šī kvalifikācija arī tiks atzīta par pirmā cikla grādu.

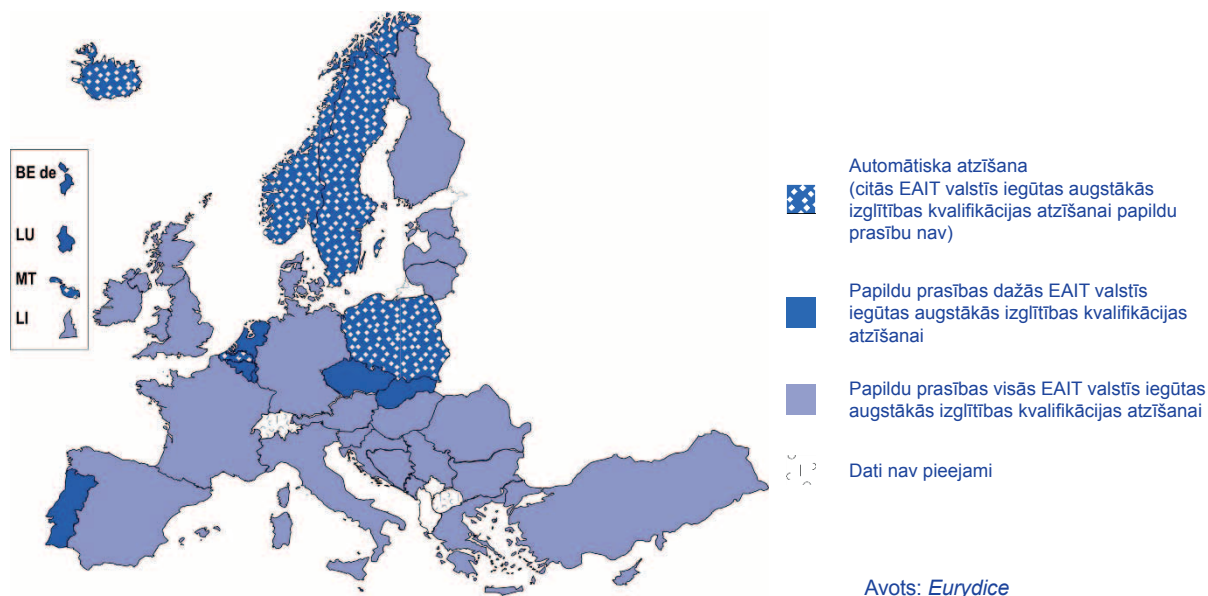
Šajā attēlā parādītās kategorijas atbilst tām, kas izmantotas 2015. gada Boloņas procesa īstenošanas ziņojuma 2.33. attēlā. Ņemot vērā īso laiku starp abu ziņojumu izstrādi, iespējama datu pārklāšanās un daži jautājumi par automātisku atzīšanu sistēmas līmenī var būt lielā mērā atkarīgi no interpretācijas. Piemēram, valsts tiesību aktos var būt paredzēts, ka visiem noteikta līmeņa kvalifikācijas ieguvējiem ir tiesības tikt

⁽³⁶⁾ „Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area”, Eiropas par augstāko izglītību atbildīgo ministru konferences paziņojums, Bukarestē, 2012. gada 26.–27. aprīlis.

⁽³⁷⁾ Eiropas Augstākās izglītības ministru konferences paziņojums, Erevāna, 2015. gada 14.–15. maijs.

izvērtētiem nākamās pakāpes studiju sākšanai, tomēr praksē par studentu atlasī programām ir atbildīgas augstākās izglītības iestādes, kas var noteikt savu kvalifikācijas līmeņa novērtēšanas kārtību, tā ignorējot tiesību aktu prasības. Šādā gadījumā varētu uzskatīt, ka sistēma automātisku atzīšanu īsteno teorētiski, bet ne praktiski. Šie jautājumi pašlaik tiek pētīti projektā „Tiešskats uz automātisku atzīšanu institūciju līmenī” (*Focus on Automatic Institutional Recognition, FAIR*)⁽³⁸⁾, kas aptver sešas valstis un 23 augstākās izglītības iestādes un ilgs līdz 2017. gada aprīlim.

5.5. attēls. Citās EAIT valstīs iegūtas augstākās izglītības kvalifikācijas atzīšanas kārtība, 2015./16. ak. g.

Attēls liecina, ka kopš Erevānas konferences kvalifikācijas automātiskās atzīšanas jomā vērojams progress. Sešās izglītības sistēmās (Beļģijas flāmu kopienā, Maltā, Polijā, Zviedrijā, Islandē un Norvēģijā) nav noteiktas nekādas papildu procedūras un atzīšanas sistēma ir automātiska, jo ir balstīta uz uzticēšanos citās EAIT valstīs piešķirto grādu atbilstībai. Septiņās sistēmās papildu procedūras attiecas tikai uz dažās valstīs iegūto grādu atzīšanu. Beniluksa valstīs kopš 2015. gada maijā noslēgtās ministru vienošanās⁽³⁹⁾ ir spēkā savstarpēja kvalifikācijas automātiskā atzīšana, savukārt Beļģija (flāmu kopiena) automātiski atzīst visās EAIT valstīs iegūtos grādus. Arī Čehija un Slovākija ar vairākām valstīm ir noslēgušas divpusējus nolīgumus par automātisku grāda atzīšanu. Portugālē automātiski tiek atzītas konkrētas noteiktu valstu piešķirtās kvalifikācijas⁽⁴⁰⁾, bet par citu kvalifikāciju atzīšanu ir atbildīgas augstākās izglītības iestādes. Pārējās 23 valstīs attiecībā uz citās EAIT valstīs piešķirto kvalifikāciju tiek īstenota atzīšanas procedūra, kas dažkārt gan ir ļoti vienkārša. Piemēram, Spānijā augstākās izglītības iestādēm ir tikai jāpārbauda, vai ir norādīts pareizais kvalifikācijas līmenis.

Gandrīz visās sistēmās ar atzīšanu saistīto lēmumu pieņemšanā ir iesaistītas augstākās izglītības iestādes, un parasti tās pašas pieņem arī galīgo lēmumu. Tas liek domāt, ka daudzās valstīs faktiski nav nodalīta kvalifikācijas līmeņa atzīšana (proti, ka bakalaura grāds ir bakalaura grāds) un studenta uzņemšana attiecīgajā studiju programmā.

⁽³⁸⁾ Vairāk informācijas skat. projekta tīmekļa vietnē <https://www.epnuffic.nl/en/diploma-recognition/air>.

⁽³⁹⁾ Līgums pieejams http://www.benelux.int/files/2914/3201/9349/M20153_NL.doc.pdf.

⁽⁴⁰⁾ To valstu sarakstu, kuru piešķirtā kvalifikācija tiek atzīta, kā arī atzīto kvalifikāciju sarakstu skat. http://www.dges.mec.pt/en/files/naric/academic_recognition/Decisions_DL341_2007_EN.pdf.

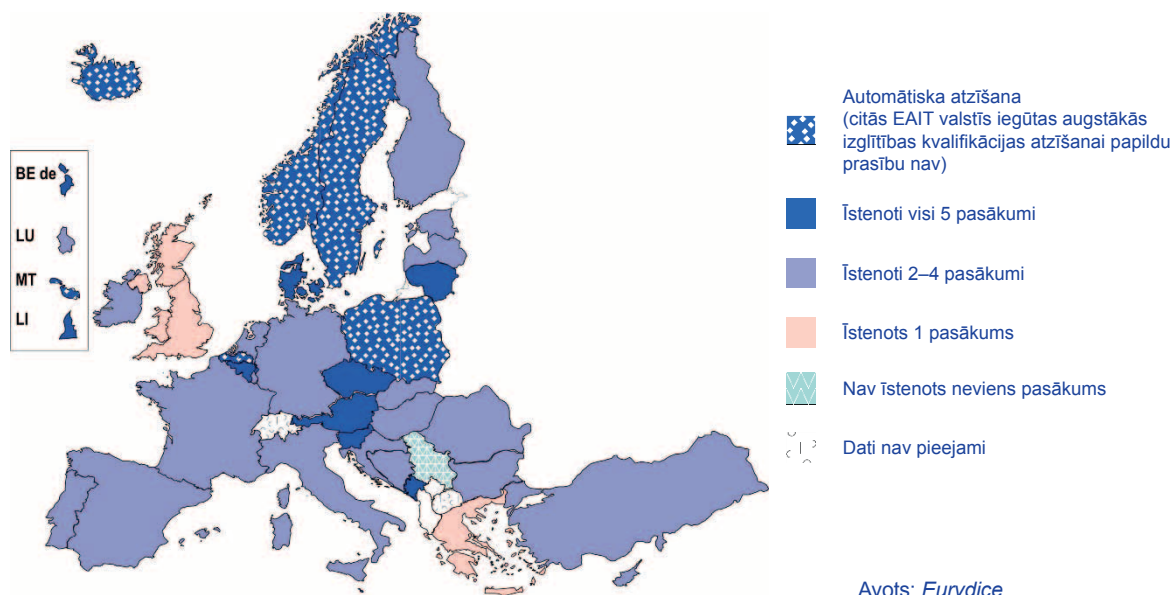
Virzība uz automātisku atzīšanu

Iniciatīvas grupas ziņojumā bija ne tikai ieteikts valstīm pieņemt īpašus tiesību aktus, kas sekmētu automātisku atzīšanu, bet bija minēti arī mazāki pasākumi, kas atzīšanu atvieglotu. Šie pasākumi galvenokārt ir saistīti ar Eiropas Padomes Konvenciju par to kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību (plašāk šis dokuments pazīstams kā Lisabonas konvencija) ⁽⁴¹⁾. Šī Eiropas Padomes un UNESCO konvencija nodrošina kopīgu un saistošu tiesisko pamatu kvalifikāciju atzīšanai visās Eiropas valstīs. To ir parakstījušas un ratificējušas visas ES dalībvalstis, izņemot Grieķiju. Iniciatīvas grupas piedāvāto pasākumu mērķis ir virzīt valstis uz automātisku kvalifikāciju atzīšanu, vienlaikus sekmējot arī Lisabonas konvencijas principu īstenošanu. Ir ieteikts īstenot šādus pasākumus:

- pārskatīt un, ja nepieciešams, grozīt valsts tiesību aktus, lai nodrošinātu Lisabonas konvencijas principu ievērošanu;
- sniegt augstākās izglītības iestādēm vai citām institūcijām, kuru kompetencē ir kvalifikāciju atzīšana, skaidras vadlīnijas par Lisabonas konvencijas pareizu īstenošanu;
- ar kvalifikācijas atzīšanu saistītos lēmumus pieņemt četru mēnešu laikā;
- izstrādāt apelācijas kārtību un pieņemt lēmumus skaidri noteiktā un pieņemamā termiņā;
- nodrošināt, lai augstākās izglītības iestāžu īstenoto atzīšanas praksi pārraudzītu ārēja kvalitātes nodrošināšanas institūcija.

Šo pasākumu īstenošanā panāktais progress ir atspoguļots 5.6. attēlā.

5.6. attēls. Ieteiktie politikas pasākumi kvalifikācijas automātiskās atzīšanas veicināšanai augstākajā izglītībā, 2015./16. ak. g.

Valstis, kurās automātiski tiek atzītas visas EAIT robežās piešķirtās kvalifikācijas, ir iekļautas atsevišķā kategorijā, jo šie pasākumi tiek uztverti kā soli ceļā uz automātisku atzīšanu. Visi pasākumi tiek īstenoti deviņās augstākās izglītības sistēmās, kur atzīšanas prakse ir uzskatāma par labi attīstītu.

⁽⁴¹⁾ Eiropas Padomes Konvencija par to kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību, ETS Nr. 165, skat <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/165>.

Astoņpadsmit sistēmās tiek īstenoti 2–4 no minētajiem pasākumiem. Visvairāk darāmā vēl ir saistībā ar pēdējā pasākuma īstenošanu, kas paredz, ka atzīšanas prakse ir jāpārbauga ārējai kvalitātes nodrošināšanas institūcijai. Minētais nosacījums ir izpildīts tikai četrās no šīm sistēmām (Bulgārijā, Kiprā, Vācijā un Polijā). Savukārt visbiežāk ir izpildīts ieteikums pārskatīt valsts tiesību aktus, lai nodrošinātu Lisabonas konvencijas principu ievērošanu. Tas izdarīts visās šīs grupas valstīs, izņemot Bulgāriju, Kipru, Spāniju un Luksemburgu.

Apvienotajā Karalistē par kvalifikācijas atzīšanu ir atbildīgas augstākās izglītības iestādes, bet tām tiek sniegtas skaidras vadlīnijas un konsultācijas. Grieķija ir vienīgā valsts, kas nav ratificējusi Lisabonas konvencijas līgumu un no paredzētajiem pasākumiem nodrošina tikai laicīgu lēmumu pieņemšanu. Serbija ir vienīgā valsts, kur netiek īstenots neviens no pieciem pasākumiem.

5.3.2. Mobilitātes progresa rādītājs

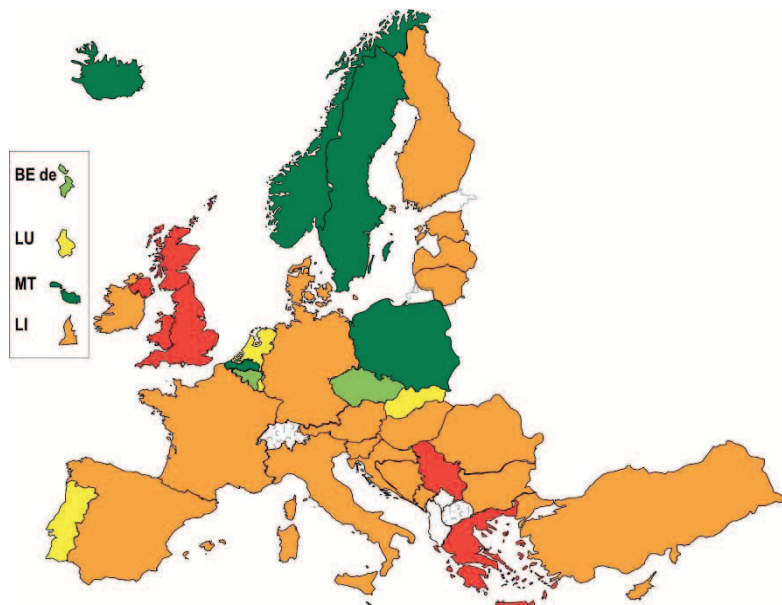
Iepriekšējos attēlos atspoguļotā informācija ir apkopota mobilitātes progresa rādītājā, kas raksturo valstu virzību uz automātisku kvalifikācijas līmeņa atzīšanu. Tumši zaļajā kategorijā ir iekļautas tās valstis, kur visas citās EAIT valstīs iegūtās augstākās izglītības kvalifikācijas tiek atzītas un pielīdzinātas nosūtošajā valstī iegūtajām kvalifikācijām un augstākās izglītības iestādēs nekādas papildu procedūras nav jākārt. Gaiši zaļajā un dzeltenajā kategorijā iekļautajās valstīs tiek nodrošināta vismaz dažās EAIT valstīs iegūtās kvalifikācijas automātiska atzīšana. Valstu iekļaušanu vienā vai otrā no šīm kategorijām nosaka tas, cik lielā mērā tās ir īstenojušas pārējos pasākumus, kuri tiek uzskatīti par soļiem automātiskas atzīšanas virzienā. Iniciatīvas grupa ir definējusi šādus pasākumus:

- pārskatīt un, ja nepieciešams, grozīt valsts tiesību aktus, lai nodrošinātu Lisabonas konvencijas principu ievērošanu;
- sniegt augstākās izglītības iestādēm vai citām institūcijām, kuru kompetencē ir kvalifikācijas atzīšana, skaidras vadlīnijas par Lisabonas konvencijas pareizu īstenošanu;
- ar kvalifikācijas atzīšanu saistītos lēmumus pieņemt četrus mēnešu laikā;
- izstrādāt apelācijas kārtību un pieņemt lēmumus skaidri noteiktā un pieņemamā termiņā;
- nodrošināt, lai augstākās izglītības iestāžu īsteno to kvalifikācijas atzīšanas praksi pārraudzītu ārēja kvalitātes nodrošināšanas institūcija.

Tās valstis, kurās ir ieviestas visās EAIT valstīs iegūtās kvalifikācijas atzīšanas procedūras, ir iekļautas vai nu oranžajā vai sarkanajā kategorijā. Ja valsts ir īstenojusi mazāk nekā divus ar automātisku atzīšanu saistītus pasākumus, tā ir iekļauta zemākajā kategorijā.

Rādītājs liecina, ka pašlaik Eiropas valstīs vēl ir tālu no pilnīgas automātiskas atzīšanas. 27 sistēmas ir iekļautas oranžajā un sarkanajā kategorijā, t. i., automātiska atzīšana tur nav iespējama. Pozitīvi, ka sešās sistēmās automātiski tiek atzītas visas EAIT valstīs piešķirtās kvalifikācijas un vēl septiņās automātiski tiek atzītas noteiktās EAIT valstīs piešķirtās kvalifikācijas. Labi ir arī tas, ka lielākajā daļā (21) no tām valstīm, kur automātiska atzīšana nav iespējama, ir īstenoti vismaz divi no būtiskajiem atzīšanas labās prakses pasākumiem.

5.7. attēls. Mobilitātes progressa sestais rādītājs: kvalifikācijas atzīšana studentu mobilitātes vajadzībām, 2015./16. ak. g.

Avots: Eurydice

Mobilitātes progressa rādītāja kategorijas

	<p>Visas citās EAIT valstīs iegūtās augstākās izglītības kvalifikācijas tiek atzītas un pielīdzinātas nosūtošajā valstī iegūtajām kvalifikācijām; augstākās izglītības iestādēs nekādas papildu procedūras nav jākārt.</p>
	<p>Automātiski tiek atzīta noteiktās EAIT valstīs piešķirtā kvalifikācija.</p> <p>Attiecībā uz citām valstīm atzīšanas procedūrā ir īstenoti visi tālāk minētie pasākumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ir pārskatīti un, ja nepieciešams, grozīti valsts tiesību akti, lai nodrošinātu Lisabonas konvencijas principu ievērošanu; • augstākās izglītības iestādēm vai citām institūcijām, kuru kompetencē ir kvalifikācijas atzīšana, tiek sniegtas skaidras vadlīnijas par Lisabonas konvencijas pareizu īstenošanu; • ar kvalifikācijas atzīšanu saistītie lēmumi tiek pieņemti četru mēnešu laikā; • ir izstrādāta apelācijas kārtība un lēmumi tiek pieņemti skaidri noteiktā un pieņemamā termiņā; • augstākās izglītības iestāžu īstenoto kvalifikācijas atzīšanas praksi pārbauga ārēja kvalitātes nodrošināšanas institūcija.
	<p>Automātiski tiek atzīta noteiktās EAIT valstīs piešķirtā kvalifikācija.</p> <p>Attiecībā uz citām valstīm atzīšanas procedūrā ir īstenoti daži, bet ne visi tālāk minētie pasākumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ir pārskatīti un, ja nepieciešams, grozīti valsts tiesību akti, lai nodrošinātu Lisabonas konvencijas principu ievērošanu; • augstākās izglītības iestādēm vai citām institūcijām, kuru kompetencē ir kvalifikācijas atzīšana, tiek sniegtas skaidras vadlīnijas par Lisabonas konvencijas pareizu īstenošanu; • ar kvalifikācijas atzīšanu saistītie lēmumi tiek pieņemti četru mēnešu laikā; • ir izstrādāta apelācijas kārtība un lēmumi tiek pieņemti skaidri noteiktā un pieņemamā termiņā; • augstākās izglītības iestāžu īstenoto kvalifikācijas atzīšanas praksi pārbauga ārēja kvalitātes nodrošināšanas institūcija.

	<p>Izglītības sistēmas līmenī automātiska kvalifikācijas atzīšana nav iespējama. Attiecībā uz kvalifikācijas atzīšanu ir īstenoti vismaz divi no tālāk minētajiem pasākumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ir pārskatīti un, ja nepieciešams, grozīti valsts tiesību akti, lai nodrošinātu Lisabonas konvencijas principu ievērošanu; • augstākās izglītības iestādēm vai citām institūcijām, kuru kompetencē ir kvalifikācijas atzīšana, tiek sniegtas skaidras vadlīnijas par Lisabonas konvencijas pareizu īstenošanu; • ar kvalifikācijas atzīšanu saistītie lēmumi tiek pieņemti četru mēnešu laikā; • ir izstrādāta apelācijas kārtība un lēmumi tiek pieņemti skaidri noteiktā un pieņemamā termiņā; • augstākās izglītības iestāžu īstenoto kvalifikācijas atzīšanas praksi pārbauga ārēja kvalitātes nodrošināšanas institūcija.
	<p>Izglītības sistēmas līmenī automātiska kvalifikācijas atzīšana nav iespējama. Attiecībā uz kvalifikācijas atzīšanu ir īstenoti vismaz divi no tālāk minētajiem pasākumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ir pārskatīti un, ja nepieciešams, grozīti valsts tiesību akti, lai nodrošinātu Lisabonas konvencijas principu ievērošanu; • augstākās izglītības iestādēm vai citām institūcijām, kuru kompetencē ir kvalifikācijas atzīšana, tiek sniegtas skaidras vadlīnijas par Lisabonas konvencijas pareizu īstenošanu; • ar kvalifikācijas atzīšanu saistītie lēmumi tiek pieņemti četru mēnešu laikā; • ir izstrādāta apelācijas kārtība un lēmumi tiek pieņemti skaidri noteiktā un pieņemamā termiņā; • augstākās izglītības iestāžu īstenoto kvalifikācijas atzīšanas praksi pārbauga ārēja kvalitātes nodrošināšanas institūcija.
	<p>Dati nav pieejami.</p>

5.4. Nobeigums

Sadarbība augstākās izglītības jomā Eiropā nu jau vairākus gadus ir orientēta uz to, lai uzlabotu un vienkāršotu atzīšanas praksi. Eiropas augstākās izglītības politika ir vērsta uz atzīšanas procesa atvieglošanu, un vienlaikus tā paredz pietiekamus kontroles pasākumus, lai nodrošinātu studiju rezultātu un kvalifikācijas vērtības vienotu izpratni un definēšanu. Gan Boloņas procesā, gan Eiropas Komisijas programmās ir uzsvērts atzīšanas nozīmīgums un sekmēti dažādi pasākumi progresa veicināšanai šajā jomā. Par spīti politiskajam atbalstam problēmas šajā jomā joprojām pastāv un ir jāturpina aktīvs darbs.

Šajā ziņojumā atzīšanas temats ir sadalīts divās daļās – studiju rezultātu atzīšana un kvalifikācijas atzīšana.

Studiju rezultātu atzīšana ir analizēta saistībā ar *ECTS* kredītpunktu atzīšanu. Lai *ECTS* varētu kļūt par maksimāli efektīvu atzīšanas instrumentu, tā ir saskaņoti jāizmanto gan atsevišķās izglītības iestādēs, gan starpvalstu līmenī. Mobilitātes progresa rādītājs ir balstīts uz pārliecību, ka valstīm ir jābūt atbildīgām par pareizu *ECTS* izmantošanu un ka visefektīvāk to panāk sistemātiska kvalitātes nodrošināšanas pārraudzība, balstoties uz 2015. gadā izdotās „*ECTS* lietotāja rokasgrāmatas” pamatnostādnēm.

Rādītājs atklāj, ka šajā jomā vēl ir nepieciešami uzlabojumi. Piemēram, gandrīz trešdaļā analizēto izglītības sistēmu ārējās kvalitātes nodrošināšanas institūcijas, vērtējot *ECTS* izmantošanu augstākās izglītības iestādēs, nebalstās uz 2015. gadā izdoto „*ECTS* lietotāja rokasgrāmatu”. Visiem izvirzītajiem kritērijiem pilnībā atbilst tikai septiņas sistēmas.

Kvalifikācijas atzīšana ir aplūkota saistībā ar Eiropas politikas prioritāti – automātisku atzīšanu. Mērķis ir nodrošināt iegūtā kvalifikācijas līmeņa automātisku atzīšanu, tā ļaujot studentiem sākt nākamās pakāpes studiju programmas apguvi visās Eiropas valstīs. Tas nozīmē, ka pirmā cikla kvalifikācija jeb bakalaura grāds visur tiks uzskatīts par bakalaura grādu bez jebkādam papildu procedūrām, savukārt otrā cikla maģistra programma, kas ir atzīta vienā valstī, tiks uzskatīta par maģistra programmu arī citviet.

Pašlaik šāda automātiska atzīšana tiek īstenota apmēram trešdaļā aplūkoto izglītības sistēmu, lai gan tikai sešās tā attiecas uz visām EAIT valstīm. Vairumā sistēmu automātiska kvalifikācijas atzīšana joprojām nav iespējama, tomēr vairākas valstis pēdējā laikā ir apliecinājušas politisku apņemību sekmēt tās ieviešanu.

GALVENĀS ATZIŅAS

Saskaņā ar 2011. gada Eiropas Savienības Padomes ieteikumu par jauniešu mācību mobilitāti ⁽⁴²⁾ Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm ir apņēmusies izveidot sistēmu, lai pārraudzītu Eiropas valstu progresu mācību mobilitātes veicināšanā un tās ceļā esošo šķēršļu novēršanā. Daļa no šī darba ir šis ziņojums, kas atspoguļo to, kas sasniegts augstākās izglītības studentu starptautiskās mobilitātes jomā ⁽⁴³⁾. Balstoties uz apkopotajiem datiem, ir izveidoti seši mobilitātes progresā rādītāji, kas aptver piecas tematiskās jomas; tām atbilst arī šī ziņojuma nodaļu tēmas: informācija un konsultācijas, sagatavošanās svešvalodu lietošanai, stipendijas un aizdevuma pārnesamība, atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides un studiju rezultātu un kvalifikācijas atzīšana.

Šie rādītāji atklāj, cik daudzveidīgas ir ar starptautisko mobilitāti saistītās situācijas. Visās aplūkotajās tematiskajās jomās starp dažādu valstu izglītības sistēmām ir ļoti būtiskas atšķirības. Atbilstoši progresam attiecīgajās jomās valstis ir iedalītas vairākās kategorijās, kuras apzīmētas ar dažādām krāsām (izmantota piecu krāsu skala: tumši zaļa, gaiši zaļa, dzeltena, oranža un sarkana krāsa) (skat. I attēlu).

Informācijas un konsultāciju nodrošināšanas jomā lielākā daļa izglītības sistēmu ir iekļautas vidējās kategorijās (starp gaiši zaļu un oranžu) un salīdzinoši maz sistēmu ir augšējā un apakšējā kategorijā. Līdzīga situācija ir rādītājā, kas raksturo studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides sniegto atbalstu, – šeit vairāk nekā puse izglītības sistēmu atrodas dzeltenajā kategorijā. Turpretim rādītājā, kas raksturo studiju rezultātu atzīšanu, izmantojot *ECTS*, vairums izglītības sistēmu ir iekļautas vienā no galējām kategorijām, proti, vai nu tās īsteno daudzus analizētos pasākumus, vai arī lielāko daļu no tiem neīsteno.

Rādītājs, kas saistīts ar kvalifikācijas atzīšanu, atklāj, ka lielākajai daļai Eiropas valstu šajā jomā ir visvairāk darāmā, – vairums izglītības sistēmu atrodas oranžajā un sarkanajā kategorijā. Turpretim attiecībā uz sagatavošanos svešvalodu lietošanai izglītības sistēmas ir paveikušas samērā daudz – vairāk nekā puse no tām ir iekļautas divās augstākajās kategorijās –, tomēr diezgan daudz sistēmu atrodas arī dzeltenajā un oranžajā kategorijā.

Rādītājā, kas raksturo atbalsta pārnesamību, valstu sadalījums pa kategorijām ir diezgan vienmērīgs: visās kategorijās – no pilnīgas neatbilstības līdz pilnīgai atbilstībai – ir aptuveni vienāds izglītības sistēmu skaits. Tas liecina, ka šajā ziņā starp izglītības sistēmām ir samērā būtiskas atšķirības.

Neviena izglītības sistēma nav tāda, kas būtu divās augstākajās kategorijās visos rādītājos. Tas nozīmē, ka visās valstīs ir jautājumi, kas jārisina, un jomas, kurās jāveic uzlabojumi. Tomēr jāizceļ Beļģijas flāmu un vācu kopiena, Luksemburga un Polija, kas visās jomās sasniegušas samērā daudz: vismaz divos rādītājos tās atrodas tumši zaļajā kategorijā un nevienā rādītājā tās nav zemākajās kategorijās. Starp šīm valstīm īpaši izceļas Beļģijas flāmu kopiena, jo piecos no sešiem rādītājiem tā ir iekļauta tumši zaļajā kategorijā.

Turpretim Bulgārijā, Bosnijā un Hercegovinā un Serbijā ir nepieciešami būtiski uzlabojumi. Lai gan rādītājā, kas raksturo sagatavošanos svešvalodu lietošanai, visas trīs valstis ir iekļautas gaiši zaļajā kategorijā, vismaz trijos citos rādītājos (Bulgārija – četros) tās pašlaik ir zemākajā (sarkanajā) kategorijā.

⁽⁴²⁾ Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikums „Jaunatne kustībā – jauniešu mācību mobilitātes veicināšana”, OV C199, 7.7.2011.

⁽⁴³⁾ Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs (*Cedefop*) papildus ir sācis pārraudzīt to pasākumu īstenošanu, kas veicina mobilitāti sākotnējā profesionālajā izglītībā un apmācībā (PIA).

I attēls. Mobilitātes progresu rādītāji augstākajā izglītībā, 2015./16. ak. g.

Valstis	1. rādītājs: informācija un konsultācijas par mācību mobilitātes iespējām	2. rādītājs: sagatavošanās svešvalodu lietošanai	3. rādītājs: stipendijas un aizdevumu pārnēsamība	4. rādītājs: atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides	5. rādītājs: studiju rezultātu atzišana atbilstoši ECTS	6. rādītājs: kvalifikācijas atzišana mācību mobilitātes vajadzībām
Beļģija (BE fr)						
Beļģija (BE de)						
Beļģija (BE nl)						
Bulgārija						
Čehija						
Dānija						
Vācija						
Igaunija						
Īrija						
Griekija						
Spānija						
Francija						
Horvātija						
Itālija						
Kipra						
Latvija						
Lietuva						
Luksemburga						
Ungārija						
Malta						
Nīderlande						
Austrija						
Polija						
Portugāle						
Rumānija						
Slovēnija						
Slovākija						
Somija						
Zviedrija						
Apvienotā Karaliste (ENG)						
Apvienotā Karaliste (WLS)						
Apvienotā Karaliste (NIR)						
Apvienotā Karaliste (SCT)						
Bosnija un Hercegovina						
Šveice	neattiecas	neattiecas	neattiecas	neattiecas	neattiecas	neattiecas
Islande						
Lihtenšteina						
Melnkalne						
Bijusī Dienvidslāvijas Makedonijas Republika	neattiecas	neattiecas	neattiecas	neattiecas	neattiecas	neattiecas
Norvēģija						
Serbija						
Turcija						

Avots: Eurydice

Skaidri izteikta ģeogrāfiskā modeļa attiecībā uz visu kritēriju izpildi nav, tomēr vairākos rādītājos (informācija un konsultācijas, stipendijas un aizdevumu pārnēsamība, atbalsts studentiem no nelabvēlīgas sociāli ekonomiskās vides) Dienvidaustrumeiropas valstis ir sasniegušas krietni mazāk nekā pārējās. Savukārt Austrumeiropas valstis nodrošina labāku sagatavošanos svešvalodu lietošanai nekā citas Eiropas valstis – lielākā daļa tumši zaļajā kategorijā iekļauto valstu atrodas tieši šajā reģionā.

Šis ziņojums par mobilitātes progresu augstākajā izglītībā sniedz tikai nelielu ieskatu ar mācību mobilitāti saistītās politikas vidē. Rādītāju datu aktualizēšana nākotnē ļaus politikas veidotājiem novērtēt, kā norit virzība uz mobilitātei labvēlīgāku politiku šajās jomās.

Aizdevums: atmaksājams finansiāls atbalsts. Studiju aizdevuma modeļi var būt atšķirīgi: var atšķirties, piemēram, atmaksas grafiks, atbalsta pakāpe, segto izdevumu pozīcijas, kvalificēšanās kritēriji u. c. Studiju aizdevums uzskatāms par subsidētu, ja daļu no izmaksām sedz valsts, piemēram, izsniedzot valsts galvojumu un tā garantējot vai apdrošinot studentam izniegto aizdevumu pret saistību nepildīšanas risku un zaudējumiem (*Salmi and Hauptman, 2006, 43. lpp.*).

Atbalsta pārnēsāmība: iespēja, studējot ārzemēs, izmantot savā valstī pieejamo atbalstu kredītpunktu mobilitātei (kredītpunktu pārnēsāmība) vai grāda mobilitātei (grāda pārnēsāmība).

Atzīta augstākās izglītības iestāde: valsts, subsidēta privātā vai privātā augstākās izglītības iestāde, kas studentiem ir tiesīga piešķirt atzītus grādus. Dažās valstīs tiek veidots to augstākās izglītības iestāžu saraksts (pēc valsts), kurās studenti var izmantot nosūtošajā valstī piešķirto finansiālo atbalstu.

Augstākās izglītības iestāde: jebkura institūcija, kas sniedz pakalpojumus augstākās izglītības jomā atbilstoši valsts tiesību aktos noteiktajām prasībām. Šis termins aptver gan privātā, gan publiskā sektora augstākās izglītības iestādes neatkarīgi no to finansējuma un pārvaldības struktūras.

Automātiska kvalifikācijas atzīšana: automātiska grāda atzīšana, kas reflektantam, kurš ieguvis noteiktu kvalifikāciju, nodrošina automātiskas tiesības tikt izvērtētam uzņemšanai nākamās pakāpes studiju programmā jebkurā citā EAIT valstī (*EHEA Pathfinder Group on Automatic Recognition, 2014*).

Ārējā kvalitātes nodrošināšana: augstākās izglītības programmas vai iestādes vērtēšana vai audits, ko veic specializēta ārēja iestāde. Parasti šī ārējā iestāde ir kvalitātes nodrošināšanas vai akreditācijas institūcija vai ekspertu un attiecīgās nozares speciālistu grupa, ko īpaši šim mērķim izveidojusi atbildīgā ministrija. Vērtēšanas gaitā tiek apkopoti dati, informācija un pierādījumi, kas tiek novērtēti atbilstoši pieņemtajiem standartiem.

Cikli: trīs secīgi Boloņas procesā definēti līmeņi (pirmais cikls, otrais cikls un trešais cikls), kuros tiek piešķirtas trīs galvenās ar šo procesu saistītās kvalifikācijas (bakalaura, maģistra, doktora grāds).

ECTS pavaddokumenti: ECTS kredītpunktu lietošanu atvieglo un sekmē pavaddokumenti – kursu katalogs, mācību līgums, sekmju izraksts un mācību prakses sertifikāts. Vairāk informācijas skat. „ECTS lietotāja rokasgrāmata” (*European Commission, 2015*).

Eiropas augstākās izglītības telpa (EAIT): Eiropas augstākās izglītības telpas (EAIT) izveide tika sākta, atzīmējot Boloņas procesa desmito gadadienu 2010. gada martā Budapeštas-Vīnes ministru konferences laikā. EAIT uzdevums bija nodrošināt, lai augstākās izglītības sistēmas Eiropā būtu labāk salīdzināmas, savietojamas un saskaņotas. Šis ir bijis arī galvenais Boloņas procesa mērķis jau kopš tā pirmsākumiem 1999. gadā. Pašlaik EAIT aptver 48 valstis. Vairāk informācijas skat. <http://www.ehea.info/>.

Eiropas kredītpunktu pārnēses un uzkrāšanas sistēma (ECTS): uz studentu vērsta kredītpunktu sistēma, kas balstīta uz studenta mācību darba slodzi, kura nepieciešama, lai sasniegtu noteiktus studiju rezultātus. ECTS tika izveidota 1989. gadā, lai sekmētu ārzemēs pavadīto studiju periodu atzīšanu. Pēdējā laikā tā transformējas par kredītpunktu uzkrāšanas sistēmu, kura jāievieš visās programmās institucionālā, reģionālā, nacionālā un Eiropas līmenī. Vairāk informācijas skat. Eiropas Komisijas publicētajā „ECTS lietotāja rokasgrāmata” (*European Commission, 2015*).

Grāda mobilitāte: pilnas programmas mobilitāte, proti, students fiziski pārceļas uz citu valsti, lai apgūtu pilnu (*ISCED 5–8*) studiju programmu un iegūtu terciārās pakāpes kvalifikāciju. Grāda mobilitātes apmēru var izmērīt, analizējot grāda mobilitātes absolventu vai grāda mobilitātes studentu skaitu.

Grāda mobilitātes absolventi: absolventi, kas kvalifikāciju ieguvuši valstī, kura nav to nosūtošā valsts.

Grāda mobilitātes studenti: studenti, kuri ir uzņēmti studiju programmā valstī, kas nav to nosūtošā valsts, un kuru nolūks ir iegūt grādu uzņemošajā valstī.

Ienākošā mobilitāte: attiecas uz studentiem, kas studiju nolūkos ierodas uz dzīvi noteiktā valstī.

Izejošā mobilitāte: attiecas uz studentiem, kas studiju nolūkos pārceļas uz dzīvi citā valstī.

Kredītpunktu mobilitāte: studijas ārzemēs tās programmas ietvaros, kuru students apgūst savā valstī (īstermiņa mācību braucieni).

Kredītpunktu pārnese: process, kurā kvalifikācijas ieguves nolūkā kredītpunkti, kas piešķirti vienā formālās izglītības programmā vai iestādē, tiek oficiāli atzīti citā formālās izglītības programmā vai iestādē. Kredītpunkti, kas studentiem piešķirti vienā programmā, var tikt pārnesti uzkrāšanai citā programmā, kuru piedāvā tā pati vai cita izglītības iestāde. Kredītpunktu pārnese ir veiksmīgas studiju mobilitātes priekšnoteikums. Izglītības iestādes, fakultātes un katedras var slēgt līgumus, kas garantē automatisku kredītpunktu atzīšanu un pārnesei.

Kredītpunktu uzkrāšana: kredītpunktu uzkrāšana Eiropas kredītpunktu pārnesei un uzkrāšanas sistēmā (*ECTS*) ir to kredītpunktu krāšanas process, kuri tiek piešķirti par formālās izglītības studiju rezultātu sasniegšanu, kā arī par neformālās un ikdienējās izglītības mācību aktivitātēm. Students var uzkrāt kredītpunktus, lai: 1) iegūtu kvalifikāciju atbilstoši grādu piešķirošās institūcijas prasībām; 2) dokumentētu personiskos sasniegumus mūžizglītības nolūkos.

Lisabonas konvencija: Konvencija par to kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību. To izstrādājusi Eiropas Padome un *UNESCO*, un tā tika pieņemta 1997. gadā Lisabonā. Šīs konvencijas mērķis ir nodrošināt vienā Eiropas valstī iegūtās kvalifikācijas atzīšanu citā Eiropas valstī. Vairāk informācijas skat. http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/Recognition/LRC_en.asp.

Līdzvērtīguma nosacījums: prasība, kas paredz, ka nosūtošās valsts sniegtu finansiālo atbalstu students ārvalstīs var izmantot tikai tad, ja nosūtošajā valstī līdzvērtīga programma nav pieejama.

Multiplikatori: personas, kas ir mācījušās ārzemēs vai kas šajā procesā bijušas netieši iesaistītas (skolotāji, ģimenes locekļi u. c.) un var iedvesmot un motivēt iesaistīties mobilitātē arī citus⁽⁴⁴⁾.

Neatkarīgas kvalitātes nodrošināšanas institūcijas: kvalitātes nodrošināšanas institūcijas, kas darbojas neatkarīgi no valdības un augstākās izglītības iestādēm un vērtē augstākās izglītības iestāžu un/vai programmu veiktspēju.

Nosūtošā valsts: izejošās mobilitātes statistikas vajadzībām ar terminu „nosūtošā valsts” tiek apzīmēta valsts, ko students reģistrējoties ir norādījis kā valsti, no kuras viņš ieradies. Dažādās valstīs šo terminu interpretē atšķirīgi, proti, tā var būt: valsts, kurā students ieguvis vidējo izglītību; valsts, kurā viņš ieguvis iepriekšējo izglītību; valsts, kuras pilsonību students ir ieguvis; valsts, kura uzskatāma par viņa pēdējo dzīvesvietu.

Obligātais priekšmets (svešvaloda kā obligātais priekšmets): svešvaloda, kas centrālā vai augstākā līmeņa izglītības pārvaldes iestāžu izstrādātā izglītības programmā ir paredzēta kā viens no obligātajiem mācību priekšmetiem. Šis priekšmets ir jā mācās visiem skolēniem.

⁽⁴⁴⁾ Padomes 2011. gada 28. jūnija ieteikums „Jaunatne kustībā – jauniešu mācību mobilitātes veicināšana”, OV C199, 7.7.2011., 4. lpp.

Personalizētie pakalpojumi: individuāli un atbilstoši indivīda īpašajām vajadzībām sniegta informācija un konsultācijas. Personalizētos pakalpojumus gan klātienē, gan tiešsaistē parasti sniedz specializēts personāls.

Rīcības programma: konkrēti politikas pasākumi, ko apņēmusies veikt nacionālā vai reģionālā valdība, lai īstenotu stratēģiju vai izpētītu kādu politikas jomu.

Skolas veids un/vai izglītības ceļš: dažās valstīs skolēniem no vairākām iespējām jāizvēlas vidējās izglītības pakāpē apgūstamā mācību joma. Citiem vārdiem sakot, viņiem jāizvēlas mācību specializācija, piemēram, humanitārais vai eksaktais novirziens jeb izglītības ceļš. Dažās valstīs skolēniem ir jāizvēlas skolas veids, piemēram, Vācijā tā var būt *Gymnasium*, *Realschule* u. c. Šos izglītības veidus apzīmē ar terminu „skolu veidi”.

Sociāli ekonomiskais statuss: kombinēts indivīda vai ģimenes ekonomisko un sociālo stāvokli sabiedrībā raksturojošs lielums, ko nosaka ienākumi, izglītība vai nodarbošanās. Nosakot sociāli ekonomisko statusu, bieži par pamatu tiek pieņemts vecāku izglītības līmenis (*Koucký, Bartušek and Kovařovic, 2009, 14.–16. lpp.*).

Stipendija: jebkurš no valsts budžeta finansēts atbalsts, kas nav jāatmaksā. Šāds finansiālais atbalsts var tikt sniegts mērķstipendiju veidā (t. i., pieejams tikai konkrētām mērķgrupām) vai vispārēji (t. i., pieejams visiem studentiem). Nosūtošās valsts stipendija ir stipendija, ko piešķir nosūtošās valsts izglītības iestāde.

Stratēģija: plāns vai metode, ko parasti izstrādājusi nacionālā vai reģionālā valdība, lai sasniegtu vispārēju mērķi. Stratēģijā ne vienmēr ir paredzētas konkrētas veicamās darbības.

Stratēģiskie dokumenti: dažādi oficiāli dokumenti, kuros ietvertas ar izglītības politiku un izglītības iestāžu darbu saistītas vadlīnijas, pienākumi un/vai rekomendācijas. Tie var attiekties uz izglītības programmas saturu un izglītības iestāžu pārvaldību. Vienā un tajā pašā izglītības pakāpē vienlaikus var būt spēkā vairāku veidu stratēģiskie dokumenti ar dažādu obligātuma pakāpi.

Studentu akadēmiskais atbalsts: atbalsts, kas tiek piešķirts par akadēmiskiem sasniegumiem, sasniegumiem mākslā, sportā vai citur. Pretēja atbalsta forma ir „studentu sociālais atbalsts”, kura piešķiršana ir atkarīga tikai no studenta finansiālajiem apstākļiem.

Studentu sociālais atbalsts: atbalsts, kas tiek piešķirts, izvērtējot studenta finansiālo situāciju. Tas ir paredzēts studentiem, kuri bez šāda atbalsta nevarētu turpināt studijas.

Studiju rezultāti: studiju rezultāti formulē, kas izglītības ieguvējam jāzina, jāsaprot un jāspēj veikt pēc attiecīgās studiju programmas apguves. Studiju rezultātu sasniegšana ir jāvērtē, izmantojot procedūras, kas balstītas uz skaidriem un caurskatāmiem kritērijiem. Studiju rezultāti tiek attiecināti gan uz atsevišķiem izglītības komponentiem, gan uz programmu kopumā. Tos izmanto arī Eiropas un valsts kvalifikāciju ietvarstruktūrās, lai definētu individuālās kvalifikācijas līmeni.

Svešvaloda: valoda, kas uzskatīta par „svešvalodu” (vai „moderno valodu”) centrālā vai augstākā līmeņa izglītības pārvaldes iestāžu izstrādātajā izglītības programmā. Šī definīcija attiecas tikai uz izglītību, un tā nav saistīta ar valodas politisko statusu. Tādējādi valodas, kas no politiskā viedokļa tiek uzskatītas par reģionālajām vai minoritāšu valodām, izglītības programmā var būt iekļautas kā svešvalodas. Tieši tāpat atsevišķās izglītības programmās par svešvalodām var tikt uzskatītas noteiktas senās valodas.

Vietējais finansiālais atbalsts: finansiālais atbalsts, ko studentiem sniedz nosūtošās valsts pārvaldes iestādes.

ATSAUCES

EHEA Pathfinder Group on Automatic Recognition, 2014. *Report by the EHEA Pathfinder Group on Automatic Recognition. To present to Ministers of the European Area of Higher Education for the Bologna Ministerial Conference, 14–15 May 2015, Yerevan, Armenia.* [pdf] Pieejams: http://media.ehea.info/file/2015_Yerevan/72/3/EHEA_Pathfinder_Group_on_Automatic_Recognition_January_2015_613723.pdf [skatīts 2016. gada 9. jūlijā].

European Commission, 2010. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on 'Youth on the Move: An initiative to unleash the potential of young people to achieve smart, sustainable and inclusive growth in the European Union'.* Brussels, 15.9.2010., COM(2010) 477 final. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission, 2012. *First European Survey on Language Competences: Executive Summary.* [pdf] Pieejams: http://www.surveylang.org/media/ExecutivesummaryoftheESLC_210612.pdf [skatīts 2016. gada 25. februārī].

European Commission, 2014. *Erasmus Impact Study: Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalisation of higher education institutions.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission, 2015a. *ECTS Users' Guide 2015.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission, 2015b. *Erasmus – Fact, Figures & Trends. The European Union support for student and staff exchanges and university cooperation in 2013–14.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission, 2016. *Infographic – Erasmus most popular destination countries 2013–14. EC Erasmus statistics 2013–14.* [Tiešsaistē] Pieejams: http://ec.europa.eu/education/tools/statistics_en.htm [skatīts 2016. gada 25. maijā].

European Commission/EACEA/Eurydice, 2013. *Towards a Mobility Scoreboard: Conditions for Learning Abroad in Europe.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice, 2015a. *The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice, 2015b. *National Student Fee and Support Systems in European Higher Education – 2015/16.* Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice, 2016. *Recommended Annual Instruction Time in Full-time Compulsory Education in Europe 2015/16.* Eurydice – Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Eurostat, 2016. *Students enrolled in tertiary education by education level, programme orientation, sex and age 2014.* Update of 12/07/2016.

Pieejams: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?wai=true&dataset=educ_uoe_enrt02 [skatīts 2016. gada 25. maijā].

Flisi, S., Dinis da Costa, P. and Soto-Calvo, E., 2015. *Learning Mobility*. JRC Technical Reports. EUR 27695. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Government of Flanders / Department of Education and Training, 2013. *Brains on the Move! Action plan for mobility 2013*. [pdf] Pieejams: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/ActieplanMobiliteit/actieplan2013_english.pdf [skatīts 2016. gada 18. janvārī].

Hauschildt, K., Gwosć, C., Netz, N. and Mishra, S., 2015. *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of Indicators, EUROSTUDENT V 2012–2015*. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag.

King, R., Findlay, A. and Ahrens, J., 2010. *International student mobility literature review*. Report to HEFCE, and co-funded by the British Council, UK National Agency for Erasmus. [pdf] Pieejams: <https://www.ucl.ac.uk/basc/documents/hefce-report> [skatīts 2016. gada 15. februārī].

Koucký, J., Bartušek, A. and Kovařovic, J., 2009. *Who is more equal? Access to tertiary education in Europe*. Prague: Education Policy Centre, Faculty of Education, Charles University.

Salmi, J. and Hauptman, A. M., 2006. *Innovations in Tertiary Education Financing: A Comparative Evaluation of Allocation Mechanisms. Education Working Paper Series, Number 4*. Washington: Human Development Network, Education Sector World Bank Group. [pdf] Pieejams: http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1099079877269/547664-1099079956815/Innovations_TertiaryEd_Financing.pdf [skatīts 2016. gada 1. martā].

Souto Otero, M., 2008. The socio-economic background of Erasmus students: a trend towards wider inclusion? *International Review of Education*, 54(2), 135.–154. lpp.

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Institute for Statistics, 2012. *International Standard Classification of Education ISCED 2011*. Montreal: UNESCO-UIS.

Woisch, A. and Willige, J., 2015. *Internationale Mobilität im Studium 2015*. [International study mobility 2015] [pdf] Pieejams: https://www.daad.de/medien/der-daad/analysen-studien/daad_dzhw_internationale_mobilit%C3%A4t_im_studium_2015.pdf [skatīts 2016. gada 20. jūnijā].

I pielikums. Izejošās mobilitātes īpatsvars

Lai palīdzētu labāk izprast mobilitātes progresa rādītāju kopsakarības, šajā pielikumā iekļauts pašlaik pieejamo statistikas datu pārskats par izejošo mobilitāti augstākajā izglītībā. Studiju mobilitāte ir atkarīga no daudziem faktoriem – kultūras, ekonomiskajiem, sociālajiem –, tāpēc politiskā vide, ko raksturo mobilitātes progresa rādītāji, var sniegt atbalstu vai novērst šķēršļus, taču mobilitātes plūsmu tā ietekmē tikai daļēji. To apstiprina valstu izejošās mobilitātes īpatsvara salīdzinājums.

Pieejamie rādītāji galvenokārt attiecas uz grāda mobilitāti, taču, kā tālāk redzams, dati par grāda mobilitātes īpatsvaru sniedz tikai daļēju informāciju par uzņemošajām vai nosūtošajām valstīm. Visaptveroši *Eurostat/UEOE* dati par kredītpunktu mobilitāti vēl nav pieejami, tāpēc šajā analīzē ir iekļauta tikai statistika par studentu dalību programmā *Erasmus+*. Minēto iemeslu dēļ šajā pielikumā iekļautos datus nevajadzētu izmantot, vērtējot valstu panākumus augstākās izglītības studiju mobilitātes kritērija izpildē⁽⁴⁵⁾.

Grāda mobilitāte

Izejošās grāda mobilitātes īpatsvaru ir aprēķinājis un apstrādājis Kopīgais pētniecības centrs, balstoties uz *Eurostat/UEOE* sniegtajiem datiem (*Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo, 2015*).

Šajā sadaļā iekļautie attēli raksturo, pirmkārt, to studentu īpatsvaru, kas 2012./13. akadēmiskajā gadā studijas ir pabeiguši citā, t. i., ne savas valsts, izglītības sistēmā (grāda mobilitātes absolventu īpatsvaru skat. A1. un A2. attēlā), un, otrkārt, to studentu īpatsvaru, kas uzņemti augstākās izglītības programmā, kuru piedāvā ārvalstīs esoša iestāde (grāda mobilitātes studentu īpatsvaru skat. A3. un A4. attēlā)⁽⁴⁶⁾. Dati ir strukturēti pēc nosūtošās valsts⁽⁴⁷⁾.

A1. un A3. attēlā redzami dati atspoguļo iepriekš minēto absolventu un studentu īpatsvaru *ISCED* 5.–8. pakāpē kopā, savukārt A2. un A4. attēlā norādīti dati par *ISCED* 6., 7. un 8. pakāpi atsevišķi. Dati par *ISCED* 5. pakāpi (īsā cikla studijas) šajos attēlos nav iekļauti, jo absolūtos skaitļos to ietekme ir nebūtiska, turklāt tikai nedaudzas valstis ir iesniegušas datus par šo pakāpi⁽⁴⁸⁾.

Izejošās grāda mobilitātes absolventu īpatsvars ir aprēķināts visām 28 Eiropas Savienības dalībvalstīm, Šveicei, Bijušajai Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikai un Norvēģijai. Starp uzņemošajām valstīm papildus Eiropas valstīm ir arī Austrālija, Brazīlija, Kanāda, Čīle, Izraēla, Jaunzēlande un Krievija. Dati par izejošās grāda mobilitātes studentiem ir pieejami arī par Islandi, Lihtenšteinu un Turciju. No ārpus Eiropas esošām uzņemošajām valstīm ir pieejami dati tikai par Japānu. Šī iemesla dēļ izejošās mobilitātes rādītāji sniedz tikai daļēju priekšstatu, jo trūkst datu par tādām nozīmīgām uzņemošajām valstīm kā, piemēram, Amerikas Savienotās Valstis, Dienvidkoreja un Meksika.

Grāda mobilitātes rādītāji ir aprēķināti, balstoties uz uzņemošo valstu iesniegtajiem datiem. Diemžēl pat

⁽⁴⁵⁾ Padomes secinājumi par mācību mobilitātes kritēriju, OV C 372, 20.12.2011., 31. lpp.

⁽⁴⁶⁾ Detalizētu aprakstu par datu apstrādes un procentuālo rādītāju aprēķināšanas metodiku skat. *Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015)*.

⁽⁴⁷⁾ Apkopojot datus par atsaucē periodu, t. i., 2012./13. ak. g., valstis drīkstēja izmantot katru savu „nosūtošās valsts” definīciju; tā var būt valsts, kurā iegūta iepriekšējā izglītība (DK, DE, LV, FI un CH), saņemts diploms par vidējās izglītības iegūvi (BE, HR, NL, AT, PL un IS), atrodas studenta pastāvīgā dzīvesvieta (EE, IE, ES, CY, LT, RO, SI, UK, LI un MK), iepriekšējās uzturēšanās valsts (SE) vai valsts, kuras pilsonību students ir ieguvis (BG, CZ, EL, FR, IT, LU, HU, MT, SK un TR). Francijā un Turcijā attiecībā uz absolventiem šādas definīcijas nav. Portugāle par absolventa nosūtošo valsti uzskata to valsti, kur iegūts vidējās izglītības diploms, bet par studenta nosūtošo valsti – to, kur iegūta iepriekšējā izglītība. Norvēģija par absolventa nosūtošo valsti uzskata to, kur iegūts vidējās izglītības diploms, bet par studenta nosūtošo valsti – pastāvīgās uzturēšanās valsti. Nākotnē ar šo terminu visās valstīs tiks apzīmēta valsts, kur iegūta iepriekšējā izglītība. Vairāk informācijas skat. *Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015)*.

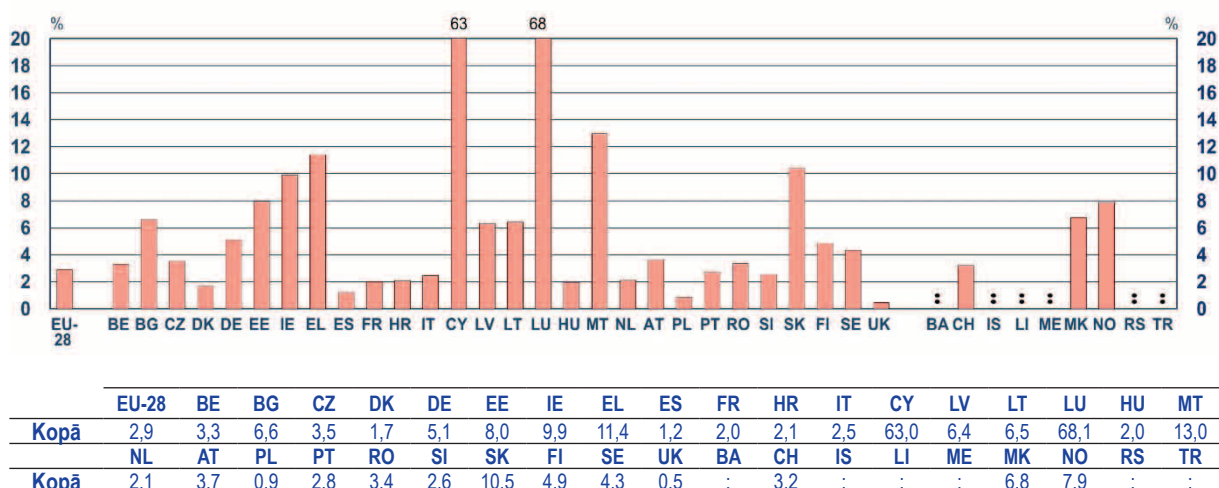
⁽⁴⁸⁾ To valstu sarakstu, par kurām nav pieejami *ISCED* 5 raksturojošie dati, kā arī šo datu ietekmi uz kopējiem datiem skat. *Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015)*.

dažās Eiropas valstīs šie dati nav pieejami vai ir pieejami tikai daļēji. Francijā dati par tās augstākās izglītības iestāžu absolventiem būs pieejami tikai pēc 2016. gada decembra. Grieķijā trūkst datu gan par tiem Eiropas studentiem, kas absolvējuši šīs valsts augstākās izglītības iestādes, gan par tiem, kas tajās uzņemti (izņemot *ISCED 6*). Slovākija nav iesniegusi datus par tās izglītības iestādes absolvējušo studentu nosūtošajām valstīm. Šo iemeslu dēļ attēlos iekļautie dati par mobilitātes plūsmām uz šīm valstīm ir balstīti uz aplēsēm ⁽⁴⁹⁾.

Izejošās grāda mobilitātes absolventu īpatsvars

A1. attēlā ir redzams grāda mobilitātes absolventu īpatsvars pēc nosūtošās valsts. Septiņpadsmit valstīs grāda mobilitātes īpatsvars ir mazāks par 5 %; vismazākais tas ir Apvienotajā Karalistē (citā izglītības sistēmā grādu iegūst mazāk nekā 0,5 % šīs valsts studentu), bet aiz tās ir Polija ar 0,9 %.

A1. attēls. Izejošās grāda mobilitātes īpatsvars – mobilo augstākās izglītības absolventu proporcija no visiem nosūtošās valsts absolventiem, pēc nosūtošās valsts, 2012./13. ak. g.

Avots: Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015)

Paskaidrojums

Visos attēlos, kas raksturo izejošās mobilitātes absolventu īpatsvaru, dati par mobilitātes plūsmu uz EL, FR un SK ir balstīti uz aplēsēm. Katrai valstij izejošās mobilitātes rādītāji ir aprēķināti par tām *ISCED* pakāpēm, par kurām var tikt aprēķināti arī ienākošās mobilitātes rādītāji. Eurostat/UE datu kopas: *educ_uae_mobg02* par mobilajiem absolventiem (atjaunota 16.11.2015.) un *educ_uae_grad01* par absolventu kopskaitu valstī (atjaunota 01.12.2015.). Vairāk informācijas skat. Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015).

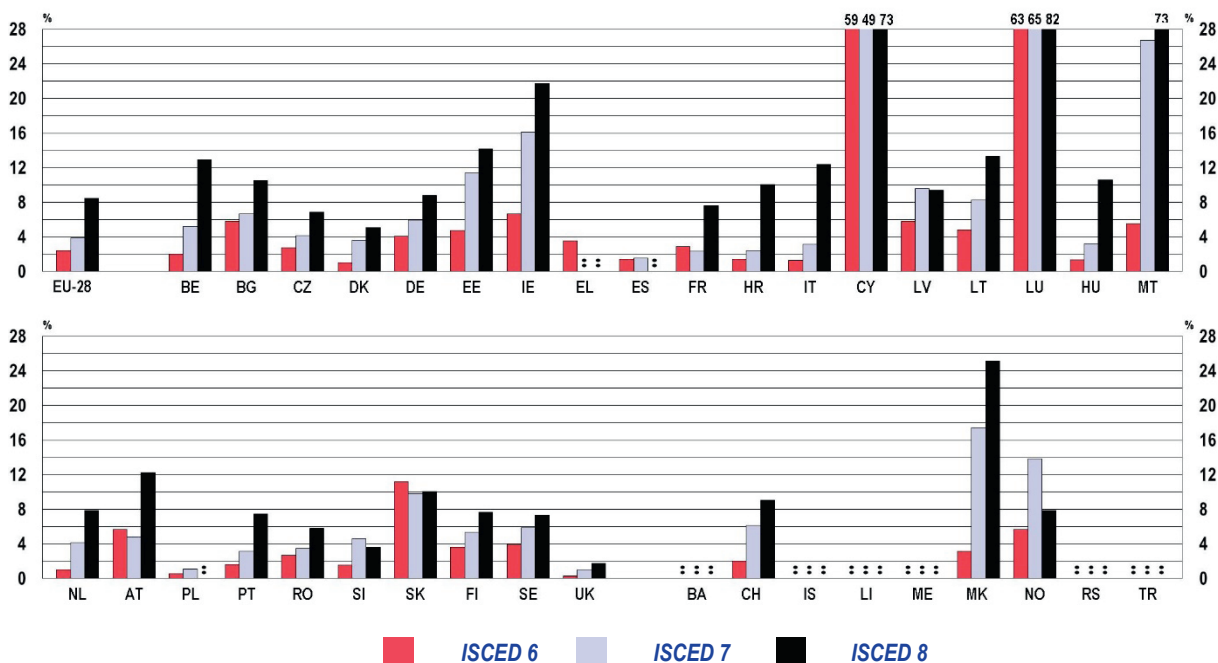
Astoņās valstīs šis rādītājs ir lielāks par 5 %, bet tomēr nesasniedz 10 %, piemēram, Vācijā tas ir mazliet virs 5 % (5,1 %) un Īrijā mazliet zem 10 % (9,9 %). Grāda mobilitātes absolventu īpatsvars Grieķijā, Maltā un Slovākijā ir lielāks par 10 %, bet Kiprā un Luksemburgā šis rādītājs pārsniedz 60 %. Šajās nelielajās valstīs studentus uz mobilitāti mudina gan politiski stimulēšanas pasākumi, gan arī izglītības programmu trūkums atsevišķās jomās, kas liek meklēt augstākās izglītības ieguves iespējas citās valstīs.

Grāda mobilitātes absolventu īpatsvars pēc *ISCED* pakāpes (*ISCED 6–8*), kas aprēķināts no absolventu kopskaita katrā pakāpē (skat. A2. attēlu), liecina: jo augstāka izglītības pakāpe, jo lielāks ir ārzemēs absolvējušo īpatsvars. Visās 28 Eiropas Savienības dalībvalstīs kopā doktora grādu ārzemēs ieguvuši 8,5 % izglītības ieguvēju, maģistra grādu – 4 %, bet bakalaura – tikai 2,4 %. Šis modelis raksturīgs gandrīz visām valstīm, izņemot Kipru, Latviju, Austriju, Slovēniju, Slovākiju un Norvēģiju: Latvijā, Slovēnijā un Slovākijā atšķirība ir mazāka par (vai vienāda ar) 1 procentpunktu, Kiprā un Austrijā ir mazliet vairāk bakalaura nekā

⁽⁴⁹⁾ Aprakstu par grāda mobilitātes absolventu skaita aplēšanas metodiku skat. Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015).

maģistra grāda ieguvēju, savukārt Norvēģijā *ISCED* 7. pakāpes grāda mobilitātes absolventu īpatsvars ir lielāks gan par *ISCED* 6., gan 8. pakāpes grāda mobilitātes absolventu īpatsvaru.

A2. attēls. Izejošās grāda mobilitātes īpatsvars – mobilo augstākās izglītības absolventu proporcija no visiem nosūtošās valsts absolventiem, pēc *ISCED* pakāpes un nosūtošās valsts, 2012./13. ak. g.

%	EU-28	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT
<i>ISCED</i> 6	2.4	2.0	5.8	2.8	1.0	4.1	4.7	6.7	3.6	1.4	2.9	1.5	1.3	58.7	5.8	4.8	63.2	1.4	5.6
<i>ISCED</i> 7	3.9	5.2	6.7	4.1	3.6	6.0	11.4	16.1	:	1.6	2.4	2.4	3.2	49.5	9.6	8.3	64.5	3.2	26.8
<i>ISCED</i> 8	8.5	12.9	10.5	6.9	5.1	8.8	14.2	21.7	:	:	7.6	10.1	12.4	72.9	9.4	13.3	81.8	10.6	72.6
%	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
<i>ISCED</i> 6	1.1	5.7	0.6	1.6	2.7	1.5	11.2	3.6	3.9	0.3	:	2.0	:	:	:	3.1	5.7	:	:
<i>ISCED</i> 7	4.2	4.8	1.1	3.2	3.5	4.6	9.8	5.4	5.9	1.0	:	6.2	:	:	:	17.4	13.8	:	:
<i>ISCED</i> 8	7.8	12.3	:	7.5	5.8	3.6	10.0	7.7	7.4	1.8	:	9.1	:	:	:	25.1	7.9	:	:

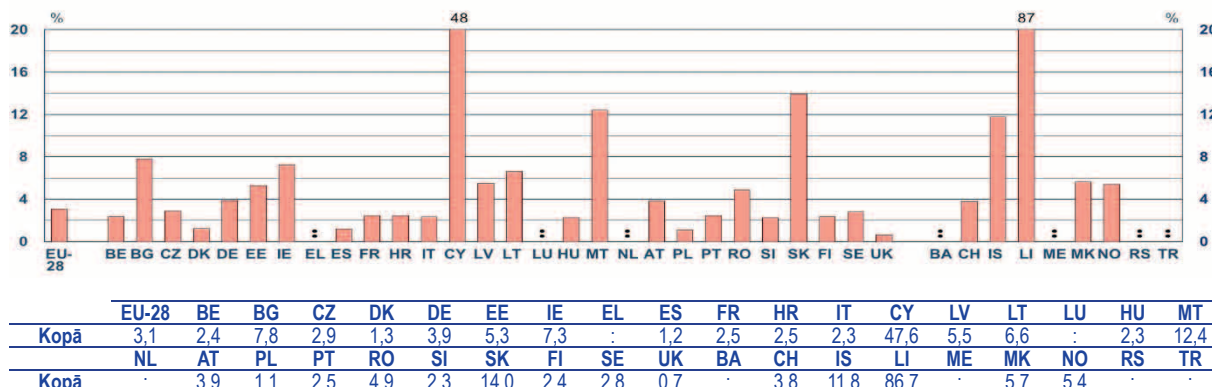
Avots: Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015)

Paskaidrojums

Visos attēlos, kas raksturo izejošās mobilitātes absolventu īpatsvaru, dati par mobilitātes plūsmu uz EL, FR un SK ir balstīti uz aplēsēm. Katrai valstij izejošās mobilitātes rādītāji ir aprēķināti par tām *ISCED* pakāpēm, par kurām var tikt aprēķināti arī ienākošās mobilitātes rādītāji. *Eurostat/UE* datu kopas: *educ_uae_mobg02* par mobilajiem absolventiem (atjaunota 16.11.2015.) un *educ_uae_grad01* par absolventu kopskaitu valstī (atjaunota 01.12.2015.). Vairāk informācijas skat. Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015).

Ārzemēs uzņemto augstākās izglītības studentu īpatsvars

A3. attēlā redzams grāda mobilitātes studentu īpatsvars, t. i., tādu studentu īpatsvars, kas uzņemti studiju programmā valstī, kas nav to nosūtošā valsts. EU-28 līmenī grāda mobilitātes absolventu un studentu īpatsvars būtiski neatšķiras, tomēr dažas valstis šajā ziņā izceļas. 18 valstīs šis rādītājs ir mazāks par 5 %; Apvienotajā Karalistē tas ir pat mazāks par 1 %, savukārt Polijā, Dānijā un Spānijā – mazliet lielāks par 1 %. Septiņās valstīs šis rādītājs ir robežās no 5 % līdz 10 %; no tām Igaunijā, Latvijā, Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā un Norvēģijā tas ir ļoti tuvu šīs sadaļas apakšējai robežai. Maltā, Slovākijā un Islandē šis rādītājs ir 10–15 %, bet Kipra un Lihtenšteina atrodas skalas augšgalā. Tāpat kā attiecībā uz grāda mobilitātes absolventiem, tik lielu ārvalstīs studējošo īpatsvaru šajās valstīs var izskaidrot ar studentu mazo kopskaitu, ar ierobežoto izglītības sistēmas piedāvājumu, kā arī ar efektīviem politikas stimuliem.

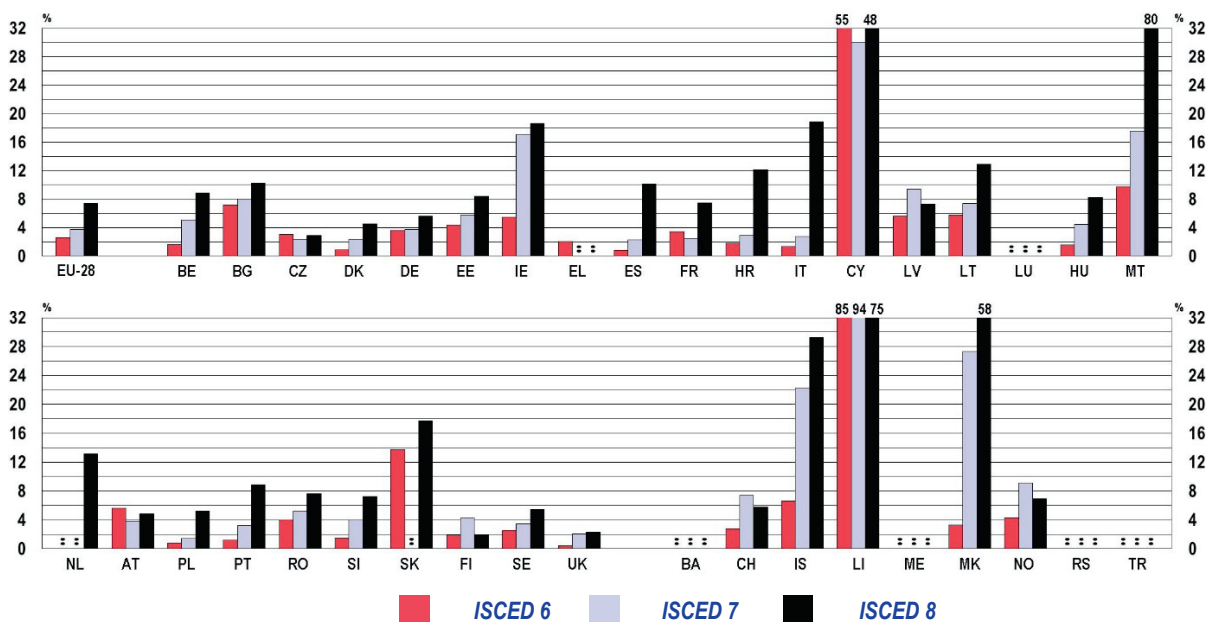
A3. attēls. Ārzemēs uzņemto augstākās izglītības studentu (grāda mobilitāte) īpatsvars, pēc nosūtošās valsts, 2012./13. ak. g.

Avots: Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015)

Paskaidrojums

Katrai valstij izejošās mobilitātes rādītāji ir aprēķināti par tām *ISCED* pakāpēm, par kurām var tikt aprēķināti arī ienākošās mobilitātes rādītāji. Eurostat/UE datu kopas: *educ_uae_mobs02* par mobilajiem studentiem (atjaunota 16.11.2015.) un *educ_uae_enrt01* par studentu kopskaitu valstī (atjaunota 01.12.2015.). Vairāk informācijas skat. Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015).

Sadalījums pa *ISCED* pakāpēm (*ISCED* 6–8) (skat. A4. attēlu) ir līdzīgs grāda mobilitātes absolventu īpatsvara sadalījumam, proti, gan EU-28, gan atsevišķu valstu līmenī mobilo doktora grāda ieguvēju īpatsvars ir lielāks nekā citās izglītības pakāpēs. Nedaudz izņēmumi šajā ziņā ir Čehija, Kipra, Latvija, Austrija, Somija, Šveice, Lihtenšteina un Norvēģija.

A4. attēls. Ārzemēs uzņemto augstākās izglītības studentu (grāda mobilitāte) īpatsvars, pēc *ISCED* pakāpes un nosūtošās valsts, 2012./13. ak. g.

	EU-28	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT
<i>ISCED</i> 6	2,6	1,7	7,2	3,1	0,9	3,6	4,4	5,5	2,0	0,8	3,4	1,8	1,3	55,5	5,6	5,8	:	1,6	9,7
<i>ISCED</i> 7	3,8	5,0	8,0	2,3	2,4	3,8	5,8	17,1	:	2,3	2,4	2,9	2,7	30,1	9,4	7,4	:	4,5	17,6
<i>ISCED</i> 8	7,4	8,9	10,3	2,9	4,5	5,6	8,4	18,6	:	10,1	7,5	12,1	18,9	48,4	7,3	12,9	:	8,3	80,4
	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	BA	CH	IS	LI	ME	MK	NO	RS	TR
<i>ISCED</i> 6	:	5,6	0,8	1,2	4,0	1,5	13,8	1,9	2,5	0,4	:	2,8	6,6	84,8	:	3,3	4,3	:	:
<i>ISCED</i> 7	:	3,8	1,4	3,2	5,2	4,0	:	4,3	3,4	2,0	:	7,4	22,3	93,7	:	27,3	9,1	:	:
<i>ISCED</i> 8	:	13,2	4,9	5,3	8,9	7,7	7,3	17,7	1,9	5,5	2,3	:	5,8	29,3	75,0	:	57,9	6,9	:

Avots: Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo (2015)

Paskaidrojums

Katrai valstij izejošās mobilitātes rādītāji ir aprēķināti par tām *ISCED* pakāpēm, par kurām var tikt aprēķināti arī ienākošās mobilitātes rādītāji. *Eurostat/UE* datu kopas: *educ_uoe_mobs02* par mobilajiem studentiem (atjaunota 16.11.2015.) un *educ_uoe_enrt01* par studentu kopskaitu valstī (atjaunota 01.12.2015.). Vairāk informācijas skat. *Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo* (2015).

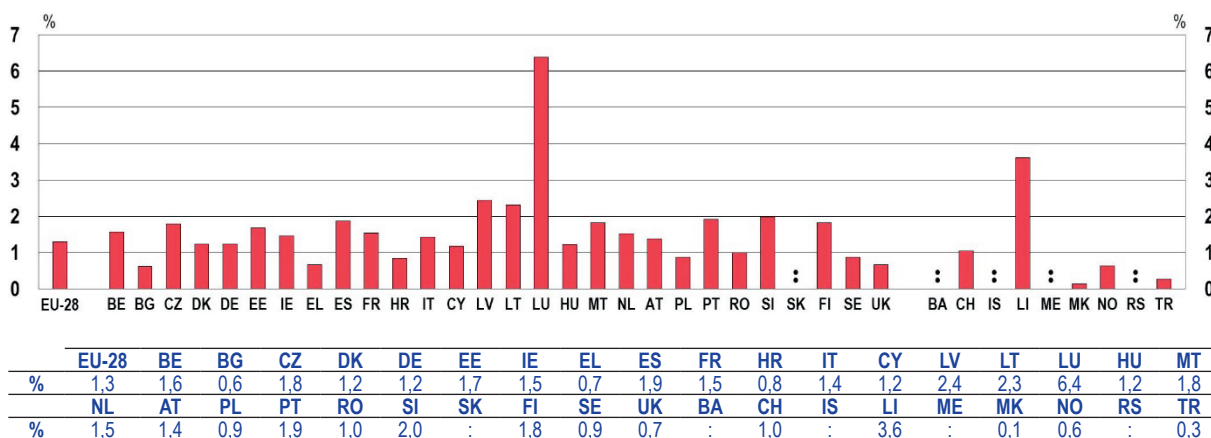
Visbeidzot, ja uzņemto studentu īpatsvaru analizējam kā rādītāju, kas liecina par to studentu īpatsvaru, kuri tuvākajos gados kļūs par absolventiem kādas citas, t. i., ne nosūtošās, valsts izglītības sistēmā, redzams, ka EU-28 līmenī ir izteikta stagnācija – gan attiecībā uz vispārējo mobilitāti, gan uz mobilitāti Eiropas Savienības iekšienē.

Erasmus studentu mobilitāte

Pašlaik nav pieejami salīdzināmi dati, kas ļautu pilnvērtīgi novērtēt kredītpunktu mobilitātes apmēru Eiropas valstīs, taču vismaz daļēju priekšstatu par to var sniegt dati par studentu dalību mobilitātes programmā *Erasmus+*. Aptaujas *Eurostudent* rezultāti liecina, ka kredītpunktu mobilitāte programmas *Erasmus+* ietvaros ir dominējošā kredītpunktu mobilitātes forma daudzās Eiropas valstīs (*Hauschildt et al.*, 2015), tomēr dažās valstīs, piemēram, Zviedrijā un Norvēģijā, *Erasmus* studentu mobilitāte veido tikai nelielu daļu no kopējās kredītpunktu mobilitātes (turpat) ⁽⁵⁰⁾.

A5. attēlā redzams programmā *Erasmus* iesaistīto *ISCED* 5.–8. pakāpes studentu īpatsvars. Šie dati attiecas gan uz studentu apmaiņas braucieni dalībniekiem, gan stažieriem. Īpatsvars ir aprēķināts, balstoties uz programmā iesaistīto studentu kopskaitu ⁽⁵¹⁾ (*European Commission*, 2015b) un to studentu kopskaitu, kas uzņemti augstākās izglītības iestādēs katrā konkrētajā valstī (*Eurostat/UE*).

A5. attēls. Programmas Erasmus dalībnieku īpatsvars no visiem uzņemtajiem studentiem, pēc nosūtošās institūcijas valsts, 2013./14. ak. g.

Avots: *Eurydice*, balstoties uz *European Commission* (2015b) un *Eurostat/UE*

Paskaidrojums

Īpatsvars ir aprēķināts, balstoties uz datiem, ko sniegusi Eiropas Komisija (*European Commission*, 2015b, 31. lpp.) un *Eurostat/UE* – *educ_uoe_enrt02* (informācija atjaunota 12.04.2016.).

EU-28 vidējais rādītājs liecina, ka 2013./14. akadēmiskajā gadā tikai 1,3 % no visiem augstākās izglītības studentiem piedalījās mācību mobilitātē programmas *Erasmus* ietvaros, līdz ar to var pieņemt, ka vidēji

⁽⁵⁰⁾ Dažos reģionos mobilitāti veicina arī citas populāras programmas, piemēram, programma *NordPlus* (<http://www.nordplusonline.org/>), kas paredzēta Baltijas un Ziemeļeiropas valstu studentiem. Arī tad, ja mobilitāti veicina politiskā vide, piemēram, valstīs, kurās ir nodrošināta pilna stipendijas un aizdevuma pārnesamība, to kredītpunktu mobilitātes studentu īpatsvars, kas ārzemēs studē, neiesaistoties konkrētā programmā, var būt visai liels (vairāk informācijas skat. 3. nodaļā).

⁽⁵¹⁾ Datus sniegušas augstākās izglītības iestādes un apstiprinājušas 34 *Erasmus+* dalībvalstu valsts aģentūras, kā arī izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra.

(trīs gadus ilgas) pirmā cikla programmas apguves laikā *Erasmus* mobilitātē iesaistīsies 3,9 % studentu, bet otrajā ciklā vēl 2,6 %. Septiņpadsmit valstīs šis rādītājs ir augstāks par EU-28 vidējo, un vislielākais *Erasmus* studentu īpatsvars ir Luksemburgā (6,4 %) un Lihtenšteinā (3,6 %), kā arī Latvijā un Lietuvā (abās virs 2 %). Piecpadsmit valstīs programmas *Erasmus* dalībnieku īpatsvars ir zem EU-28 vidējā; vismazākais tas ir Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā un Turcijā. Starp 28 ES dalībvalstīm mazāks par 1 % tas ir Bulgārijā, Grieķijā, Horvātijā, Polijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē.

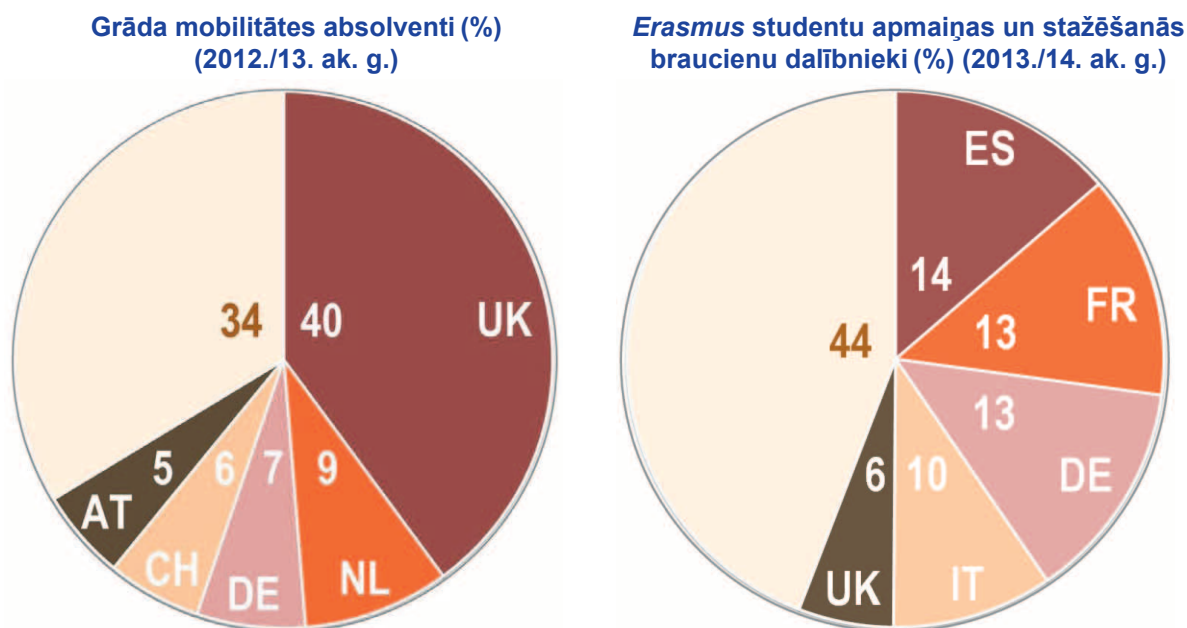
II pielikums. Galvenās nosūtošās un uzņemošās valstis

Šajā pielikumā ir apkopoti dati par galvenajām grāda mobilitātes absolventus un *Erasmus* studentu apmaiņas un stažēšanās braucieni dalībniekus uzņemošajām valstīm, kā arī iekļauti attēli, kuros redzamas galvenās grāda mobilitātes absolventus (*ISCED 5–8*) nosūtošās un uzņemošās valstis ⁽⁵²⁾.

Apkopotie dati par grāda mobilitātes absolventiem (skat. A6. attēlu) liecina, ka starp Eiropas valstu studentiem populārākā uzņemošā valsts ir Apvienotā Karaliste. Šo valsti izvēlas apmēram četras reizes vairāk absolventu nekā tie, kas izvēlas otro populārāko galamērķi – Nīderlandi. Nākamās aiz Nīderlandes ir Vācija, Šveice un Austrija. Interesanti, ka Nīderlandes, Austrijas un Šveices pozīciju lielā mērā ietekmē Vācijas grāda mobilitātes absolventu īpatsvars, kas minētajās valstīs sasniedz attiecīgi 53 %, 58 % un 38 % no visiem šo valstu ienākošās mobilitātes absolventiem.

Grāda mobilitātes absolventu iecienītākie galamērķi atšķiras no programmas *Erasmus* dalībnieku izvēlētajām valstīm (skat. A6. attēlu). *Erasmus* apmaiņas braucieni dalībnieki vislabprātāk izvēlas Spāniju, kā arī Vāciju, Franciju, Itāliju un Apvienoto Karalisti (*European Commission*, 2016).

A6. attēls. Galvenās valstis, kas uzņem grāda mobilitātes absolventus un *Erasmus* studentu apmaiņas un stažēšanās braucieni dalībniekus

Avots: par grāda mobilitātes absolventiem – *Eurydice*, balstoties uz *Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo* (2015); par *Erasmus* studentu apmaiņas un stažēšanās braucieni dalībniekiem – *European Commission* (2016).

Valstu attēlu analīze liecina, ka grāda mobilitātes absolventi lielā mērā izvēlas tās uzņemošās valstis, kuras robežojas ar viņus nosūtošajām valstīm un kurās, iespējams, lieto viņiem zināmu valodu. Piemēram, Vācijā

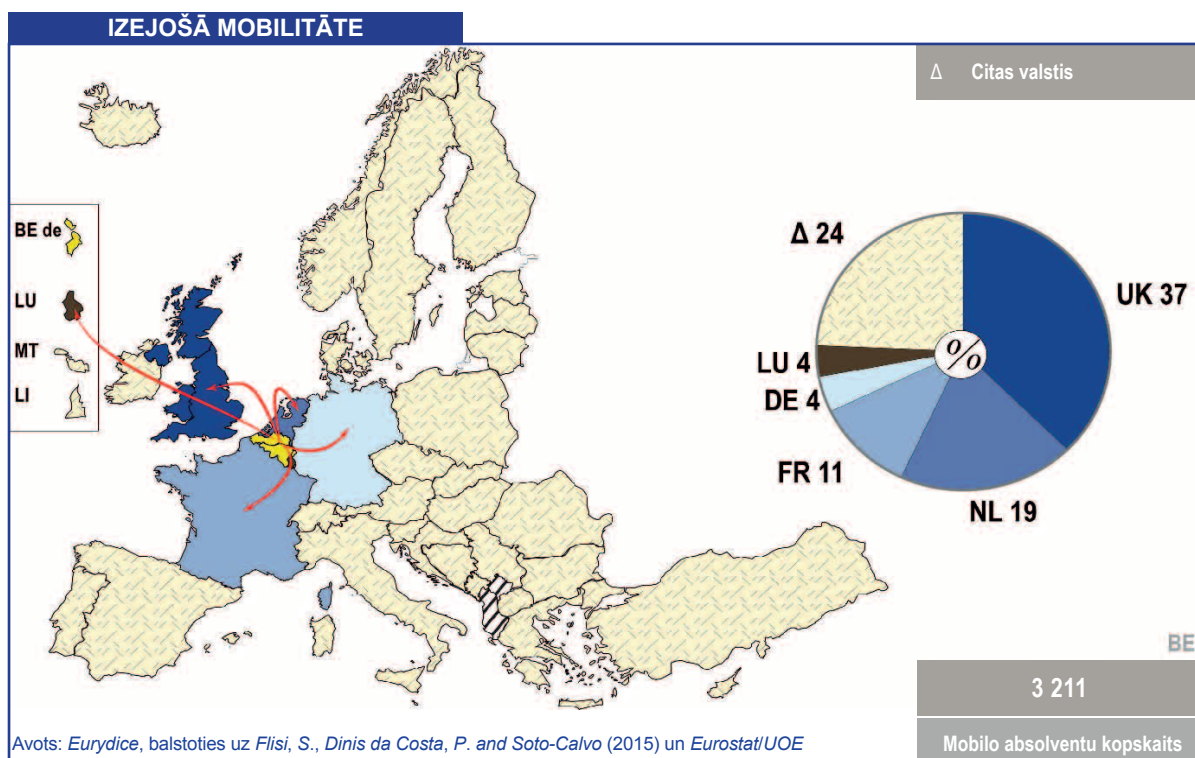
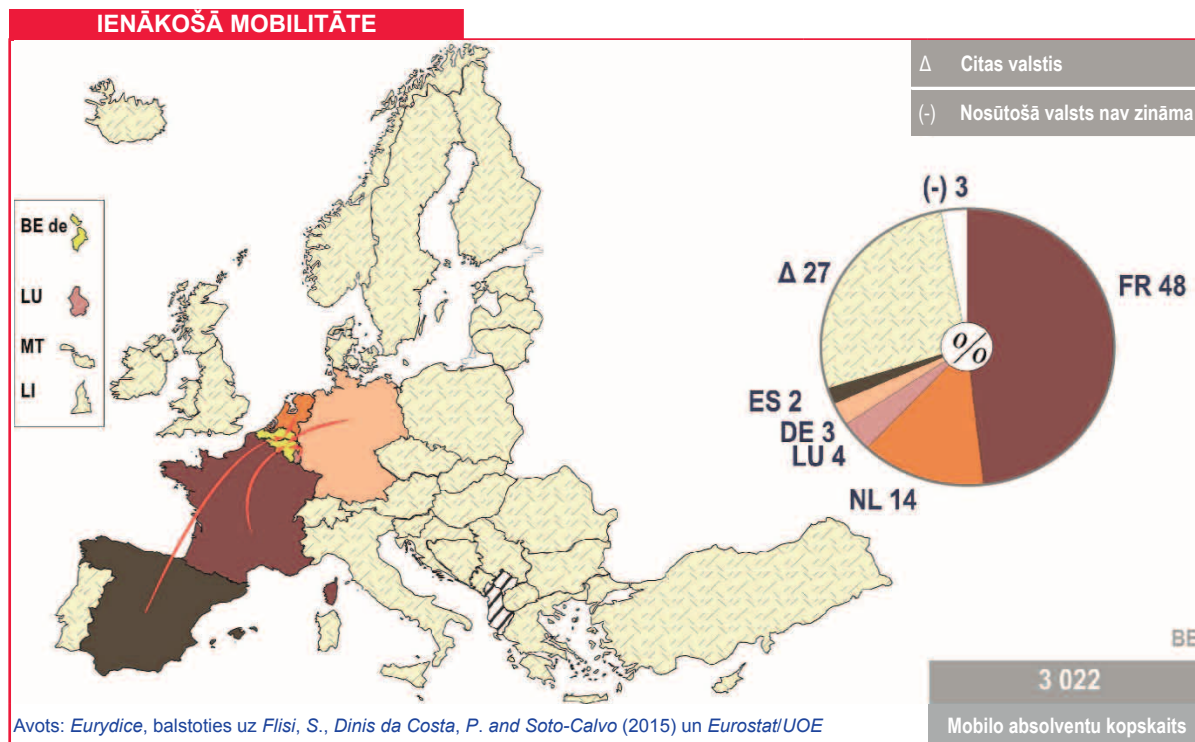
⁽⁵²⁾ Īpatsvars ir aprēķināts, balstoties uz datiem, kas sniegti „Grāda mobilitātes absolventu nosūtošo/uzņemošo valstu matricā (2013) – *ISCED 5–8*” (*Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo*, 2015, Pielikums, 2. lpp.). Ienākošās mobilitātes dalībnieku kopskaits ņemts no ailes EUR_CY, kur papildus iekļauti arī dati par Turciju. Izejošās mobilitātes dalībnieku kopskaits ņemts no ailes „EUROPE”. Īpatsvars attēlots, izdalot pirmās piecas populārākās nosūtošās valstis (ienākošā mobilitāte) vai uzņemošās valstis (izejošā mobilitāte) un pārējās valstis apvienojot un apzīmējot ar simbolu Δ (citas). Dažās valstīs absolventu Eiropas nosūtošā valsts ne vienmēr ir pareizi reģistrēta, tāpēc izveidojusies tādu absolventu grupa, kuru nosūtošā valsts nav zināma. Tas attiecas tikai uz ienākošo mobilitāti, un to īpatsvars attēlos ir apzīmēts ar simbolu (-). *Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo* (2015) veiktās aplēses par ienākošo mobilitāti attiecībā uz Grieķiju, Franciju un Slovākiju attēlos nav iekļautas. Nav pieejami dati par ienākošās grāda mobilitātes absolventiem Bosnijā un Hercegovinā, Islandē, Lihtenšteinā, Melnkalnē, Serbijā un Turcijā. Nav pieejami dati par izejošās grāda mobilitātes absolventiem Bosnijā un Hercegovinā, Melnkalnē un Serbijā. Vairāk informācijas skat. *Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo* (2015).

trīs no piecām galvenajām grāda mobilitātes absolventus nosūtošajām valstīm ir Austrija (15 %), Francija (10 %) un Polija (10 %). Līdzīgi četras no piecām populārākajām Vācijas grāda mobilitātes absolventus uzņemošajām valstīm ir Nīderlande (26 %), Austrija (18 %), Šveice (12 %) un Francija (4 %). Šis modelis ir raksturīgs valstu lielākajai daļai. Dažos gadījumos šis modelis pieņem gandrīz galējas izpausmes, piemēram, 91 % Slovākijas grāda mobilitātes absolventu grādu iegūst Čehijā; 2012./13. akadēmiskajā gadā 95 % Īrijas grāda mobilitātes absolventu grādu ieguva Apvienotajā Karalistē, bet Grieķijā tajā pašā periodā 84 % grāda mobilitātes absolventu bija no Kipras. Šim modelim neatbilst tikai dažas valstis, piemēram, Bulgārija un Latvija, kur izejošās mobilitātes studenti grāda mobilitātei neizvēlas kaimiņvalstis. Savukārt *Erasmus* mobilitātes dalībniekus, izvēloties uzņemošo valsti, tādi apstākļi kā zināma valoda un pazīstama kultūra ietekmē mazāk nekā grāda mobilitātes absolventus.

Grāda mobilitātes absolventi Eiropā: galvenās nosūtošās un uzņemošās valstis, ISCED 5–8, 2013. g.

Beļģija	72	Austrija	91
Bulgārija	73	Polija	92
Čehija	74	Portugāle	93
Dānija	75	Rumānija	94
Vācija	76	Slovēnija	95
Igaunija	77	Slovākija	96
Īrija	78	Somija	97
Grieķija	79	Zviedrija	98
Spānija	80	Apvienotā Karaliste	99
Francija	81	Bosnija un Hercegovina	100
Horvātija	82	Šveice	101
Itālija	83	Islande	102
Kipra	84	Lihtenšteina	103
Latvija	85	Melnkalne	104
Lietuva	86	Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika	105
Luksemburga	87	Norvēģija	106
Ungārija	88	Serbija	107
Malta	89	Turcija	108
Nīderlande	90		

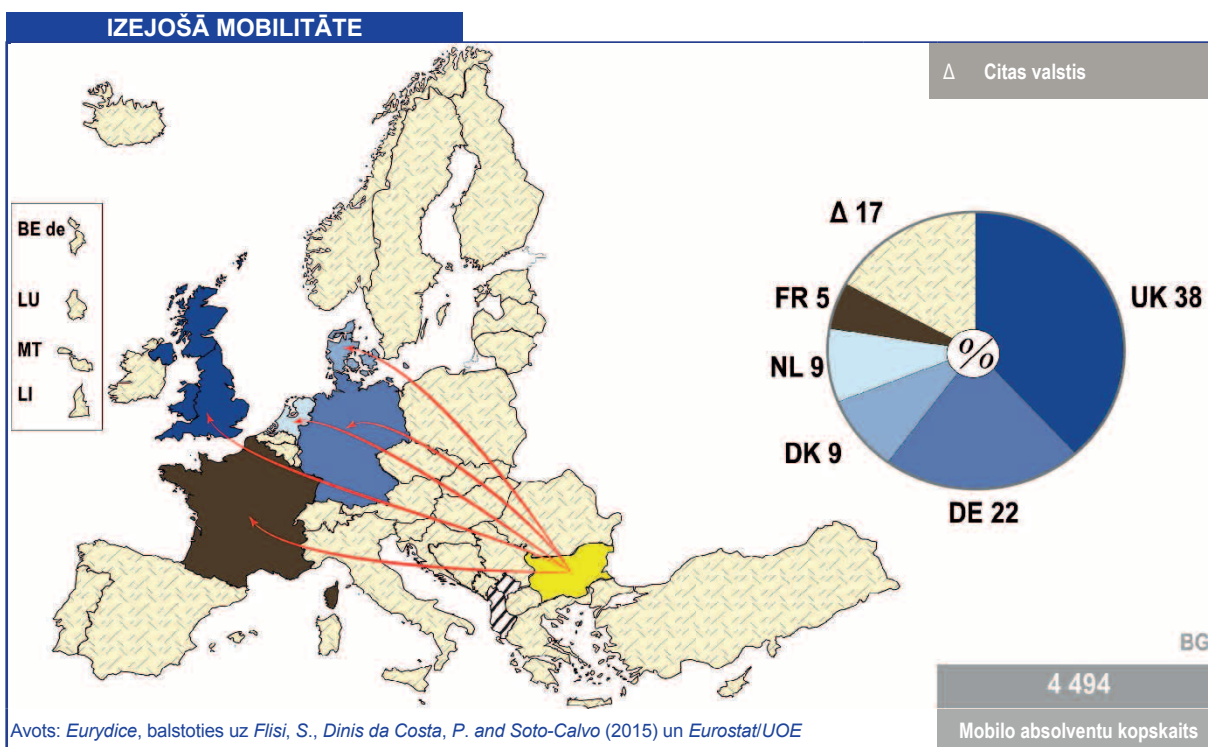
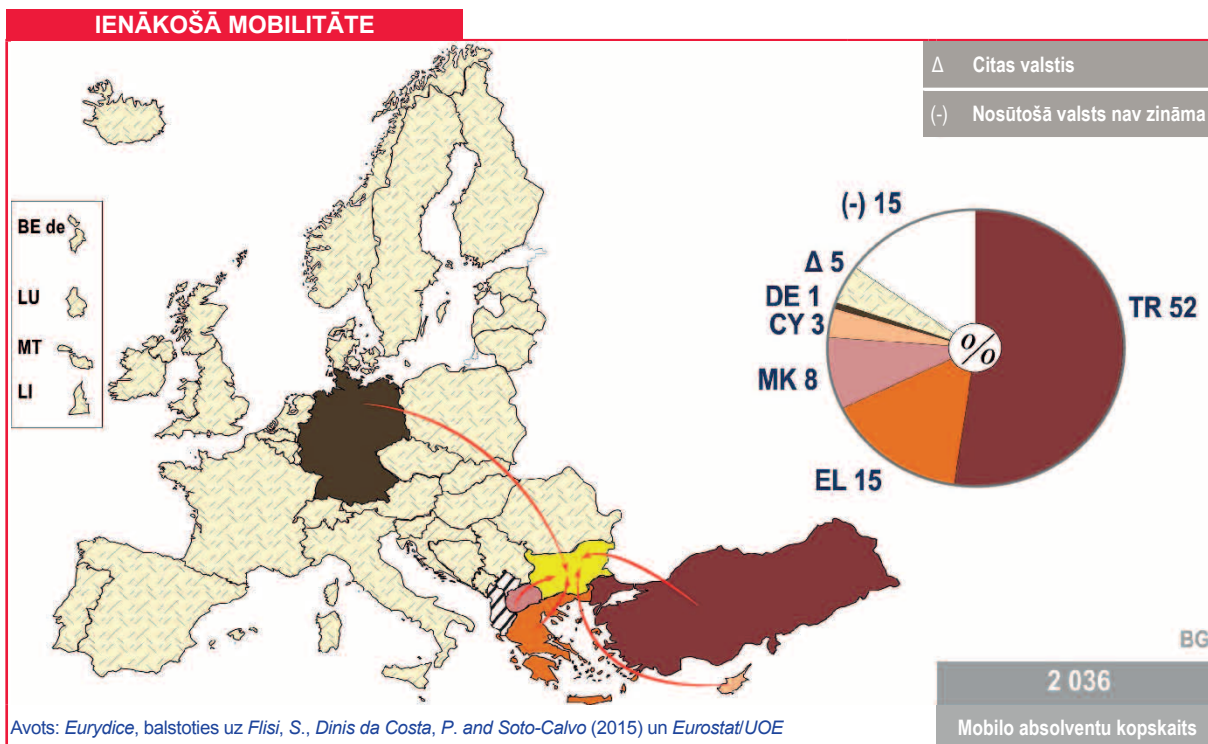
Beļģija

Piezīme

Dati par ienākošo un izejošo mobilitāti ISCED 5. pakāpē nav pieejami; tā kā Beļģijas izglītības sistēmu veido franču, vācu un flāmu kopienas izglītības sistēma, tie absolventi, kas absolvē citas (ne savas) kopienas augstākās izglītības iestādi, tiek ieskaitīti kā ienākošās grāda mobilitātes absolventi un tāpēc parādās arī izejošās mobilitātes statistikas datos. Šādi gadījumi veido 15 % ienākošās mobilitātes un 13,7 % izejošās mobilitātes datu un ir iekļauti kategorijā „Citas valstis”.

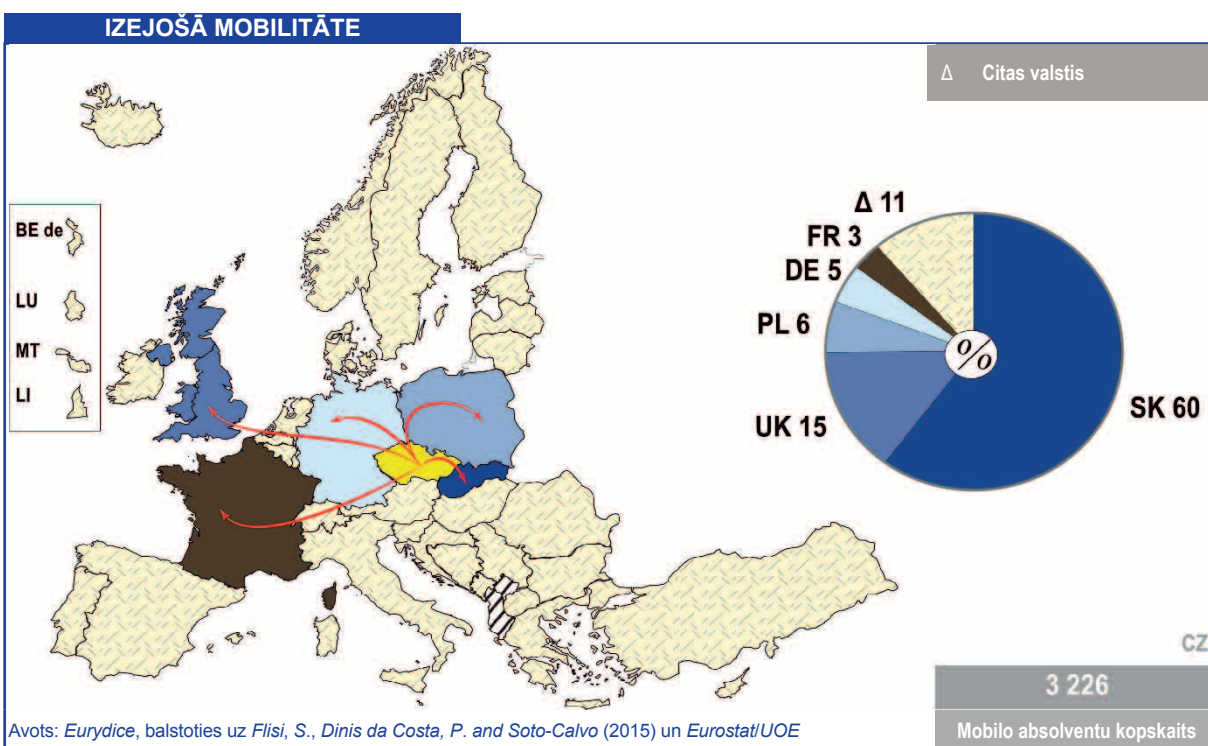
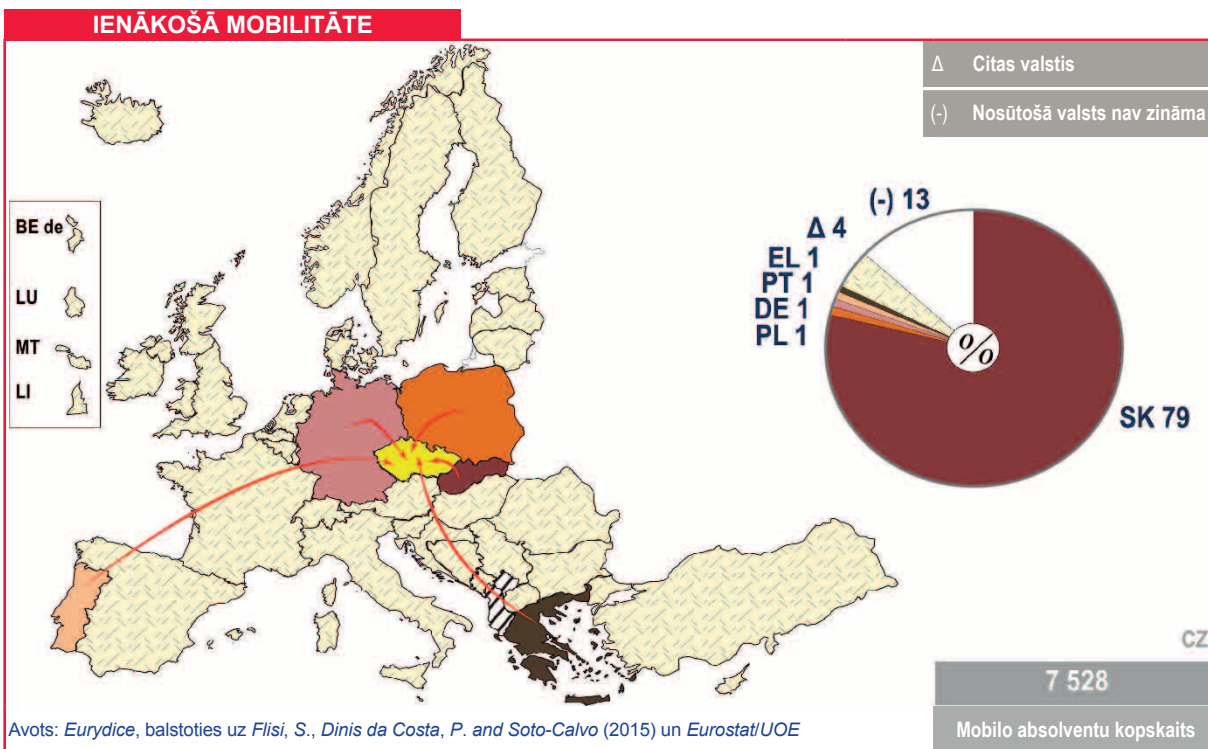
Bulgārija

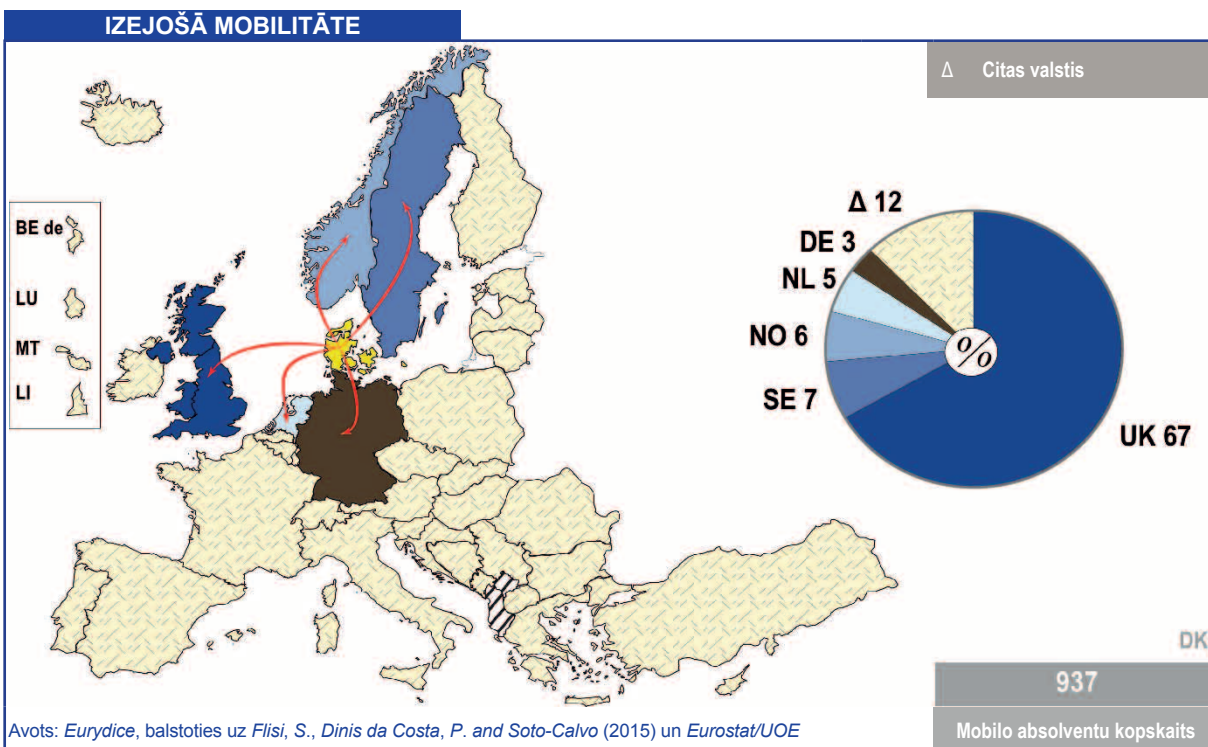
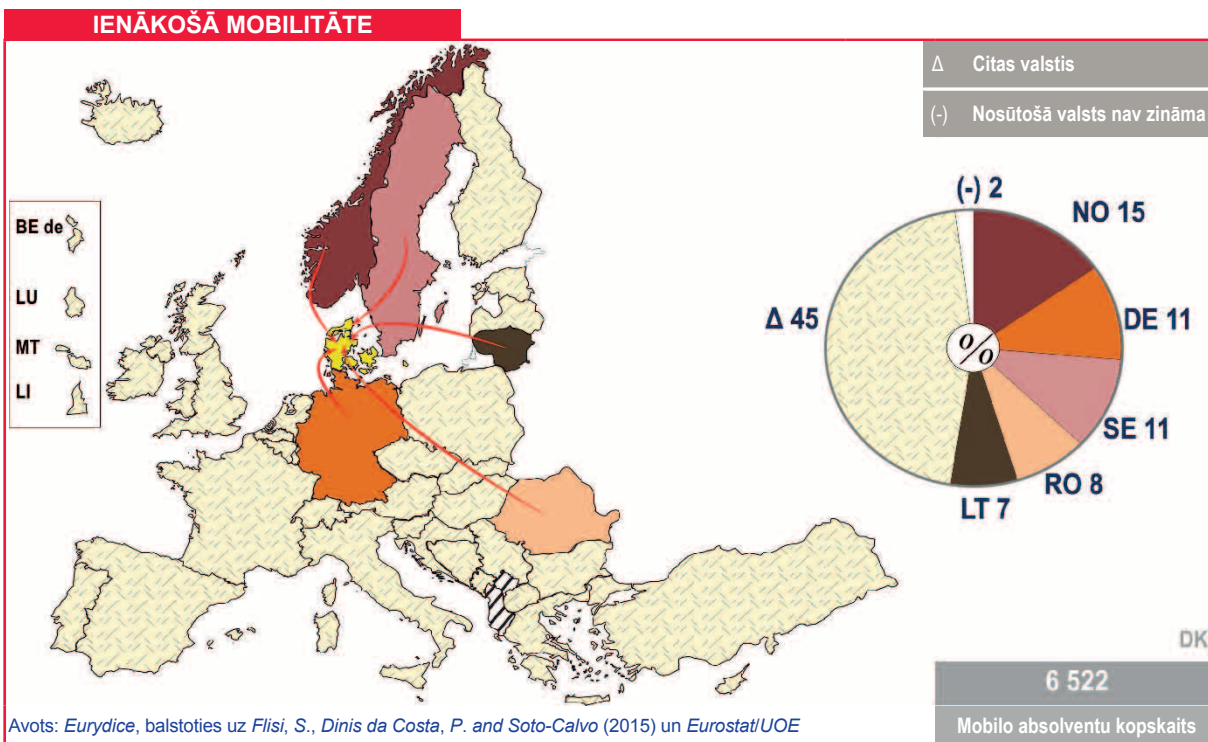
Piezīme

Dati par ienākošo un izejošo mobilitāti neattiecas uz ISCED 5. pakāpi.

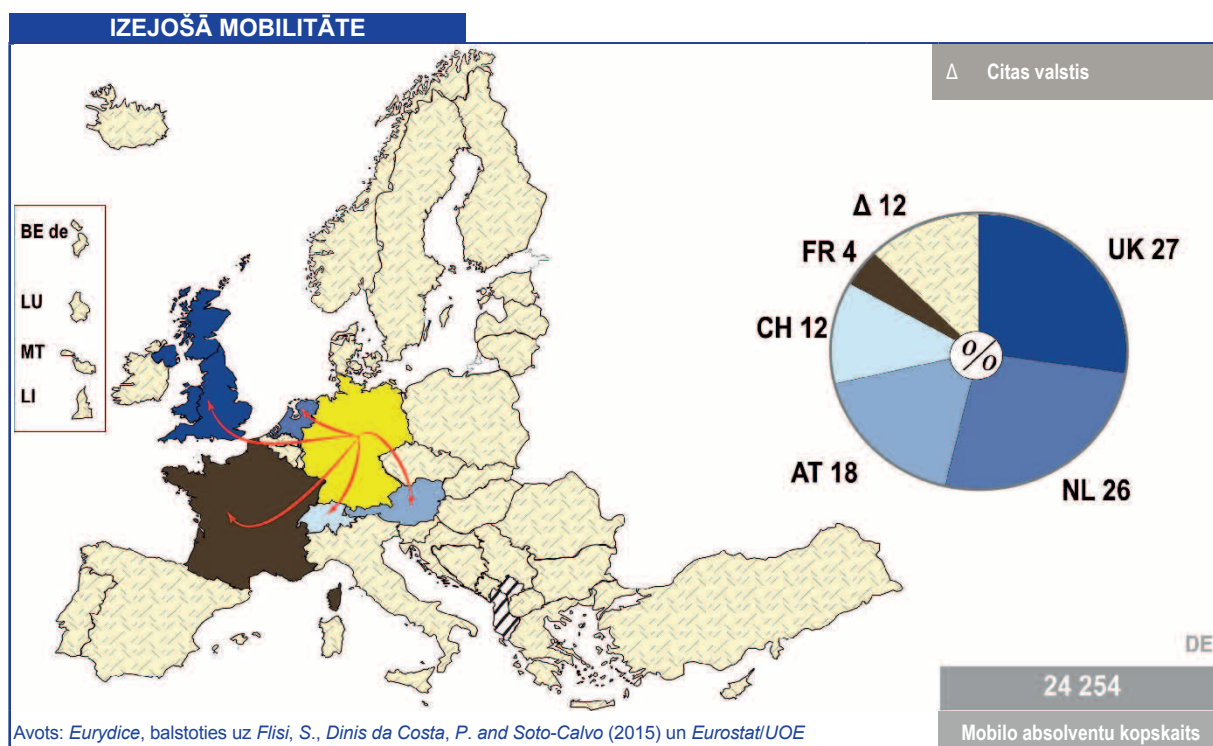
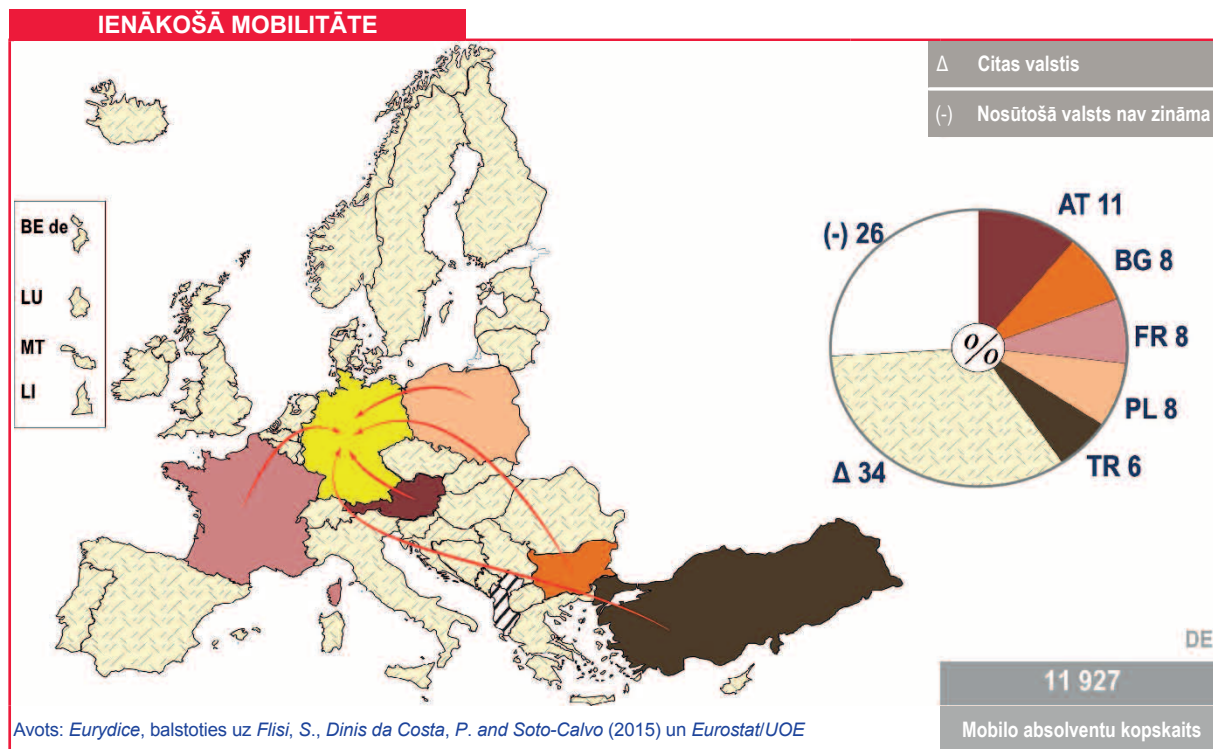
Čehija

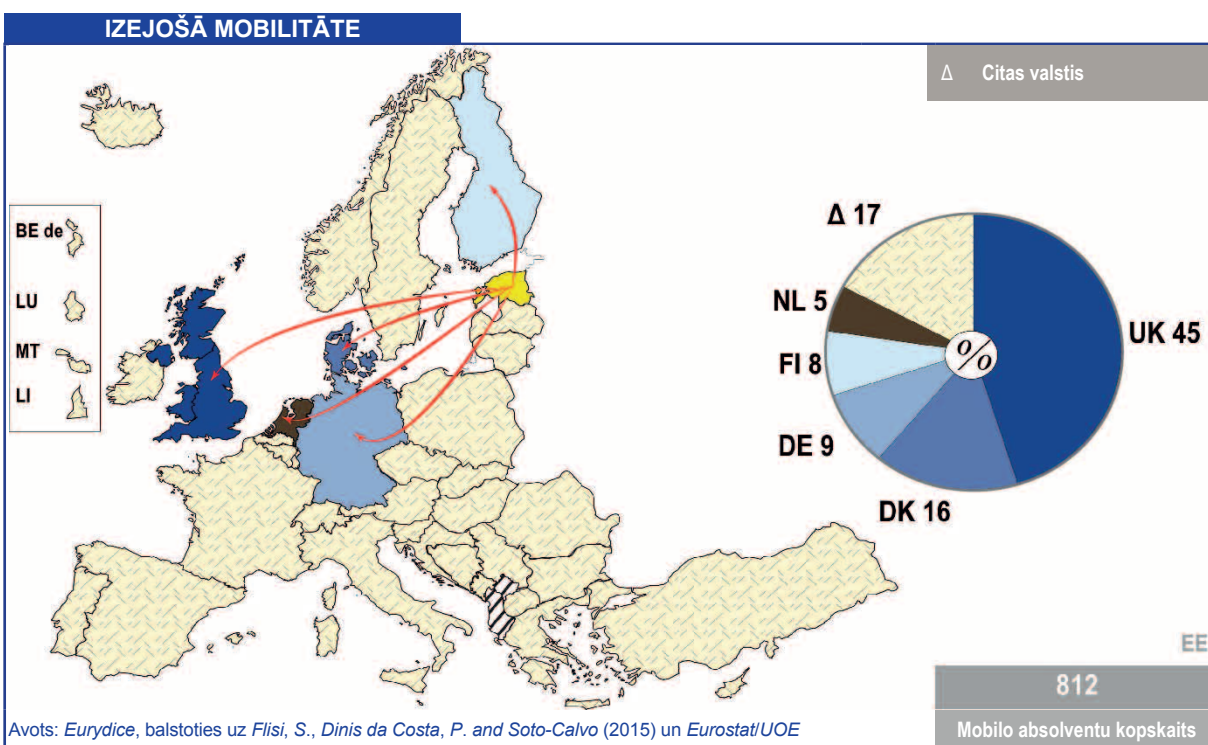
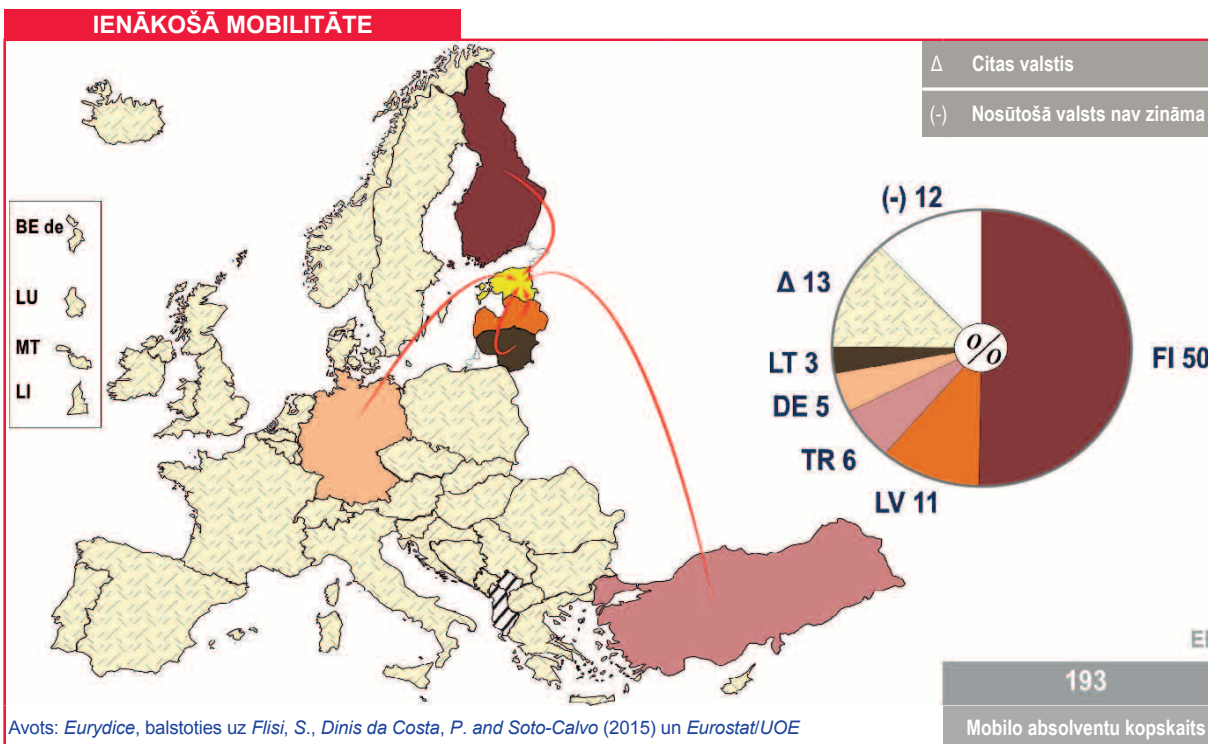
Dānija

Vācija

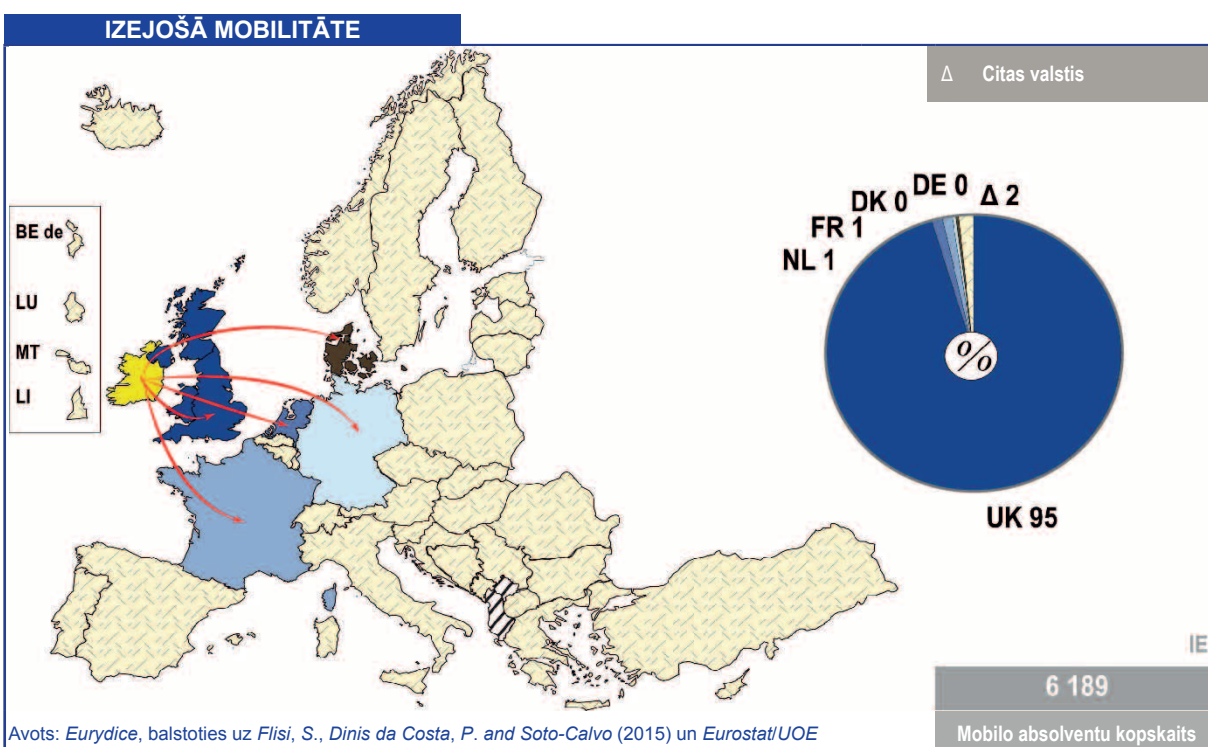
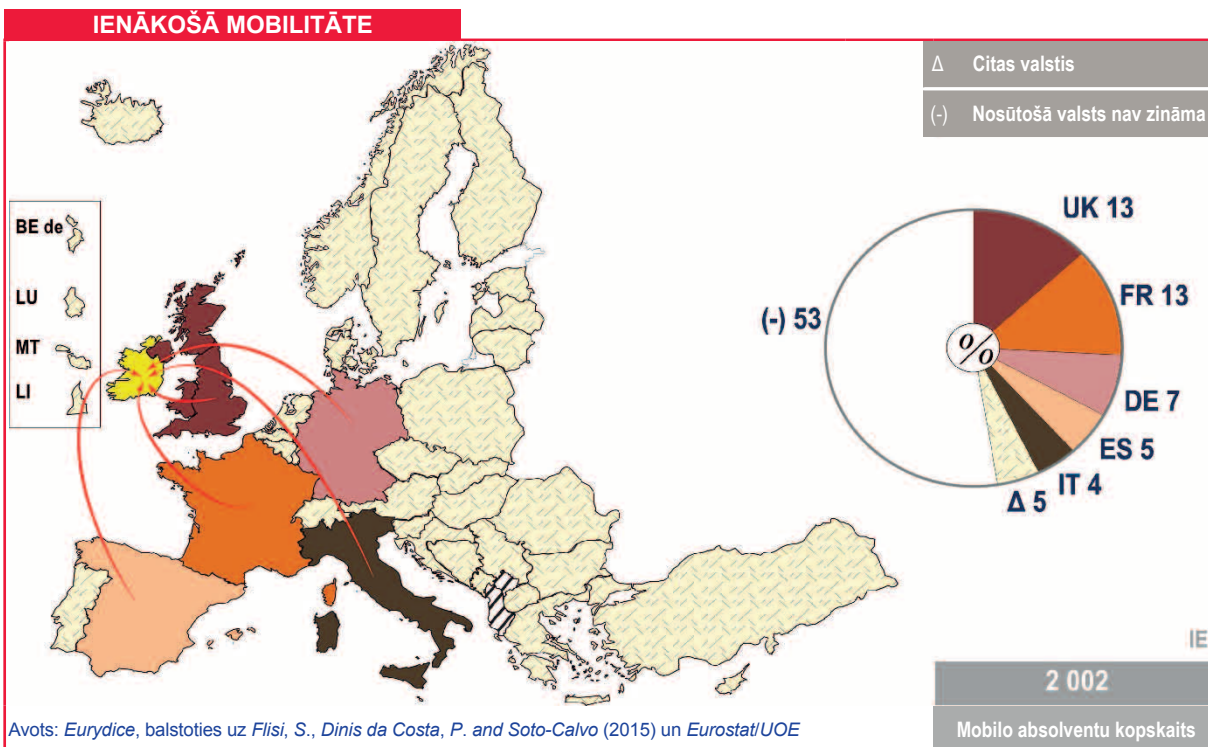
Igaunija

Piezīme

Dati neattiecas uz ISCED 5. pakāpi.

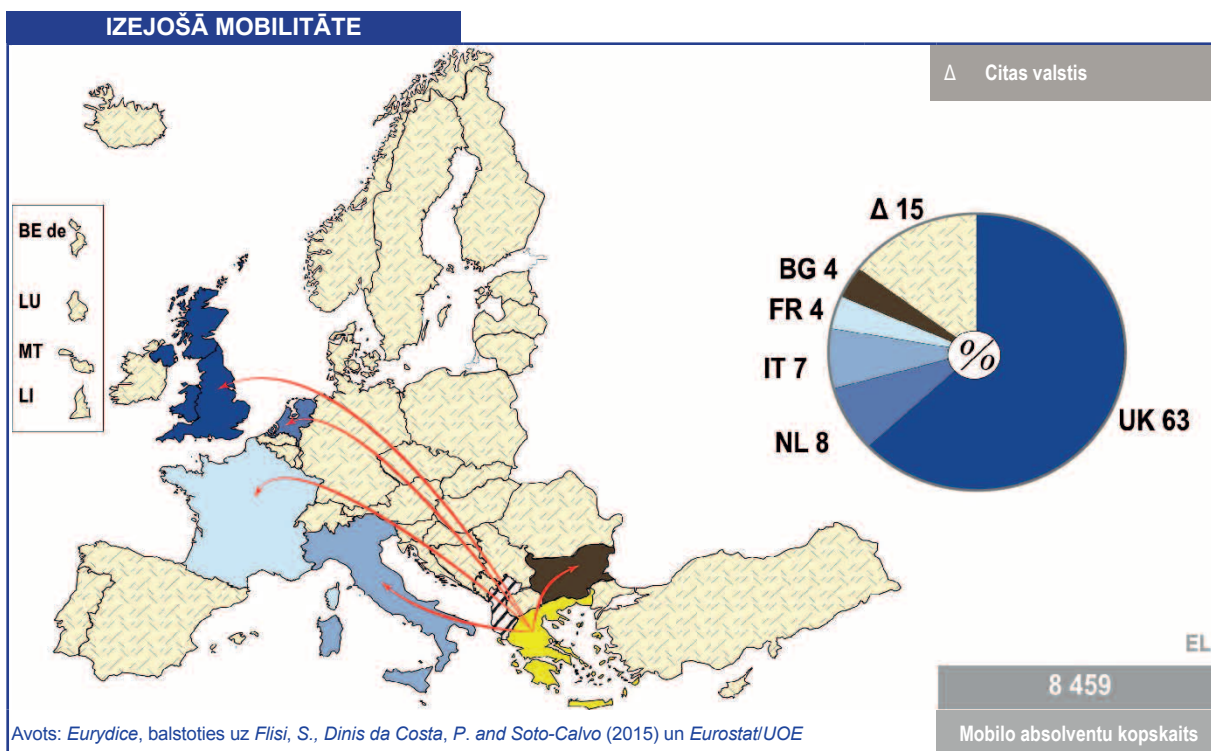
Īrija

Grieķija

IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

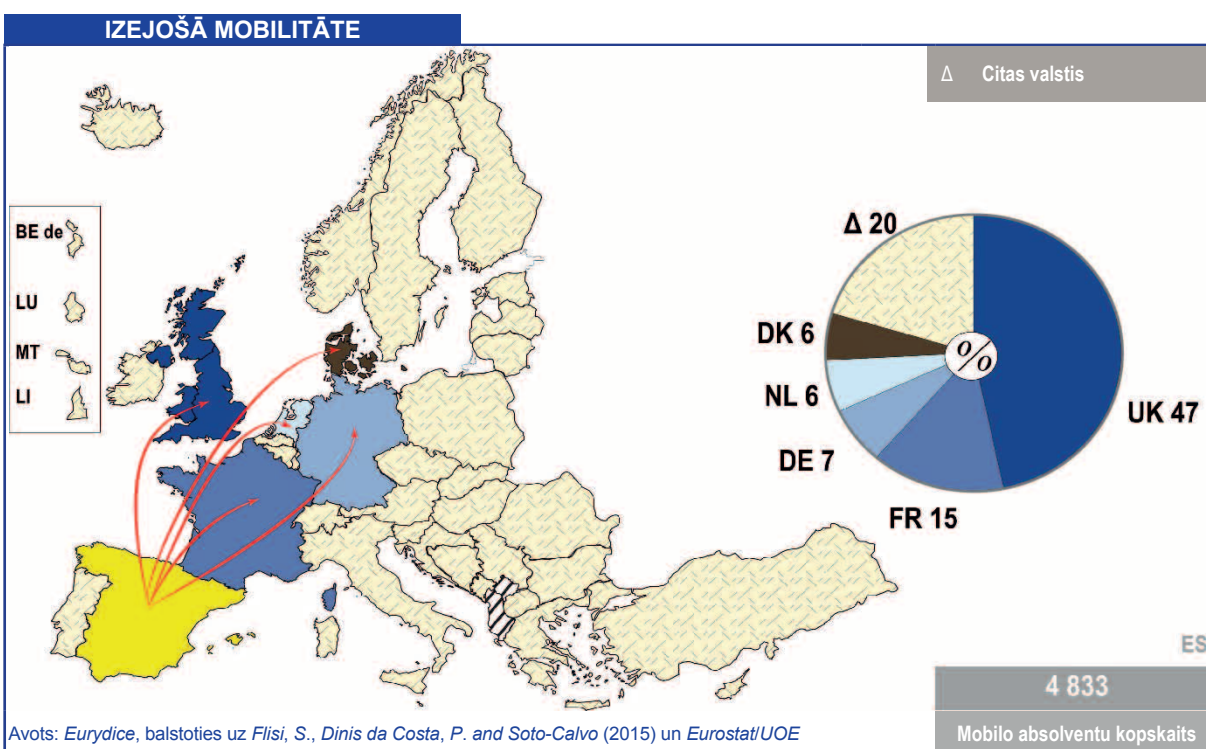
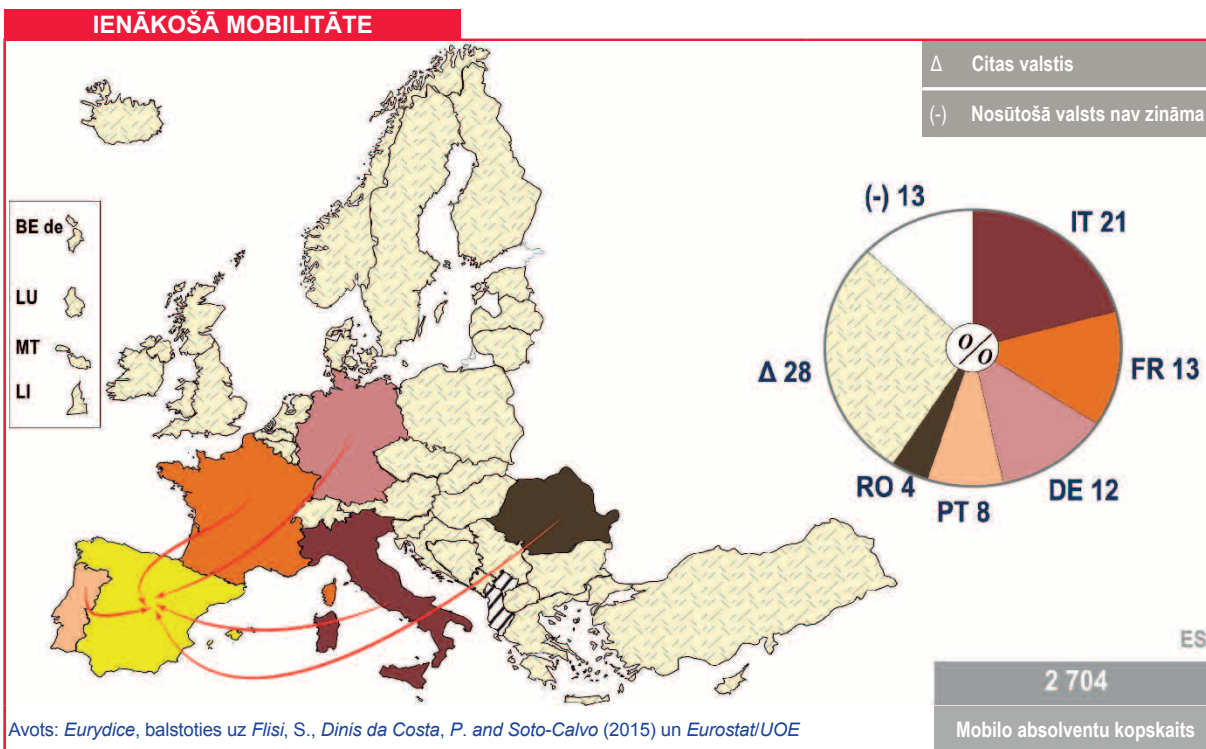
Eurostat/UOE dati nav pieejami.

Piezīme

Dati par ISCED 5., 7. un 8. pakāpi nav pieejami. Ienākošās mobilitātes rādītāji ir balstīti uz aplēsēm (skat. Flisi, Dinis da Costa and Soto-Calvo, 2015).

Spānija

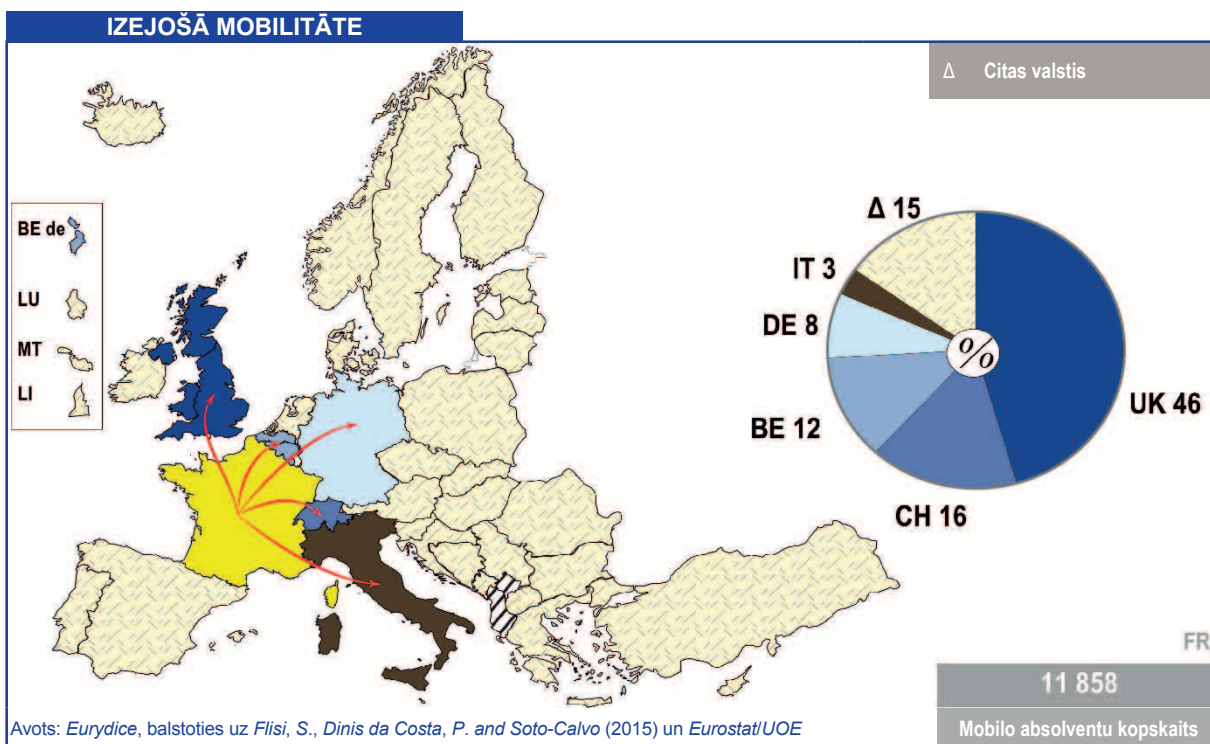
Piezīme

Dati par ISCED 5. un 8. pakāpi nav pieejami.

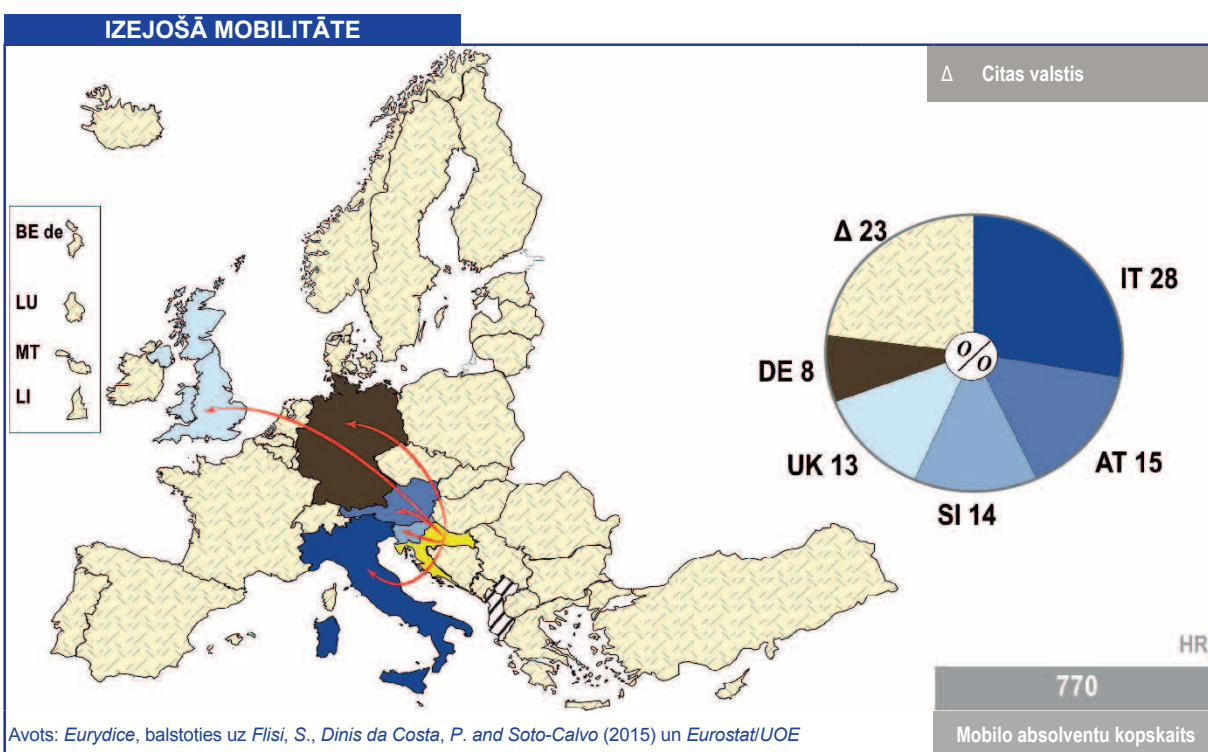
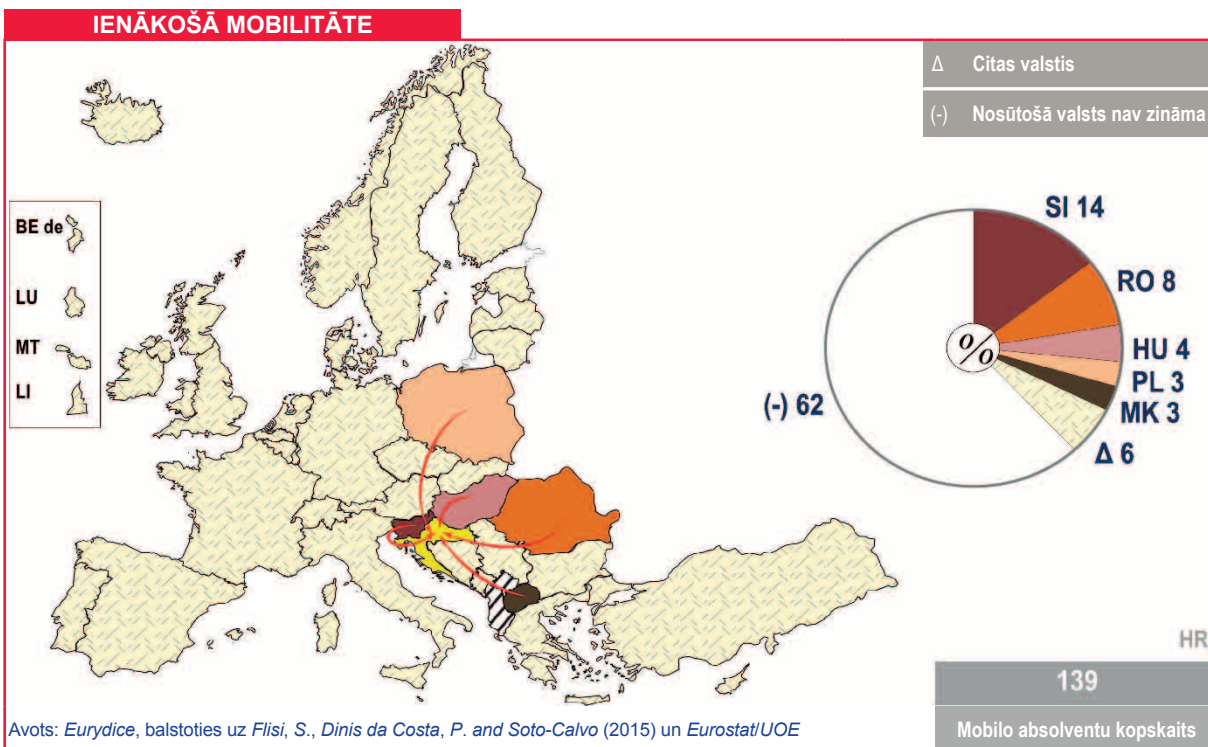
Francija

IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

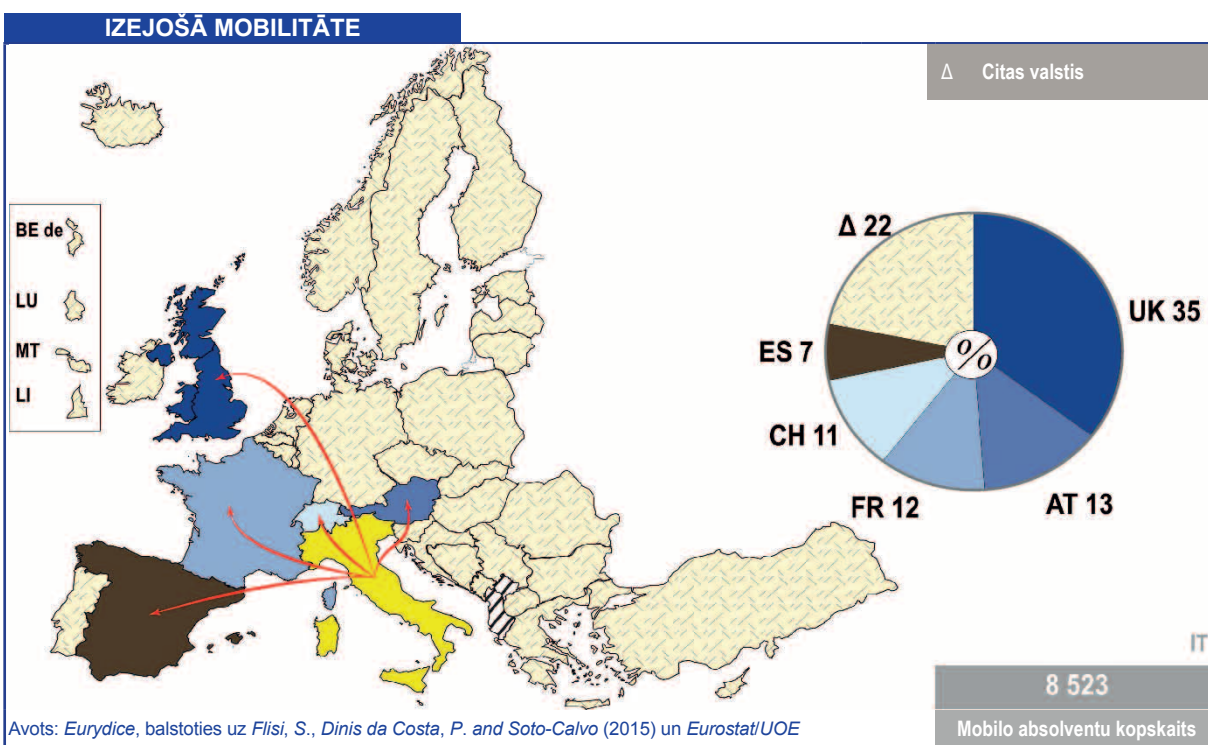
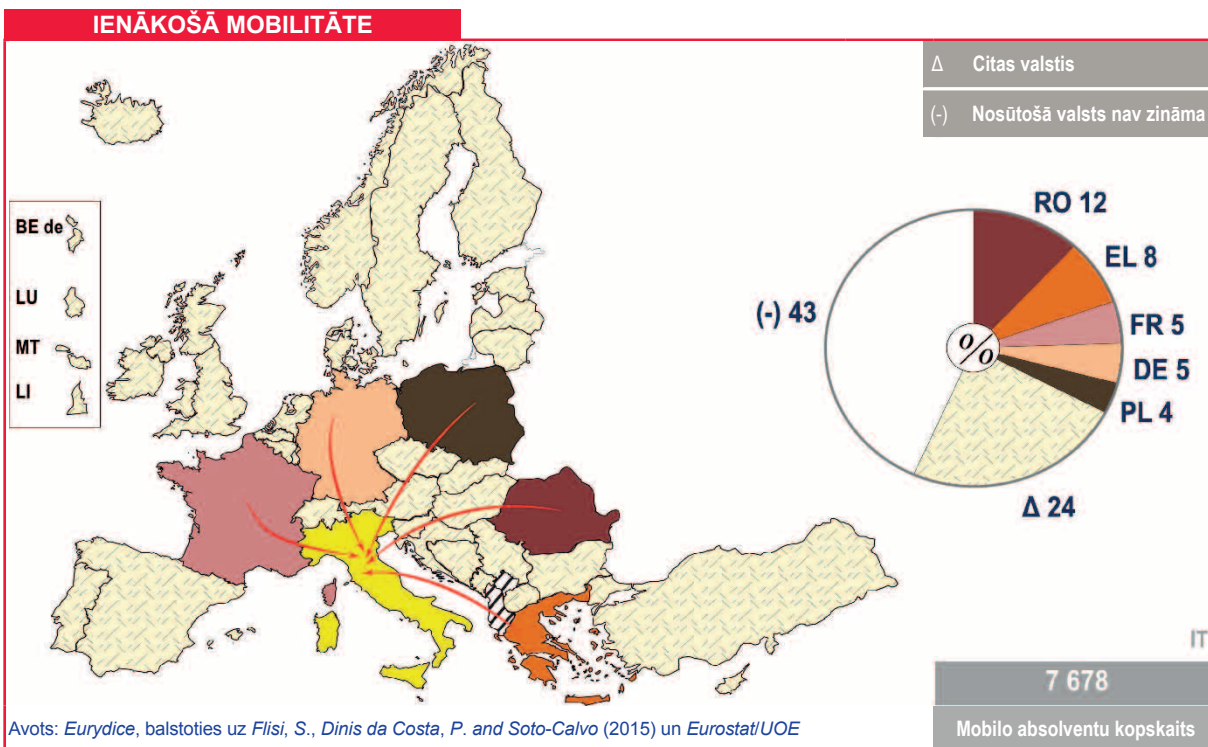
Eurostat/UOE dati nav pieejami.

Horvātija

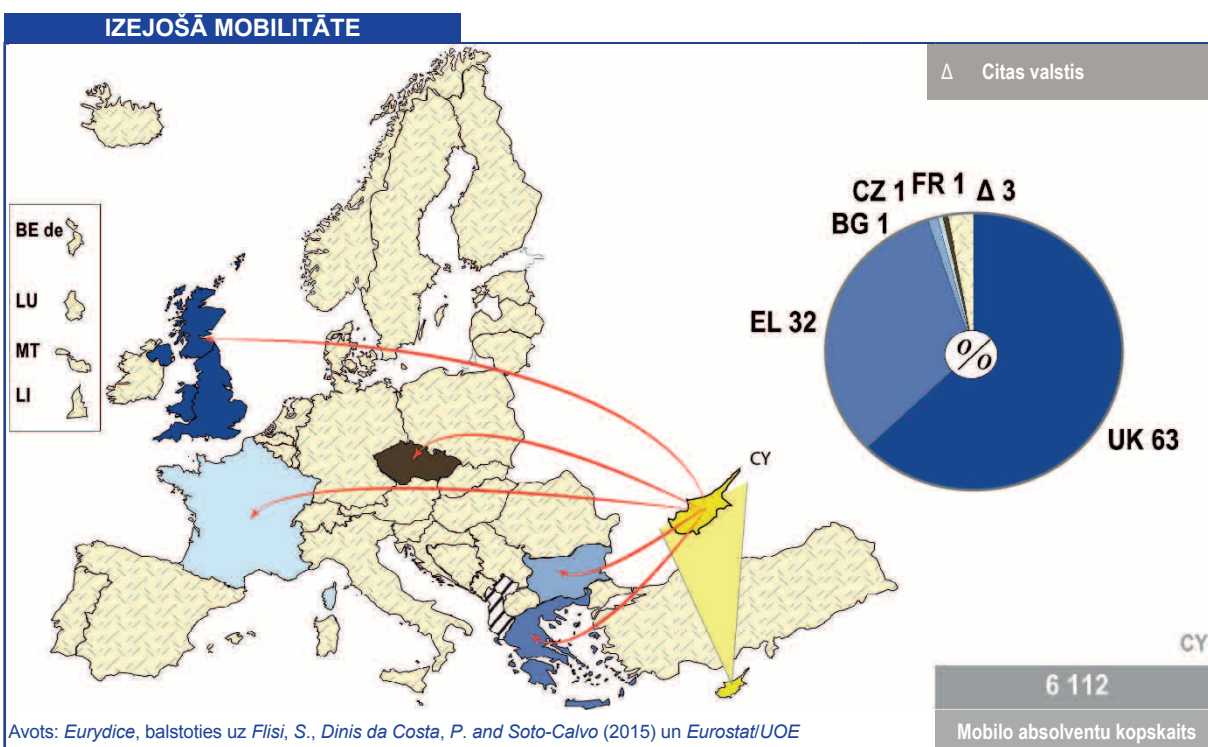
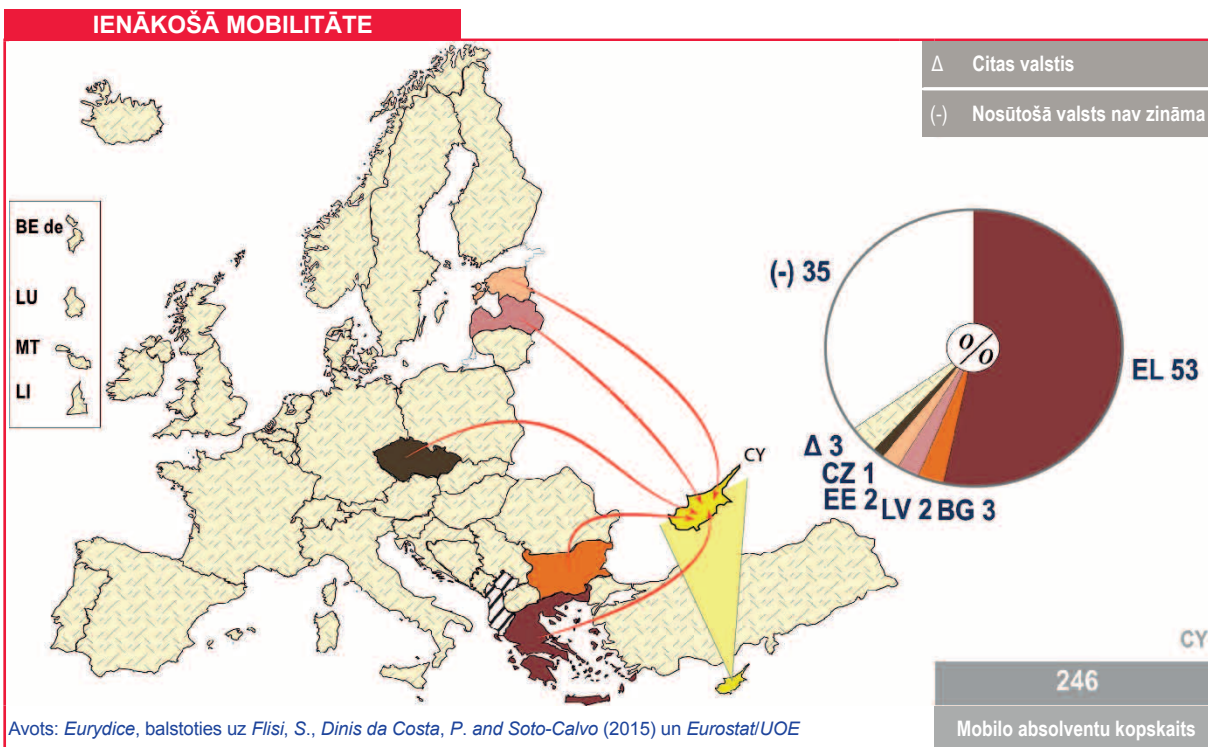
Itālija

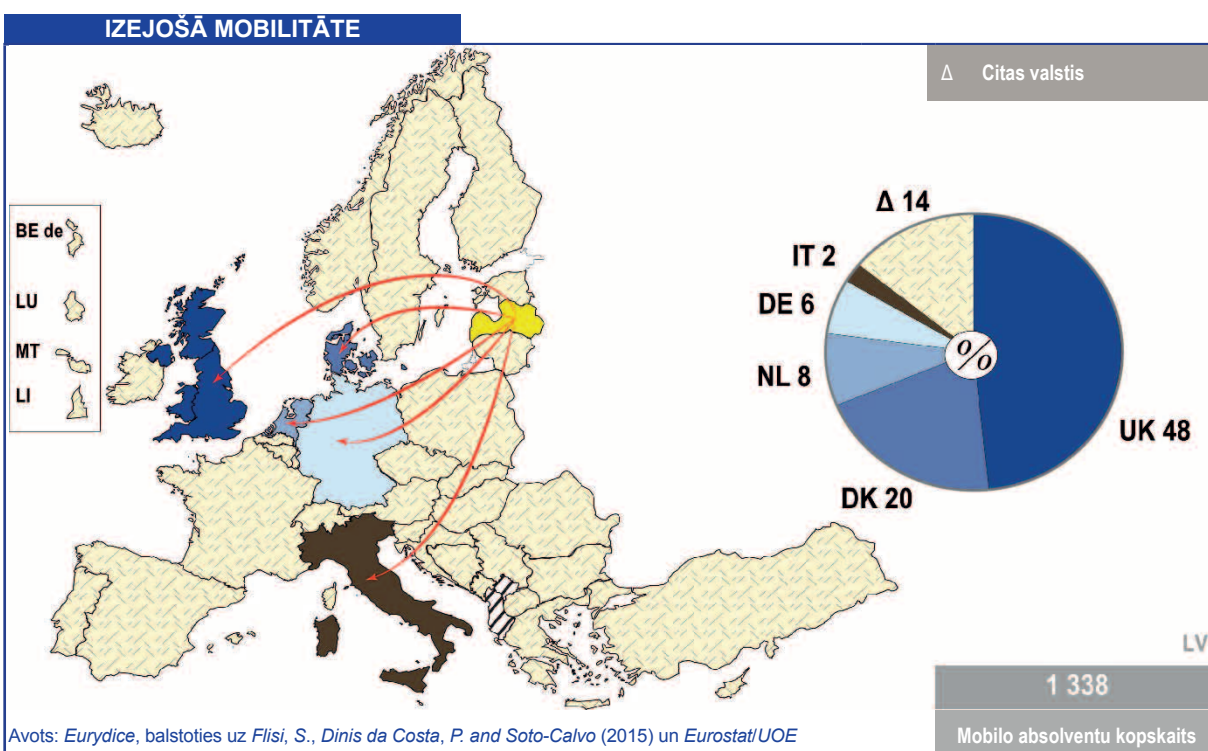
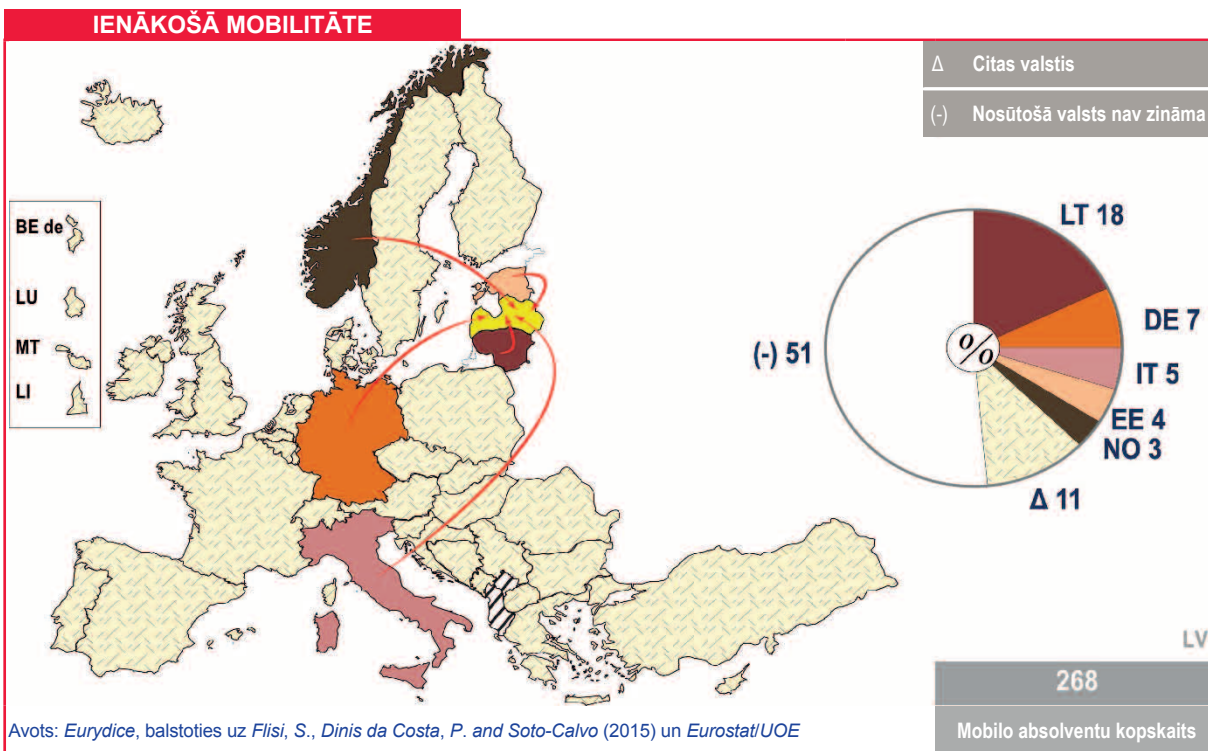
Piezīme

Dati neattiecas uz ISCED 5. pakāpi.

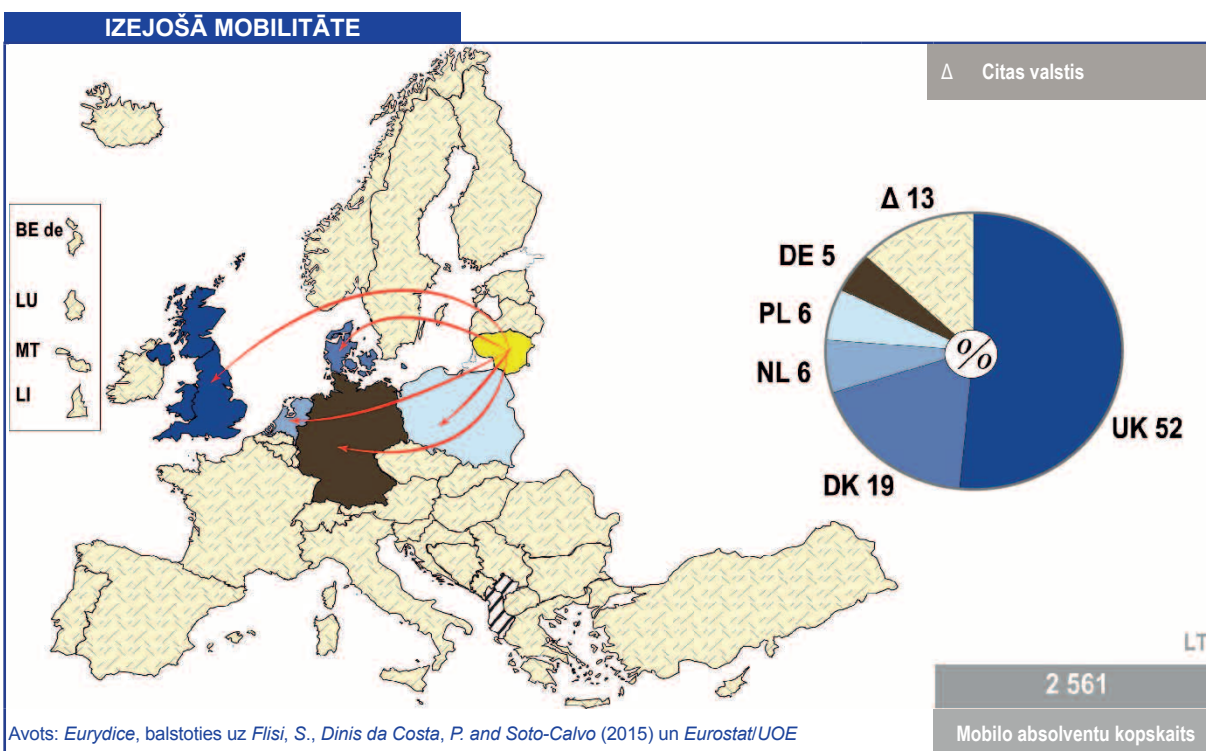
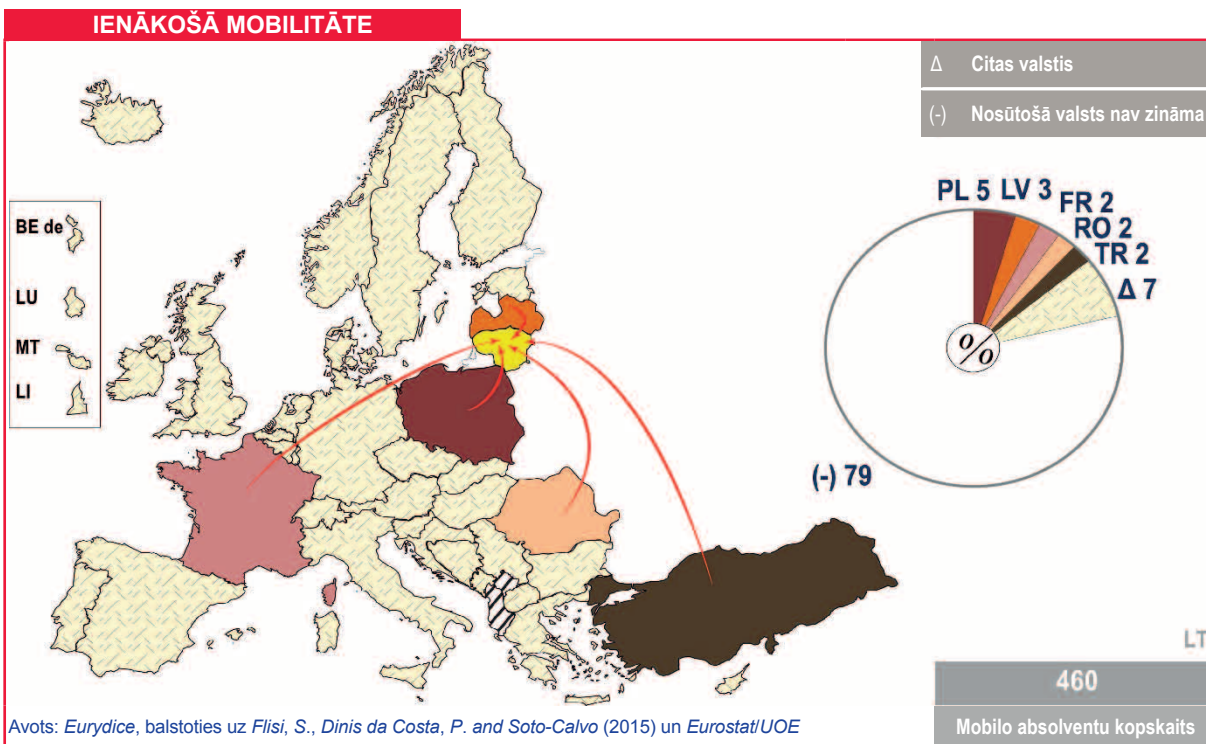
Kipra

Latvija

Lietuva

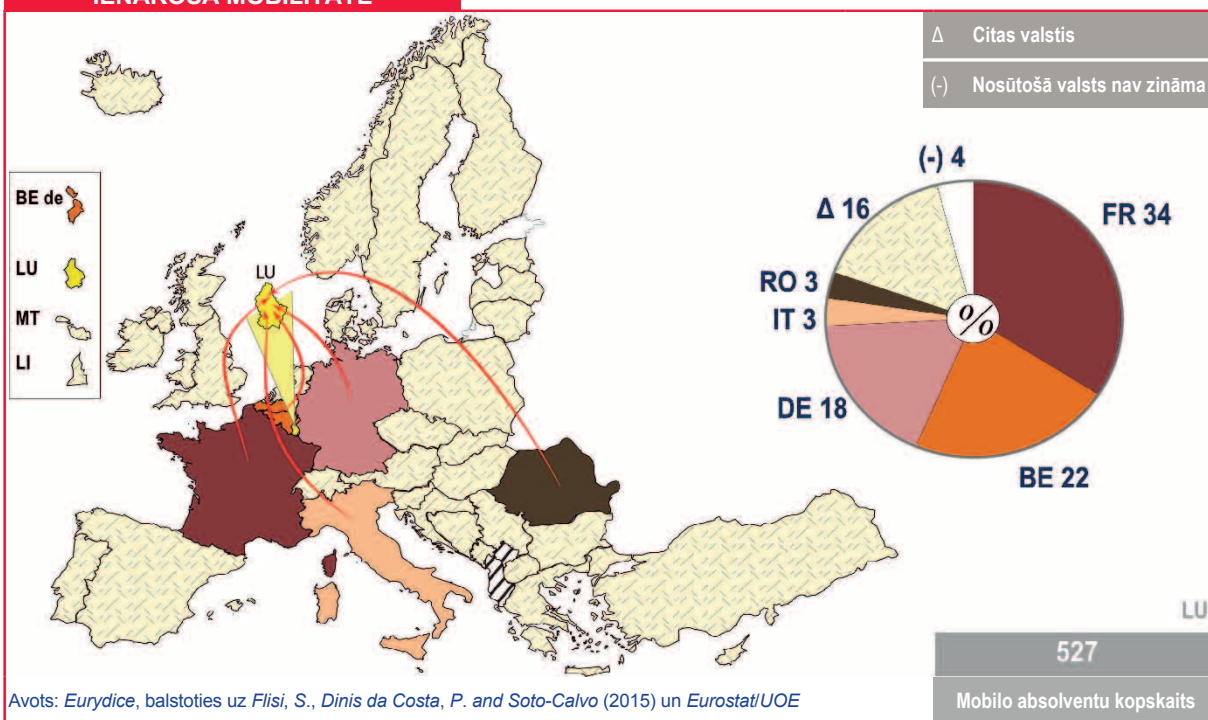

Piezīme

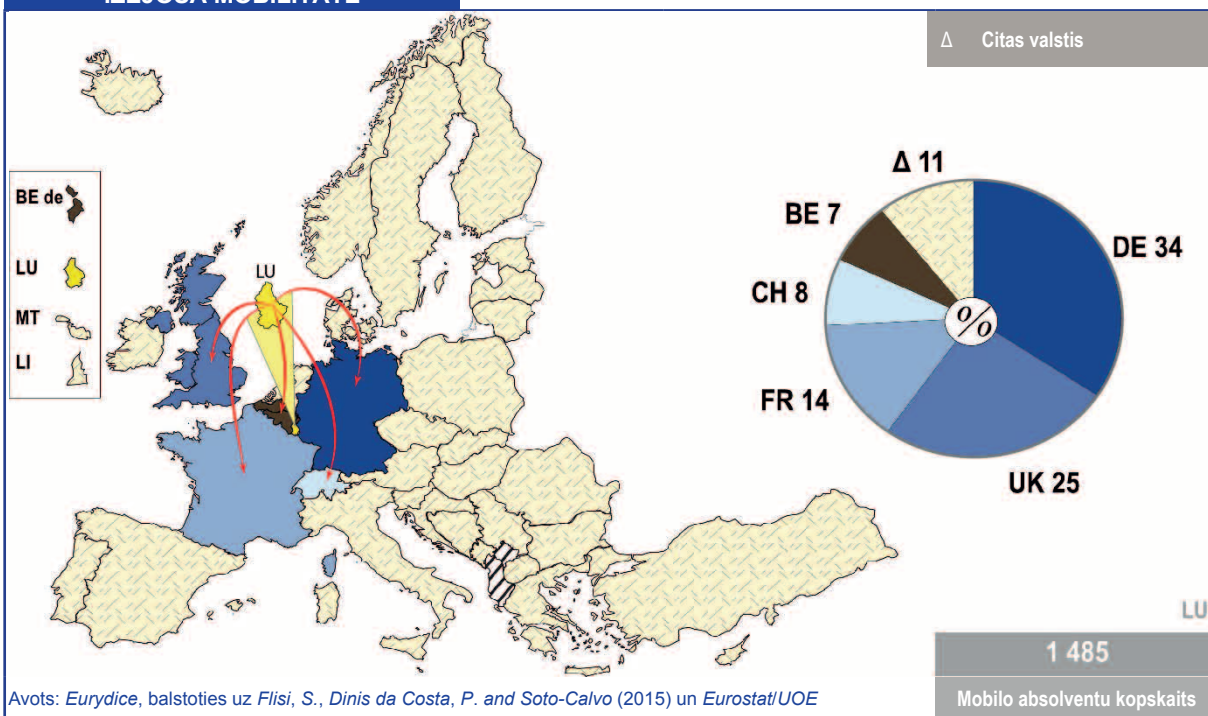
Dati neattiecas uz ISCED 5. pakāpi.

Luksemburga

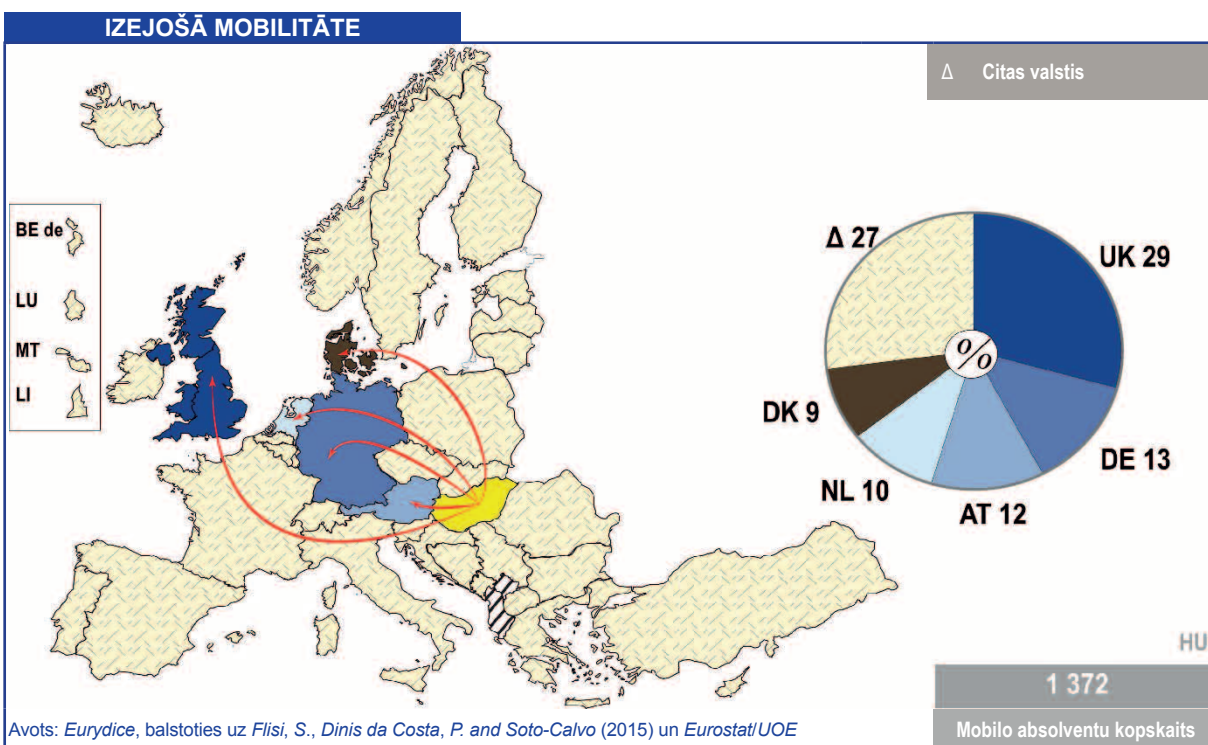
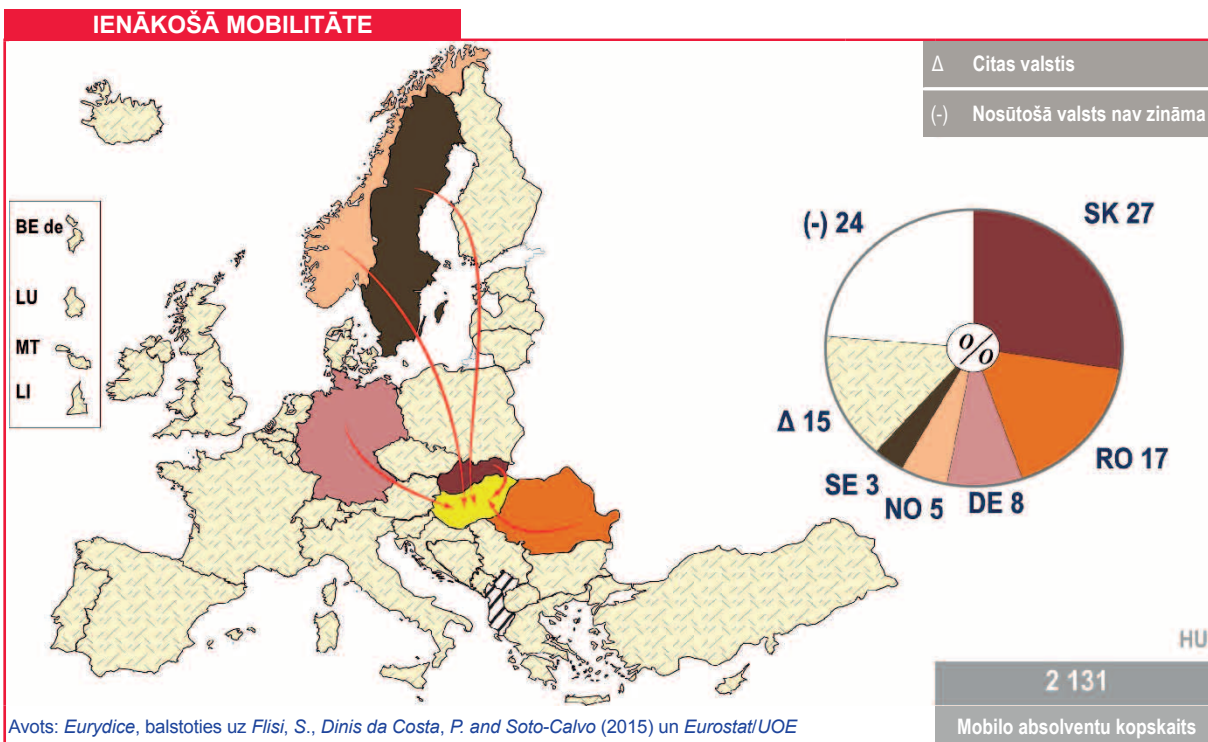
IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

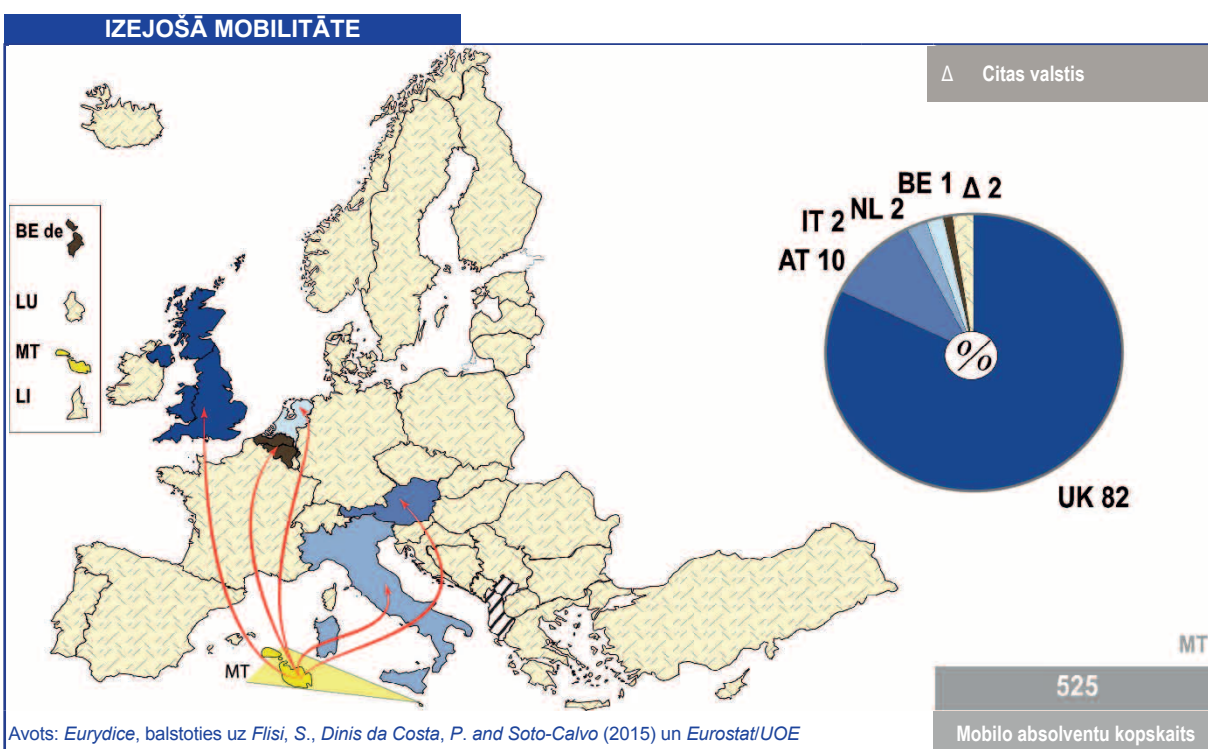
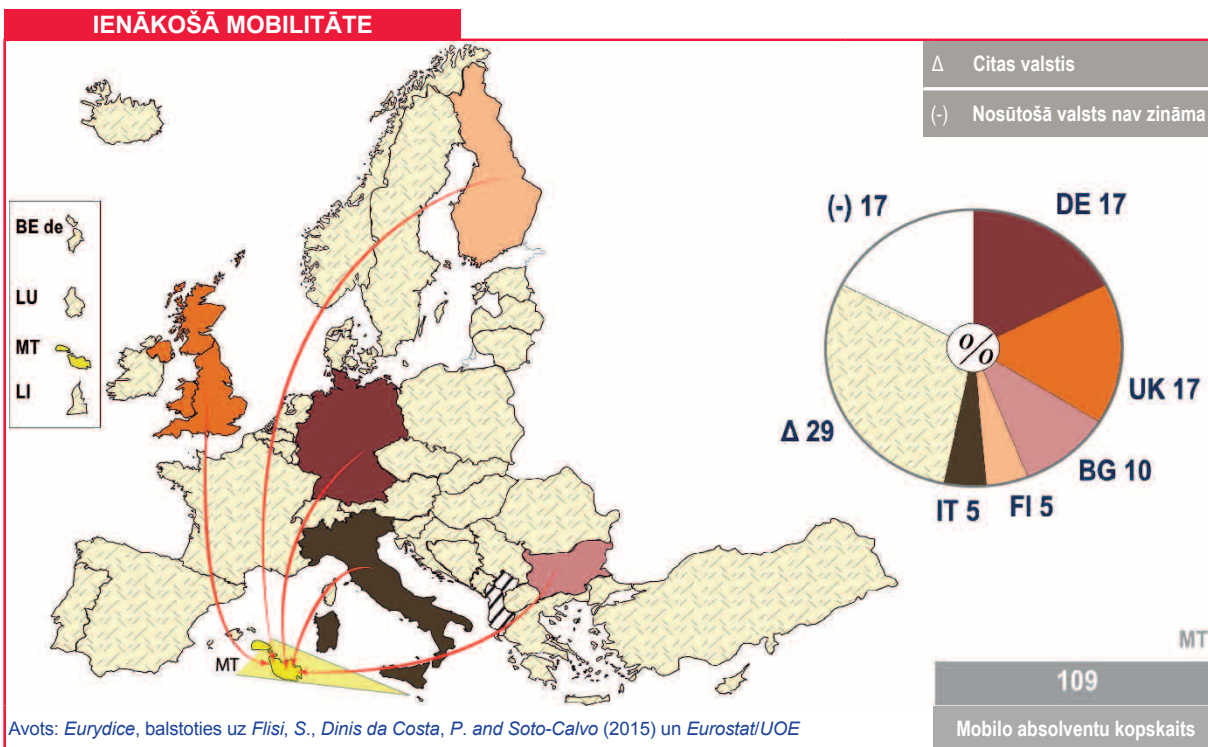
IZEJOŠĀ MOBILITĀTE

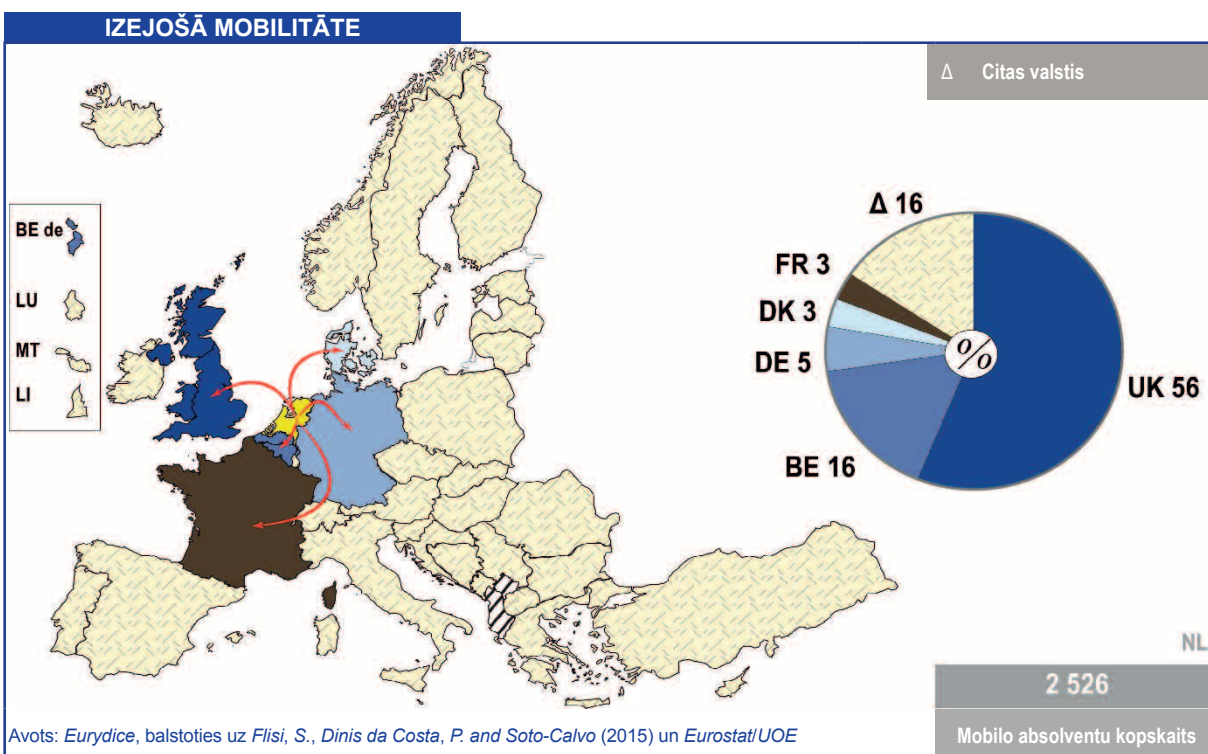
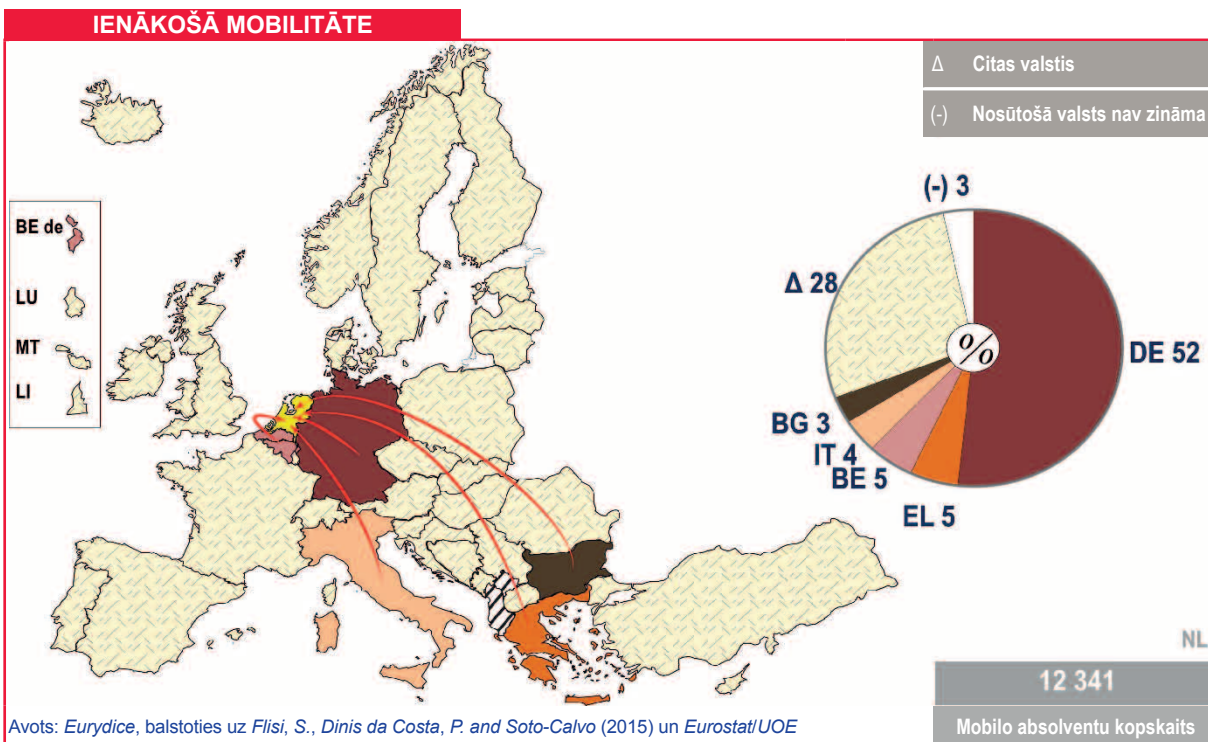
Ungārija

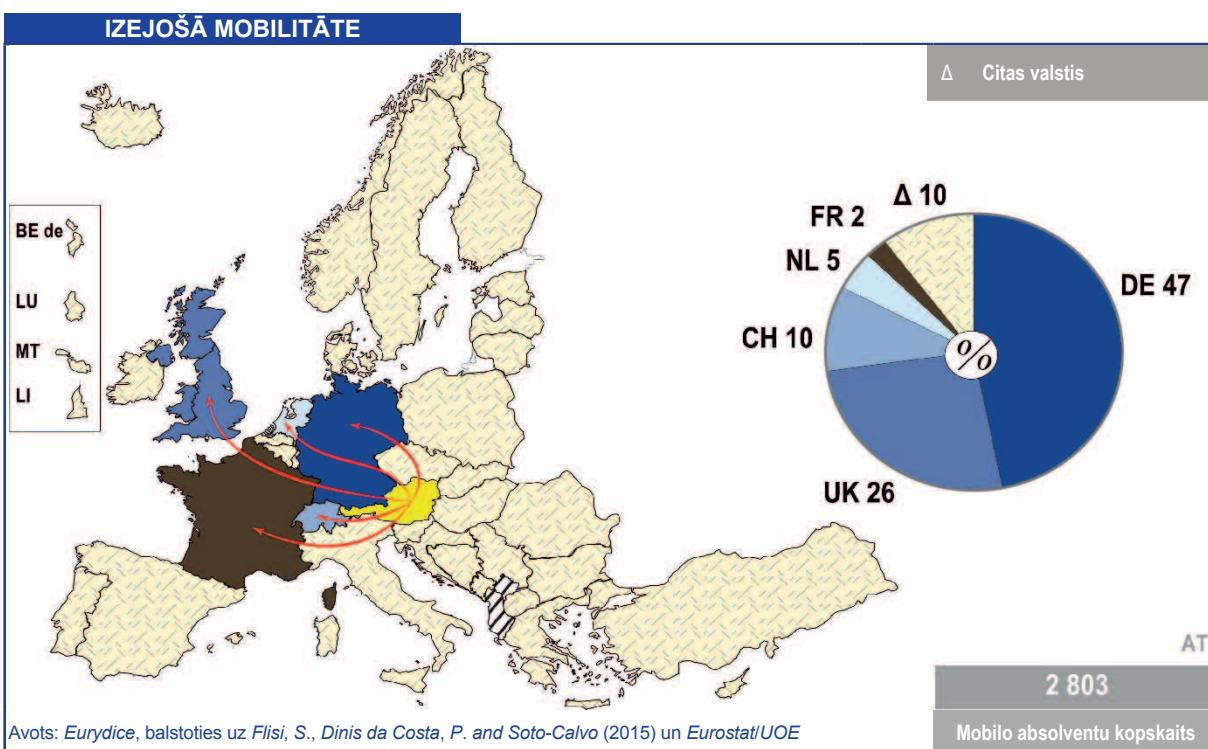
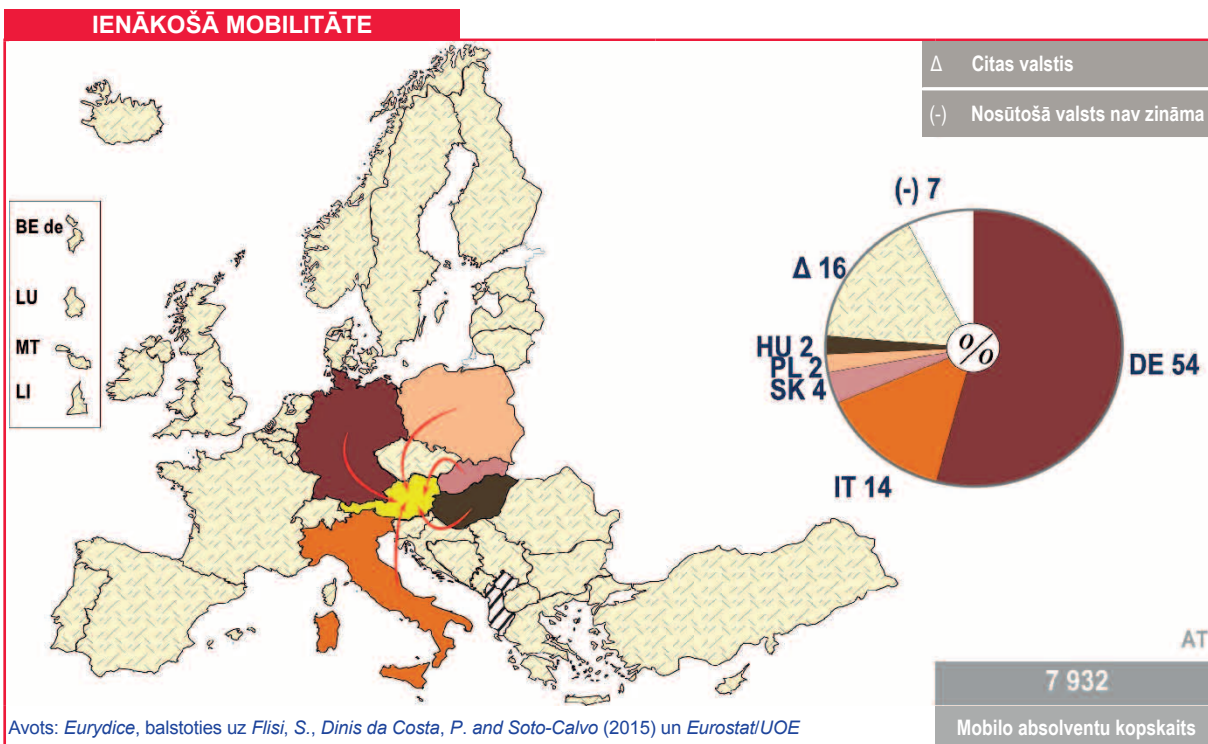
Malta

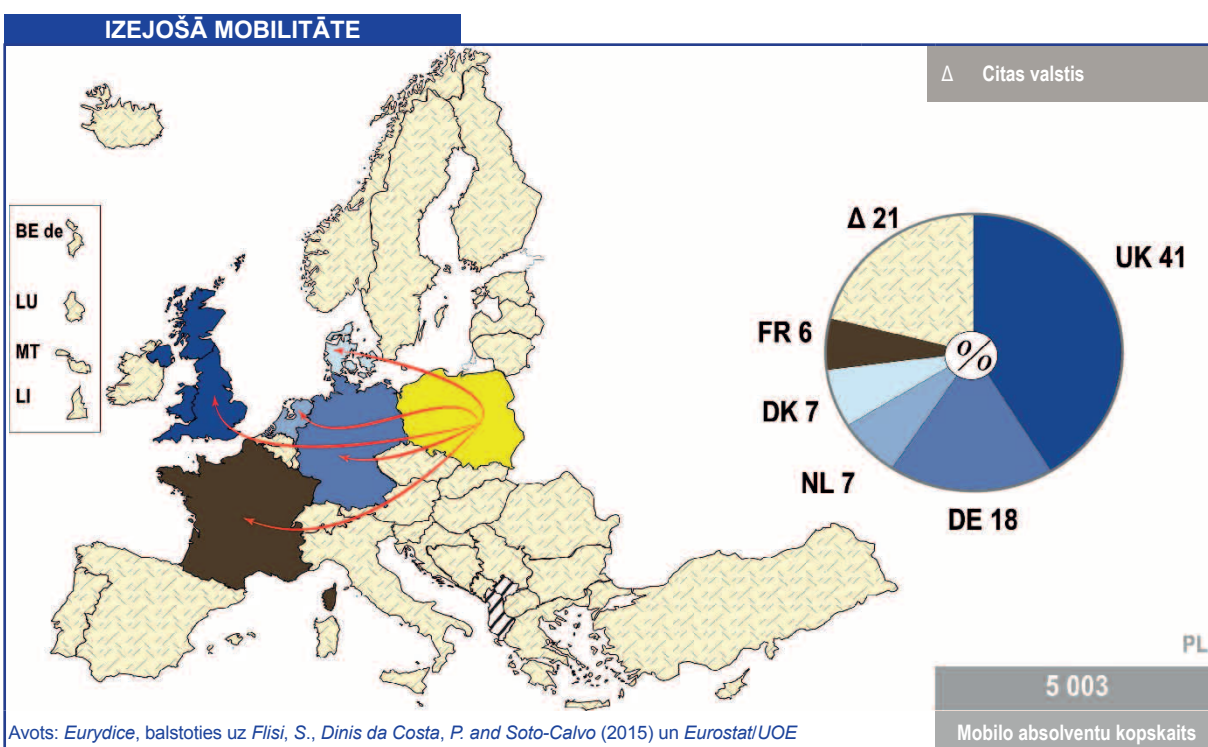
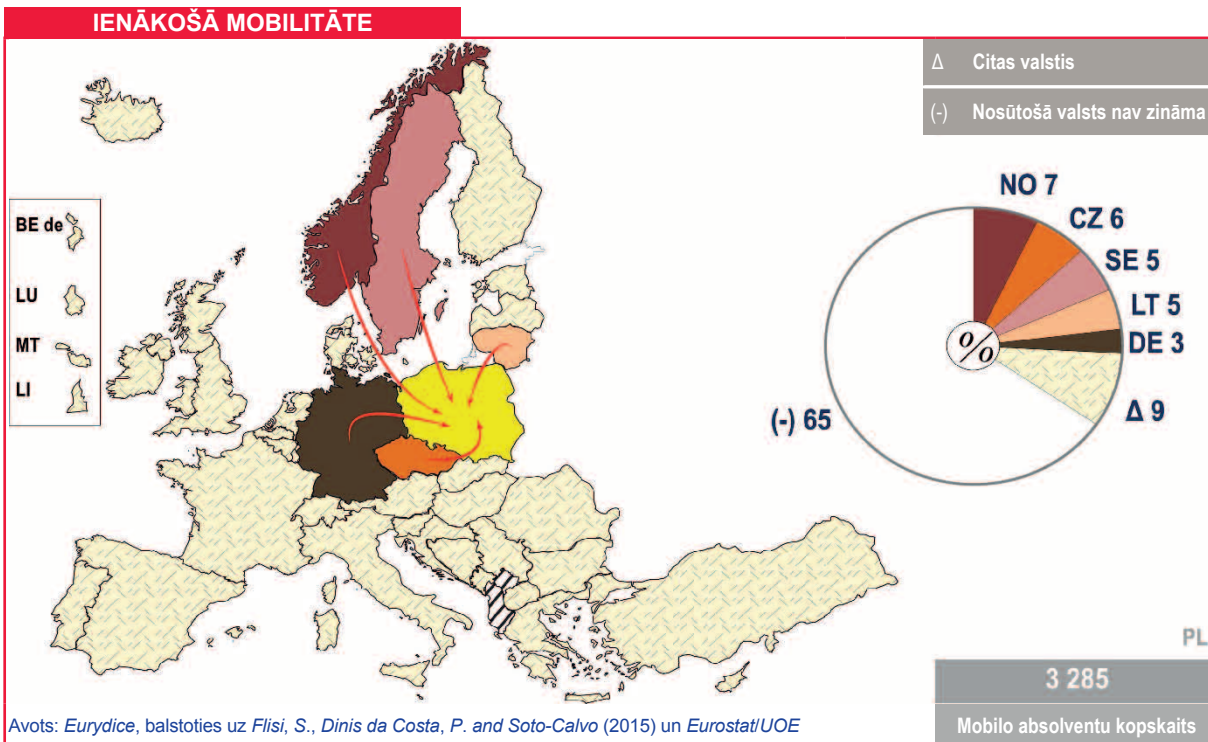
Nīderlande

Austrija

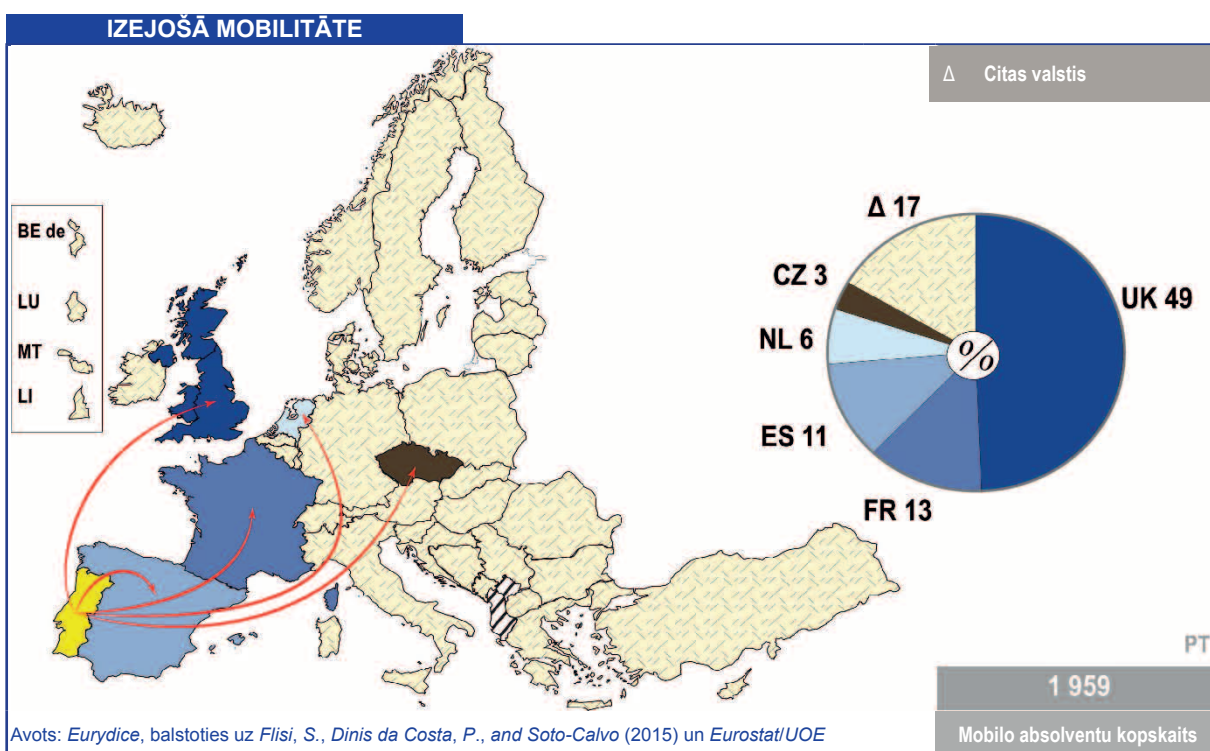
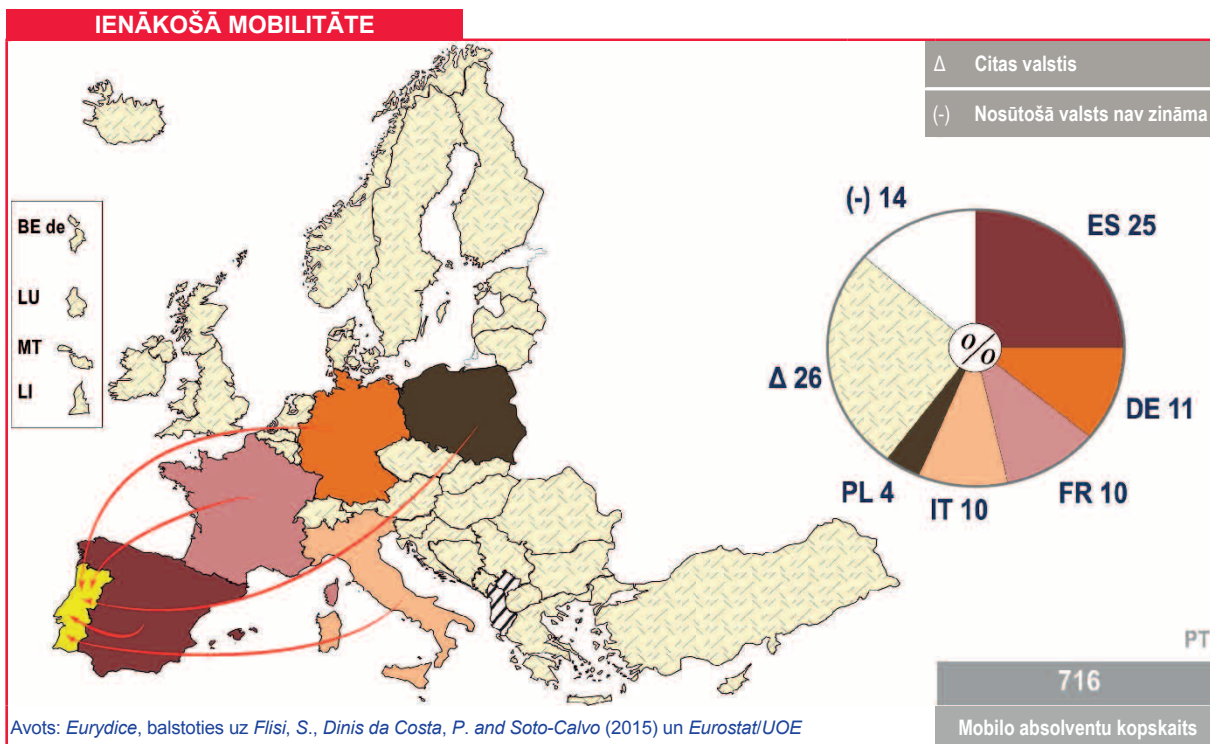
Polija

Piezīme

Dati neattiecas uz ISCED 5. pakāpi. Dati par ISCED 8. pakāpi nav pieejami.

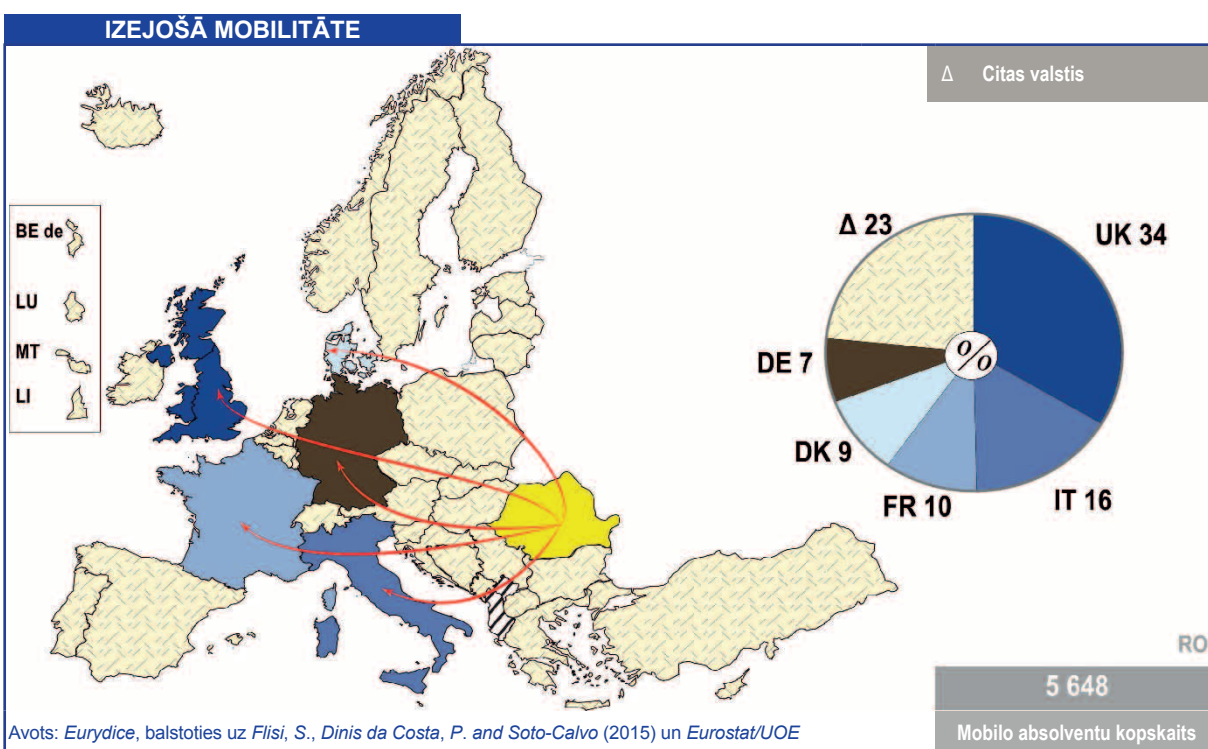
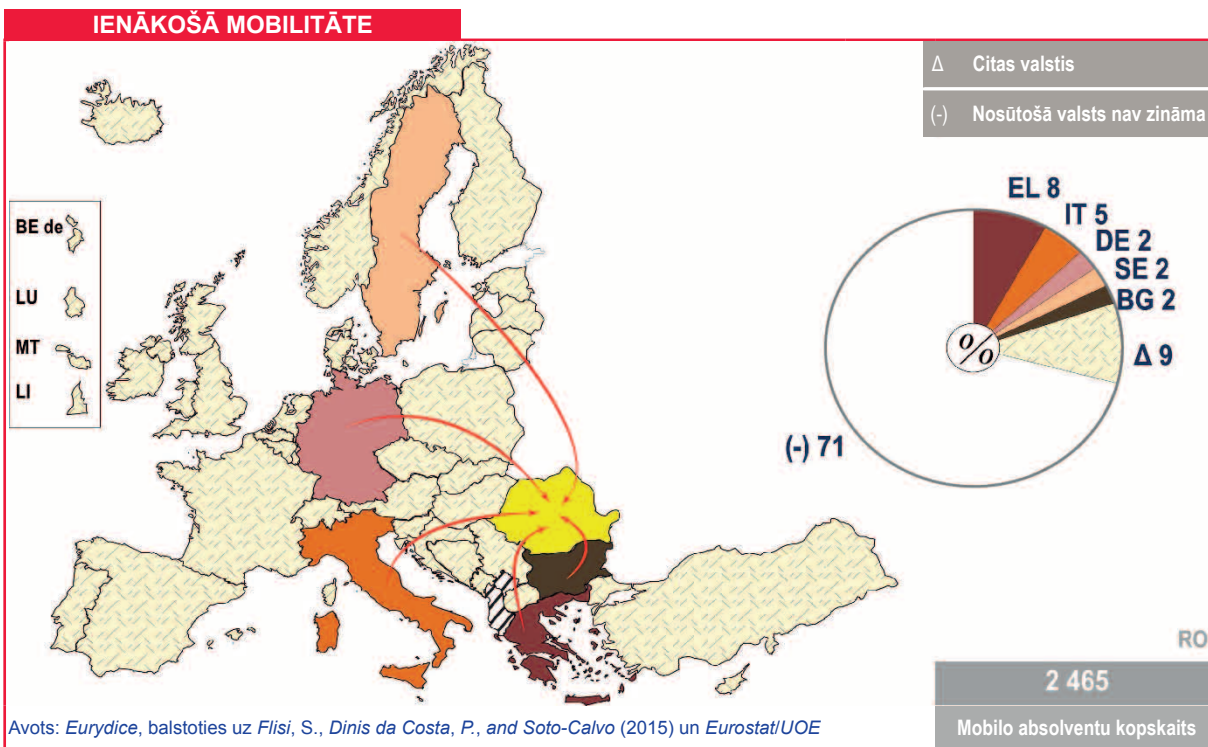
Portugāle

Piezīme

Dati neattiecas uz ISCED 5. pakāpi.

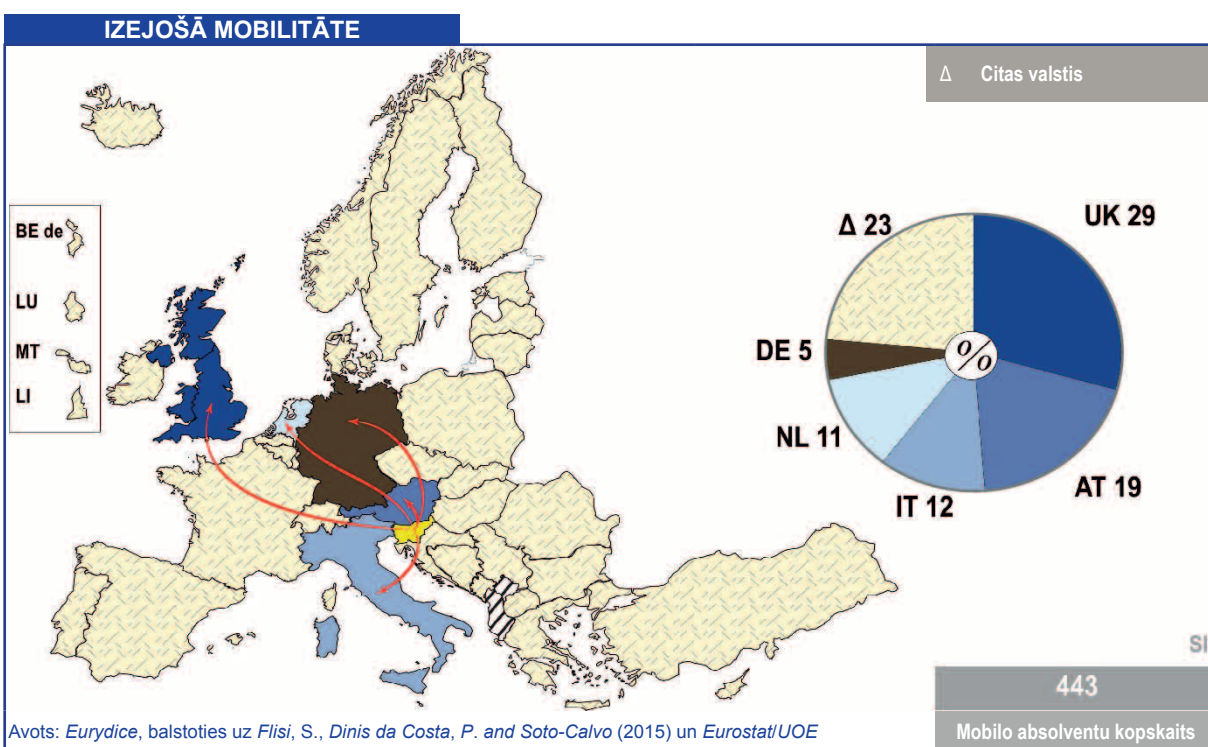
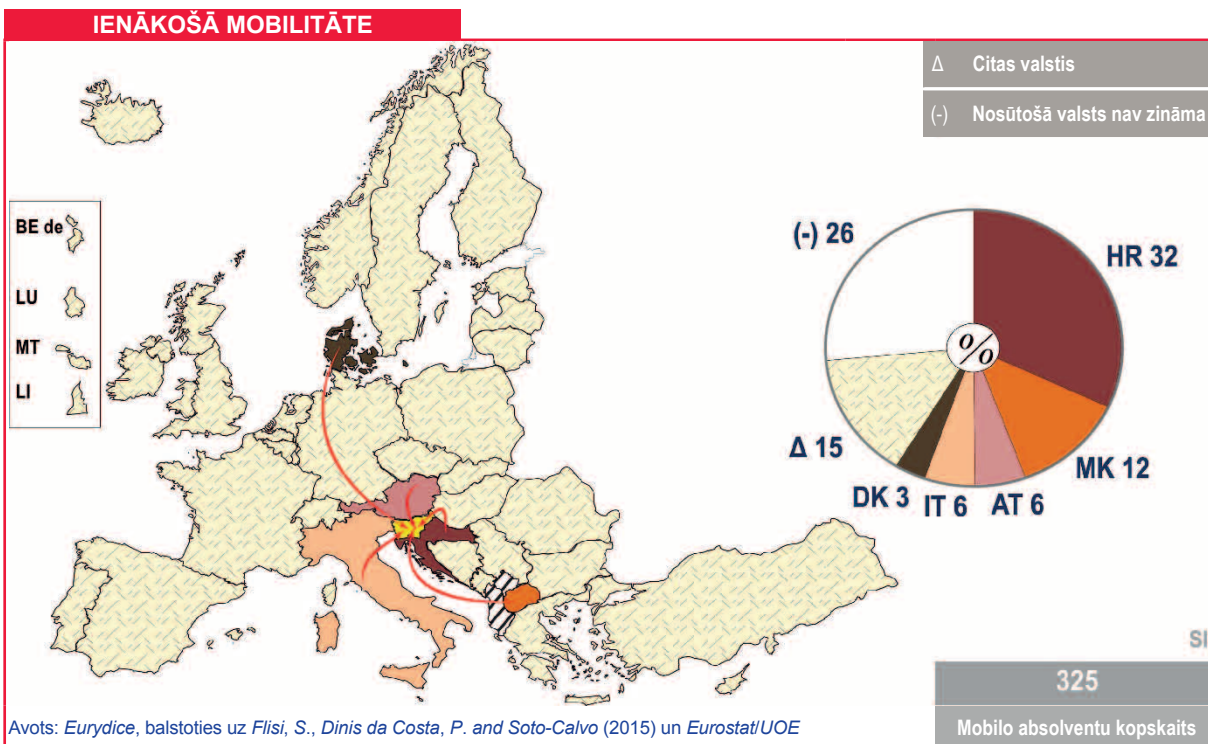
Rumānija

Piezīme

Dati neattiecas uz ISCED 5. pakāpi.

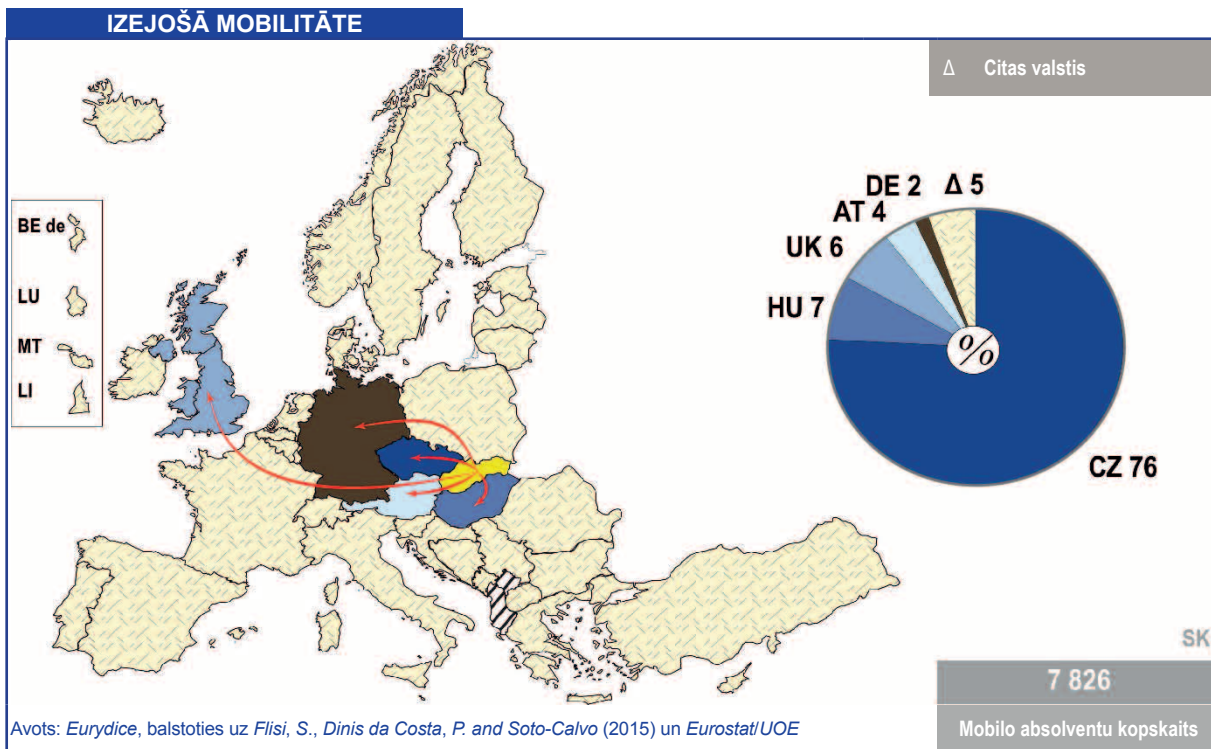
Slovēnija

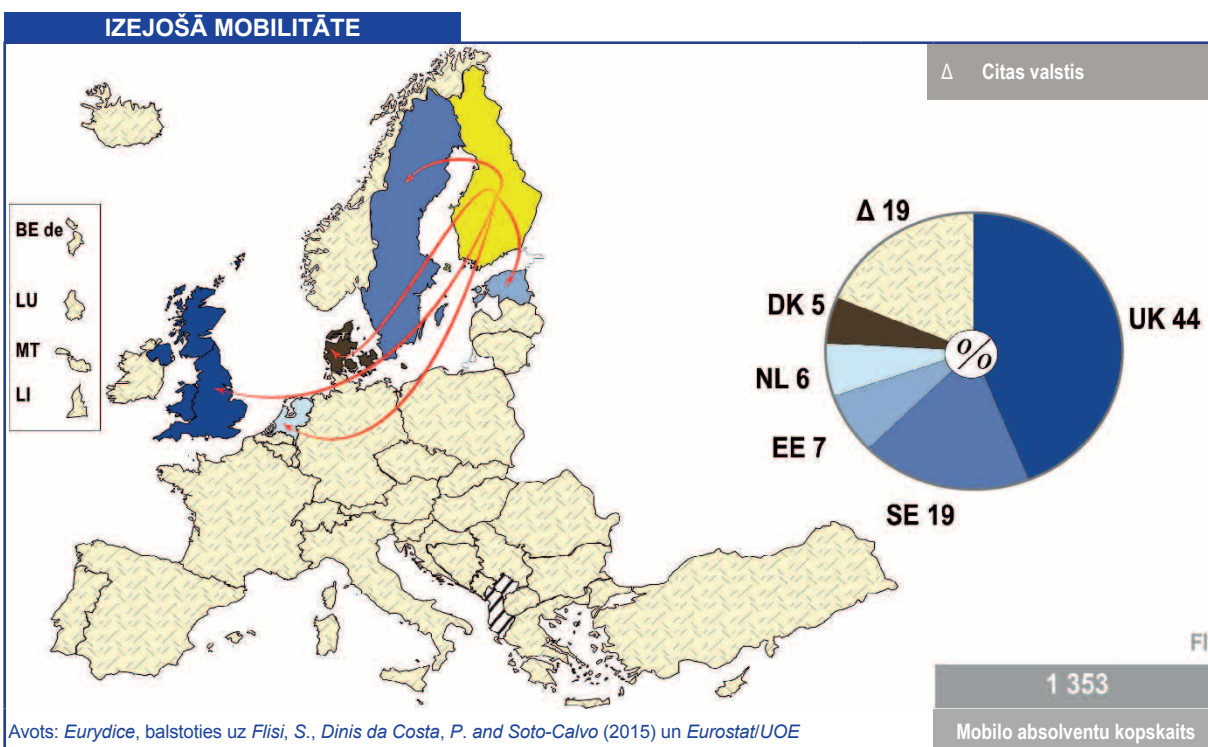
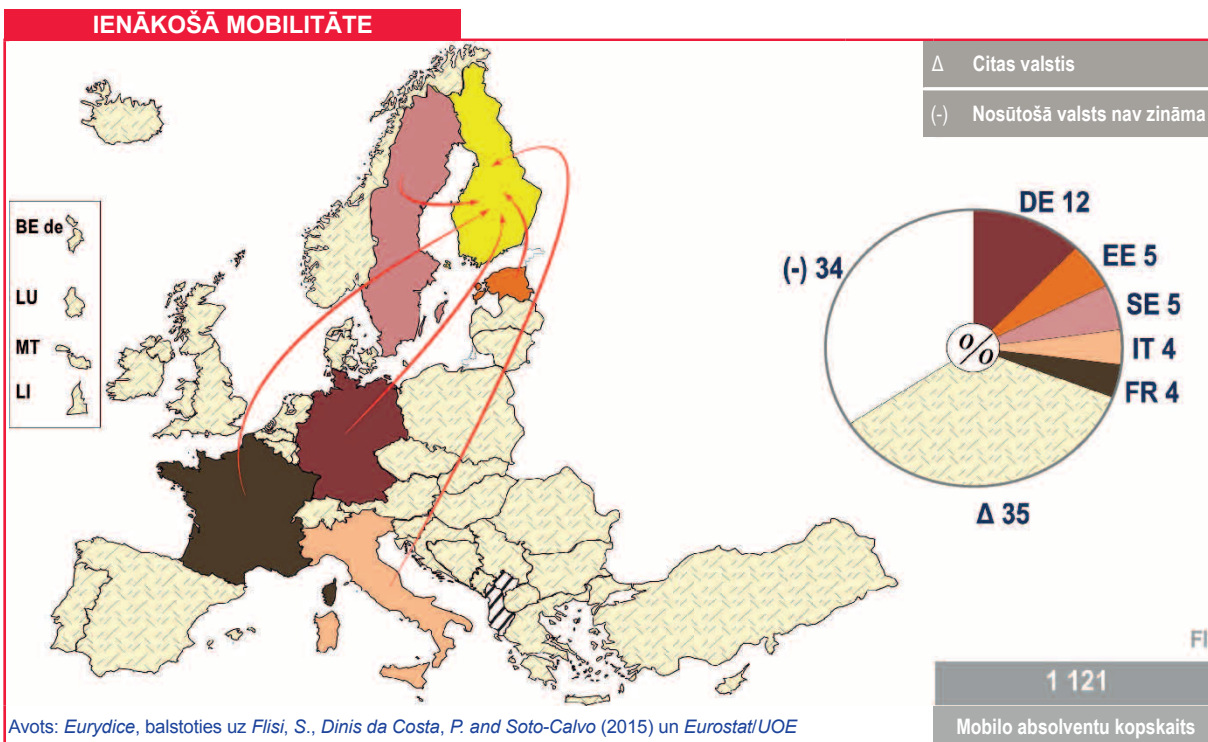
Slovākija

IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

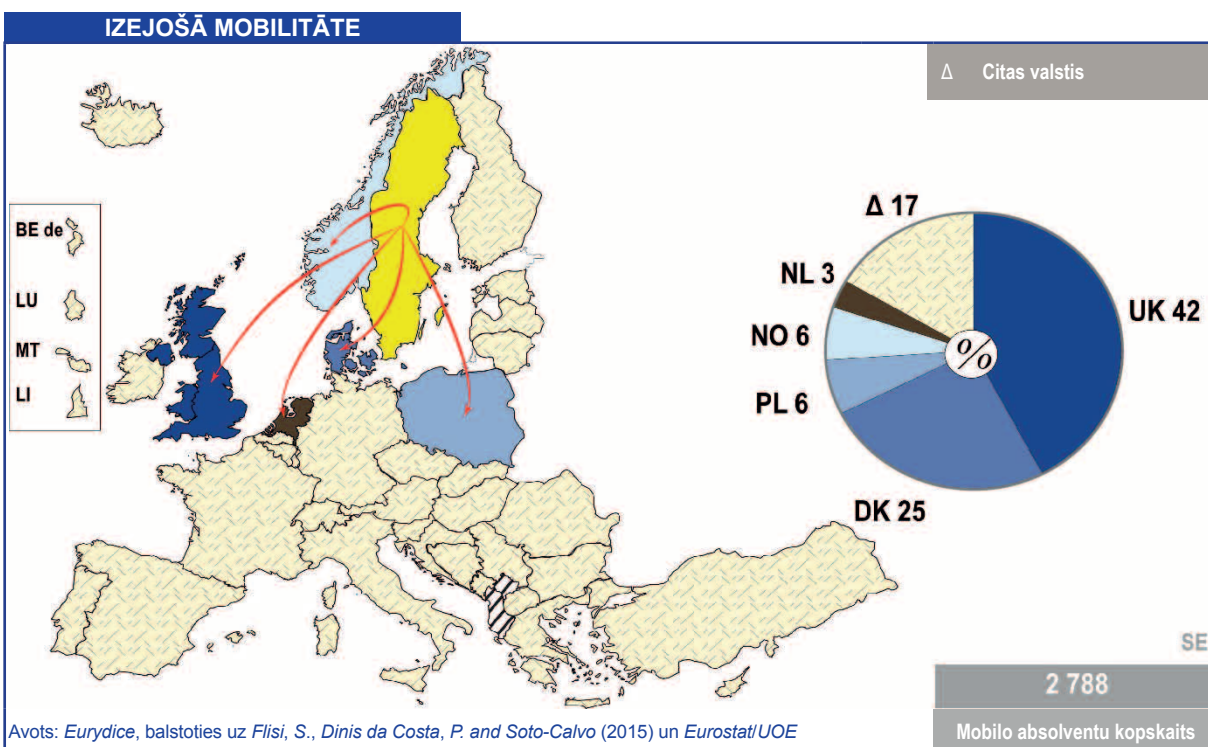
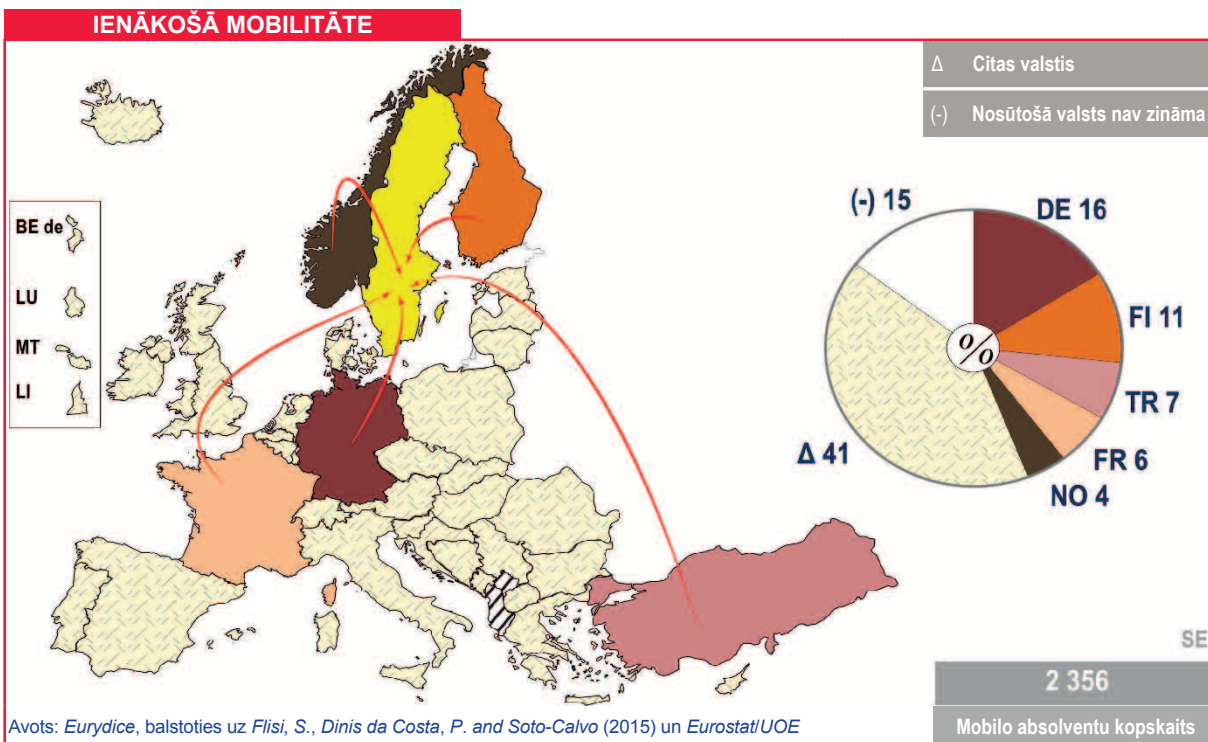
Eurostat/UE dati nav pieejami.

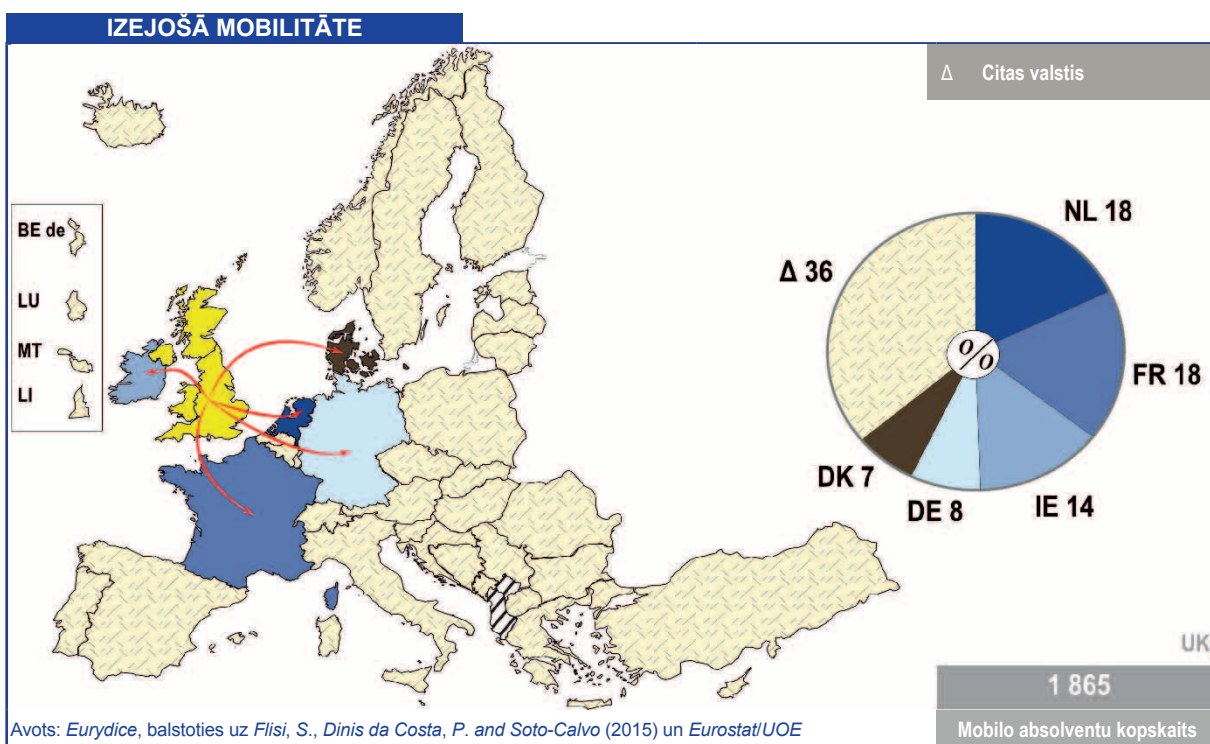
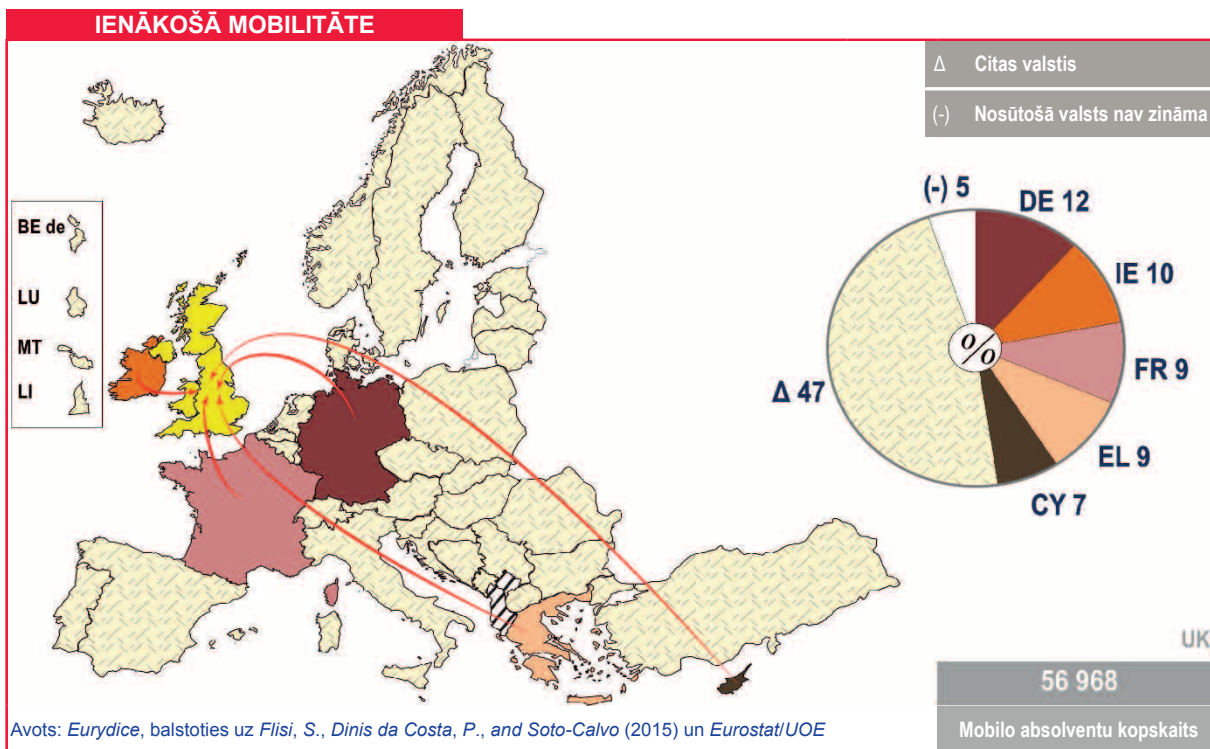
Somija

Zviedrija

Apvienotā Karaliste

Bosnija un Hercegovina

IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

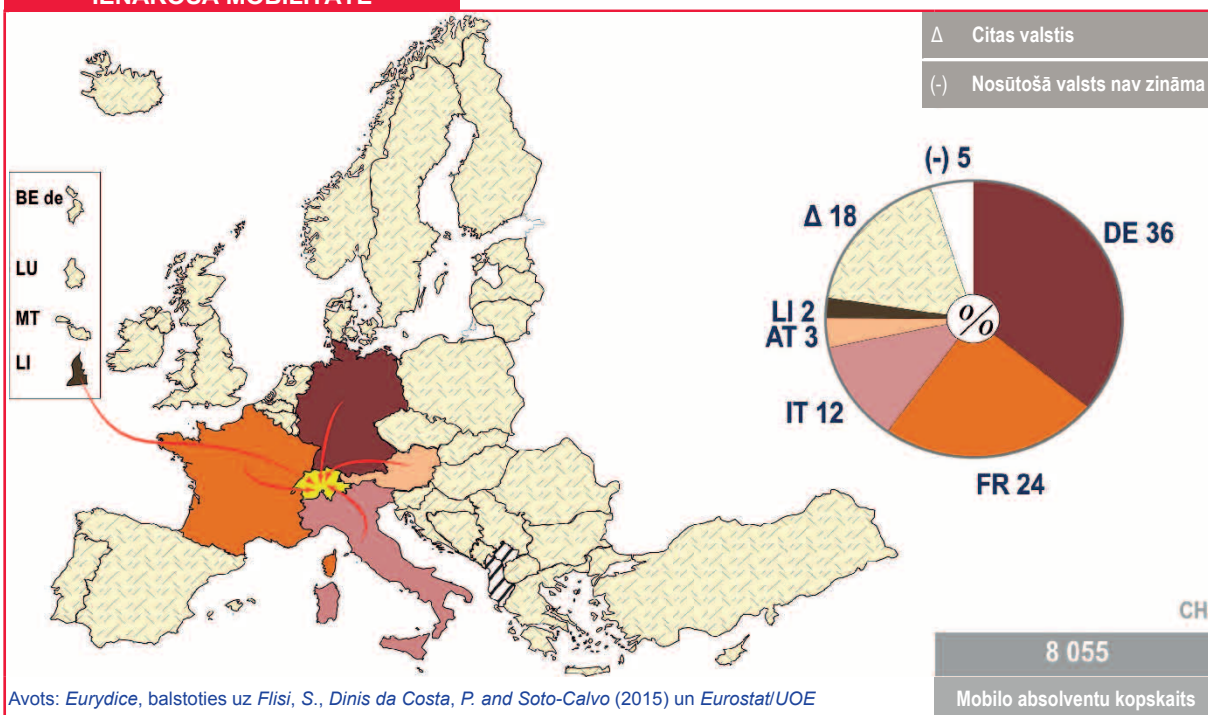
Dati nav pieejami.

IZEJOŠĀ MOBILITĀTE

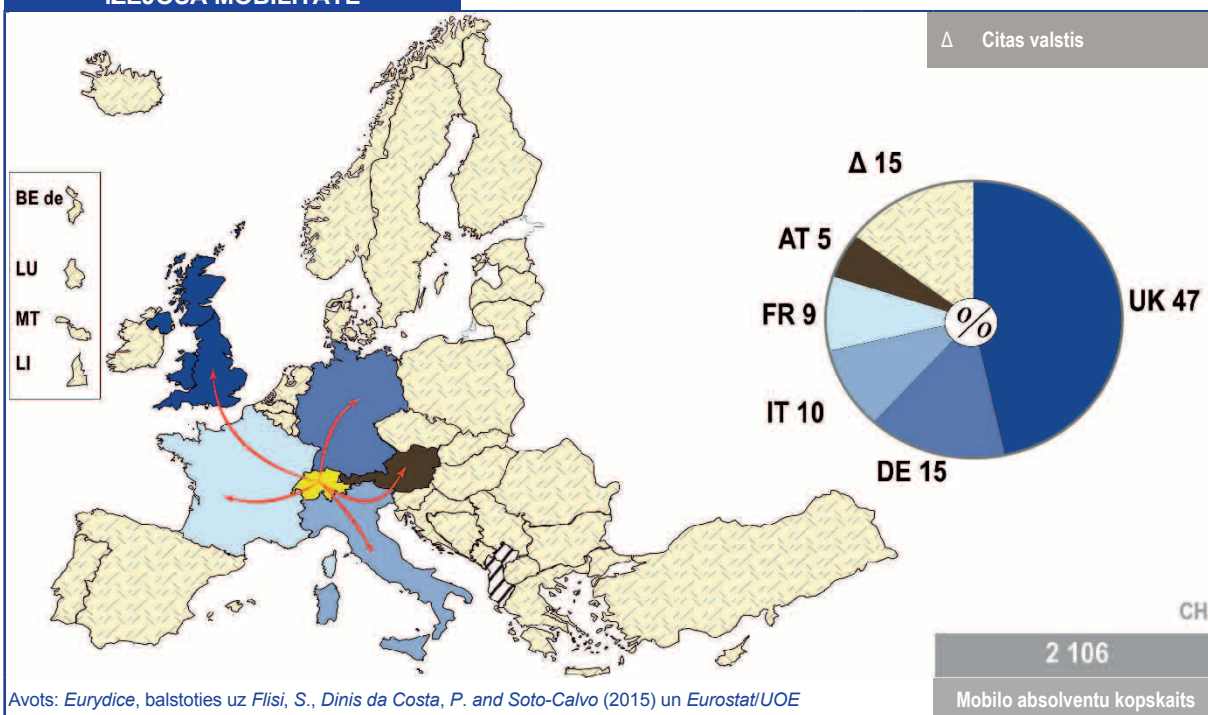
Dati nav pieejami.

Šveice

IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

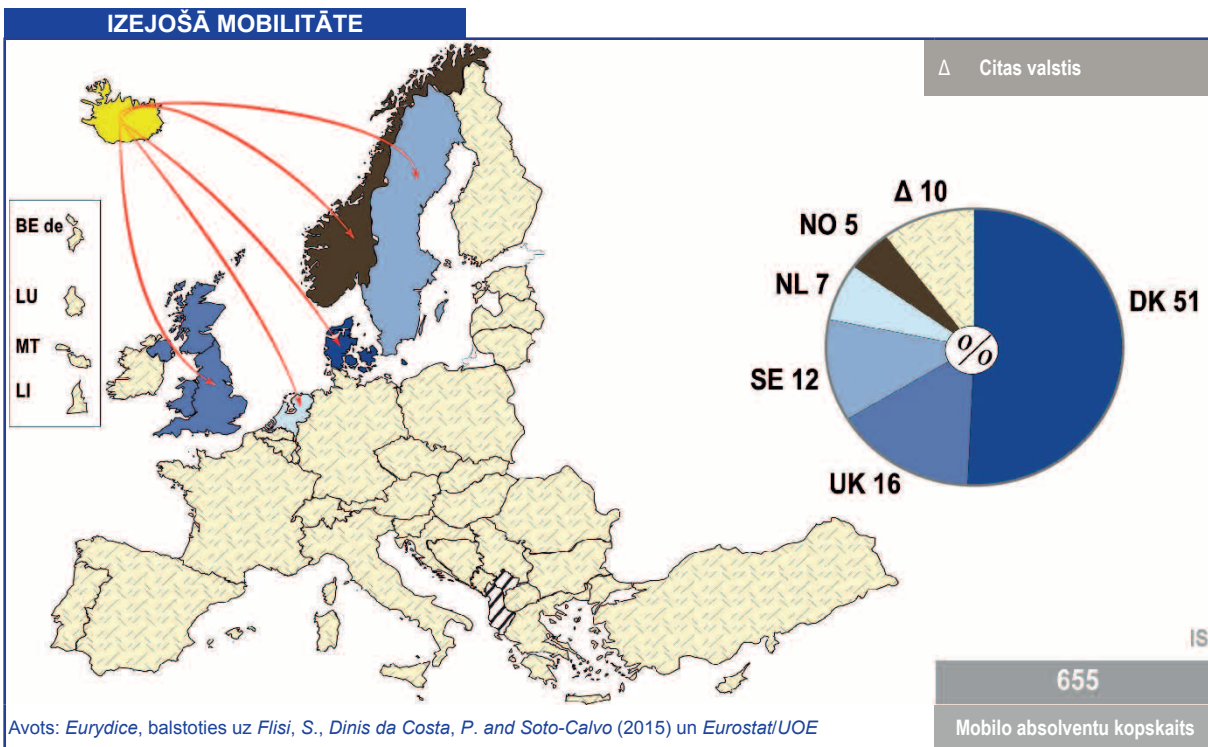
IZEJOŠĀ MOBILITĀTE

Islande

IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

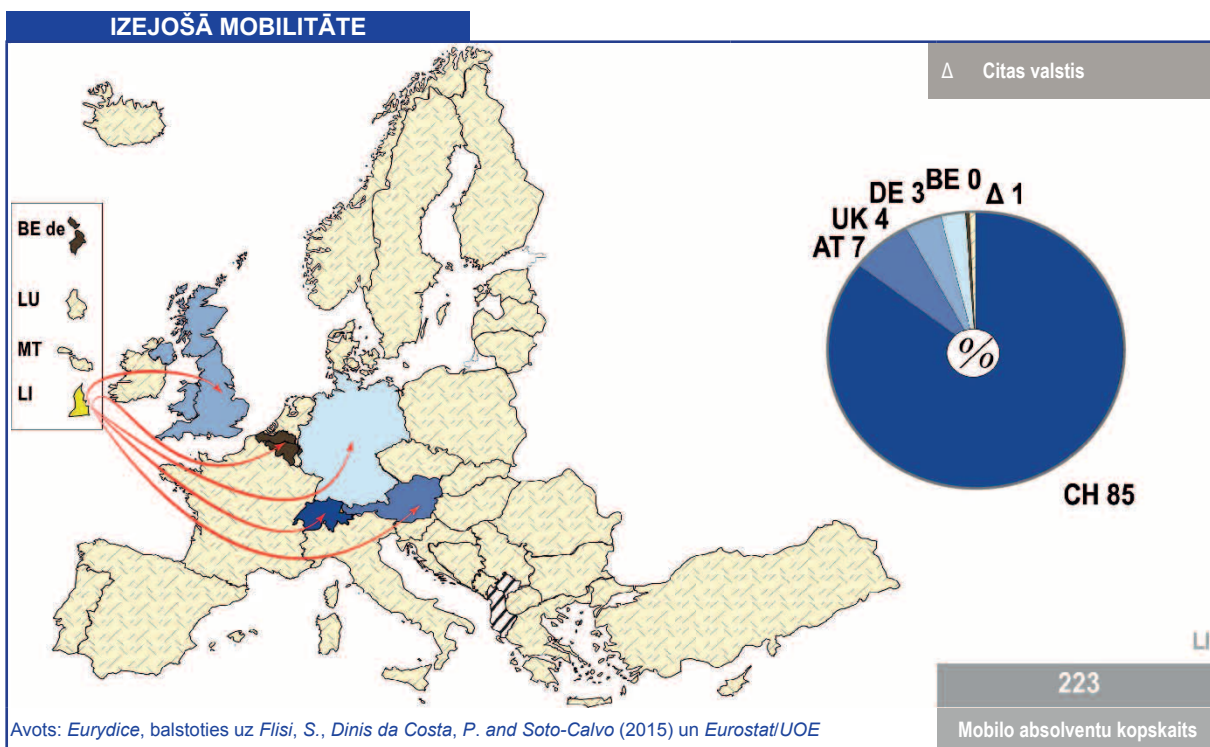
Dati nav pieejami.

Lihtenšteina

IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

Dati nav pieejami.

Melnkalne

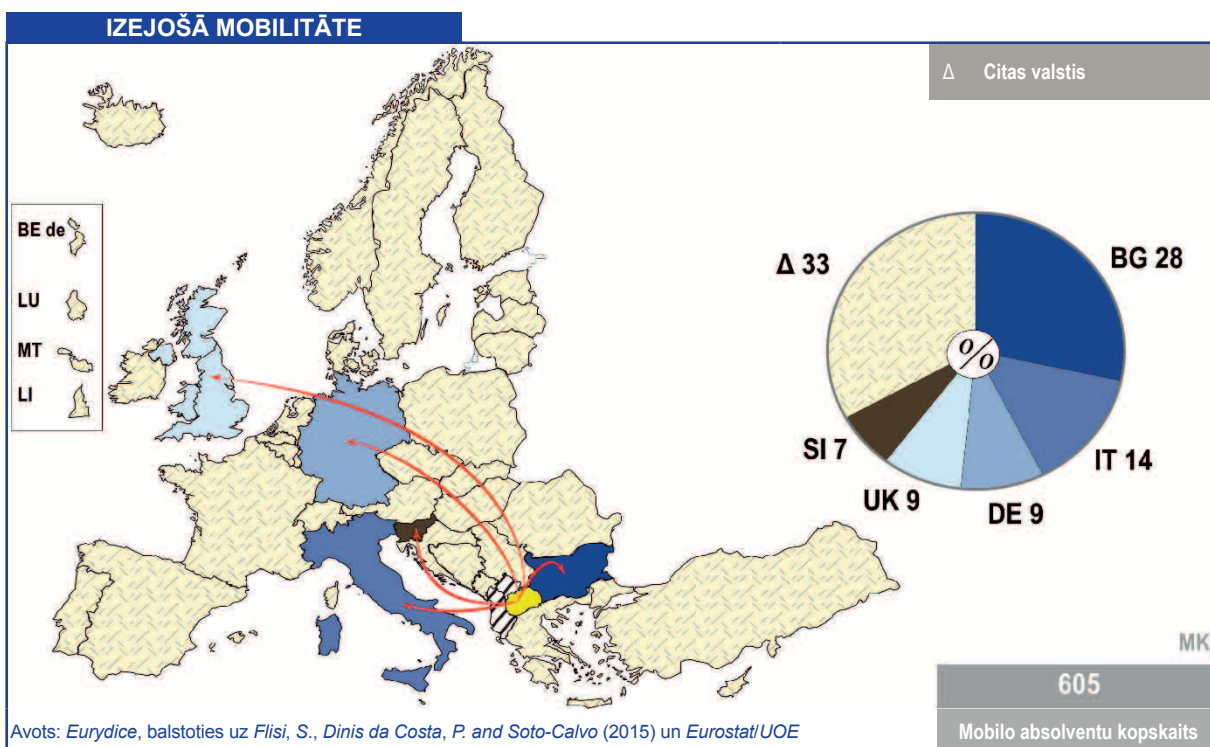
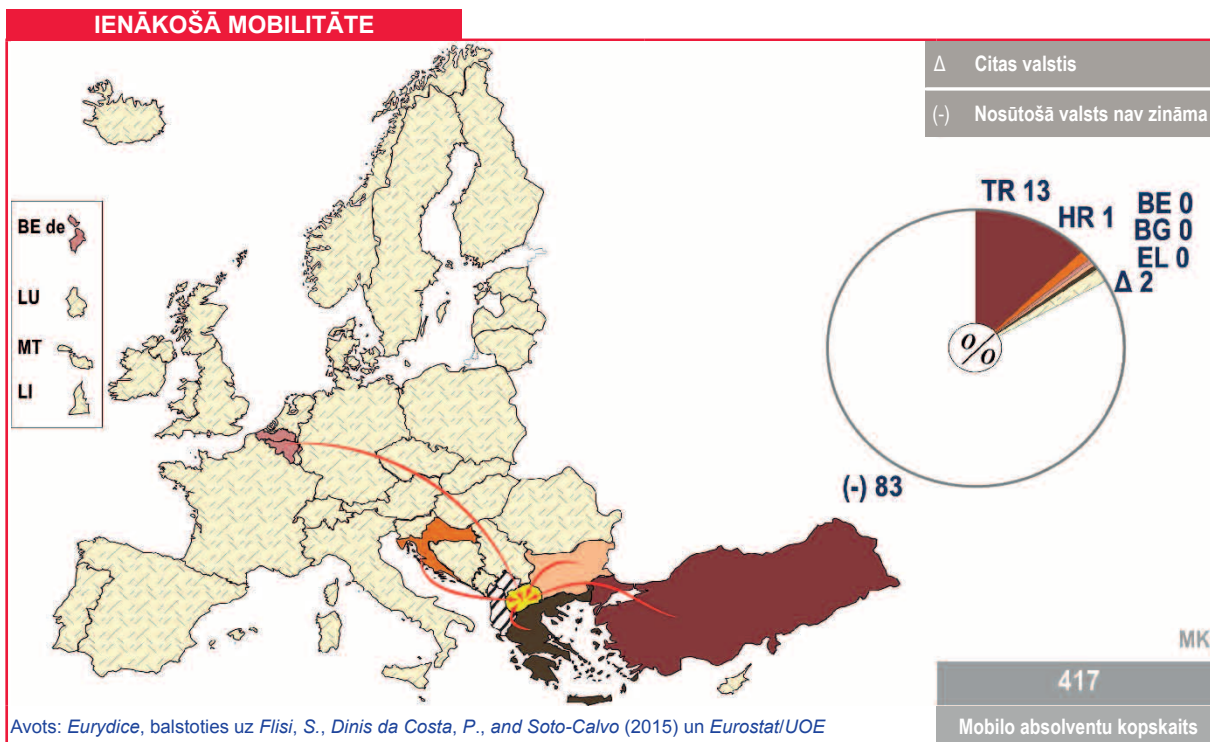
IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

Dati nav pieejami.

IZEJOŠĀ MOBILITĀTE

Dati nav pieejami.

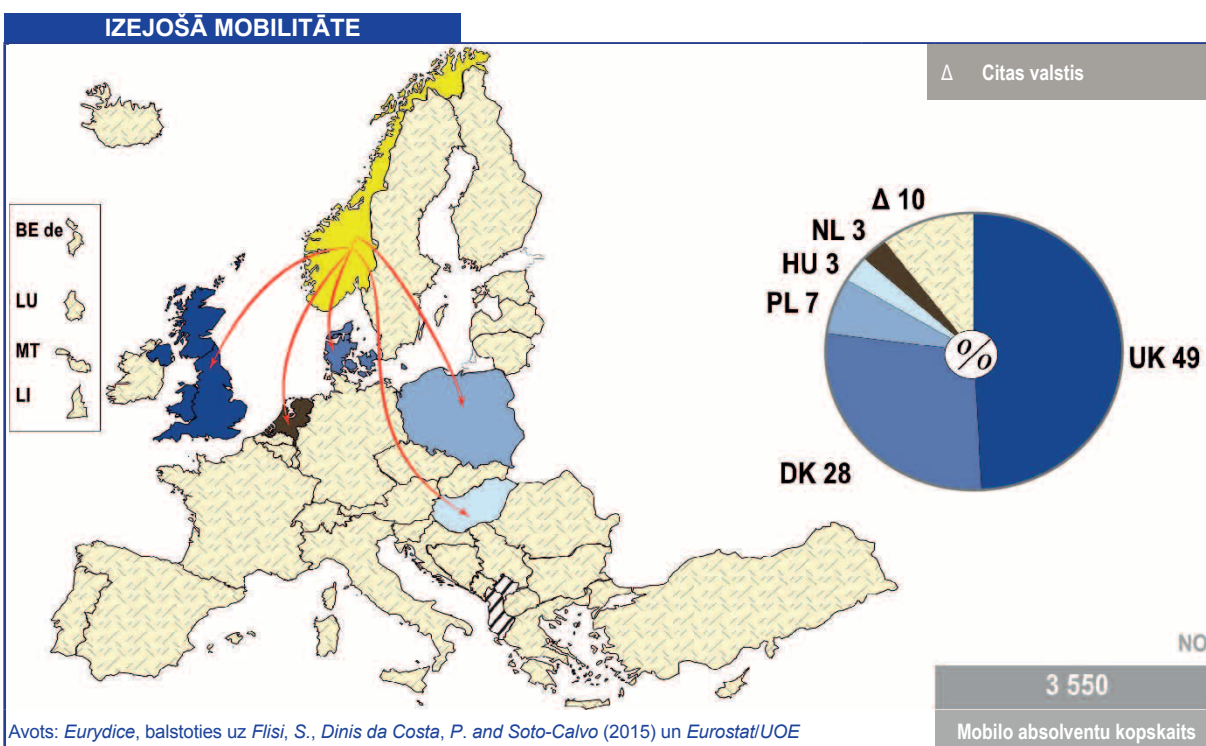
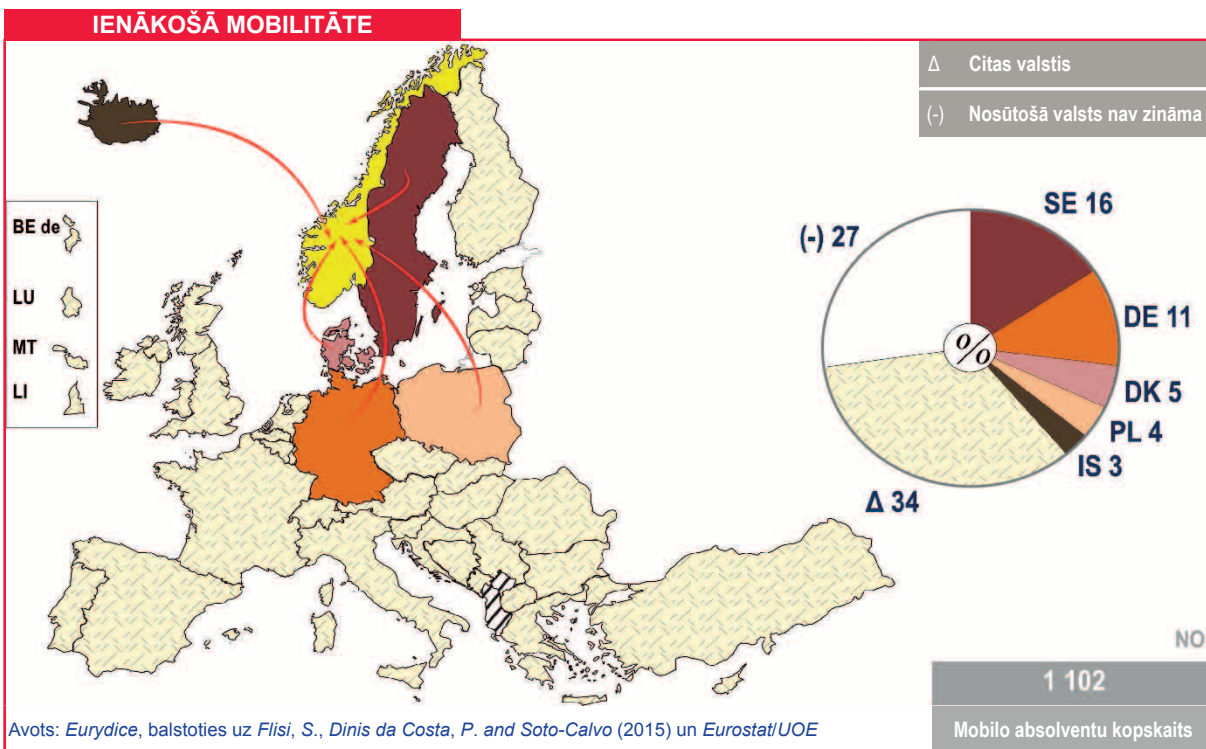
Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika

Piezīme

Dati nettiecas uz ISCED 5. pakāpi.

Norvēģija

Serbija

IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

Dati nav pieejami.

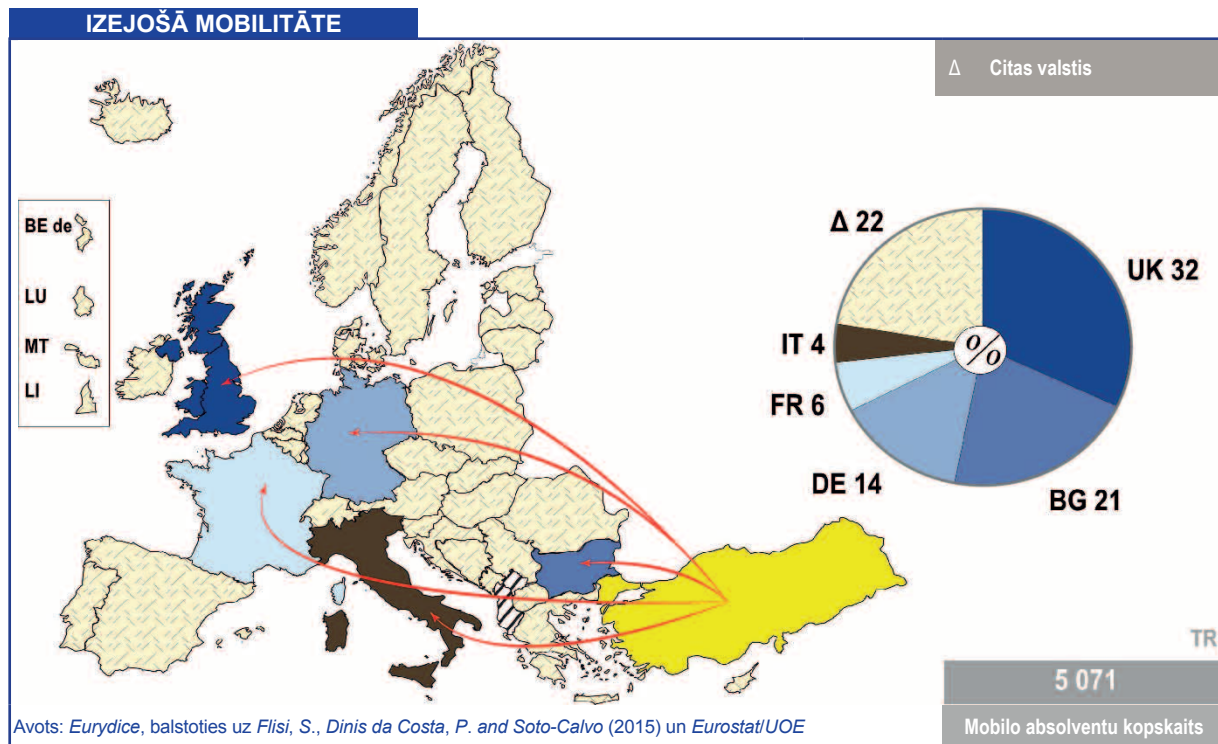
IZEJOŠĀ MOBILITĀTE

Dati nav pieejami.

Turcija

IENĀKOŠĀ MOBILITĀTE

Dati nav pieejami.

**IZGLĪTĪBAS, AUDIOVIZUĀLĀS JOMAS UN KULTŪRAS
IZPILDAĢENTŪRA
IZGLĪTĪBAS UN JAUNATNES POLITIKAS ANALĪZES NODAĻA**

Pasta adrese:

Avenue du Bourget 1 (J-70 – Unit A7)

BE-1049 Brussels

(<http://ec.europa.eu/eurydice>)

Atbildīgā redaktore

Arlette Delhaxhe

Autori

Anna Horvath (koordinatore)

Pieter Birch

David Crosier

Daniela Kocanova

Maketētājs un datorgrafikis

Patrice Brel

Izdevuma sagatavošanas koordinatore

Gisèle De Lel

EURYDICE NACIONĀLĀS NODAĻAS

ALBĀNIJA

Eiropas integrācijas un projektu departaments
Izglītības un sporta ministrija
Rruga e Durrësit, Nr. 23
1001 Tiranë

AUSTRIJA

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung
Abt. Bildungsentwicklung und -reform
Minoritenplatz 5
1010 Wien
Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

BELĢIJA

Unité Eurydice de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Direction des relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/008
1080 Bruxelles
Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

Izdevuma veidošanā piedalījās: koordinatori *Ben Cohen, Eline De Ridder*; Flāmu izglītības un apmācības departamenta eksperti *Erwin Malfroy, Magali Soenen, Sien Van den Hoof, Noël Vercruyssen*; Augstākās izglītības, pieaugušo izglītības, kvalifikāciju un studiju izmaksu aģentūras eksperts *Sander De Vleeshouwer*; Nīderlandes un Flandrijas Akreditācijas organizācijas eksperts *Axel Aerden*

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Autonome Hochschule in der DG
Monschauer Strasse 57
4700 Eupen
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Stéphanie Nix*

BOSNIJA UN HERCEGOVINA

Civillietu ministrija
BH Izglītības departaments
Trg BiH 3
71000 Sarajevo
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Mililani Lale*

BULGĀRIJA

Eurydice nodaļa
Cilvēkresursu attīstības centrs
Izglītības izpētes un plānošanas nodaļa
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Izdevuma veidošanā piedalījās: eksperte *Svetomira Apostolova-Kaloyanova*

HORVĀTIJA

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
Donje Svetice 38
10000 Zagreb
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Duje Bonacci*

KIPRA

Eurydice nodaļa
Izglītības un kultūras ministrija
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Christiana Haperi*; eksperti *Despina Martidou Forcier, Anthi Antoniadou* (Augstākās un terciārās izglītības departaments)

ČEHIJA

Eurydice nodaļa
Starptautiskās izglītības sadarbības centrs
Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Simona Pikálková, Sofie Doškářová* un *Helena Pavlíková*; *Jiří Smrčka* no Augstākās izglītības akreditācijas biroja (*Národní akreditační úřad pro vysoké školy*)

DĀNIJA

Eurydice nodaļa
Augstākās izglītības aģentūra
Bredgade 43
1260 København K
Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

IGAUNIJA

Eurydice nodaļa
Analītiskais departaments
Izglītības un pētniecības ministrija
Munga 18
50088 Tartu
Izdevuma veidošanā piedalījās: koordinatore *Kersti Kaldma*; eksperte *Janne Pukk* (Izglītības un pētniecības ministrijas Augstākās izglītības departaments)

SOMIJA

Eurydice nodaļa
Somijas Nacionālā izglītības valde
P. O. Box 380
00531 Helsinki
Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

BIJUSĪ DIENVIDSLĀVIJAS MAĶEDONIJAS REPUBLIKA

Nacionālā Eiropas izglītības programmu un mobilitātes aģentūra
Porta Bunjakovec 2A-1
1000 Skopje

FRANCIJA

Eurydice nodaļa Francijā
Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement supérieur et de la Recherche
Direction de l'évaluation, de la prospective et de la performance
Mission aux relations européennes et internationales
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Inès Boumaiza* un *Céline Hein*

VĀCIJA

*Eurydice-Informationsstelle des Bundes
Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e. V. (DLR)
Heinrich-Konen Str. 1
53227 Bonn*

Izdevuma veidošanā piedalījās: *Hannah Gebel*,
DLR projektu vadītāja

*Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Taubenstraße 10
10117 Berlin*

Izdevuma veidošanā piedalījās: *Thomas Eckhardt*

GRIEĶIJA

*Eurydice nodaļa
Eiropas un starptautisko lietu direktorāts
37 Andrea Papandreou Str. (Office 2172)
15180 Maroussi (Attiki)*

Izdevuma veidošanā piedalījās: *Magda Trantallidi*,
Ismini Christofareizi

UNGĀRIJA

*Eurydice nacionālā nodaļa
Izglītības pārvalde
10–14 Szalay utca
1155 Budapest*

Izdevuma veidošanā piedalījās: ārējie eksperti *Anna Imre*, *Júlia Galántai*, *Zoltán András Szabó*

ISLANDE

*Eurydice nodaļa
Izglītības direktorāts
Víkurbær 3
203 Kópavogur*

Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

ĪRIJA

*Eurydice nodaļa
Izglītības un prasmju departaments
Starptautiskā nodaļa
Marlborough Street
Dublin 1
DO1 RC96*

Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

ITĀLIJA

*Unità italiana di Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e
Ricerca Educativa (INDIRE)
Agenzia Erasmus+
Via C. Lombroso 6/15
50134 Firenze*

Izdevuma veidošanā piedalījās: *Erica Cimò*; eksperti
Paola Castellucci (*Direzione generale per lo studente*,
*lo sviluppo e l'internazionalizzazione della formazione
superiore – Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della
Ricerca*), *Federico Cinquepalmi* (*Dirigente dell'Ufficio per
l'Internazionalizzazione della formazione superiore, Direzione
generale per lo studente, lo sviluppo e l'internazionalizzazione
della formazione*), *Diana Saccardo* (*Dirigente tecnico, Ministero
dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca*)

LATVIJA

*Eurydice nodaļa
Valsts izglītības attīstības aģentūra
Vaļņu iela 3
LV-1050 Rīga*

Izdevuma veidošanā piedalījās: *Daiga Ivsiņa* (Izglītības un
zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju
departamenta eksperte)

LIHTENŠTEINA

*Informationsstelle Eurydice
Schulamts des Fürstentums Liechtenstein
Austrasse 79
Postfach 684
9490 Vaduz*

Izdevuma veidošanā piedalījās: *Eurydice* nacionālais
informācijas centrs

LIETUVA

*Eurydice nodaļa
Lietuvas Republikas Nacionālā skolu vērtēšanas aģentūra
Geležinio Vilko Street 12
03163 Vilnius*

Izdevuma veidošanā piedalījās: ārējā eksperte *Iлона Kazlauskaitė*

LUKSEMBURGA

*Unité nationale d'Eurydice
ANEFORÉ ASBL
eduPôle Walferdange
Bâtiment 03 – étage 01
Route de Diekirch
L-7220 Walferdange*

Izdevuma veidošanā piedalījās: eksperti augstākās izglītības
jautājumos *Corinne Kox* un *Josiane Laures* (MESR), eksperts
valodu apguves jautājumos *Thomas Michels* (MENJE)

MALTA

*Eurydice nodaļa
Izpētes un izstrādes departaments
Izglītības un nodarbinātības ministrija
Great Siege Rd.
Floriana VLT 2000*

Izdevuma veidošanā piedalījās: *Louis Scerri*

MELNKALNE

*Eurydice nodaļa
Vaka Djurovica bb
81000 Podgorica*

Izdevuma veidošanā piedalījās: *Mubera Kurpejović*,
Biljana Mišović, *Milica Žižić*, *Zora Bogičević* (Izglītības
ministrija), prof. *Mira Vukčević* (Melnkalnes Universitāte),
Nevena Čabrilo (Izglītības pakalpojumu birojs)

NĪDERLANDE

*Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
Etage 4 – Kamer 08.022
Rijnstraat 50*

*Postbus 16375
2500 BJ Den Haag*

Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

NORVĒGIJA

Eurydice nodaļa
Izglītības un pētniecības ministrija
AIK-avd., Kunnskapsdepartementet
Kirkegata 18
P.O. Box 8119 Dep.
0032 Oslo
Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

POLIJA

Eurydice nodaļa
Izglītības sistēmas attīstības fonds
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Magdalena Górowska-Fells*
sadarbībā ar Zinātnes un augstākās izglītības ekspertiem;
ārējais eksperts Dr. *Mariusz Luterek* (Varšavas Universitāte)

PORTUGĀLE

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação e Ciência
Direção-Geral de Estatísticas da Educação e Ciência
(DGEEC)
Av. 24 de Julho 134
1399-054 Lisboa
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Isabel Almeida*; pieaicinātā
eksperte: *Ana Mateus*

RUMĀNIJA

Eurydice nodaļa
Kopienų programmu valsts aģentūra izglītības un profesionālās
apmācības jomā
Universitatea Politehnică București
Biblioteca Centrală
Splaiul Independenței, nr. 313
Sector 6
060042 București
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Veronica – Gabriela Chirea*
sadarbībā ar ekspertiem *Ion Ciucă* (Valsts izglītības un
zinātniskās pētniecības ministrija), *Ciprian Fartușnic*, *Magda
Balica* (Zinātniskās izglītības institūts), *Adrian Iordache*, *Oana
Mihaela Salomia* (Nacionālais izglītības diplomu atzīšanas un
ekvivalences centrs, CNRED)

SERBIJA

Eurydice nodaļa Serbijā
Fonds „Tempus”
Terazije 36
11000 Belgrade
Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

SLOVĀKIJA

Eurydice nodaļa
Slovākijas Starptautiskās sadarbības akadēmiskā asociācija
Křížkova 9
811 04 Bratislava
Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

SLOVĒNIJA

Eurydice nodaļa
Izglītības, zinātnes un sporta ministrija
Izglītības attīstības birojs
Masarykova 16
1000 Ljubljana
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Tanja Taštanoska*

SPĀNIJA

Eurydice España-REDIE
Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa
(CNIIE)
Ministerio de Educación, Cultura y Deporte
c/ Torrelaguna, 58
28027 Madrid
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Adriana Gamazo García*,
Ana Isabel Martín Ramos un *Elena Vázquez Aguilar*

ZVIEDRIJA

Eurydice nodaļa
Universitets- och högskolerådet/The Swedish Council for
Higher Education
Universitets- och högskolerådet
Box 45093
104 30 Stockholm
Izdevuma veidošanā piedalījās: nodaļas kolektīvs

ŠVEICE

Eurydice nodaļa
Šveices kantonu izglītības ministru apvienība (EDK)
Speichergasse 6
3000 Bern 7

TURCIJA

Eurydice nodaļa
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Osman Yıldırım Uğur*,
Dilek Güleçyüz, *Hatice Nihan Erdal*; eksperts: asociētais
professors Dr. *Paşa Tefik Cephe*

APVIENOTĀ KARALISTE

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
Centre for Information and Reviews
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park Slough,
Berkshire, SL1 2DQ
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Hilary Grayson*
Eurydice Unit Scotland
c/o Learning Analysis
Education Analytical Services
Scottish Government
Area 2D South
Victoria Quay
Edinburgh EH6 6QQ
Izdevuma veidošanā piedalījās: *Yousaf Kanan*

Eurydice tīkla uzdevums ir izprast un izskaidrot Eiropas dažādo izglītības sistēmu organizāciju un darbību. Tīkls piedāvā valstu izglītības sistēmu aprakstus, salīdzinošus apskatus par konkrētām izglītības tēmām, izglītības rādītājus un statistiku. Visas *Eurydice* publikācijas bez maksas ir pieejamas *Eurydice* tīmekļa vietnē vai drukātā veidā pēc pieprasījuma. *Eurydice* darba mērķis ir veicināt izpratni, sadarbību, uzticību un mobilitāti Eiropas un plašākā starptautiskā mērogā. Tīklu veido Eiropas valstu nacionālās nodaļas, un to koordinē ES Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra. Vairāk informācijas par *Eurydice* skatīt <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>.

